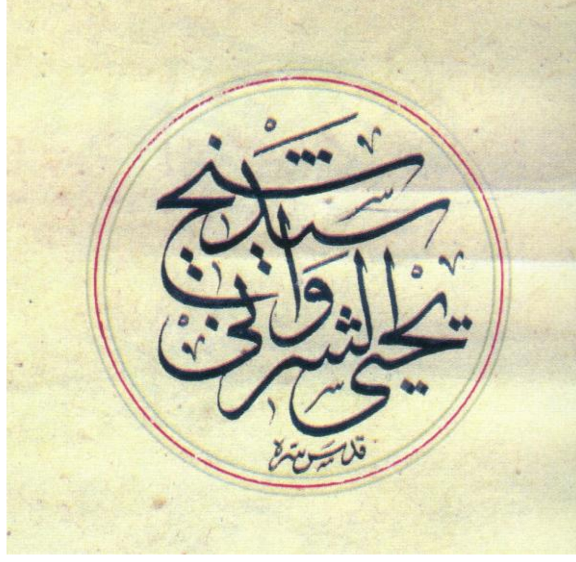

ŞERH-İ VİRD-İ SETTÂR

MÜELLİFİ

HARÎRÎZÂDE KEMÂLEDDİN EFENDİ

HAZIRLAYAN

MUZAFFER ERGÜR

BİSMİLLÂHİRRAHMÂNİRRAHÎM

Hamd-i vâfir-i firâvân ve şükr-i sitâyiş-i bî-gerân ol mevridü'l-vâridât ve'l-imdad, bikesreti mülazemeti'l-evrad ve ol kâşifü'l-esrar, bikesreti müdavemeti'l-ezkâr Hazretlerinin dergâh-ı azamet ve dest-gâh-ı ulûhiyyetine ki Cenâb-ı İzzetine ibadete tâlib ve sıfatını marifete râgıb olan ibadını kendi tarîkına hidayet ve ıkamet-i şeriatlarında idamet için irsal-i enbiya-i izâm ve iclâl-i evliya-i kiram eyledi. Ve sad hezar salavat-ı icabet karîn ve bî-şumar teslimat-ı tahsin-i aferîn, ol enis-i hatır-ı uşşak-ı dil-haste ve celîs-i kalb-i hazîn-i dest ve pa-beste, mahbub-i cümle-i firûz-i istafâ, a'nî Muhammed Mustafa Hazretlerinin üzerine olsun ki ol Hüda-i Dürûd-i Vahîd inzali Kur'ân-ı Mecîd ile anı cümle enbiyadan efdal ve ferîd eyledi. Ve âl ve eshab-ı kiram ve evliya-i zevi'l-ihtiram hazretlerine olsun ki onlar müdâvemeti evrâd ile kesîrü'l-imdad olub künûzü'n-nüdâ ve nücûmü'l-hüdâ olmuşlardır.

Ba'de-zâ bu hakîr-i kıtmîr, derviş-i dil-endîş Kemâleddîn Muhammed eş-Şehîr bi-Harîrîzâde nâlehu'l-muîni'l-hüsna ve ziyade ider günlerde bir gün hâtır-ı fâtırıma ve dil-i pür derdime bu fehvâ hutûr ve bu manâ ubûr eyledi ki muktedâyı gurûh-i evliya, pişvây-ı zümre-i etkıyâ, ol mubariz-i meydan-ı mücâhede ve ol sadr-ı neşîn-i müşâhede ve ol âlem-i kârhây-ı hidayet ve ol kâmil-i bârgâh-ı inâyet Kutbu'r-Rabbânî ve Gavsi's-Semadânî es-Seyyid eş-Şeyh Yahya eş-Şirvanî Kuddise Sırruhu'l-Subhani Hazretleri ki tafsîl-i kerâmât-ı aliyye ve menâkıb-ı seniyeleri Lemezât-ı Hulviyye'de ve İlhâkât-ı Nefahâtü'l-Üns'de tasrîh-gerde-i lâmiî'dir. Pes, ehli şerîat ve tarîkat meyanında maruf ve mahbûb Vird-i Settar ismiyle müsemma olan yâdigârları, zebanzed-i erbâb-ı ezkâr ve vazife-i leyl ve nehâr olup, lâkin eshab-ı muhabbet ve rağbet beyninde bazı sâde-dilân, mugâyeret-i lugat ve lisan sebebiyle intisâb-ı manâ ve mefhûmuna fi'l-cümle âşina olmadıkları cihetten onlara hizmet ve hazret-i îşâne dahi mana-i nisbet niyyetiyle vucûh-i ebkârından nikâbı ve rumûz-i esrârından hicâbı keşf ve ref‛ ile Lisan-ı Türkî'de şerhine şurû‘ olunup. Müstenid-i Vüsâde-i Hilafet ve Müttekî-i Erîke-i Saltanat, Şâh-ı Şâhân-ı Cihân ve Güzîde-i Havâkîn-i Devrân, Mefhar-i Düdemân-i Osmanî ve Mazhar-ı Avâtıb-ı Rabbânî, Şeyhinşâh, Sâhib-i Vakâr, Pâdişâh-ı Gerdûn-i İktidâr, el-Mübtehic-i Bihizmeti'l-Haremeyni'ş-Şerîfeyn ve'l-Müeyyed-i Bite'yyîd-i Din-i Nebiyyi's-Sekaleyn es-Sultan ibni's-Sultan es-Sultan Abdülaziz Han İbni's-Sultan Mahmud Hân ebbedellahü devletehu bi'l-adli ve'l-ihsân ve eyyedehü biittibâ'-i Ahkâmi'l-Kur'ân ve iktıfâ-i Rasûl-i Âhır-i Zaman ve iktidâ-i tarîki evliyaulllah fi's-sırrı ve'l-ilân Hazretlerinin nâm-ı hümâyûn, şevket-i makrûnlarına terkîm olunup (Fethü Virdü'l-Esrar, Şerh-i Virdi's-Settâr) diye nâm ve şân verilip mübtediye tebsıra ve müntehiye tezkire kılındı. İ'râbları fakat zabtla iktifâ olunup maksad-ı aslî olmamakla tafsîl olunmadı. Zîrâ matlûb olan hatâyâ ve elhândan hıfz-ı lisândır. Yoksa mezâyâ-i fenn-i nahvin mahalli değildir. (Vallahü eselü en yenfea bihî cemîi's-salikîn ilâ tarîki'l-yakîn) Lâkin hal-i insâf ile mütehallî ve gadr-i i'tisâfdan mütehallî olan eshâb-ı tahkîkden me'mûl ve erbâb-ı nazar-ı enîkden mes'ûldür ki bu eserde gelen, nâcizden sâdır olan sekatâtı ve hatâat ve hefevâtı cûd-i himem ve kalem-i kerem ile ıslâhda sa'y-i meşkûr eyleyeler ki vâsıl-ı cezâ-i mevfûr olalar. Ve bu hakîri hata ve

nisyanında mazur tutalar. Bu müznib-i pür-kusûru ve mürtekib-i şurûru, safâ vakitlerinde duâ-i hayr ile yâd ve zikr-i cemîl ile ruh-i revânını mesrûr ve şâd eyleyeler. (Feyâ eyyühe'l-ihvân udû lenâ bi'l-gufrân vallahü'l-müsteân ve Aleyhi't-tüklân)(Fatiha)

Bu Vird-i Şerif ve hizb-i latîf ol zât-ı şerîften sudûrunun sebebi, Hazret-i Şâh-ı Veli ve Abdullah eş- Şerkâvi Kuddise Sırruhüma şerhlerinde bazı sülehâ-i ehl-i tarîkden bu gûnâ rivayet iderler ki hem asırlarında bulunan bazı erbâb-ı i'tizâl Hazret-i Pîr Kuddise Sırruhu'l-Münîr'e isnâd-ı rafz ve ilhad ile iftira ve bu kizb ile bühtana ictirâ ettiklerinde Şeyh-i Müşârun İleyh Cenablarının semi gayretlerine vâsıl, bu sebebten kalblerinde melâl hasıl olmuşdu. Vaktaki âlem-i manâda ol Resul-i Ekrem Sallallahü Teâlâ Aleyhi ve Sellem Hazretlerini müşâhade ve bu Vird-i Şerif'i talîm ve izhâre'l- lis-sevâb ba'de salatü's-subuh kıraâtiyle emr ve tembihlerine imtisâlen müdâvemet buyurmuşlardır. Ve lisân-ı fasihü'l- beyanlarından bu vird-i cemîli münkirîn istima eylediklerinde makâle-i kâzibelerinden hacil olmuşlardır.

Zira bu Vird-i Şerîf üç fasıl üzerine müretteb olup evvelki senâ ve münâcât ve isbât-ı vahdâniyyet-i bârîdir. İkinci, tasliye ve medh ve isbat-ı nübüvvet-i resûldur. Üçüncü, tardıyye ve medîha-i eshâbdır.

Pes, ba'de salatü's- subh müvâzebet-i kıraat âdet-i hasene-i meşâyih-i kirâm ve sünnet-i müstahsene-i evliyâ-i izâm olmakla,

من صلى الفجر بجماعة ثم قعد يذكر الله تعالى حتى تطلع الشمس

ثم صلى ركعتين كان له كاجر حجة و عمرة تامة تامة

Bir kimse sabah namazını cemaatle kılsa ve sonra güneş doğuncaya (işrak vaktine) kadar Allâhın zikri ile meşgul olarak otursa, sonra iki rekat namaz kılsa, tam tam tam bir hac ve bir umre sevabı alır.

Hadîs-i Şerif'inin mefhûm-i latîfi üzere ba'de salatü's-subh müvâzabet, bâis-i neyl-i ecr-i cezîl ve sebeb-i husûl-i sevâb-ı cemîldir. " Virdi olmayanın vâridatı olmaz" Pes, ba'de salatü'l- fecr tulû'-i şemse dek ve belki irtifâına dek kelâmı dünya mekrûh olduğu cihetten ba'de'l-evrâd Sûre-i Yâsin-i Şerîf tilaveti dahi de'b-i latîfdir. Bu Vird-i Şerîf'e müdâvemetde kelâm-ı dünya ile olan kerâhatı sâlip ve Hadîs-i Şerîf-i mezkûrun mefhûmuna imtisâl cihetiyle fazîletini mûcib ve cehren kırâatında nefs-i emmâreyi kahr ve tedmîr ve kalb ve vechi tenvîr ve kalbinden havâtırı ihrâc ve şeyâtîni bu vechile iz'âc idüp فَاذْكُرُونِى اذْكُرْكُمْ (Sure-i Bakara-152)Kerîmesi hitâbına mâ-sadak ve mazhar-ı şefâat-ı Nebî Hak olup ve Esmâ-i Hüsnâ'yı dahi câmi' olmakla,

من احصاها دخل الجنة

Kim Esmâ-i Hüsnâyı okumaya devam ederse cennete girer.

mefhûmunca sebeb-i duhûlü cinân ve ihyâ-i cenân ve makale-i seyyieden muhâfaza-i lisân ve dahil-i zümre-i mu'tekifân olup ادْعُونِى اسْتَجِبْ لَكُمْ (Sure-i Mü'min-60) hitabı mantûkunca su'i âkıbetden inşa- Allahü Teâlâ hıfz olması dahi müstağni ani'l-beyandır. (*Şeyhi'l İslâm Arif Hilmî Efendi Hazretlerinin hatt-ı Şerif'iyle Şekâyık-i Nu'mâniye Hâmişinde ru'yet eyledim ki bazı erbâb-ı hâl Hazret-i Pîr Kuddise Sırruhü'l-Münîr Cenâblarını vefâtından sonra rü'yâda görüb* ما فعل الله بك *diye suâl eylediklerinde Hazret-i Şeyh buyurur ki Hakk Teâlâ Zıll-i Arş'da ferş-i bisât emr edib bana dahî üzerine kuûdla emr eyledi. Ve benim havlime ervâh-i suadâyı cem' edip buyurdu ki Ya Yahya dünyada müridlerinle beraber kırâ'at eylediğin virdi oku bu ervâh onu dinlesinler. Kezâ fi'l-mu'tebirât.*

فَسْئَلُوٓا اَهْلَ الذِّكْرِ (Sure-i Nahl-43 ve Sure-i Enbiya-7) emr-i şerifine ve dahi سلوا الصالحين **salihlerden sorunuz** haber-i münîfine imtisâlen erbâbından me'zun olalar. Zira me'zun olmayan zevât dahi gerçi kelimelerinde ve i'râbında hata etmeyerek tilâvet etse sevâb-ı zikre nâil olur. Lakin matlab-ı a'lâ ve maksad-ı aksâ olan esrar-ı rabbâni ve feyz-i rahmâniye vâsıl olmaz. Ve bir lütfu dahi budur ki istîzân, tevkîr-i pîri mukayyed olmakla,

من لم يوقر كبيرنا **büyüklerine ta‘zim etmeyen** tahzîrinden ictinâb ve etfâli tarîkata dahi merhameti müstelzim olmakla و لم يرحم صغيرنا **küçüklerine merhamet etmeyen** tembihinden agah olup فليس منا **bizden değildir.** Neticesinden ihtirâz ile rızâ-i bâriye intisab eylemiş olur. (*Cevâhirü'l Fıkıh'da musarrahdır ki izinle bir kere, otuz sene indî amelden ercah ve efdaldir. Bilhassa tarika-i sofiye akvemü't-turuk olup, kitab ve sünnetle müesses olduğu kütüb-i mü'teberede mezkûrdur*)

(Mühimme) Bu vird-i şerîfde bazı meşâyih-i halvetiyye kuddise esraruhüm fi'l-bukrati ve'l-aşiyye hazretleri, kendine kıbel-i Hakk'dan vârid olan füyûzatlarından bi'l-me'mûriye ba‘zı edıye-i hasene ziyâde ve noksan eylemişlerdir. Cümleden biri Hazret-i Sünbül Sinan Kuddise Sırruhü'l- Mennân ve Şemseddin-i Sivasi Kaddesallahü Sırrahu ve Edâme bi-İnâyetihî Âfîyetî ve İnâsî Cenabları, bazı mahallerinde ziyâde eylemişlerdir. Ve sairlerinin dahi ziyâdâtı vardır. Zirde, mahallerinde cümle ziyâdât, ziyâde eden evliya-i kirâmın isimleriyle zikr ve beyân olunur. Amma bizim sened-i saâdetimiz olan Kutb-i İns-ü Can (Şaban Efendi Sultan Kuddise Sırruhü'l- Mennan) silsilesinde ile'l-ân bir noktaca ziyâde ve noksan olmamışdır. Ve Hazret-i Mustafa el-Bekri Kuddise Sırruhü'l-Bekrî Menhelü'l-Azab nâm kitabında tembihi üzere ziyâde ve noksândan gayet hazer gerekdir. Zîrâ bazı ehli tarîk üzerine bab-ı fütûh sed olup tarîkında feyz bulmadığını bazı meşâyih-i kirâm hazarâtına teşekkî etmekle onlar dahi virdi kırâat eyle dinleyeyim dedikde tilâvet edüp ba‘zı mahallerinde ziyâde ve noksan görülüp sebeb-i sedd-i bab-ı fütûh olduğu bilinip, virdini tashih eyledikde vücudunda füyûzât-ı aliye zâhir olup teşekkür eder oldu. Ve kezâ ehl-i tarîkimiza lâzımdır ki meşrûhumuz olan nüshadan gayriye itimad eylemeye. Fefhem.

Elmeâlü bi'l-kuvveti ve'l-kemâl. Ve bu vird-i şerîfe Vird-i Settâr tesmiyesinin vechi, ibtidâsında olan kelime-i settârın tekrarıdır. Hazret-i Pîr Kuddise Sırruhü'l-Münîr ibtidâ-i Vird-i Şerîf'de ba‘de'l-istiâze ve't-tesmiye buyurur. اللهم (**ALLAHÜMME)** Aslı (Ya Allâh dır.) imdi (Mim) kelimede asıl olmayıp belki harf-i nida olan (Ya) dan ivaz olduğu halde ziyâde kılındı. Nadr bin Şemîl Kuddise Sırruhü'l-Cemîl buyurur ki bir kimse Allahümme dese guya ki cemî-i esmâ-i Hüdâ ile duâ etmiş olur ve bazıları buyururlar ki Allâhümme şol bir ism-i azamdır ki;

اذا دعى به اجاب و اذا سئل به اعطى

Onunla duâ edenin duâsını kabul eder, onunla istediği vakit Hazret-i Allah ihsan eder. mefhûmu tahtında münderictir. Zira marîz Ya Allâh dese muradı Ya Şâfîdir. Ve eğer müznib dese murâd-ı Ya Tevvâbdır. Ve hâkezâ her kim Ya Allâh dese muradı her ne ise odur. Elhasıl bunda Allahümme demenin manâsı ey kendi için vasf-ı küllîsi olan Allah demektir.
يا ستار يا ستار (**YA SETTÂRU YA SETTÂR)V**e bir nushada (Ya Rabbi Ya Settâru Ya Settâr) ve bir nusha-i diğerde dahi (Ya Rabbi Ya Rabbi Ya Settâru Ya Settâr) vaki olmuştur. Ya Settâr lafzının tekrarı seci‘ içindir.Veyahut makam makam sual olmağla erbab-ı ricanın kârı

ان الله يحب الملحين فى الدعاء

Israrla duâ edeni muhakkak Hazret-i Allâh sever.

Hadîs-i Şerîf'i mantukunca kavlinin tekrarıdır. Ve bu vecih beray-i ta‘zim mükerrerat-ı âtiyede câridir.Ve huruf-i nidadan ya kelimesini ihtiyara sebeb ya lafzı baîdde isti‘mal olunduğuna nisbetle kemâli taksîr ile kurb-i Hazret'den bu‘du nefsine işaretdir. Ve karîbte isti‘mâline nazaran وَاِذا سالك عِبادى عنّى فانّى قريبٌ **Kulum benden istediği vakitde muhakkak ben ona çok yakınım.** (Sure-i Bakara-186) Meal-i latifine binaen afv-i taksirat ve mahv-i seyyiât sebebiyle takarrubu Dergah-ı Hüdâ gâlib-i ihtimal olmağa mebnîdir. Ve yahut

mutavassıtda isti‘maline göre abdi salik-i dâînin havf ile reca meyanında bekasına îma ola. Ve İsm-i Şerîf-i Settâr gaffâr ma‘nâsına olmağın Esma-i Hüsna’da zikr olunmadı. Ve binaenalâ kâide-i nahv uhra mazmûmdur. Ma‘nâsı, dünya ve âhıret halâyıkdan birinin ittilaî olmadığı halde bî-add zeyl-i rahmet ve rıdâ-i fazl ve minnet ve sicâl-i lutfîyle ubbadının zünûbunu gufr ve uyûbunu setr edici demektir. Hazret-i Şeyh Mustafa el-Bekrî İbn-i Kemaleddin Kuddise Sırruhüme’l-Muîn, Matlabu’t-Tenâmü’s-Sevî nam şerhi hizbü’n-nevevîlerinde buyurur ki bu ism-i Şerif’in ma‘nâsında denildi, mü’min bendesinin hatîesini dünyada setr etti ise, yevm-i cezâda ona mağfiret ve âhıretde rahmet eder.

ان الله تعالى يدنى المؤمن فيضع كنفه و يستره عن الناس و يقرره فيقول
اتعرف ذنب كذا اتعرف ذنب كذا فيقول نعم اى رب حتى اذا قرره بذنوبه
ورأى فى نفسه انه قد اهلك قال فانى قد سترتها عليك فى الدنيا و انا
اغفر هالك اليوم

Muhakkak Cenab-ı Hakk mü’minin omuzuna elini koyar ve onun günahlarını insanlardan gizleyerek sorar, şu şu kabahatleri işledin biliyormusun? diye buyurduğunda kul ikrar ederek evet Ey Rabbim der. Bu şekilde kul günahlarını ikrar ettikçe kendisinin helâk olduğunu görürken ve zannederken Cenab-ı Hakk ey kulum muhakkak ben o günahlarını dünyada örtüm ve bu günde o kabahatlerini bağışladım ve seni affettim buyurur.

Hadîs-i Şerîf’i ana şahid-i âdildir. Ve Hakk Teâlâ’nın tamam setr ve kemal-i lütf ve birrinin cümlesinden biri budur ki bu vasıf ile kaim olan ubbâdını tahkîk sever. Pes,

تخلقوا باخلاق الله

Cenab-ı Hakk’ın ahlakı ile ahlaklanınız.

Emrine imtisâl eden sermâye dârân-ı mücâhede ve gavvâsân-ı kulzüm-i müşâhede her zuhuru Hakk’dan ve her kârı Feyyaz-ı Mutlakdan bilip bir müslimin ayıbına müttali oldukda,

من ستر اخاه المسلم فى الدنيا فلم يفضحه ستره الله يوم القيمة

Kim ki müslüman kardeşinin kusurlarını dünyada örttü, kimseye söylemedi ve yaymadı, onunda kabahatlerini kıyamet gününde Cenab-ı Hakk örter.

Beşâreti üzere yevmi kıyâmetde inde’n-nas mesturü’l-uyûp olmağa sebeb olur. Ve dahî,

من ستر على مؤمن عورة فكما احيى ميتا

Bir kimse bir mü’minin ayıbını örterse, ölmüş birini diriltmiş gibi olur.

Hadîs-i Şerîf’ince ihya-i meyyit gibi ecr-i ceziline nâil olur ve bihasebi’l-beşeriye kendinden dahi bir ayıp vâki‘ oldukda onu dahi setr ile mukayyed olmak mekârim-i ahlâkdandır. Sâilîn meyanında âdet-i câri ve daîn arasında hâlet-i sâri olmuşdur. Evâil-i edıyyelerinde elfâz-ı mehâsin-i cemîl ve esniye-i cezîl ile bede’ idüp, ba‘de duâlarını kıraât edeler. Hazret-i Pîr Kuddise Sırruhü’l-Münîr dahi evvelâ Ya Settaru, Ya Settar ila-ahir deyüp ba’dehu الهى استر عيوبنا **(İLAHİ USTUR UYÛBENA)** buyurmuştur. Ve Ya Rabbi nüshalarına göre Rab mürebbi ma‘nâsınadır.Ve nüsha-i diğerde tekrara sebeb,

اذا قال العبد يا رب يا رب قال الله لبيك يا عبدى

Kul ya Rabbi ya Rabbi dedikte Cenab-ı Hakk lebbeyk ey kulum buyurur.

Hadîs-i Şerif'inin mefhumu husuldür. (*Lebbeyk Cenâb-ı Hakk'dan cevab abde sâdır oldukda ma'nâsı ud'ûnî isteciblеküm medlûlünce duân dergâh-ı izzetimde müstecabdır. Ve niyâzın makbûl olmak bilâ-irtiyâbdır, demek olur.)*

Memba-i Feyz-ü Fazl-ı Hadi Hazret-i Şeyh Ömer el-Füâdî Kaddesallahü Sırruhuu Levâyihü'n-Envâr nâm şerhlerinde fıkranın mefhumu beyanında buyurur, Ya Allâh, huzuru âlîne geldim. Ber vech-i ubûdiyet senin şânını ta'zîm ve zâtını tebcîl ve rızânı tahsil için gün doğunca envâ-ı ezkâra iştigâl muradımdır. Ve lakin Zât-ı Celîl-i bî-Çûne layık zikir ve ibadete iştigal müyesser idüp, aczen ve hatâen ezkâra kâdir değilim, amma Cenab-ı Âlî'den avn ve ihsan rica ideriz ki zâtına layık zikir ve ibadete iştigâl müyesser edip acz ve hatâ ile ayıb ve noksanım zuhur ederse sıfat-ı afv ve gufrân ile setr idüp kemâl-i fazlından yüzüme vurma deyüp, duâ ve nidâsında ziyade tazarru' ve niyaz kasdına te'kîden İsm-i Settâr'ı tekrar etti. Fefhem. Elmurad-ı bikuvveti'l-füâd.

يا عزيز (**YA AZİZÜ**) mazmumdur. Ey hicâb-ı kibriya ile gâlip, gayri mağlup, yahut cemî' mümkinâtı kahir, gayri makhûr, yahut refî'-i kâdir-i kavî, yahut Muiz ki faîl bi-ma'nâ mef'uldür. Bende-i zelîlin İsm-i Azîz'den haz ve nasibi, ibâdullaha ehemm-i murâd ki hayat-ı ebediyeye erişip bekâyı sermediyeye yetişmekdir. Ve ol dahi fazîleti iktisap ile müyesserdir ki birisi fazâil-i ilmiye ve biri kemâlât-ı ameliyedir. Ve bu iki hasleti tahsil ve tekmil babında sa'y-i belîğ, vecd-i cemîl eyleyip, ifade ve istifade emrinde ahır ömre dek mücâhedede ola. Zira Tarîk-i Hakk'a vusûl ve Rızâ-i Rabb'i husûl mücâhedeye mevkufdur. Vaktaki Muiz-i Hakîki malûmun oldu, gerekdir ki anın tâatında olup, izzi ancak ondan taleb edesin. تُعِزُّ منْ تشآءُ وَتُذِلُّ منْ تشآءُ(Sure-i Ali İmran-26) Kerimesi mefhûmunca dilediği kimseyi dünyada ve ahiretde yahut ikisinin birinde tevfîk-i nusretiyle azîz, yahut mümânea ve müdâfaa ile zelîl eyler. Ve Resul-i Ekrem Sallallahü Teâlâ Aleyhi ve Sellem Hazretleri'nin,

من عرف نفسه فقد عرف ربه

Kim nefsini bildi Rabbini bildi.

Hadîs-i Şerîf'inin ma'nâsından bazı ehlullah-i kirâm buyurmuşlar ki her kimse ki nefsini zelîl ve hakîr bilse Rabb'isini azîz ve kadîr bilür. Her kim ki nefsini zelîl ve hakîr bilmese muhâldir ki Rabb'isini azîz bile ve sâlik-i Hakk nefsin zilletini bilmez, ancak nefsini kilâb ve hanâzîrden ednâ görmekle bilir. Ve ehli tahkîk indinde ihtimâl vardır ki يالَيْتنى كُنْتُ تُرابًا (Sure-i Nebe-40-) Kerîmesin diye, zîrâ mümkündür ki kâfir âhır ömründe müslim olup saâdet ile hâtıme bulur. Ve müslim-i müteabbid âhır ömründe kâfir olup, şekâvet ile hatime bulur. Neûzü billahi Teâlâ. Bu dahî

انما الاعمال بالخواتم

Muhakkak ameller neticesine göredir.

Hadîs-i şerîf'i mantukuncadır. Ve sen kavlen ve fi'len enâniyet davâsındasın, maahâzâ kendini mukarrabinden zan edersin. Halbuki İblis Aleyhi'l-La'ne bu davada idi. Ve kalbden vücud-i kibrin dikenini kırmak vücudunu şeyh-i kâmile كالميت بين يدى الغسال **Gassal elindeki meyyit gibi** teslimden gayri çare yoktur. Hazret-i Pîr Kuddise Sırruhü'l- Münîr bu ism-i Şerif'i zikirde ana işaret eyledi ki tâlî-i virde lâyıkdır ki Rabb'iyle azîz olup, nefsini ehl-i dünyaya ve onların yedinde olanlara tamaan zelîl etmeğe, zîrâ mevlâsı her ne i'tâ etti ise ni'met-i azîmedir ki ona hiç bir şey muvâzi olmaz. Nefs-i tayyibinden ona bir şey verseler zül ve mehânet vechi üzere olmayarak ahz ede. Hâl-i ahzda mu'tî Huvallah olduğunu mülahaza ede.

يا غفار (**YA GAFFARU**) Bu dahi mazmûmdur. Setr manâsına olan gufurdan me'hûzdur. Ve gâfir ile gafûrdan eblağdır. Manası ibâdına mağfireti çok olan demektir. İmam-ı Gazali Kuddise Sırruhu'l-Âli Maksatu'l-Esnâ nâm Şerh-i Esmaü'l-Hüsna'larında buyururlar ki Gaffâr cemîli izhâr ve kabîhi estâr edendir. Ve kabâyihin cümlesinden biri zünûbdür. Dünyada isbâli setr ile mestur ve âhirette ukûbetinden tecavez edicidir. Ve gufr setrdir. Ve Hüdâ'nın evvelki setri, a'yünin istikbah ettiği makâbih-i bedeni hüsn-i zâhir ile muğattî kılmasıdır. Batınında mestur olduğu halde ve görki Hüdâ-i Teâlâ abdin zâhiriyle bâtını beyninde paklıktan ve murdarlıktan ve güzellikden ve çirkinlikten neyi izhâr ve neyi estâr eyledi. İkinci setri, irâdât-ı kabîha ve havâtır-ı mezmûmeyi abdin kalbinde mestur kılmasıdır. Hatta halâyıktan hiç bir ehad muttali' olmaya. Velev hâtırına gelen vesâvisi ve zamâyiri ifşâ etse dahi nazar eyleye ki Hakk Teâlâ esrârını ve avrâtını gayriden nice setr eyler. Üçüncü setri uyûbunu ifşâ edip rüsvây eylemek müstehak olan abdin günahlarını mağfiret etmesidir. Zîrâ seyyiâtı hasenâta tebdîl ve kabâyihi setr eylemeğe اِنّ اللّٰه يغْفِرُ الذّنُوب جميعًا (Sure-i Zümer-53-) ve dahî يُبدِّلُ اللّٰهُ سيِّئاتِهِمْ حسناتٍ (Sure-i Furkan-70) Kerîmeleriyle va'ad buyurmuştur. İhbâr-ı Sahîha-i Kudsî'yede

عبدى لو اتيتنى بقراب الارض ذنوبا اتيتك بقراب
الارض مغفرة مالم تشرك بى

Kulum, eğer sen bana dünya dolusu günah ile gelsen, bana şirk koşmadıkca bende sana arz dolusu mağfiretle gelirim.

Vârid olmuştur. Bu İsm-i Şerîf'den haz ve nasibi abd-i müznib oldur ki her fiil-i nâseza ki kendi onu nâsdan pünhan ederdi. Onu mü'min kardeşlerinden dahi görse nihân eyleye.

يا جليل (**YA CELÎLÜ**) Bu dahi mazmûmdur. Ma'nâsı ey evsâf-ı uluvv ve rifate müstehak olan. Yahud kulûb heybetinden hâyife ve ukûl azemetinden zâhibe olan. Yahud nuût-i celâl ile mevsûf olan demektir. Nuût-i celâl ki ganî ve mülk ve takdîs ve ilim ve kudret ve gayrileridir. Ve dahi abdın bu ism-i şerîfden nasibi nefsini nekâyisden tenzîh dahi cemî'-i ahvalde ahlâk-ı fazâil, âdabın eclini ahz ve dahi nefsi içinde türlü türlü kem hayalat ve kem ahlâk-ı zemîme ve kem ef'âlden tenzîh ve dahi nefse celâl sıfatlar ile muâmele eyleyüb kahr eylemektir.

يا جبار (**YA CEBBÂRU**) Bu dahi mazmûmdur. Ma'nâsı ey câbir-i küll-i kesîr ve muğnî-i küll-i fakîr ve mutlık-ı küll-i esîr ve müyessir-i küll-i asîr olan padişah-ı kebîr. Yahut meşiyyet ve irâdâtı cümle eşyaya nâfiz ve kâhir ve bir ehad emrine muhalefete kâdir değildir. Yahud merhem-i lutfu her mecruhu ıslâh ve tiryak-ı utfî her sakîmi sahîh edib, ehl-i necâd ve necâh eyler ki

انا عند المنكسرة قلوبهم لاجلى

Benim rızam için kalbleri kırık olanların yanındayım.

buyurmuştur, Hadîs-i Kudsi'de demektir. Ve dahi kulun bu İsm-i Şerîf'den nasibi nefsinin üzerine zâhiren ve bâtınan ikbâl eyleyibde nekâyislerini fazâil ile yani tâat ve ibâdet ile cebr eylemektir. Ve dahi ancak takvâ ve tâat üzere mülâzemete haml eylemektir. Ve dahi enva'-i riyâzât ile Hakk'dan gayriden tereffu' eyleyib hevâ-i şehvetini kesr eylemektir.

يا مقلب (**YA MUKALLİBE)** Ya ile mansûbdur. Ba'zı nushada vav-ı atıfladır. Lakin ıtra'da terki evlâdır. القلوب والابصا (**EL-KULUBİ VE'L-EBSARİ**) Mecrurlardır. Kulûb cemi' kalbdir. Ve kalb ikidir. Biri kalb-i mecâzi ki lahme-i sanavberiyenin ismidir ki sadrın cânib eyserindedir. Menba'-i maden-i ruh-i hayvanidir. Ruh ile müeyyeddir. Ve ruh bir cevheri

nurânî olup kalb-i mecâzi ile münasebet tutmuştur. Ve ruh-i hakîkiyi mirât-ı tecelli-i zât edüb, kemâlât-ı zât ile nazar eder.

ما وسعنى ارضى و لا سماءى و لكن وسعنى قلب عبد المؤمن

Arz ve semâya sığmam, ancak mü'min kulumun kalbine sığarım.

Hadîs-i Kudsî'si onların hakkındadır. Ve diğeri kalb-i hakîki ki latîfe-i rabbâniye-i ruhâniye ve hakîm-i nefs-i nâtıkadır. Hazret-i Resul-i Ekrem Sallallahü Aleyhi ve Sellem buyurmuştur ki,

ان فى الجسد مضغة اذا صلحت صلح الجسد كله

و اذا فسدت فسد الجسد كله الا و هى القلب

Cesedin içinde bir parça et vardır ki o salih oldukda bütün ceset sâlih olur. O bozulduğunda cesedin tamamı bozulur. Dikkat et ki o et parçası kalbdir.

yani tahkik beden-i insanda bir pare lahm vardır ki kaçan ol islâh olsa cemî'-i beden islâh olur. Ve kaçan ol fâsid olsa cemî'-i beden fâsid olur. Agah olunuz ki ol kalb-i insandır. Pes, anın islâhı cümleden ehemm ve elzemdir. Zira gönül bir nâfizü'l hükm-i sultândır ki cemî' a'zâ-i beden anın hüddâmı ve reâyâsıdır. Pes, imdi mümin kalbini ihtifâzdan ziyâde ihtimâm ede tâ ki zulümden emîn ola. Zîrâ kalb Hakk Sübhâne ve Teâlâ'nın âsar-ı kudretini mütâlaa ve cemâl-i pâkini müşâhede için halk olunmuştur. (Ma haleka lehü)'nün gayriye sarf eylemek zulmü azîmdir. Ba'zı muhakkikîn dediler ki kalb yedi tabakayı müştemildir. Evvelki sadırdır ki mahall-i islâm ve mevki-i vesavesdir. İkinci kalbdir ki mahall-i imândır. Üçüncü şefâfdır ki mahall-i muhabbeti'l- halkdır. Dördüncü fuâddır ki mahall-i ruyeti'l-Hakk'dır. Beşinci habbetü'l-kalbdir ki mahall-i muhabbetü'l-Hakk'dır. Altıncı süveydâdır ki mahall-i ulûm-i diniyedir. Yedinci mühcetü'l-kalbdir ki mahalli tecelli-i sıfat-ı ilahidir. Hazret-i Sıddık-ı Ekber Kuddüse Sırruhü'l-Athar buyurur ki ظهرالْفسادُ فِى الْبرِّ والْبحْرِ

(Sure-i Rum-41) Kerîmesinde bahr kalb ve ber lisandır. Eğer lisan fâsid olsa anın üzerine cevârih bükâ eder ve eğer kalb fâsid olsa anın üzerine melâike bükâ eder. Pes, kalbin islâhı odur ki onu evsâf-ı zemîmeden tahliye ve evsâf-ı hamîde ile tahliye edesin. Yani O Hazretin akvâl ve ef'âl ve ahlâkına tabiyetle, izince gidesin. Zîrâ O Hazret mekârim-i ahlâkı tekmil için ba's olunmuşum, buyurmuştur. Ve insan ahlâk-ı hamîdesiyle iki cihân saâdetine nâil olduğunu, duyurmuştur. Ve dahi

ان القلوب لتصدأ كما يصدأ الحديد الا و ان جلاها ذكر الله

Muhakkak kalb demirin pas tuttuğu gibi pas tutar. Dikkat edin ki kalblerin cilası zikrullahdır.

Hadîs-i Şerîf'ince zikr bâis-i cilâ-i sada'-i kalb olmağın, ona ve mücâhedeye müdâvemet bâis-i islâh-ı kalbdir. Ve kalb ve basar cevârihin eşrefi olmağla onlara izafetle tazîm kasd olundu. Yahut ebsâr basîretden me'hûz olup, kalbin idraki ve fehmi demek olur ki ayni kalb murad olunur. Ve kalb eşref-i cevârih ve azâ ve mevzi-i marifetdir. Ve altmış kadar âfâtı vardır. Kalb ve nefsi ıslâh fi'l-hakika cihad-ı ekber olmağla beher hal azâ-i sâire ona peyrev olup اذا صلحت صلح الجسد كله **O, sâlih olduğu vakitde, bütün ceset sâlih olur.** Mefhûmu üzerine onun salâhı ile sâirlerine dahi salâh peyda eylediği cihetten basar üzerine takdîm kılındı. Ve dahi taklîb-i kulûbdan murad, beyne'l-necâti ve'l- helâk-i havfden ızdırâbıdır. Ve taklîb-i ebsârdan murad beyne nâhiyetiye'l-yemin ve'ş-şimâl, ondan ızdırâbıdır. Ol dahî yevm-i kıyamettedir. Menba'-i Feyz ve Fazl-ı Hâdi Hazret-i Şeyh Ömer el-Fuâdî Kuddise Sırruh Levâyıhu'l Envar nâm şerhlerinde mefhum-i fıkrada buyururlar ki bu

nidâ ile dahi Hakk'a niyaz edip, ya Rab kalbim ve basarım senin yed-i kudretindedir. Eğer kalbim ağyara meyl ve basarım âhara nazar eder ise kemâl-i kereminden,

قلب المؤمن بين اصبعين من اصابع الرحمن يقلبها كيف يشاء

Mü'minin kalbi Allâhın parmaklarından iki parmak arasındadır. Cenâb-ı Hakk onu dilediği gibi cevirir.

muktezasınca kendi hallerine komayıb, bunları ağyardan ve âhardan taklîb edip, teveccühümü Cenâb-ı İzzetine mahsus et, demektir. و يا مدبر **(VE YÂ MÜDEBBİR** kesri ba-i muvahhide ile mansûb,الليل و النهار **(El-LEYLİ VE' N-NEHARİ)** mecrurdurlar.**(Ve Yâ Müdebbira'l-leyli ve'n-nehari**) Ma'nâsı ey gece ve gündüzün tedbîr ve teâkibi cemi' umûrunda ve her anda yed-i kudretinde vâkıf olan Hâlık-ı Âlem demektir. Ve izafet tazîm içindir. Zîrâ leyl ve nehâr Sâni'-i Vâhid'in isbatında iki âyet-i azîmedir. Ve zulm-i leyl ve ızâe-i nehârı birbiri akîbinde halk etmiştir ki وَاٰيَةٌ لَهُمُ الَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَاِذَا هُمْ مُظْلِمُونَ (Sure-i Yâsîn-37) Kerîmesi muktezasıncadır. Eyyâm-ı şitâda leyl tavîl ve nehâr kasîr olup, eyyâm-ı sayfda bi'l-akisdir. Ve eyyâm-ı rebi' ve harîfde mutedillerdir. Bu hâlet üzere halk-ı dünyadan yevm-i malûma dek cârîdir. Ve bu Vahdaniyyet-i Hüdâ'ya delildir ki لَوْ كَانَ فِيهِمَآ اٰلِهَةٌ اِلَّا اللّٰهُ لَفَسَدَتَا (Sure-i Enbiya-22) Kerîmesi mefhûmunda arz ve semâ olduğu gibi leyl ve nehâr dahi böyledir. Ve bunların tedbîri azam ve ecell-i umûrdur. Ve anınçün evvela ulû'l-el babe onlarda olanı tefekkürle

اِنَّ فِى خَلْقِ السَّمٰوَاتِ وَالاَرْضِ وَاخْتِلاَفِ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَاٰيَاتٍ لِاُولِى الاَلْبَابِ

(Sure-i Âl-i İmran-190) kerîmesinde emr olundu. Ve bu âyetde Hazret-i Fahr-i Kâinat Aleyhi Efdali's-Salavat

ويل لمن قرأها و لم يتفكر فيها

O âyeti, okuyupda tefekkür etmeyene veyl olsun,

buyurmuştur. Ve bu Vird-i Şerîf'de leylin nehâr üzerine takdîmine sebeb oldur ki âyeteyn-i kerîmeteyn lafızlarına imtisâlen yahut leylin indallâh nehârdan efdal ve ehabb olduğundan, zîrâ leylde bisebebi'n-nevm istitâr-ı uyûb olup, isyân dahi kalîli'l-vukûdur. Ve isrâ-i enbiyâ ve kurbet-i evliya leylde vukû bulmuştur. Ve duâ dahi leyâlîde ehakk-ı kabul ve esra'-ı icâbedir. Ve gecelerde ferâgat-i kulûb ve zikri hazret-i mahbûb olup, mühbit-i nefehât ve meşhud-i tenzilât olur. Mazhar-ı tecelliyâtdır. Hususan ki وَبِالاَسْحَارِهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ (Sure-i Ez-zâriyat-18) Kerîmesinde olan, vakti eshârda ve leyle-i kadir خَيْرٌ مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ (Sure-i Kadir-3)dir. Lâkin bir gün yoktur ki bin aydan hayırlı ola. Ve evliyâ-i kirâm gece oldukda جاء خلق الله الاعظم **Allâh'ın büyük mahluku (**gece) **geldi,** derler. Tedebbür ve leylde ibâdete iştigal, iki ecri müstehakdır. Biri mûcibi gaflet olan nevmin terki ecîrdir. Ve diğeri ecr-i ibâdetdir. Ve Cenab-ı Kuddüs'e teveccüh-i dil dahi suhuletle hasıl ve nefî havâtır erbâb-ı kulûbe bî-meşakkat zâhir olup ve indifa'-i humûm ve gumûmda leyl cennete teşbîh olunup, وجعلْنا نوْمكُمْ سُباتًا (Sure-i Nebe'-9-) Kerîmesi delaletiyle fi'l-cümle nevm dafi'-i gam ve sebeb-i rahat olduğu musarrahdır. Ve dahi şitâda itâle-i leyl müruru asîr olmağın bir kimse nevm sebebiyle muttali' olmasın deyu ve sayfda itâle-i nehâr kesb-i meâş ziyade olsun deyü ve bunda bir hikmet-i hafiye dahi vardır ki لا يعلمها احد الا الله **O gizli hikmeti Allâh'dan başka kimse bilmez.** Ve bazı ulemâ-i kirâm kaddesallahü esrarahümü'l-fihâm buyurmuşlar ki her kimse ki leyl-i müzlimde kalkıp kevakibe ve onların harekatına ve semavata ve onların devranına nazar eyleyüp acayib-i halkda,

تفكر ساعة خير من عبادة سنة

Bir saat tefekkür bir sene ibâdetden hayırlıdır.

Hadîs-i Şerîf'i mefhûmunca tefekkür eyleyüp Ya Müdebbire'l- Leyli ve'n-Nehâr dese, güya ki Hüdâ Teâlâ'ya bir sene ibâdet etmiş olur. Pes, sâlik tedbîr-i leyl ve nehârı tefekkür edip, nefsinde itibar etse zulmet-i leyl-i kalbin izâlesini tedbîr eder. Ziya-i nehâr zikrin ve izni mürşidle evrâd-ı tarîka iştigalin teâkıbiyle ve mürşidinin a'mali gibi amel etmek için tecessüs etmeyeler. Zîrâ ârifîn nihayet hallerinde a'mâli zahirelerini hafif etmişlerdir. Nitekim Cüneyd-i Bağdadi Kuddise Sırruhü'l Hâdi buyurur.

من رآنى الآن صار زنديقا و من رآنى قبل صار صديقا

Yani beni şimdiki halimde gören zındık olur. Ve evvel gören sıddîk olur.

Zîrâ nihayeti halinde ittikâlen alallâhi taksîr-i ibâdat zâhir ki eda-i vâcibât ve sünende ve yemek ve içmek ve uyku uyumak ki avâm gibi her kim görse inkâr edip zındîk olur. Ve evvel halinde ictihad edip amel ederler idi. Her kim görse anın gibi amel edip sıddîk olur. Ehli tasavvuf kaddesallahü esrârahüm buyurmuşlar ki leyl, sebeb-i kurbet-i ebrâr ve mukarrabîndir. Zîrâ ebrâr bisebebi'n-nevm adem-i isyân ile mukarrabîn tezâyed-i ibâdat ile takarrub-i Bârî Teâlâ'ya rûzdan fîrûz-i sebeb olmuştur.

حسنات الابرار سيئات المقربين

İyilerin iylikleri mukarrabînin seyyiâtıdır.

mantûkunca nevm ademi isyan ile hasenât-ı ebrâr olup, tahsil-i derecâtdan mâni' gaflete sebeb olmağın, seyyiâtü'l- mukarrabîn olmuştur. Memba'-i Feyz ve Fazl-ı Hâdî Hazret-i Şeyh Ömer el-Fuâdî kuddise Sırruh Levâyıhi'l-Envâr nâm şerhlerinde buyururlar ki bunda leyl ve nehâr cemi' mevcûdâtdan kinâyet ve ibâret olmak câizdir. Zîrâ cemi' mevcûdâtın kıyamı ve devamı felek-i devâr devranıyla hasıl olan leyl ve nehâr vücudu iledir. Pes, Hazret-i Pîr Kuddise Sırruhü'l-Münîr bu defa dahi nida ve niyazında zikr olunan murâdâta ve vusûlüne ziyade ihtimâm ve Hakk Teâlâ'nın kudret-i kâmilesine itimât ve lutf ve keremine istinâd edip buyurur, خلصنا (**HALLİSNA**) Feth-i ha-i mu'ceme ve kesri lam-ı müşeddede ve cezmi sad iledir. Pes, bu tevessül olunan nidaya cevabdır. من عذاب القبر و النار (**MİN AZABİ'L-KABRİ VE'N-NAR)** Üçü dahi mecrurlardır. yani nefsen ve ruhan zahiren ve batınan azab-ı kabre ve nara sebeb ve mucib olan ahvalden yahut a'mâl-i seyyieden halas eyle demektir. Menba'-i Feyz ve Fazl-ı Hâdî Hazret-i Şeyh Ömer el-Fuâdî Kuddise Sırruh, Levâyıhü'l-Envâr nâm şerhlerinde fıkranın mefhumunda buyurur. Ya Rabbe'l-Âlemîn sen kadir-i berkemâlsin ve ben hakîr-i bî-mecâlim, cemi' umûr-i âlem yed-i kudretindedir. Ve kabza-i kuvvetindedir. Hatâ ve isyanda hıfz ve himaye etmekle azamet ve celâlin hürmeti için nefsen ve ruhan zahiren ve batınan mucib-i azab olur ahvalden bizi halas eyle, demektir. Bazı nushada نسئل اللهم خلصنا من عذاب القبر والنار (**Nes'elü Allâhümme hallisna min azabi'l-kabri ve'n-nar)** Ve bazı nushada من عذاب القبر والقطيعة والنار **(min azabi'l-kabri ve'l-katîatü ve'n-nar)** vâki olmuştur. Ve ba'zı meşâyih-i halvetiye kaddesallahü Sırruhuüm fi'l bukrati ve'l-aşiyye ziyâdâtında,

و يا مغير الحال بعد الحال حول حالنا الى احسن الحال خلصنا من
عذاب القبر وعذاب الدين و عذاب الفقر و عذاب النار

(Ve Ya Muğayyira'l-Hal ba'de'l-hali havvil halena ilâ ahseni'l-hal hallisna min azabi'l-kabri ve azabi'd-dini ve azabi'l-fakrı ve azabi'n-nari) vaki olmuştur. Bu sena ile dua-i âtî

beyninde vasattır. Zîrâ kabir dünya ile âhiret beyninde vasattır. Ve onun ve narın azabından necat ehemm-i metalibtir. Ediye-i âtî üzerine takdime sebeb seci‘ için, yahut menazili ahiretin evveli olduğundan, yahut azablarından necat maksudu asli olduğundan, zira onda necat bulan maba’dinde bulur. Ve illâ felâ. Yahut azabı, eşedd-i azab olduğundandır. Nitekim Hazret-i Osman Radıyallahü Anhü’r-Rahman huzuru aliyelerinde ahvali kıyamet yahut ahvali nar vasf olundukta bükâ etmeyib, eğer kabir ahvalinden zikir olunursa bükâ ederlerdi. Sual olundukta buyurdular ki Efdal-i Ümem Resul-ü Ekrem Sallallahü Aleyhi ve Sellem Hazretleri buyurdular.

ان القبر اول منزلمن منازل الآخرة فمن نجا منه فما بعده ايسر منه

و ان لم ينج منه بعده اشد منه

Muhakkak, kabir ahiret menzillerinden ilk konakdır. Kim ki ondan geçerse ondan sonrası daha kolaydır. Eğer kurtulamazsa sonrası daha şiddetlidir.

Yani kabir menazili ahiretten evvel menzildir. Her kim ondan necat bulur ise mabadi ondan yesîrdir. Ve eğer ondan necat bulmaz ise mabadi ondan şedîddir. Ve yine Hazret-i Osman Radıyallahü Anh buyurdular ki eğer narda olsam nas ile olurum. Ve eğer kıyamette olsam kezalik nas ile bile olurum ve eğer kabirde olsam benim ile bile kimse olmaz. İntehâ.

Hoştur her kim ki dahil olmazdan evvel kabrini tamir ede. Onun tamiri a‘mâl-i saliha ile olur. Katilü’z-Zındık Ebu Bekir es-Sıddîk Radıyallahü Anh Hazretleri buyurdular ki bir racul gördüm kendi için kabir kazar, ona dedim, kabri nefsin için add etme belki nefsini kabir için add et. İnteha. Ve eğer sâlik ahval-i kabirde tefekkürü çoğaltsa o tefekkür a‘mâl-i saliha ve rafz-ı gaflet ve müdavemet-i zikre bâ‘isdir. Ve eğer sâlik Rabbi Teâlây’a “**hallisna min azabi’l-kabri ve’n-nar**” kavliyle münacat edip zulmet-i tabiatda kalb-i meyyitini, azab-ı âfât ve nar-ı şehevatdan, envar-ı a‘mâl-i saliha ve riyazat ve mücahede ile halas eyler. Makam-ı hıfzda tahlîs tabiri tahkik vukûunu takrirdir. Yahut Canib-i Mevlâ’da itiraf-ı zünub ve taksiratdır. Hafî olmaya ki azab-ı kabre sebeb olan a‘mâli icmalen bu muhtasarda imlâ edelim ki salik ihtizar edip, kendiyi ondan halas ede. İmdi azab-ı kabre giriftar olan ehl-i kubur, mübaşeret-i fısk ve fesad ve fücur ve Hakk Celle ve Alâ’nın emrine itâat ve sünnet-i Resul Aleyhi’s-Selama riayet eylemeyip muttasıl menhiyat ile müstehak-ı azab ve ikab olurlar. Pes,, salik sagair ve kebair cümle günahlardan ictinab edip a‘mâl-i saliha ile Cenab-ı Hakk’a intisab ede ki azab-ı kabirden halas ola. Amma tafsîli hali murad eden, âlem-i berzahdan İbn-i Cevzî’nin cem‘ ettiği ecvibeyi mutalaa eyleye. Ve dahi setr-i ayıb, gufr-i zenb ve tathîr-i kalb ve tenvîr-i kabir ve şerh-i sadr cemî‘ ahvâl ve meratibde ve ibadullaha, hususan salik-i ilallah olanlara dünya ve ahiretlerinde lazım ve nafi‘ ve nice fevâid-i sulukiyeyi câmi‘ halet-i ilahiyeden olduğu için Hazret-i Pîr Kuddise Sırruhü'l-Münîr bunu dahi maksad-ı aksa i‘tibar edip, ibtida-i Vird-i Şerîf’de sıfat-ı settâriyetle nidasın, bi’l-kinaye etmiş iken bu defa dahi bu menafi‘-i lazimenin zuhurun rica edip, tekrar sıfat-ı uluhiyyet ile duasında tasrih edip buyurdu, الهى (**İLAHİ**) Harfi nidâ mahfuz, aslı Ya İlahe dir. Ahırine yay-ı mütekellim ziyâde olundukda harfi nida ma‘nâsı müntec oldu. Ve onda ziyade halavet vardır. Ve onun için Halîl ve Kelîm isti‘mâl ettiler. Ve ekser ed‘ıye-i seniye اللهم (Allâhümme) ile bede’ olunması İsm-i Azam-ı Kerîm olduğundandır. Ve Hazret-i Pîr Mustafa İbn-i Kemâleddîn el-Bekrî es-Sıddîk Kuddise Sırruhu’l-Hakiki Fethu’l-Kudsî ve’l-Keşfü’l-Ünsî nâm vird-i seherlerinin ekser münacatlarında الهى (İlahi) lafz-ı Şerif’iyle bede’ etmiştir. İsm-i Azam olduğuna binaen استر (**USTUR**) Hemze emr-i vasıl için ve tâ mazmûm ve âhiri meczûmdur. عيوبنا (**UYUBENA**) Evveli mazmûm ve ahiri mansubdur. Bu fıkra-i münacat, fıkarât-ı nidadan fıkra-i ülâya nâzır eyledi. Güya ki ياستار استر عيوبنا بذيل رحمتك فى الدنيا والآخرة **Ya settar, senin rahmet eteğinle bizim günahlarımızı dünyada ve ahiretde setr eyle;**

demiş oldu. Yani dünya ve ahiretde zeyl-i rahmettinle uyubumuzu setr eyle, Ya Settar demektir. Setrin beyanı evâil-i virdde İsm-i Settar'da güzar eyledi. Uyb, failine şeyn veren kârdan ibarettir. Ehl-i meârif derler ki masivallaha bir lahza meyl-i gönlünden yahut tarîk-i kavmde muhalif-i edep olan fiilden ibarettir. واغفر **(VAĞFİR)** kezalik hemze emr-i vasıl için ve kesri fa ile ahiri meczûmdur. ذنوبنا (**ZÜNUBENA**) Kezalik evveli mazmûm ahiri mansubdur. Bu fıkra-i münâcât dahi fıkarât-ı nidadan saniye nâzırdır. Ma'nâsı Ey Hüda-i Azîz ve Gaffâr cümle günahlarımı mağfiret eyle, demektir. Gufrun manası bâlâde ism-i gaffârda sebkat etmiştir. Ve zenb failine ism veren kârdır. Esiletü'l-Hikem nam kitabda yüz elli sekizinci sual Cenab-ı Hakk zünubu, ibâd üzerine niçin takdir etmiştir? El-cevab: Demişlerdir ki ta mu'cib olmasınlar. Zira ucb cemi günahlardan eşeddir. Ve mucib-i havfdir. Ta ki sıfat-ı turabi bilip mağfiret ve sırr-ı cemal ve celali ve lutfu ve kahrı ve sırr-ı şefâat-i Resulullah'ı bilsinler içindir. Nitekim Hadîs-i Şerif'de gelir,

شفاعتى لاهل الكباءر من امتى

Benim şefaatim ümmetimden büyük günahlar işleyenler içindir.

Şefâat ise Rahmet-i Hakk'dır. Kemâ fi'l-Hadis-i Şerîf

انا رحمة مهداة

Ben hediye edilmiş bir rahmetim.

ve bir Hadis-i Sahih'de gelir,

لو لم تذنبوا لجاء الله بقوم يذنبون و يستغفرون فيغفرلهم

Eğer siz günah işlememiş olsaydınız, Allah Celle Celalühü günah işleyip tövbe eden bir kavmi getirip, günahlarını bağışlardı.

Arifler demişler ki kemal-i vücut ve mütahhar-i cemal ve celal ve lütuf ve kahır eğer hilkat-i benî âdem olmasa nısfı kemâl mevcut olup ve nısfı ühra makam-ı hafide kalırdı. Fefhem.
وطهر **(VE TAHHİR)** fethi ta-i mühmele ve kesri ha-i müşeddede ile ahiri meczumdur. قلوبنا **(KULUBENA)** mansubdur. Bu dahi fıkarat-ı sabıkadan selase ki Ya Celilü, Ya Cebbar kavline münasibdir. Manası, ey evsaf-ı ulüv ve refate müstehak Cabir-i Küll-i Kebir olan Hakk Teâlâ gönlümüzü münkerat ve müfsedat ve ucub ve kibir ve hubb-i dünya ve vesvese-i şeytandan envar-ı ihlas ve âsâr-ı muhabbet ve esrar-ı marifet ve temekkün-i zikir ve inayetin envariyle mütetahhirîn ve muhlisînden kıl ki kimse izâlesine kadir olmaya, illâ Sahibü'l-Celal ve Ceberrut olan kadir ola demektir. Bu dahi, labüdd şeyh-i ârif izniyle müddet-i tavîl zikre mülâzemetle olur. Ve illâ o şecere-i faside kalbden münkati' olmaz. Ve bazı kirâm, ma'nâsında buyurur, Ya Rabbi kalbimizi levs-i efkârı gayriyeden mâ-i inayet-i ezeliye ve taharat-ı hayat-ı ebediye ile pak eyle, demektir.

الطهور شطر الايمان

Temizlik imanın cüzüdür.

Hadîs-i Şerîf'i mefhûmunca ahlak-ı reddiyeden tezkiye-i nefs iman-ı kâmilin şartıdır. Malum ola ki tathir enva'-i tuhûra âmm olur. Tahkîk, Hakk Sübhâne ve Teâlâ ukûl-i müvahhidini vesah-ı şirk ve küfürden ve nüfûs-i mümінîni şükuk ve zunundan ve kulûb-i müttekîni muhabbet-i dünya ve vesavisinden ve serair-i muhlisîni riyadan ve kulûb-i âlimîni hıyanet-i cehilden ve marifet-i ârifîni varidatlarında hatadan ve kisb-i maaş eyleyen esnafın lisanını

kelime-i su’den tathîr eder ve gayri zalik. Ve salik eğer kalbini tathir murad eder ise, evvela muhabbet-i dünya ve vesavisini aslıyla kalbinden kal‘ ede. Zira Hadîs-i Şerîf’de

حب الدنيا رأس كل خطيئة

Dünya sevgisi her hatanın başıdır.

Vârid olmuştur. Ve bunun misali talib üzerinde kuşlar olan şecere tahtında ders mütalaa edebilir mi? Elbette ol kuşlar anı teşvîş ederler. Çaresi bir âsa ile ol kuşları kovmaktır. Ve kezâ sâlikin kalbinde muhabbet-i dünya ağacı bitib ve onun üzerine vesâvis-i dünya kuşları cem‘ olup elhane bede’ ettikte, merâtib-i ma‘rifet-i nefsi nice mütâlaa eyler. Onun çaresi, nefsin me’lufâtını men‘ ile o şecereyi kat edip mürşidin izniyle a‘mâl ve riyâzat ile mütâlaa eyleye. الدنيا ما شغلك عن الله **Allâh’dan seni meşgul eden dünyadır.** Mazmûn-i cevher-i nisarî, cümle bu mefhûmu müştemildir. Şeyh-i Küll-i Takî Hazret-i İsmail Hakkı Kuddise Sırruhü'n- Nakî Tuhfe-i Haliliye nâm risalesinde buyurur ki her uzuv ve kuvvetin bir gune tahâreti vardır. İbtida kalbin tahâreti i‘tikâdât-ı fâside ve niyât-ı kâsidedendir ki bunlarla kalb murdar olur. Husûsan ahlâk-ı rezîleden tetahhur lazımdır. Nitekim Kur’ânda gelir. فِى قُلُوبِهِمْ مرضٌ (Sure-i Bakara-15-) Yani insanın kalbinde küfür ve nifak ve hased ve gıll-ü gış ve emsâli olmak maraz-ı zâhiri gibidir ki tahsili kemâlden avk eder. Bu cihetten enbiya ve evliya mevti istediler. Feemma marazı istemediler. Onun için Hadîs-i Şerîf’de gelir,

و اسئل الله العافية من كل بلية

Her türlü belâdan afiyeti Allâh’dan dilerim.

ve Kur’anda gelir, لِيُذْهِبَ عنْكُمُ الرِّجْسَ اهْلَ الْبيْتِ و يُطَهِّرَكُمْ تطْهيرًا (Sure-i Ahzâb-33-) ve rics her kimsenin makamına göredir ki kâfire nisbetle küfür ve âsiye izâfetle ma‘siyetdir. Ve sâlike kalbinde telvîndir. Ve ehl-i arza göre, arza şe’n veren umûrdur. Anın için اتقوا مواضع التهم **Töhmet altında kalacağınız yerlerden hazer ediniz, korkunuz,** varid oldu. Pes, sohbet-i meşâyihde emrâz-ı kulübe şifâ hâsıl olmağın ehl-i sulüke mürşid-i kâmil lâzım olduğu ayândır. Zira yalnız yola giden kimseyi haramiler ahz eder. Amma rüfekâ ve delil ile gitse idi, te’bîd olunmağla necât bulup menzil-i maksûda vâsıl olur. Hususan sohbet-i şeyh, dervişe havâtır-ı fâside ve kuvay-ı nefsaniye harâmilerinden halâsa te’sîr-i azîmi vardır. Hazret-i İmam-ı Ali İbn-i Ebî Talib Radıye Anhü’l-Gâlib Nesirü’l-Âlîsinde

داوء القلب الرضاء با لقضاء

Kalbin ilacı kazaya razı olmaktır.

Buyurur. Kalb-i insanın marazı, ahlâk-ı rezîledir. Bu emrâzdan selâmeti kemâldir. Şeyh-i Nuranî Abdü’l-Vehhabî Şaranî Kuddise Sırruhü ve Amme Birrehu Meşârikü’l-Envâr nâm kitablarında buyurur. Hem asırlarında bulunan Meşâyih-i Mısır’dan Şeyh Ali Busayr Hazretleri ki ekser evkâtda Hazret-i Hızır Aleyhi’s-Selâm ile mülâkâta muvaffak idiler. Ve buyururlardı ki bir kimse Hazret-i Hızır ile sohbet murâd eylese üç şarta riâyet etmeye muhtaçtır. Madem ki şurût-i selâseye murâât bulunmaya ictima‘ muhâldir. Şart-ı evvel, bilcümle ahlâk-ı rezîleden sâlim olup bu ümmet-i merhûmeden bir ferde su’-i kasdı olmaya. Şart-ı sâni, süneni Fahri’l-Mürselîn Sallallahü Aleyhi ve Sellem üzere akvâl ve ef‘âli câriye olup, aksâm-ı bid‘atden bir şeyi mürtekib olmaya. Şart-ı sâlis, derâhim ve denânirden ve rızk makûlesinden fert için bir nesne ihfâ eylemeye. Bu şurût-i mu‘tebereye mülâzemet etmeyen zat, âbid ve zâhid olsa dahi, mülâkât-ı Hazret-i Hızır Aleyhi’s-Selâm mümteni‘dir. İntiha. Bundan münfehim oldu ki kalb-i selim dareynde nef‘-i azîm îrâs eder imiş.

يوْم لاينْفعُ مالٌ ولا بنُونٌ اِلا منْ اتى اللّه بِقلْبٍ سليمٍ

(Sure-i Şuarâ-89-) Kerîmesi bu davâya şâhid-i âlîdir. Bu kelâm ve haberden âkil ve sâhib-i temyîze bir mana zuhûr eyler ki kazâ-i ilahiyeye teslim, cümle-i ahlâk-ı hasenedendir. Lâkin tetkik olunsa cümleyi cami'dir. Fehime men fehim.

الرضاء بالقضاء باب الله الاعظم

Kazaya rıza, azîm olan Allâh'ın kapısıdır.

Bu mefhûmu müekkiddir. Ve dahi,

قسوةالقلب منالشبع

Kalbin kasaveti, katılaşması toklukdandır.

Eser-i âlîsince tokluk kasvet-i kalbi mûcibdir. İmdi sâlik olan kimseye lâyıkdır ki,

افضلكم منزلة عندالله اطو لكم جوعا و تفكراً

Allâh katında mertebesi en büyük olanınız açlık ve tefekkür babında en ileri gideninizdir.

Tenbîhinden agâh olup,

وابغضكم الىالله كل يوم اكول شروب

Her gün Allâh'ın en çok buğz ettiği çok yiyen ve çok içeninizdir.

Neticesinden ihtirâz etmek gerektir. Menba'-i Fadl-ı Hüdâ Şeyh Ömer el-Fuâdî Kuddise Sırruhü'l-Hadî Muslihi'n-Nefs nâm eserlerinde buyururlar ki Dürretü'l-Vâ'izînde mezkurdur ki bir gün Hazret-i Ömer'in mahdûmu Abdullah Radıyallahü Anhüma hasta olup, tabîb ilaç edib bilutfullâh şifâ müyesser oldukdan sonra marazı ne idi diye Hazret-i Ömer Radıyallahü Anh tabîbe sualde o, dahi çok yemekten olan tuhme marazı dedikte, Hazret-i Ömer Radıyallahü Anh, **Vallahi, şayet böyle olduğunu bilseydim, hasta ziyaretine gitmezdim ve eğer ölseydi cenazesinede gitmezdim.** Buyurdular. Ve âkıl-i ârif olan bu hususu bu kadar beyandan fehm ve iz'ân eder. İntehâ.

ونور (**VE NEVVİR**) tahhir vezninde. قبورنا (**KUBÛRENA)** mansubdur. Ba'de bu makamda وبيض وجوهنا (**vebyaz vucuhena**) nushadır. (*Beyaz vech-i behcet sururun zuhurundan kinâyettir. Ehl-i Hakk yevm-i kıyâmetde vucûhu beyaz olmakla ma'lûm olup rahmet, cennet, sevâb-ı muhalled ile mücâzât olsalar gerektir.* فيها خالِدُون وامّا الّذين ابْيضّتْ وُجُوهُهُمْ ففى رحْمةِ اللّهِ هُمْ *(Sure-i Âl-i İmrân-107-) fıkranın mefhumu budur ki sefîd ruyu olanlara va'ad eylediğin inayete bizi dahi mazhar eyle demektir.*) واشرح (**VEŞRAH**) Hemze emr-i vasıl için ve ra meftûh ve âhiri meczûmdur. صدورنا (**SUDÛRANA**) kezâlik mansûbdur. Bunları dahi fıkarât-ı sabıkadan rabi' ki يا مقلب القلوب و الابصار (**Ya Mukallibe'l-Kulûbi ve'l-Ebsâr**) fıkrasına münasib eyledi. Ma'nâsı ey mukallibe'l- kulûbi ve'l ebsâr olan Hüdayi Teâlâ envâr-ı rahmetinle izâle-i zulmet ve vahşetle kubûrumuzu tenvir ve sünûhât-ı cemîle ve ifâza-i envâr-ı müzîlenle sudûrumuzu vesâvis-i şeytândan inşirâh eyle, demektir. Ba'zı ehli tahkîk kuddise sırruhüm buyururlar ki صدور الاحرار قبور الاسرار **Hürlerin kalbleri sırların kabirleridir.** Deliliyle, kubûrdan

murâd, kulûbdur. Güya ki dâ‘i نور قلوبنا (**Nevvir kulûbenâ**) der. Ve eğer kalb enva-i mücahede ile münevver olsa, inşallahü teâlâ lutfiyle kubûr dahi münevver olur. Ve müfessirîn-i kirâm kuddise esrâruhümü’l-fihâm, ربِّ اشْرَحْ لى صدْرِى (Sure-iTâhâ-25) âyet-i kerîmesinde sadrı, kalb ile tefsîr etmişlerdir. Ve şerh-i sadr vus‘-i kalbdir ki sefâhed-i muânidîn ile dıyk olmaz ve ne şevketlerinden havf eder. Ma‘lûm ola ki şerh-i sadr enbiya ve evliya-i kümelîn üzerine niam-ı ilahidendir ki hakikat-i kalb için dünyaya la birrağbet ve la birrehbet iltifât olmamaktır. Amma rağbet-i kalbin ehil ve mal ve tahsil-i maâş ile müteallik olmasıdır. Ve amma rehbet düşmandan hâif olmasıdır. Ve eğer Hak Teâlâ bir kimsenin sadrını şerh etse onun indinde her şey sagîr olur. Hazret-i Pîr Kuddise Sırruhü'l-Münîr dahi zikr olunan şerh-i sadrı taleb edip Virdi Şerîf’inde buyurdu, ba‘zılar kavlini nüsha dediler. Lâkin Hazret-i Ömer el-Fuâdi Kuddise Sırruhü'l-Hadî Şeyhi Muhyiddîn Efendi’den rivâyet eder ki Kutb-i İns-ü Can Hazret-i Sultan Şabân Kuddise Sırruhü'l-Mennân buyurmuşlar ki bu bizim okuduğumuz Vird-i Şerîf Hazret-i Pîr Seyyid Yahya Kuddise Sırruh huzurunda okunan Vird-i Şerîf’dir. Hiç tahrîf olunmamıştır. Ve onda o kavil vardır ki Hazret-i Ömer el-Fuâdî ve Hazret-i Abdullah Şerkâvî Kuddise Sırruhüma şerhlerinde ve Mecmua-i Evrâd-ı Hazret-i Kutb-i Hakîkî Mustafa el-Bekrî es-Sıddîk Kuddise Sırruhü’t-Takîyü n-Nakî’den münfehimdir. Ve tarîkımız meşâyihinden dahi böyle mesmuumuz olmuştur. Ma‘lûm ola ki şerh-i sadr iki olup, suri ve manevi, amma şerh-i sadr-ı surî Resul-i Ekrem Sallallahü Aleyhi ve Sellem hazretlerinden gayri hiç bir kimsede vuku’ bulmamıştır. Ve o Hazret’de dahi üç defa vuku’ bulmuştur. Biri sinn-i şerîfleri beş ve altı kararlarında iken, şöyle ki Halime Radıyallahü Anha ki Hazret-i Resulün rıdâa validesidir. Rıdâa karındaşı ile oynar iken, İbn-i Abbas Radıyallahü Anhüma rivayetine göre, iki beyaz esvablar giymiş âdem gelip, bir rivayette iki kuş gelir, murat Cebrâil, Mîkâil dir. Ve bir rivayette üç âdem gelip onlar Cebrâil, Mîkâil, İsrâfildir. Zîrâ, Cebrâil meleki’l-vahîdir ki anınla kulûb hayat bulur. Ve Mîkâil meleki’l-rızkdır ki onunla ecsâd hayat bulur. Ve İsrâfîl mutlakan mazhar-ı hayatdır. Onlardan biri Sadr-ı Resûl’i yarıp içi hikmet dolu bir leğen getirip sadrını ve emâlarını yıkayıp, ondan kalbini yarıp içinden uyuşuk ve siyah kanı atdı. Bu kan mühîb gördükde havf ve haşyete sebebdir. Vesavis-i şeytânî def‘ içindir. Ve ikinci sinn-i Şerif’i erbaîne vusûlünde haml-i esrar-ı nübüvvet içindir. Ve üçüncü Leyle-i Mi‘rac’da ki semâvatda ve arş ve kürsîde kattî çok mühîb şeyler gördükde onda olan esrârı haml içindir. Amma şerh-i sadr-ı ma‘nevi ekâmil-i ümmette vuku‘ bulur. La büd. Husûl-i feyz-i ilahide Hakk Teâlâ cümlemize müyesser eyleye. Ve bu makamda, و افتح طريقتنا و سهل سلوكنا واحكم شريعتنا nüshadır. Pes, eltâf-ı ilahiyyeyi rica ve duâsından sonra, bilutfullah mestûru’l-uyûp ve mağfûru’l-zünûb ve mütahharu’l-kulûb ve münevverü’l-kubûr ve meşruhu’s-sudûr olan kimseler, tekfîr-i seyyiât ve âlem-i bekâda ve civârı Hakk’da ahyâr-ı ma‘rifet ve esrâr-ı vasılîn ile haşr olunmak ahbârı sahıhede mukarrer olmağın, âlem-i fâniden bâkıye intikâl göründükde onlara hâl ve kemâliyle intikâl müyesser edip ve onlar gibi civâr-ı Hakk’da haşr olunmak ricasında buyurur. و كفر (**VE KEFFİR**) tahhir vezninde (İğfir) zabtı üzere ki günahdan sebeb-i halas olan kefâret ma‘nâsına istiğmâl olunan tekfîrdendir. عنا سيئاتنا (**ANNÂ SEYYİÂTİNÂ**) seyyienin cemî olup halet-i nasbîdir ki âhiri cer suretindedir. وتوفنا (**VE TEVEFFENÂ**) fetehât-ı selâse ve şedde-i fa ile dir.

مع الابرار (**MEA’L EBRAR**) mecrurdur. Bu dahi (**ya müdebbire’l-leyli ve’n-nehâr**) kavline nâzırdır. Ma‘nâsı, يبدل الله سيئاتهم حسنات (*Yübeddilüllahü seyyiâtihim hasenât*) beşareti üzere, bu müjdeye bizi mazhar eyle. Seyyiâtımızı hasenâta tebdîl eyle ve fadl-u kereminle dareynde bizi zümre-i sülehâda haşr eyle demek olur. Ma‘lûm ola ki bu münâcâtların fadâil-i kesîre ve fevâid-i vefîresi vardır. Zikr-i tavîlî mucib olmağın terk olundu. Eğer sâlik zümre-i ihvân ile beraber hulûs-i kalb ve lisân ile zikr etse elbette,

ما جلس قوم يذكرون الله تعالى الاناداهم مناد من السماء قوموا
فقد بدلت سيئاتكم حسنات و غفرلكم جميعا

Zikr ederek oturan hiç bir kavim yoktur ki gökten bir münâdi onlara nidâ ederek, kalkınız, gercekten bütün günahlarınızı iyiliklere tebdîl ettim ve hepiniz bağışlandınız, diye hitab olunmasın.

Hadîs-i Şerîf'i mefhûmunca seyyiâtı hasenâta tebdîl olup cemîî mağfur olurlar. Zîrâ Hakk Subhâne ve Teâlâ Hazretlerine her ne rica olunur ise
وإذا سالك عِبادى عنّى فانّى قريبٌ أُجيبُ دعْوة الدّاعِ اذا دعانِّ
(Sure-i Bakara-186-) Va'd-i kerîmiyle icâbet eder. Ve dahi

ان الله لا يقبل الدعاء من قلب غافل لاه

Muhakkak Allâhü Teâlâ gâfil olan kalbden duâyı kabul etmez.

Hadîs-i Şerîf'i mefhûmunca tahkik Hakk Subhâne ve Teâlâ kalb-i gâfilden hiç bir duâ kabul etmez zîrâ duâda hulûs-i niyet şart-ı a'zamdır. Ve dahi sâlik

ان الله يحب الملحين فى الدعاء

Allâh, duânın tekrarına devam edenleri sever.

Hadîs-i şerîf'i mantûkunca duâsında tekrara muvâzabet ede. Ve dahi sâlik ettiği duâ mucibince amel ede. Zîrâ Hadîs-i Şerîfde;

الداعى بلا عمل كالرامى بلا وتر

Amelsiz duâ eden yaysız ok atan gibidir.

vârid olmuştur.

سبحانك ما عبدناك (**SUBHÂNEKE MA ABEDNÂKE**) Ba meftuh ve dal sakindir.(*Subhâne lafzı tesbih ma'nâsına masdar mevkiine vâki isimdir. Her-bâr muzâf olacağı halde mustağmeldir. Izâfetden hâlî oldukda tesbîha alem olmakla ta'rîf ve elif nûn ile Osmân gibi gayr-i munsarif olur. Fâil dahî olmak tenezzehte ma'nâsına olduğu suretde tecvîz olur. Masdariyetle bir fiil-i lâzimü'l izmâr ile mansûbdur. Takdîri ve esbeha tesbîhâdır. Ve gâh muzâfdır.*) حق (**HAKKA**) müşeddet ve mansûbdur. عبادتك (**İBADETİKE**) mecrurdur. يا معبود (**YA MA'BÛD**) merfu'dur. Bu ve zikr-i âti üç tesbihler melâike-i mukarrabîn tesbihâtıdır ki mefhûm-u masadâk

لا احصى ثناء عليك انت كما ثنيت على نفسك

Ben senin medhü senânı sayamıyacağım. Sen kendi kendine senâ ettiğin gibisin.

Hadîs-i Şerif'idir. Ma'nâsı mecmûu nekâyısden seni tesbîh ve takdîs ederiz ki mecdine lâyık ve ley ve nehârda farz ve nevâfilden bir ibâdet edâ eylemek, her ibâdet ki bizden sudûr eyleye, Hazret-i İzzetine hediye etmeğe lâyık ve müstehak değildir. Zirâ Ma'bûd-i bi'l-Hakk ancak sensin demektir. Melik-i Kuddüs'e şâyân ibâdeti isbatda aczini izhâr vardır ki ibâdet-i Hazret-i Rabb'a adem-i liyâkatını beyandır ve izhâr-ı acz eylemek emârât-ı kabuldendir. Ma'lûm ola ki tahkîkan abd mutî' ve âsi olmakdan ve ni'met sâhibi yahut şiddet sahibi olmakdan hâli değildir. Eğer Hudâ'yı tesbîh ederse, kabul-i tâati için rica ve ma'siyeti için istiğfâr ve ni'meti için şükür ve şiddeti için sabır olur. Ve gerekdir ki sâlik tesbîh eyledikde

cevârih ve a‘zâsını huşu‘ için ma‘nâsını kalbi ile tefekkür eyleye. Ve eğer etmez ise, lisanı ile tekellüm edip üznü sami‘ olmayan kimse gibi olur. Zîrâ kalb eğer lisanın söylediğini bilmez ise لا يخشى له الخشية **Sana layık olan korkuyu yapamaz.** dır. Ve ibadet Hakk Teâlâ için olan ameldir. Yahut bi’l-ilim ve’l-fiil izhârı ubûdiyettir. Ve ubudiyet terki ihtiyâr ve mülâzemet-i züll ve iftikârdır. Ve ba‘zıları buyururlar ki ubûdiyet abdin işlediğinde Hakk’ın rızasıdır. Ve Şeyh Vâsıtî kuddise Sırruh buyurur ki şeref-i insan Rabb Teâlâ’ya ubûdiyetle münasebettir. Ve Şeyh Ataullah buyurur ki Kur’an’ın cümle meânîsi iki şeydir. Biri hıfzı âdâb-ı ubûdiyet ve biri ta‘zîmi Hakk-ı Rubûbiyettir. Ve bunun cümlesi Sure-i Fatiha’da cem olmuştur. Onun için Ümmü’l-Kur’an tesmiye olunmuştur. Ve Ebu Hüseyin Bin er-Reyhan buyurur ki ibadetin aslı üç erkan üzerinedir. Biri göz ki hıfz ile ve biri lisan ki sıdk ile ve biri kalb ki fikr ile dir. Ve ubudiyet ıstılâh-ı ehli hakikatde, vefaün bi’l-uhûd ve hıfzu’l-hudûd ve rıdâün bi’l-mevcûd ve sabrün ani’l-mefkûddur. Ve keza

ترك الاختيار فيما يبدو من الاقدار

Gayri ihtiyari şeylerin haricinde ki ihtiyarı terk etmektir.

denildi. Hazret-i Zunnun-i Mısri Kuddise Sırruh buyurur ki ubûdiyet Hakk Teâlâ her halde senin Rabb’indir. Sen dahi her halde onun kulu olmak gerektir.Ve dahi

تعس عبد الدنيا تعس عبد الدرهم تعس عبد الحميصة

Dünya için, para için, yiyecek için ibâdet eden helâk olsun.

Hadîs-i Şerîf’i mantûkunca helâk olmaktan hazer edip Hakk Teâlâ hazretlerinden gayriye iltifat etmeyeler. Bu dahi hafî olmaya ki eğer ubudiyet-i Hakk sahih olur ise cemî‘ mâsivadan hürriyet hasıl olur. Nitekim Hakk Subhâne ve Teâlâ سُبْحان الَّذى اسْرٰى بعبْده ليْلا (Sure-i İsrâ-1-) ve dahî فاوْحٰى الٰى عبْده مآ اوْحٰى (Sure-i Necm-10-) Kerîmeleri ile dünyada eşref-i evkât olan şeb-i mi‘racda o Nebi-i Ekrem Sallallahü Aleyhi ve Sellem Hazretlerini eşref-i vasf olan ubudiyetle vasf etmiştir. Malûm ola ki وما خلقْتُ الْجنّ والانْس الا ليعْبُدُون (Sure-i Zâriyat-56-) Kerîmesi fehvâsınca ma‘bûdu bi’l-Hakk olan zât-ı bî-çûn mukaddema ma’rifeti nice lâzım ise zâtıyla kâim ve sâbit olan sıfat-ı rububiyet muktezasınca ibadet-i ilahiye dahi lâzımdır. Hasılı kelâm ve’l-beyan birbirine mütelâzımândır. Ve mağrûf-i ehl-i irfandır. Şeyh-i Küll-i Takî Hazret-i İsmail Hakki Kuddise Sırruhü'n-Nakî Ruhu’l-Beyan fi Tefsir-i’l-Kur’an nâm kitabında (Ve ma halaktü’l-cinne ve’l-inse illa liyağbudûn) kerîmesi tefsirinde buyurur ki ibadet ubudiyetden eblağdır. Zîrâ ubudiyet izhar-ı tezellüldür. Ve ibadet gayet tezellüldür. Ona kimse müstehak olmaz. Ancak onun için gayet efdâl olan Hakk müstehak olur. Ve ubudiyetde olan tezellül muktezâ-ı mâyedir. Zira insan turabdan mahluktur. Turab ise şey-i hakîrdir. Pes, hükm-i anasır Hakka tevazu‘dur. Eğerçi ruh-i ulvînin hükmü kemalatla iftihar ve isti‘ladır. Ve lakin bu kemal Hakk’a muzâfdır. ونفخْت فيه منْ رُوحى (Sure-i Hicr-29-) kerîmesi mantûkunca nefh-i ruh kendi zatına izâfetden ma‘lûmdur. Binâenalâ hazâ yine abde kalan zillet ve inkisârıdır. Gerekse fi’l-mesel başı göklere ersin. Zîrâ emr-i izafi ile dava olmaz. Emr-i izafi dediğimiz budur ki asalet ve hakikat-i kemal Allâh Teâlâ’nındır. Ve bunda ibadet ile abde ve istiânet ile Rabb’e işaret vardır. Zira istiânet abden ve iânet Allâh Teâlâ’dandır ki mu‘în Allâh Teâlâ’dır. Bazı evliya-i kibar setrehümü’s-settâr buyururlar ki ibâdet mahlûkat için zâtiyedir. Zirâ, lügat-i arabiyede manası zillettir. O zillet-i zâtiye üzerine tenbih için ef‘âl-i mahsusıyle ibadet vasfîdir. Teklif vâki oldu. Hatta Rab Teâlâ ve Hâlık-ı A‘lâ Celle ve Alâ Hazretlerine bi’l-vechi’l-meşru tehaddu etdiler. Ve Hakk Teâlâ ibadet için halk etti demenin ma‘nâsı, anın için etemm-i isti‘dad ile müste‘din ve andan ekmel-i temkin ile mütemekkinin halk etti, demekdir. Ve ibadet mahlukatdan matlube olmağla beraber

terettüb-i gaye tenzîlîyle onlar için semeredir. Hafî olmaya ki bazı müfessirîn rahımehüm, Erhamü'r-Rahim'in. (*Liya'budûn*) kavl-i Şerif'inde olan lam, ta'lil içindir. Ef'âl-i Hakk ise muallel-i bi'l-garaz değildir. Belki tahsil-i maslahat ve def'-i mefsedetden berîdir. Zira o garazı tahsil ile müstekmil olmak lâzım gelir. Bu ise zâtında noksanı müşirdir. Allâhu Teâlâ ganî an zâlik. Cevab budur ki bu makûle lamat, şeran lam-ı maslahat ve hikmet, ve aklen lam-ı illettir. Zira ef'âl ve ahkâm-ı ilahiye hükm ve mesalih-i ibadı müştemildir ki tefaddül ve ihsana dairdir. Bunda ise garaz ve illet lâzım gelmez İbn-i Melek Rahimehullâh Meşârik Şerh'inde buyurur ki eşâire, ta'lîl-i ef'âlullâhın sıhhat-i tevcihini lafzan vâki isede ma'nen inkâr ettiler. Zira Allâhu Teâlâ Azze ve Celle menâfi'den müstağnidir. Ve onun fiili kendine râci ve gayriye râci menfaat için olmaz. Zira Hudâ Teâlâ ol menfaati min gayri tavsîti'l-amel îsâle kâdirdir. Garaz olmaklığı salih olmaz, dediler. Ve onların indinde lam-ı ta'lîl ibadın ibadetine teşbîhen istiâre-i tebaıyye olur. Amma fukaha ve mu'tezile, ibadına ait menfaatle sıhhatini ikrar ettiler. Zîrâ garazdan hali olan fiil abestir. Ve abes Hakîm-i Mutlak'dan zuhûru muhaldir. Ve âlem ve âdemi halkdan maksût-i İlâhi kemâl-i cella ve isticlâdır. Pes, kemal bizzat mahbubdur. Ve tâlib-i Hakk olmak fî nefsi'l-emir kemâl olmağa râci'dir. Ve insanın kemâli ehl-i kalb olmakdadır ki İsmi Azam'a mazhariyetidir. Ve eseri âfak ve enfüsü biri birine tatbika kadir olmaktır. İnsan-ı kâmilde ceman ve tafsılen ve âlemde fakat tafsılen zuhur etmiştir. Sual bu maksud istikmal değildir. Müstevî sebki noksandır. Nitekim ehl-i kelâm ef'âlullah iğraz ile muallel olması layık değildir, dediler. Cevab ol ki mahzûrdur, gayriyle istikmâldir. Ve bu istikmâl kendi sıfatıyladır. Gayri ile değildir. Hazret-i Abdurrahman Câmî Kuddise Sırruhü's-Sami buyurur. Beyt,

ای ذات رفیع تو نه جوهر نه عرض
فضل و کرمت نیت معلل بغرض

Ey yüce zat, sen ne cevher ne ârazsın,
Senin Fazlı keremin garaz ile muallel değildir

Ve bazıları (*İlla liya'budûn*) kavl-i şerifini Hazret-i Resul Aleyhi's-Selam'ın Rabb-i İzzetten

کنت کنزا مخفیا فاحببت ان اعرف فخلقت الخلق لاعرف

Ben gizli bir hazine idim, bilinmemi sevdim ve bilinmem için mahlukâtı yarattım.

Hadîs-i Kuddisi sırrı ile (*Liya'rifûn*) ile tefsir ettiler. Ve le'alle, ale'l-ıtlâk ma'rifetten ibadetle tabiri sebebin müsebbib üzerine tenbihidir. Zira Mu'teber olan ma'rifet Hakk'ın ibadetiyle hasıl olandır. Ve bazıları buyurdular, Hakk indinde şeref ve keramete nail olmak için halk etti. Ve o, onların ibadetinden ganîdir. Celle Celalühü. Menba-ı Feyz ve Fadl-ı Hâdî Hazret-i Şeyh Ömerü'l-Fuâdî Kuddise Sırruhü'l-Hâdî Levâyıhü'l-Envâr nâm Vird-i Settâr şerhlerinde buyurur ki bu dahi ulema-i kâmilîne malûm olsun ki urafâ-i kâmilîn ve fudalâ-i vâsilîn tahkik ve tetkiklerinde nübüvvet iki nevidir. Nübüvet-i ta'rîfiye ve nübüvvet-i teşrîiyye derler ki ehline kema kân malum ve marufdur. Ve veli-i kâmil ve sadık nübüvvet-i ta'rîfiyeye vasıl olur. Ve lakin nübüvvet-i teşrî'iyeye vâsıl olmaz. Şerh-i akâidde i'tikâdât bâbında veli derece-i nübüvvete vasıl olmaz dedikleri nübüvvet-i teşrî'iyyedir. Nübüvvet-i ta'rîfiyye değildir. Ehline malumdur. Ve dahi velînin bu vecihle vusulu mücerret irfan-ı kâmil ile değildir. İlla amel-i şeriat-ı Muhammediye ve tâat-ı ibâdât-ı samediye kuvvetiyle ve bu halde devam ve istikâmetle vasıl olur. Bu ecildendir ki ârif-i sadıklar fena-i manevi ve beka-i manevi halini ve bihasebi'l-batın mevt-i manevi kemâlin bulduktan sonra fena-i suri olan mevt-i suri ve zahiri hükmü ile âlem-i suret vucud-i külliden âlem-i bekaya vasıl olunca asla amel-i şeriatı ve hal-i ibadeti terk etmez. Ârif-i kâmile bu remzi terki

كل جمع بلا تفرقة زندقة و كل تفرقة بلا جمع تعطيل

Tefrikasız her cem‘ zındıklık ve cem‘siz her tefrika muattal’dır. Ve insan-ı kamil oldur ki bu kelam-ı mazhar-ı kemâlin mazmun-i hümâyûnunda olan hali terk itmezler. **Kemâl-i izân ve basîretle işareti anla.** ‘Lâiha-i Fuâdi ’

Ârif-i kâmil telvînden halas olup, temkin-i sırfa ve hal-i ehadiyet ve hüvviyet olan, makam-ı cema vâsıl oldukta ol makamdan kalkıp kuvvet-i irfaniye ile cemi cemü’l-ceme ve temkîni telvîne ve vahdeti kesret-i efal ve sıfata vasıl ve mübeddel olmayıp, vahdet-i sırf ile makam-ı cem‘ ve istiğrakda kalsa, bu hal-i makamda hararet-i ilahiye ile aklın evvel mertebesi olan akl-ı meaş dahi zail ve ikinci mertebesi olan akl-ı mead hal ve makamında tevhid-i efal ve tevhid-i sıfat ve tevhid-i zât haliyle, meczub-i sırf olup, zeval-i akl-ı meaş ile teklif dahi sakıt olursa, ricalullahdan bir merd-i ferîd ve veliy-i vahiddir. Tâat ve ibâdâtında hâlî ve kâlî Hakk Teâlâ hazret kılmıştır. Bu makam-ı hale vâsıl olan ehline ma‘lûmdur. **Fazilet sahiblerini bilen, faziletli kimselerdir.** Ve amma akl-ı meâş zâil olmayıp, akl-ı meâde fer ile ma‘rûf irfân-ı kâmilîn olup, ehlullâh telkîyn ve irşâdında cemü’l cem‘ ıtlâk olunan fark-ı saniye hâlle vâsıl olmayıp ve dahi akl-ı meâdı aklın üçünçü mertebesi olan akl-ı kül kuvvet ve pertevi ile musaffâ ve münevver olmayup belki furûş-i kesret ile mahcûb olup, akl-ı meâş pertevi ve âsârı gâlip olmağla nefs-i meâş ve nefs-i levvâme tekâdîsi dahi görünse bu makûle ârif kesrette, vahdete yetiştim deyu tetbir-i akl-ı meâş ve tekâdîsi ve nefs-i meâş ile alâyık-ı kesrete ve avâik-ı fetrete düşüp, bu heva ve heves ile mağrur dahi olmağın, mucâhede-i kalbiye ve ruhiye etmeyip hatta müşâhede-i rububiyetle halen şerîat ve tarîkatla üzerine farz olan a‘mâl-i şerîatı ve ibâdât-ı ilahiyeyi kasd ile bilâ özür terk etse (*El iyâzü billah*) vucûdunda zındıka ve ilhad hali zuhur etmiş olup, cehâlet ve batâlet belki ayn-i dalâlete mübtelâ olur. Allâhü Teâlâ ümmet-i Muhammed tâlip ve sâliklerini bu makûle irfânda ve hâlde kalmaktan saklaya âmin. Zîrâ bu hal alâmet-i ilhad olduğundan zerre iştibâh yoktur. ‘ *Lâiha-i Fuâdi*’ Bu dahi ma‘lûm-i ulemâ ve ma‘rûf-i urafâdır ki ârif-i billâh enbiya sıfat olup, meratib-i erbaa olan şerîatın ve tarîkatın ve ma‘rifetin ve hakikatin herbirine kemâlle ârif olup, makamına ve hâline ve mahalline göre mehmâ emken her biri ile amel edip şerîatın ve tarîkatın hükmün vere. ‘*Laiha-i Fuadi* ’ İmdi veliy-i vâsıl ve insan-ı kâmil oldur ki bu zikir olunan ahvalden kendisin sakınıp cemü’l-cemî farksız ve farkı cem‘siz olmaya zîrâ safi cemi‘de kalıp ve akl-ı meâş dahi yerinde olup evliyâ-i kâmilîn ve meşâyih-i müttekîn halinde ve kemâlinde olan fark-ı sâniye ve cemü’l-cem‘a vâsıl olmasa ârifine göre zındıkıyet-i havfî vardır. Ve fark-ı sâniye ve cemü’l-cem‘a vâsıl olup ve lâkin hâlet-i cem‘a taalluk etmeyip safî farkda kalsa muattallîn ve batılînden olmak havfi vardır. Begayet hazer lâzımdır. Zîrâ urafâ-i kâmilîn ve meşayih-i vasılin ve müttekîn ‘‘**Tefrikasız her cem‘ zındıklıktır. Cem‘siz her tefrika muattaldır. ’’** buyurmışlardır. Ve bu makam ve hâle zevk ve şuhûtla vâsıl olmayan bu kelâmın ma‘nâsın bilmez. Ve dahi (*Men lem yezuk lem ya‘rif*) kelâmı meşhûr ve makbûl-i evle’ş-şuûrdur. “ *Laiha-i Fuadi* ” Hakk Teâlâ Cellet-i Zâtihi ve illet-i ibâdetihi nice âyât-ı kerîme ile kullarına ibâdet emr etmiş, hususan

واعْبُدْ ربّك حتّى يأتِيك الْيقينُ

(Sure-i Hicr-99-) âyet-i kerîmesiyle emir etmiş iken ve akîde-i mu‘tebere ile ehli sünnet ve cemâatdan olan cumhur-i müfessirîn, ehl-i din ve ehl-i yakîn lafz-ı yakından murad, beyne’l-ibâd vukûu yakınen mukarrer ve mütehakkık olan mevt-i sûrîdir, diye tefsir etmişken; mülâhide ve zanadika tâifesi yakınî kendi ma‘nâ-i lugaviyesine alıp ve hatta kelimesinde ma‘nâ-i intiha dahi murad ve i‘tibar edip kendi hayal-i batıllarında ve nefs-i habîselerinde ve kulûb-i kasiyelerinde olan dalaleti izhâr ve zaman-ı hayatlarında ibâdet-i ilahiyeye intiha i‘tibar edip,

موتوا قبل ان تموتوا

Ölmeden önce ölünüz.

Hadîs-i şerîf'ini kendi i'tikâd-ı batılalarına delil ittihâz etmekle biz öldük, bizden teklif sâkıt oldu, diye dalalet ve küfür yoluna giderler. Hâşâ sümme hâşâ öyle değildir. Te'vil-i bâtıl ve fâsidden i'tikâd-ı sâfil ve kâsidden nâşî ve zâhir olur. " *Laiha-i Fuadi* " Bu dahi ma'lûmdur ki bu kelâm-ı müstetâb Hazret-i Resul-i Ekrem'e hitâbtır. Onlar bi-hasebi'l-irfân ve'l- îkân fenâ-i ma'nevîlerin ve bekâ-i ma'nevîlerin kendi kal-i latîf-i mazhar-ı halleri olan (**Mûtû kable en temûtû**) mucibince tekmîl edip hiç hâl ve kâllerinde ve ibâdet ve a'mâllerinde intihâ görünmeyip ve mevt-i sûrîleri zamanına değin asla terk-i tâat ve ibâdet etmediler. Mülâhidenin betâlet ve dalâleti bu beyan-ı hâl ve kâlden gayet âşikârdır. (*Hafî olmaya ki bu i'tikâd zamanımızda hâşâ sümme hâşâ ba'zı kendilerin Hazret-i Hünkâr-ı Hâcı Bektâşi Velî Kuddise Sırruhü'l-Alîye isnâd eden mülâhidededir. El iyâzi billâhi Teâlâ)* "Layiha-i Fuadî" Gercek bu hâl vardır. Lâkin âlem-i bâtında ve ledünnîyede ve .....? âlem-i melekût ve ceberût ve bu hâlât-ı esrâr-ı ilahide müstağrak olup ve meslûbu'l-i'tibâr ve mağlûbu'l-ihtiyar olan meczublar halinde mu'teberdir. Amma cilâyâ-i âlem-i mülkden ve zâhirden meczûbu'l-akıl ve meslûbu'l-ihtiyar olmayıp, akl-ı meâş ve akl-ı maâd kuvvetiyle umûr-i kesret ve ef'âl-i ihtiyâriye-i hakikiye ile ehli tasarruf olan ârif-i kâmil ve muvahhid vâsıl halinde mu'teber değildir. Bu hâlde ve kemâlde iken onlar gibi terk-i amel ve ibâdet etmek şeri' şerîf-i Muhammedî'yeye ihanet ve izhar-ı ilhâd ve dalâlettir. **Bu tehlikelerden herşeyin maliki Allâh'a sığınırım.** İntihayi'l-kelâm. Min Şerhi'l-Fuâdî. Hazret-i Seyfullâh ibn-i Seyyid Nizameddin Kuddüse Sırruhü'l-Muîn Ma'deni'l-Meârif nâm kitabında (**Va'büd rabbeke hatta ye'tiyeke'l-yakîn**) âyet-i kerîmesinde buyurur.

Nazm

Kul olan kişiye mevlâya elbet
Gerektir ta ide ölünce hizmet

Halas olup bu nefsin hizmetinden
Irağ olma sakın Hakk Hazretinden

Yakınla visâle eresin sen
Ki ya'ni dost cemâlin göresin sen

Kaçan kalbinde tevhîd ola bünyat
Olursun hizmet-i nefsinden âzât

Eğer kalbin onda zerre denlü
Bulunsa fiil-i nefsin habbe denlü

Dahi kulsun ki âzat olmamışsın
Huzura erişib şâd olmamışsın

*****

سبحانك ما عرفناك **(SUBHÂNEKE MÂ ARAFNÂKE)** Ra meftuh ve fa sâkindir.حق معرفتك **(HAKKA MA‘RİFETİK)** mecrûrdur. يا معروف **(YA MA‘RÛF)** Merfu‘dur**. (Subhaneke mâ ‘arafnâke hakka ma‘rifetike ya ma‘rûf**) Ma‘nâsı seni mecmû‘ nekâyisden tenzîh ederiz. Biz senin zâtını aczimizden sana layık bilmekle bilmedik demektir. Zîrâ abdin ma‘rifet-i Rabbi iki kısımdır. Has ve âmm, has olan vahdaniyeti ikrâr-ı bi’l-lisan ve tasdîk-i bi’l-cenândır. Ve âmm olan şöyledir ki kulûb onunla mahbûbe müncezib olur. Ve ba‘zılar dediler ki ol havâs-ı ibâdın kulûbuna tecelli-i Hakk’dan ve onların esrârının ehadiyetle tahkikinden vaki‘ olan şeydir. Ebu Hüseyni’s-Servî Rahimehullâh buyurur ki ma‘rifet Hak Teâlâ’yı vahdaniyetle bilmek ve ol her şeyin evveli ve her şey onunla kâim ve ona masîr ve rızkı onun üzerinedir. Cüneyd-i Bağdadî Kuddise Sırruhü'l-Hâdi buyurur ki ma‘rifet amele tâbi‘ bir ilimdir. Ve ol amel ile beraber muvâfekat-ı sünnetdir. Ve muvâfekat-ı sünnet ihlâsa tabi‘dir. Ve o ihlâsla beraber havf vardır. (**Küntü kenzen mahfiyyen fe ahbebtü en u‘rafe fe halaktü’l-halka li u‘rafe.)** Hadîs-i Kuddisi’si mantukunca hilkat-i halâyıka sebeb ma‘rifetullâh olduğuna zerre iştibâh yokdur. Ve onun miftâhı (**Men arafe nefsehü fekad arefe Rabbehü)** mantûkunca ma‘rifet-i nefisdir.

Rubâi-i Şems-i Sivâsî

Yürü var kâfile şevkle irfân iste
Guy-i irfânı tavâf itmeyen insân olmaz
Tûl-i ömründe dervîş tâ irsin maksûde
Ma‘rifet payesine pâ komak âsân olmaz

****

Ba‘zı kütüb-i münzilede “**Ya insane arafe nefseke ta‘rüfü rabbik**” vârid olmuştur. ولاتكُونُوا كالّذين نسُوا اللّه فانْسٰيهُمْ انْفُسهُم (Sure-i Haşr-19-) kerîmesince nisyan-ı nefs nisyan-ı Rabb’e sebebdir. Pes, bundan ma‘lum olduğu ma‘rifetullâh ma‘rifet-i nefse merbût ve mevkûf imiş.

Rubâi’-i Şems-i Sivasi

Bilmeyen kendi hadîsîn ne bilür muhdisini
Hâlıkın kande bile, kendüyü bilmez mahlûk
Kaldılar seyl-i cehâlatde Pes, erbâb-ı sanem
Aceb olmaya has-ü hare yapışa mağrûk

*****

Ve dahi menkuldur ki “ **Men arefe nefsehu bi’l-cehli fakat arefe rabbehu bi’l-ilmi ve men arefe nefsehu bi’l-fenâ fakat arefe rabbehu bi’l-bekâ ve men arefe nefsehu bi’l-aczi ve’l-za‘fi fakat arefe rabbehu bi’l-kudreti ve’l-kuvveti** ” Ve bu cümle me‘ânî ومنْ يرْغبُ عنْ ملّةِ ابْرٰهيم الا منْ سفِه نفْسه (Sure-i Bakara-130-) kerîmesinden müstefâttır. Fefhem. Hafî olmaya ki “**Subhâneke ma arafnâke hakka ma‘rifetike ya Ma‘rûf** ” kelâm-ı Şerif’i ma‘rifet âmiz ve mekâl-i latîf-i hakikat engîzin mazmûn-i humayununda ulemâ-i ehli kâl ve urafâ-i ehl-i hâl beyinlerinde bihasebi’z-zâhir ve’l-bâtın çok kîl-ü kâl vardır. Cümlesini bu muhtasarda tafsîl ve beyan mümkün değildir. Cümleden biri Necmeddîn er-Râzî Kuddise Sırruh Mirsâdü’l-İbâd nâm kitablarında maârif-i ilahiye beyânı sadedinde kalellâhu Teâlâ وما قدروا الله حق قدره (Sure-i Enâm-91) câe fi’t-tefsîr وما عرفوا الله حق معرفته “ ve mâ-arafullahe hakka ma‘rifetih” buyurduklarından sonra buyurur. Ma‘lûm ola ki elsine-i fusahâ zikr-i umûr-i ma‘rifetten ve kulûb-i urafâ şerh-i vakâyi‘-i ma‘rifetten muhtebesedir. Ve ukûl-i ukalâ hâsire ve besâir-i ulemâ hâsiyedir. Ve dahi Hazret-i Şeyh-i Ekber Kuddise Sırruhü'l-Ethûr Futuhat-ı Mekkî’yelerinde “Subhâneke mâ arafnâke hakka ma‘rifetike ya ma‘rûf ” kelâmının mefhûmun ve esrârın bir bab-ı mahsusda imlâ ve izah etmiştir. Ve Şeyh Kutbeddîn

İznîkî Kuddise Sırruhü't-Takîyi’n-Nakî’nin dahi risale-i mahsusası vardır. Ziyade tahkik isteyen kimse mütâlaa eyleye. Hafî olmaya ki bu kavl-i latîfi ba’zılar hata ve hatal ve küfür ve zelle nisbet edip, kırâ’atından men ederler. Ve bu Vird-i Şerîf’den sâkıttır derler. Delilleri budur ki ulemâ-i ehl-i Hakk Kitab-ı Kerîm’de vasf olunduğu üzere cemi sıfat ile Hakk’ı ma‘rifetle, ma‘rifetullâh vacibdir. Ve sahib-i mezhebimiz Hazret-i İmam Radıyallahü Anhü’l-Alâm dahi bu itikad üzere isbât ile vasiyyet eyledi. Pes, terkib-i mezkûr âsar-ı vâridenin muktezâsına mefhûmda mübâyin ve kavâid-i ehl-i akâidde dahi muhâliftir. Mürşid-i Âlem Sallallahü Aleyhi ve Sellem’den sudûru sahih olduğu surette cezbe-i rahmâniyenin istilâsı halinde istiğrakda sudûru meşhurdur. Ve ma‘nâyı batınîsi ki künh-i Zât-ı Bâri Teâlâ ma‘rifet murâd olunur ise, onu irfan muhâl ve ondan bahis dalâldir, derler. Onlara cevab budur ki Hazret-i İmâm-ı Hümâm-ı A‘zam Kuddise Sırruhü'l-Ekrem Fıkh-ı Ekber nâm akîdelerinde نعرف الله حق معرفته “ **Na‘rifullahe hakka ma‘rifetehu** ” (Biz Allâh’ı vacib olan ma‘rifeti ile biliyoruz.) buyurmuşlardır. O kitabı şerh eden şârih i‘lem lafzı hak bihasebi’l lugat vucûb ma‘nâsına olduğun beyan kasdına harfi tefsîr ile “ **ey vacibe ma’rifetihi ve kemaleha** ” buyurmaları o şunlardır. Ma‘rifet Kitab-ı Kerîmde kendini vasf ettiği gibi ma‘rifettir. Zîrâ bilinmese küfrü mûcibdir. Amma Resûl-i Ekrem Sallallahü Aleyhi ve Sellem Hazretleri mâ-i nafiye ile (**Mâ arafnâke**) buyurmalarını e‘ize-i kirâm-ı ehl-i sünnet ve meşayih-i sofiye kabul edip, murad-ı ma‘rifet künh-i Zât-ı Hakk’dır derler. Ve ondan bahis Fahri Kainât Aleyhi Ekmeli’t-Tahiyyât dalâl olmayıp, belki ol Zat-ı Ekrem-i Müteşerri‘ ve Efdal-i Enbiya-i Âlem Sallallahü Aleyhi ve Sellem Hazretlerine hal-i istiğrâk ve cezbe ısnadı dalâlettir. Zira halka-i enbiya içre meczub gelmemiştir. Hususan ki ser-halka-i enbiya ve efdal-i halk olan Resûl-i Ekrem meczûb ola! Haşa sümme haşa böyle i‘tikâd eyleyen zatda dalâlet havfi vardır. Fefhem. Ve bizim sened-i saâdatımız olan nushalarda bu kavl-i şerif mevcuddur. Bu dahi hâfi olmaya ki Hazret-i Resûl-i Ekrem Sallallahü Aleyhi ve Sellem künh-i Zât-ı Hakk’a hakk-ı ma‘rifetden âciz değillerdir. Lâkin Hakk Teâlâ’nın zât-ı âliyesini ziyade a‘lâ kasdına demişlerdir. Hazret-i Dâvud Aleyhi Salavatü’l- Melikü’l-Ma‘bûd

سبحان من جعل اعتراف العبد بالعجز عن شكره
شكرا كما جعل اعترافه بالعجز عن معرفته معرفة

Noksan sıfatlardan münezzeh olan Allâh, kendisine şükür etmeğe âciz olduğunu i‘tiraf edenin i‘tirafını şükür olarak kabul etmiştir. Bunun gibi Allâh’ı tanımakda aciz olduğunu i‘tiraf etmesinide tanımak olarak kabul etmiştir.

Buyurdukları gibi murâd ta‘zime’l-lişşân izhâr-ı aczdir. Nitekim Sıddîk-ı Ekber Radıyallahü Anhü’l-Ekber العجز عن درك الادراك ادراك **İdrâki derk etmekten âciz olmak idrakdir.**Buyurmuştur. Fefhem.

(Hazret-i Seyyid Seyfullah ibn-i Seyyid Nizameddîn Kuddise Sırruhuüme’l-Mu‘în Ma‘denü’l-Meârif nâm kitabında buyurur, kale’llahu teâlâ :

لا تدركه الابصار و هو يدرك الابصار و قال الله تعالى و ما قدر الله حق قدره

Nazm
Nedendir Pes, bu talebler dem be dem
Olurlar ma‘rifet-i rü’yâdan dem
Mutâbık düşmedi âyet sözüne
Aceb sâliklerin dahi sözüne
Bu remzin sırrını her kişi bilmez
Bu bahrin gevherin her bahir bilmez

Bir mecnûn bir basîr var bir basîret
Bulunur bir kişide ma'nâ ve sûret
Basarla kimse itmez Hakk'ı idrâk
Anınçün didi Ahmed mâ arafnâk
Kaçan kim Hakk sana virdi basîret
Ki mugayyere mahv ola sûret
Anınla görünürmüş nûr-i Mevlâ
Olurmuş menzilin a'lâdan a'lâ

*****

سبحانك ما ذكرناك حق ذكرك يا مذكور (**SUBHÂNEKE MÂ ZEKERNÂKE HAKKA ZİKRİKE YÂ MEZKÛR**) İ'rabda fıkra-i sabıkaya mu'adildir. Fıkra-i ulâda zımnen zikir ve şükür dahil ve ibâdet ikisine dahi şâmil isede şerâfetlerine binaen tahsis ba'de't-ta'mîm olundu. Ma'nâsı ey mezkûr-i bi'l Hakk senin Cenâb-ı İzzetine şâyeste şeb ve ruz biz zikir eda eylemedik demektir. Ma'lûm ola ki,

اقرب الطرق الى الله تعالى طريق الذكر

Allâha en yakın yol zikir yoludur.

Hadîs-i Şerif'i mantûkunca zikir bizim tarikımızda uhdedir. Ve hiç bir kimse Hakka vâsıl olmaz illâ devam-ı zikir ile olur.

يآ ايّها الّذين اٰمنُوا اذْكُرُوا اللّٰهَذِكْرًا كثيرًا وَسبّحُوهُ بُكْرَةً واصيلا

(Sure-i Ahzâb-41ve 42-) kerîmesi mantûkunca abd zikir ile me'mûrdur.

يا ابن ادم اذا ذكرتنى شكرتنى و اذا نسيتنىكفرتنى

Ey insan oğlu beni hatırladığın zaman bana şükür etmiş olursun. Beni unuttuğun zaman bana küfrân-ı ni'met etmiş olursun.

Hadîs-i Kudsî'si sırrıyla terk-i zikirden hazer gerekdir. Zîrâ terk-i zikir küfrü mû'cibdir. Ve dahi

لكل شىء صقال وصقال القلوب ذكر الله تعالى

Her bir şeyin cilâsı vardır. Kalbin cilâsıda zikrullahdır.

Hadîs-i Şerif'i mefhûmunca zikir âyîne-i kalbin cilâsıdır. Ve zikir fikirden efdaldir. Zîrâ fikir alâüllah'dadır. Zatullahda tefekkür menhîdir. Lâkin zikr-i zât Hâlik'a mahsûsdur. Ve fikir mahlûka masrûfdur. Anın için tefekkür-i mâsivâdan zikir-i Hakk Teâlâ evlâdır.

الّذينَيذْكُرُونَاللّه قِيامًا وقُعُودًا وعلى جُنُوبهم ويتفكّرُون فى خلْقِ السّمٰوات والارْضِ (Âl-i İmrân-191-) kerîmesince ve dahî افضل الذكر لا اله الا الله **" Efdali'z-zikr La ilahe illallah "**

Hadîs-i Şerîf'inde tevhîd takdîm ve tefrîd olunur kiالابذِكْرِاللّهِ تطْمئِنّ الْقُلُوبُ(Sure-i Râd-28) kerîmesi mefhûmunca itminân-ı kalbe vesile olup,

الدنيا ملعونة و ما فيها الا ذكر الله ت

Allâhı zikir müstesnâ, dünya mel'ûndur ve içindekilerde mel'ûndur.

Hadîs-i Şerîf'ince zikir dünya ve ukbâda mü'min için bakî ve ber-devamdır. Esnâf-ı zikirden cehrin efdaliyetine İmameyn-i Humameyn mâil ve hafînin efdaliyetine İmâm-ı A'zam Radıyallahü Anhüm kâildir. Amma miyân-ı ehli tarîkde mübtedi derviş evvela zikr-i cehriye devam etmek gerek, zîrâ اِنّ النّفْس لامّارةٌ بالسّوٓءِ (Sure-i Yusuf-53-) kerîmesince nefs-i emmâre dâima su' ile âmir olmağın lâzımdır ki cehr ile zikir ede. Tevhîd sadasıyla mâsivâyı kalbinden gidere ba'de zikr-i hafîye devam ede ki sırr-ı akdesi âsan ola. Ve dahi zikrin bâis-i fütuh olmasında yirmi şart olup, beşi mukaddem ve on ikisi esnayı zikirde ve üçü ba'de'l-furuğ, bu şurûtun mecmûuna muraât olunur ise vesîle-i fütûh ve vâridât olduğu ale't-tafsîl kütüb-i kavmde mündericdir. O yirmi şartdan beşi mukaddemdir ki tevbe-i nasûh ve gusul ve yahud vudu' mea't-ta'tîr ve sukût ve iğmâz-ı ayn ve kalb tevhîd ile meşgûl ve mütefekkir olmak ve

şeyhinin himmeti Resûl Aleyhi'<tr>s- Selâm'dan istimdâddır, diye i'tikat ede ve niyet-i hâlisadır. Ve esnasında olan on iki şartlar; teşehhüdde olan culûs gibi kuûd eğer münferid ise kıbleye teveccüh edip, ellerini fahzîni üzerine vaz' ede ve eğer cem'iyyet ile olur ise halka olalar, ôd veya buhûr ile meclis-i zikri tatyîb edeler ve libâs-ı helâl ve müzlem-i mekân ve ahvâline kimse muttali' olmaya, münkirât-ı kalb ve gayr ile zikir Hakk'a 'adem-i liyâkat sebebiyle murâkabe-i nefs ve sıdk ya'ni sır ile cehrin kendi indinde musâvi olması ve zikr-i kalbde temkîni üzere münkirât-ı kalbi izâle ve kelime-i tevhîdi ihtiyâr ide ve ma'nâ-i zikr kalbde ihzâr oluna ve zikir hâlinde kalbini nefy-i mâsivâ eyledikte zikir kalbe sâri olduğu şehvet ve münkerât ve ba'de cesede ve ruha vâsıl olur. Ve ba'de'z-zikir üç şart zikirden sonra zaman-ı tavîl üzere hudû' ve sukût ede ve nefsini kerrât ile zem ede ve akab-i zikirde şurb-i mâdan men' ede. Zîrâ harâret ve şevk îrâs eder. Ve şurb-i mâ itfâ-i harârete sebeb olur. Bu dahi hafî olmaya ki bu zikr olunan yirmi şart ve izn-i mürşit ile devam-ı zikir olur ise bâis-i fütûh olur. Ve illâ kendi nefsi ihtirâî ile olur ise olmaz. Fefhem. Fıkra-i zikirden fariğ oldukta فاذْكُرُونِى اذْكُرْكُمْ واشْكُرُوالى (Sure-i Bakara-152-) kerîmesine iktifâ fıkra-i şükrü irdaf eyledi. Ve buyurdu, سبحانك ما شكرناك حق شكرك يا مشكور (**SUBHÂNEKE MÂ ŞEKERNÂKE HAKKA ŞÜKRÜKE YA MEŞKÛR**) İ'râbda sâbıkına adîldir. Zikir asıl-ı ibâdât olmağın şükre takdîm olundu. Ma'nâsı ey meşkûr-i bi'l-Hakk fazl ve keremle i'tâ eylediğin envâ'-i niam-ı sûriyye ve ma'neviyye mukâbelesinde senin mecd ve şânına lâyık leyl ve nehârda bir kere hakkı eda ile şükr eylemedik, demektir. Sırrı's-Sekatî Kuddise Sırruh Hazretleri buyurur ki abd şükürden kendi aczini ikrâr şükürdür. Ve dahi muhakkıkîn indinde şükür vechi hudû' üzere mün'imin ni'metini i'tirâfdır. Ve şükrün hakikati muhsin üzerine ihsanını zikir ile senâdır. Ebu Osmân Mağribî Kuddise Sırruh buyurur ki şükr-i avâm ta'âm ve şerâb üzerinedir. Ve şükr-i havâs kulûblarına vârid olan ma'nâ-i rabbâniye üzerinedir. Hafî olmaya ki ibâdet ve ma'rifet ve zikir min indillah verilmiş olan ni'am-ı izâmdan olduğu eclden, واشْكُرُوا نِعْمت اللّهِ انْ كُنْتُمْ ايّاهُ تعْبُدُونَ (Sure-i Nahl-114-) kerîmesince ve müfessirîn hazarâtı

فان عبادته لا يتم الا بالشكرله

(*Allâh'a ibâdet ancak ona şükr etmekle tamamlanmış olur.*) tefsîr-i şerîfleri fehvâsınca ehli ibâdete şükür lâzım olmakla (**men arefe nefsehu fakat arefe rabbehu**) Hadîs-i Şerifî fehvâsınca Allâhu Teâlâ'nın azamet ve kibriyâsının ve kendilerinin acz ve noksanın izhârı bâbında bu kavl-i şerifi buyurur. Bu makamda Şeyh Muhammed et-Tervî Kuddise Sırruh şerhinde سبحانك ما صبرناك حق صبرك يا مصبور " *Subhâneke mâ sabarnâke hakka sabrike yâ masbûr* " vâkidir. Pes, münâsib olan fazl ve rahmet-i Hakk'a iltica ile derya-i affında dahî mu'terif ola. Pes, bu ma'nâ sebebiyle buyurur. فضلا (**FADLEN**) mansûbdur. من الله (**MİN ALLAHİ**) mecrurdur. ورحمة (**Ve RAHMETEN**) mansûbdur. Makâm makâm ricâ yahut ihtisâr matlûb yahud ehl-i tefsîr takrîri üzere teeddüben lafzan ricâyı zikirden isti'fa hafz ile iktifâ olundu. Zira Cenâb-ı Hakk ile ef'âl ve akvâlde mürâât edeb-i vâcibedendir. Hususan ki ârifîn indinde. Hazret-i Yahya bin Mu'âz Kuddise Sırruh buyurur ki: Eğer ârif edebini terk etse hâlikîn ile helâk olur. Ve fıkranın ma'nâsı fazl ve rahmetinden ricâ ederiz ki bizim taksirâtımızdan tecâvez edip af eyle demektir. Ve ba'zı ehl-i tahkîk fıkranın mefhûmunda buyurur, ibâdet ve zikir ve şükürde taksirâtın affını Hakk Teâlâ'nın fazl ve kereminden ricâ ederiz ki özrü ile kabul edip, zellât ve kusûru fazl ve rahmetinle mestûr ola, manzûr olmaya demektir. Hâfî olmaya ki dâî duâda lafz-ı fazlı, rahmet üzerine takdîme sebeb tahkîk fazl afdan ibârettir. Ve rahmet in'âmdan ibârettir. Ve af duhûl-i cennetde in'âm üzerine mukaddemdir. Pes, bu ni'met-i celîlelerin mukâbelesinde şükür ile dahi merzûk olmaya niyazmend olmak lâzım gelip buyurdu.
شكرا من الله و نعمة (**ŞÜKREN MİN ALLAHİ VE Nİ'METEN)** İ'râbı ke'l-evveldir. Ma'nâsı Cenâb-ı Hakk'dan mercûdur ki ni'am-ı dünyeviyye ve uhreviyye mukâbelesinde rızâsına muvâfık şükür ile merzûk ve muvaffak eyleye demektir. Şükrü ni'met ile ta'kıyp

eylediği لئِنْ شكرْتُمْ لازيدنّكُمْ (Sure-i İbrâhim-7-) kerîmesinde olan edâ ve tertîbe iktidâendir. Me‘a hâzâ ni‘met-i Hakk abd üzerine sâbık ve ğayri mütenâhidir ki وان تعدوا نعمة الله لا تحصوها **Eğer saymağa kalkarsanız, Allâhın ni‘metlerini sayamazsınız.** (*Ve dahi ni‘met iki kısımdır. Biri ni‘met-i nef‘idir ki biz onu ru’yet ederiz. Ve diğeri ni‘met-i ref‘idir ki bizden ref‘i ettiği envâ‘ı âfat ve belâyadır. Ve o ni‘met-i mechûledir. Biz onu bilemeyiz illa yesîr ve nâdiri biliriz. Ve o ni‘met-i nef‘iden etemmdir. Zîrâ zararı def‘ celb-i nef‘iden mukaddemdir.)* Pes, şükür her ni‘metin akabinde ezdiyâd-ı ni‘mete mansûsdur. وبالشكر تدوم النعم كلها **Bütün ni‘metler şükürle devam eder.** Medlûlünce devamı dahi ona mahsûs olmakla Hakk’a eda-i şükr i‘tirâf-ı acz ile olur. Zîrâ ibtidâ-i ni‘am ni‘met-i vucûddur. Ba‘de beşeriyet ba‘de akıl ba‘de islâm ba‘de ehl-i sünnetden ve dahi ricâlden ve ahrârdan olup ve tâmü’l-a‘zâ olmak ve ziyy-i ulemâda ve muhabbet-i süleha ve fukarâ ve ehl-i tarîkde bulunmak. Kezâ ve kezâ şükr-i ni‘men ve inde’l- ‘adem sabr-ı belâ kuvvet-i imândır. Hafî olmaya ki leyl ve nehâr yirmi dört sâat ve her sâatde bin nefes ve her nefesde on lahza olup ve her lahzada bin ni‘met vardır. Ve belki her insanda bin sekir ve her sekirde birden ona kadar hikmet vardır. Ve onların her biri bir menfeat için olup abes değildir. Kimse bilmez illâ ulu’l elbâb olanlar bilir. Elhasıl tahkik Allâhü Teâlâ bizim üzerimize واسْبغ عليْكُمْ نِعمهُ ظاهِرةً وباطِنةً (Sure-i Lokmân-20-) kerîmesince min ğayri istihkâk ve ne sâbık hizmet ve tâat mukâbelesinde isbağ-ı niamı zâhir ve bâtın eylemiştir. Ve kezâ me’mûldur ki menn ve inâyetiyle inşallâhü teâlâ âtîde dahi min gayri istihkâk sicâl-i lutuf ve kemâl-i rahmetini inâm eyleyip âsi kulları ile helâk etmeye. İmdi gerektir ki abd-i sâlik izhâr-ı acz ve kemâl-i tezellül ve tahaşşu‘ ile daima Hakka şükr ede. Ehl-i tasavvuf buyurur ki sebeb-i saâdet ve siyadetimiz olan a‘mâl-i sâliha cümle-i inâm ve fazl ve rahmetindendir. İmdi bildin ki onunla tarîk-i müstakîme hidâyet bulduğumuz Hazret’ine mukarreb eden a‘mâl-i sâliha bizim üzerimize olan cümle kemâl-i cûd ve kerem ve rahmetindendir. Zîrâ a‘mâl-i sâlihayı halk edip bizde kabulüne tevfîk ve isti‘dâd halk ve kıyâmına kuvvet icâd eden Allâhü Teâlâ’dır. İmdi,

بالشكر تدوم النعم و التوفيق و القبول

Ni‘metlerin ve tevfîkin ve kabulün devamı şükürledir.

Hadîs-i Şerif’i mantûkunca şükür mûcib-i devam-ı feyz ve cûddur. Ve dahi her halde şükürden i‘tiraf-ı acz vâcib olduğu gibi şükür dahi her halde üzerimize vâcibdir. Pes, ni‘metin vucudunda şükür edip ma‘dûm oldukta terk eylemek kâr-ı bahâyimdir. Urafâ-i Hakk dediler ki belâya dahi ni‘metdendir ki ikâb-ı şedîd-i uhreviyyeye bedeldir. Ve tekarrube delildir. “ Eşeddü’l-belâ ale’l-enbiyâi, sümme’l-evliyâi, sümme’l-misli, sümme’l-misl ” Pes, sâlike gerektir ki ni‘mâsına şükür ettiği gibi belâsına dahi sabr ede. Ve her a‘zâsını mahall-i tâat-ı Bârî’de bezl ede ve her uzvun şükr-i mahsûsu vardır ki şükr-i lisân zikr ve senâ ve şükr-i ruh havf ve recâ ve şükr-i kalb sıdk ve vefâ ve şükr-i nefs cehd ve anâ’ ve şükr-i cesed teslîm ve rızâ ve şükr-i akıl fikr-i âlâ olmağla abd-i sâlik-i şâkirin tesbih-i mezkûru lisânı ile îrâd ve kalbi ile tasdîk ve huşû‘ ve hudû‘ ve hulûs ve tezellül ve tefekkür ile edâ eyledikde mehmâ emken edâyı şükre tekarrub ile şerefyâp olmuş olur. Pes, fazl ve rahmet ve şükür ve ni‘met Cenâb-ı Hazret-i İzzet’den olduğunu abd-i âciz bu tarîk ile mu‘terif oldukda, hamd ve minnetin dahi Hakk Teâlâ için sâbit ve mahsûs olduğunu ikrâr edip buyurur, لله (**LİLLAHİ**) cer iledir. الحمد و المنة **(ELHAMDÜ VE’L MİNNETÜ)** merfû‘lardır. Minnet şol ni‘met şükrüne derler ki mukabelesinde ivaz-ı matlûb olmayıp ancak sâhib-i hacet revâlık için ol ni‘meti ‘atâ eylemiş ola dediler. Fıkranın meâlî budur ki bi’l-cümle ahvâl-i mahlûkât için evsâf-ı rubûbiyete ve ni‘am-ı mütevâliyeye lâyıka olan mehâmid-i cemîle ancak Cenâb-ı Melik Kuddûs’e sâbittir. و ما بكم من نعمة فمن الله (Sure-i Nahl-53) çünkü hamdin Hakk Teâlâ için istihkâk ve ihtisâsını i‘tirâf eylemekle hamdi ta‘kîb ve irdâf eylemek lâzım gelir.

Bu makâmda Hazret-i Şeyh Sünbül Sinân Kuddise Sırruhü'l-Mennân ziyadâtındandır.

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلّٰه الّذى صدقنا وعْدهُ وَاوْرثنا الارْض نتبوّاُ
مِن اَلْجَنّةِ حيْثُ نشآءُ فنِعْم اجْر الْعامِلينَ

الهم انا نقدم اليك بين يدى ذلك كله رضينا بالله ربا و بالاسلام دينا
و بمحمد صلى عليه و سلم رسلولا و نبيا و بالقرآن اماما و بلكعبة قبلة
و بالصلوة فريضة و بالمؤمنين اخوانا وبالصديق و الفروق و ذى النورين
و المرتضى ائمة رضوان الله تعالى عليهم اجمعين و يحلال الله تعالى
حلالا و به حسابا و بحرام الله تعالى حراما و به عذابا و بالجنة ثوابا
و بالنار عقابا مرحبا مرحبا بالصباح الجديد و باليوم السعيد و بالملكين
الكرامين الكاتبين الشاهدين العادلين الحافظين حيا كما الله تعالى
اكتبنا فى غرة يومنا هذا اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له
و اشهد ان محمد عبده و رسوله و حبيبه و صفيه و على هذه الشهادة
نحى و نموت و عليها نبعث غدا ان شاء الله تعالى و اشهد ان محمدا
حق والنبيين حق وما جاءوابهم حق والجنة حق والنار حق والصراط حق
والميزان حق وسئوال المنكر والنكير حق ان الساعة لآتية لا ريب فيها
وان الله يبعث من فى القبور اصبحنا على فطرة الاسلام وعلى كلمة
الاخلاص و على دين نبينا محمد صلى الله عليه و سلم و على ملة
ابينا ابراهيم عليه الصلاة والسلام حنيفا مسلما وما انا من المشركين
سبحان ربى العلى الاعلى الوهاب ثلاثا لا اله الا انت سبحانك
اللهم و بحمدك

Ve dahi

لسان الحال انطق من لسان المقال

Hal dili söz dilinden daha doğru söyler.

Fehvâsınca vird-i havâtın cümle makalât ve ezkârı bu mahalle gelince lisân-ı hâlle olan hamdi müş‘irdir. Ve bu mefhûmu teyyîd ve tasrîh için ve kendi vucudunda ve sıfat ve ef‘âlinde olan ni‘metlere hamd ve şükrü ta‘mîm ettiklerinden sonra tahsîs ba‘de’t-ta‘mîm i‘tibâr-i latîfiyle ibâdet ve tâat ve tevfîk ve hidayet ni‘metine dahi tahsîsen hamd kasdına buyurdu. الحمد (**ELHAMDÜ**) Merfu‘ لله على اطاعةو التوفيق (**LİLLAHİ ALÂ’T-TÂATİ VE’T-TEVFÎKİ** **)** Mecrurlardır. Ma‘nâsı: Hamd O zât-ı kerîme mahsûsdur ki bana tâat ve tevfîk üzere sübût ve devam ve erbâb-ı miyânında kıyâm-ı rûzî kıldı, demektir. Ve tâat fiil-i me’murât ve ictinâb-ı menhiyât ve tevfîk-i tâat üzerine kudreti halkdır. Anın için zikirde tahsîs kılındı. Zîrâ o eşref ve ecell-i ni‘amdır. اِنْ تنْصُرُوا اللّٰه ينْصُرْكُمْ ويُثبّتْ اقْدامكُمْ (Sure-i Muhammed-7-) kerîmesince belki tâat ile tevfîk saadet-i ebediyyeye sebebtir. Vaktâ ki tevfîk mevlâdandır. Olmaz illâ tâat ile olur. Ve tâat ni‘met-i dâimeyi mûcib ve câlib olmakla a‘zam-ı niam oldu. Ve tevfîk dahi ancak tâat sebebiyle matlûb olduğu cihetten tâatdan a‘zamdır. Velihâzâ edayı hamdde tâat tevfîk üzerine takdim kılındı. Ehli tahkîk buyururlar ki zenb-i abd ukûbet olduğu gibi hasenesi dahi tevfîkdir. Zîrâ şer şerri mûcib olması gibi hayır dahi hayri calibdir. واتّقُوا فِتْنةً لاتُصيبنّ الّذين ظلمُوا مِنْكُمْ خاصّةً (Sure-i Enfâl-25-) âyet-i kerîmesince şeâmet-i a‘mâl-i seyyie mâni‘-i ni‘met ve rahmettir.

اِنّ‌اللّه لا يُغيّرُ ما بِقوْمٍ حتّى يُغيّرُوا ما بِانْفُسِهِمْ (Sure-i Râd-11-) Âyet-i kerîmesi mantûkunca Hakk Subhâne ve Teâlâ bir kavimde olanı tağyir etmez hattâ enfuslerinde olanı tağyir ederler. Nitekim Ebu Süleyman Dârânî buyurur, bir kimse cemaatle salâtı terk etmez, illâ işlediği günahla eder. Hazret-i Süfyân buyurur, bir müddet kıyâm-ı leylden mahrûm oldum. Bir günahla ki bir kimse gördüm ağlıyor gönlümde bu kimse murâîdir dedim. Hazret-i Yahya bin Muâz Kuddise Sırruh buyurur, Hakk Teâlâ ba'zı ibâdı üzerine tevfîk bâbını altı şeyle galak etmiştir. Evvelki ilim öğrenip onunla amel etmezler, ikinci niam ekl edip şükür ile kaim olmazlar, üçüncü süleha ile sohbet edip ona iktidâ etmezler, dördüncü günah işleyip tövbe etmezler, beşinci meyyitleri defn edip i'tibâr etmezler, altıncı emvâli vezn edip ziyâde etmezler. İnteha.

Pes, sâlik bihasbe'l-beşeriyye sâdır olan günahdan der akab tövbe ede ki eser-i şeâmet vesile-i keder olmaya.

اتاءب من الذنبك كمن لا ذنب له

Tövbe eden, günah işlememiş kimse gibidir.

Vârid olmuştur Hadîs-i Şerîf'de. Vaktâki tâat abdin nefsine nisbet olundu ve tâat-ı abd noksandan hâlî olmamakla Hazret-i Rabb'e ihdâsı lâyık olmayıp, lealle kabul olsun diye noksanını haberle istiğfâr ile buyurur. و نستغفر **(VE NESTAĞFİRU)** Nun meftûh ve fa meksûr ve uhra merfûdur. الله العظيم **(ALLAHE'L-AZİME)** mansûblardır. İstiğfâr abd kendi günahını görüp avf ve mağfiretini taleb ve ondan i'râz eylemektir. Ve dahi istiğfarda Allâh Teâlâ'yı azîm ile vasf zu'afâyı takviye ettiğine münasebetten içindir. Zîrâ zu'afâyı takviye iden ancak o Kaviyy-i Azîmdir. Gayriye hacet yoktur. Zîrâ azîm mağfirete ve sâire kudret-i kâmile ile kâdir olandır. Ve istiğfârın zîrde tafsîli gelir. Ve ba'zı nushada و نستغفر الله العظيم المنان ***(VE NESTAĞFİRULLAHE'L-AZÎME' L-MENNÂN)*** vâkidir. من كل **(MİN KÜLLİ)** Mecrûr bigayri tenvindir. ذنب **(ZENBİN)** mecrûr ve münevvendir. küll-i ehâta-i efrâd-ı zünüb için olmağın ma'nâyı terkibi budur ki Allâhü Azîmi' ş Şândan mecmû' günâhların gerek kebîre ve gerek sagîre ve gerekse ma'lûm ve gerekse mechûl mağfiretini talep ederiz, demektir. عمد **(AMDİN)** yani bile bile 'an kasd bi-hasebi'l-beşeriyyye cesâret ve irtikâb eylediğimiz günâh وسهو **(VE SEHVİN)** yani günâh olduğunu bilirken gafletle sâdır olan و خطاء **(VE HATAİN)** kusur iledir. Yani günâh değildir zan edip irtikâbdan sonra zenb olduğunu bildiğimiz. و نسيان **(VE NİSYANİN)** yani günah olduğunu bilir iken unutub vaki olan و نقصان و تقصير **(VE NOKSÂNİN VE TAKSÎRİN)** altısı dahi mecrur ve münevvendir. Yani tâadda edâsı lâzım olan müstehabât ve âdâbtan birinde bu tarîkle vâki' olan terk ki cümleden biri Mevlâ ile huzûr-i kalbdir. Ârifîn indinde cümleden birini terk günahdan 'ad olunur. Hafî olmaya ki ba'zı nushalarda ***NOKSAN*** kavli mahzûfdur. Lâkin bizim senet-i saâdetimizde mevcut olmağın zikir ve şerh olundu. Fefhem. Ve Şeyh Muhammed Et-Tervî Kuddise Sırruh şerhinde ve ba'zı nushalarda dahi من كل ذنب اذنبناه عمداً وسهواً وخطأً ونسيانا ونقصانا وتقصيرا vâki' olmuştur. Ba'zılar buyururlar ki musallî mahalli nazar-ı Hakk olan kalbini ağyâra meyl ve iltifât ile sû'i edebde gâyedir. İmdi musallîye lâyıkdır ki beyn-i yedeynde kâim oldukta emr-i dünyevî ve uhrevîyyi tefekkür etmeyip Mevlâ ile kalbini hâzır kıla.

ليس للعبد من صلاته الا ما عقل

Huzuru kalb olmayan namazda kul için sevab yoktur.

Hadîs-i Şerîf'i mazmûmunca onda adem-i huşûdan için Mevlâ ile huzûr-i kalb olmayan salâtda sevab yoktur. Nitekim ba'zılar huşû erkân-ı salâtdandır, dediler. O dahi mümkün değildir. İllâ habs-i dünya şecerini yed-i üstâz-ı ârif üzere mücahede ve riyâdât ile kat' etmek

gerek. Tedebbür. Pes, ehl-i hakîkat buyururlar ki musalliye akab-i salâtda istiğfâr vâcib olur. Ve lizâ vird-i tarîkımızdandır ki her salât-ı farzın akabinde üç kere istiğfâr oluna çünki istiğfâra tevfîk, ni'met-i Hakk'dandır. Pes, lâyık olan onun üzerine hamd etmektir, buyurur. اللهم **(ALLAHÜMME)** ya Allâh لك الحمد **(LEKE'L-HAMDÜ)** merfû' حمدا **(HAMDEN)** mansûb يوافى **(YÜVÂFÎ)** evveli mazmûm ve fa'sı meksûr ve uhrâ sakindir. نعمك **(NİAMEKE)** nun meksûr ayın meftûh uhrâ mansûbdur. و يكافى **(VE YÜKÂFÎ)** yüvâfî vezninde مزيدك **(MEZÎDEKE)** evveli fetha ve za'yı mu'cebenin kesri ile uhrâ mansûbdur. Ma'nası ey Münim-i Hakîki bilcümle erbâb-ı hamdin hamdları sana sâbitdir ki bize ihsânın olan esnâf-ı niam ve envâ'-ı fazl ve keremine mukâbil olan hamd ile hamd eyledik, demekdir. Niamdan murad, niam-i aslîdir ki vücud ve hayat ve gayri gibi yahut niam-i bâkıye-i uhreviyye ki:

ما لا عين رأت و لا اذن سمعت و لا خطر على قلب بشر

Hiç bir göz görmedi, hiç bir kulak işitmedi ve hiç kimse hayal edemedi.

andan kinâyetdir. Mezîd dahi niam-ı zâidedir ki semi' ve basar ve gayri gibi yahud ba'zı müfessirîn tahrîri üzere rü'yetten ibaretdir. Pes, bu takdirce mefhûmu terkîb bu olur ki: Ya Allâh sana bir hamd ile hamd eyledik ki niam-ı asliye ve bâkıyeyi tahsilî de vâfî ve niam-ı zâide ve ecell-i niam olan rü'yet-i cemal ve müşâhede-i visâle bizlerin müsteid ve müstehak ve mazhar olmamız kâfîdir, demek olur. Ve Müstekîm zâde şerhinde الحمد لله حمدا يوافى نعمك **(Elhamdü lillahi hamden yuvâfi niameke)** ilâ-ahir vâki' olmuştur. Çün hamdin Cenâb-ı Hakk'a sübûtunu ve cemi' ni'mete mukâbil olduğunu ikrar eyled i. Pes, bu tarîkle olan hamd Cenâb-ı Hazrete lâyık olan mehâmidin cümle zikrî ile hâsıl olduğu cihetden cemi' mehâmid ile hamd eylemeğe şiddet-i iştiyakdan nâşî buyurur. نحمدك **(NAHMEDÜKE)** nun ve mimin fethaları ile ve dal merfu'dur. بجميع **(BİCEMÎÎ)** mecrur محامدك **(MEHÂMİDİKE)** evveli meftûh ve mim-i sânî meksûr ve uhrâ mecrurdur. Ma'nâsı Ya Rab senin zikr-i hayr ve medhine vesîle-i müsta'mele olan ecnâs-ı mevâdd-ı kesîre ve ceberût ve fazl ve kemâl-i rubûbiyyetin ve mecd ve izzetin zikr olunmakta her ne kadar turuk-i müteaddide ve mütenevvia var ise mecmûuyla sana hamd ederiz, demektir. Burada güya celâl ve azemet-i Hakk bâbında ma'rifet ve hakkı edâ ile edâya işâret vardır. Lakin muhâli farz tarîkîledir. Kelâm-ı Arab'da vukûu kesîrdir ki zikirde mübâlağa kasd iledir. Yahut نية المؤمن خير من عمله **(Mü'minin niyeti amelinden daha hayırlıdır**.) kabîlinden olup da'vât ve münâcâtda aşık-ı Hakk'ın Azîz-i Gaffâr'a izhâr-ı teşevvukuna işâret tarîkiyledir. Zîrâ fi'l-hakika böyle hamdi ityândan enbiya-i kirâm Aleyhimü's-selâm izhâr-ı acz eylemişlerdir. Ez- cümle Fahr-i Kâinât Aleyhi Ekmeli't-Tahıyyât Hazretleri

لا احصى ثناء عليك انت كما اثنيت على نفسك

Senin medh-i senânı sayamam, sen kendi kendine senâ ettiğin gibisin. Buyurmuşlardır. Bunun emsâli uşşâkân-ı vuslat-ı rahmândan kesîri'l-vukûdur ki esrâr-ı ilahiyenin Mahbûb-i Cenâb-ı Kibriyâ Aleyhi't-Tahıyyâye istilâsı vaktinde

لى مع الله وقت لا يسعنى فيه ملك مقرب و لا نبى مرسل

Allâh ile öyle zamanlarım oluyor ki o vakitde benimle beraber ne Allâha yakın bir melek nede mürsel bir peygamber bulunmaz.

Buyurdukları bu kabildendir. Ve Şeyh Ebu Yezîd Bestâmî Kuddise Sırruhü's-Sâmî Hazretleri inde'l-istiğrak ليس فى جبتى سوى الله **Leyse fî cübbetî sivallah** buyurdular. Ve Kutbu'r-Rabbanî Abdü'l-Kâdiri'l-Geylânî hini murâkabede kademe-i kutbiyet zuhurunda mukteza-i hayret ile قدمى هذا على رقبة كل ولى الله **Kademî hazâ alâ rukbet-i küll-i veliyyallâh** dedi.

Ve niceler توبتى من قول لا اله الا الله **Benim tövbem tevhid sözündendir.** Ve çend güruh dahi انا على مذهب ربى **Ben rabbimin mezhebi üzereyim,** buyurdular. Ve bu cümle

لا يزال عبدى يتقرب الى بالنوافل حتى احبه فاذا احببته
كنت سمعه الذى يسمع به و بصره الذى يبصربه و يده التى
يبطش بها و رجله التى يمشى بها و لسانه التى يتكلم بها

Kulum devamlı nâfilelerle bana o kadar yaklaşır ta ki ben onu severim. Ben onu sevdiğim zaman onun işiten kulağı, gören gözü, tutan eli, yürüyen ayağı ve konuşan dili olurum.

Hadîs-i Kudsî'si sırrı ile ârif-i kâmil her ne derse Lisân-ı Hakk ile der. Ba'zı nushalarda bu makamda كلها (**Külleha)** lafzı ziyadedir. Pes, dâ'î-i muhib şevk-i müzdâd sebebiyle evkât-ı münâcâtda esrar-ı muhabbet ve âsar-ı vuslata dâir senâ ile edâ-i mehâmid ve duâ eyledikde kemâl-i inbisâtla techil-i nefs ve tezellül ve istihyâ edip, der-akab buyurur. ما علمنا (**MÂ ALİMNÂ)** ayın meftûh ve lâm meksûr ve mim sâkin منها و ما لم نعلم

(MİNHA VE MA LEM NA'LEM) nun ve lâm meftûh ve ayın sâkin ahiri meczumdur. Ma'nâsı cümle hamdlerden ma'lûmumuz olan tarîklerin ve ma'lûmumuz olmayan tarîklerin dahi cümlesiyle hamd ederiz, demektir. Güya mechûlümüz olan edâlar, ma'lûmumuz olsa ol edâlar ile dahi hamd ederiz ve belki eyledik demek olur. Ve edâyı hamdde bi'l-münasebe şükrü dahi edâda tanzîr edip buyurur. و نشكرك (**VE NEŞKÜRUKE)** nun meftûh ve kâf mazmûm ve ra merfûdur. على جميع نعمك (**ALÂ CEMÎİ NİAMİKE)** kesri nun ile mecrûrlardır. Ba'zı nushada fethi nun ile نعماءك (**Neamike)** vâkidir. Bu makamda dahi ba'zı nushalarda كلها (**Külleha)** lafzı ziyadedir. ما علمنا منها و ما لم نعلم (**MA ALİMNÂ MİNHÂ VE MA LEM NA'LEM)** i'râbı ke'l-evveldir. Ma'nâsı cemî' niam-i zâhire ve bâtına ve dîniyye ve dünyeviyye üzerine ma'lûmumuz olan ve olmayan tarîklerin cümlesiyle şükür ederiz, demektir. Ve şükür ni'met mukâbelesinde olup ve hamd umum üzere olduğu cihetten bunda ni'meyi zikir eyledi. Bu makamda ba'zı meşâyih-i halvetiyye kaddesallahü esrarahüm fi'l-bukrati ve'l-aşiyyeti ziyâdâtındandır.

اللهم انت السلام و منك السلام و اليك يرجع السلام نحنا ربنا
و ادخلنا دارك دار السلام تباركت ربنا و تعاليت لك الحمد
ياذا الجلال و الجمال و الكمال و البقاء و الاكرام

و على كل حال (**VE ALÂ KÜLLİ HÂLİN)** mecrûrlardır ve sânî münevvendir. Ma'nâsı şükrümüzü ma'lûmumuz ve gayri ma'lûmumuza tahsis etmeyip belki her halde gerek ni'met ve gerek nikmet her ne olur ise fi'l-hakîka min tarafillâh olmağın mukâbelesinde şükür ederiz, demektir. Pes,

اول من يدعى الى الجنة يوم القيمة الذين يحمدون فى السراء و الضراء

Kıyamet günü ilk cennete çağırılanlar, darda ve genişlikde hamd edenlerdir.

Beşâretince gerektir ki ni'mâya şükür ettiği gibi darrâya dahi mahbûbdan sudûrundan için şükür ede. Zîrâ bir fiil ki mahbûb işledi mahbûbdur. Ve kezâlik bâtında o nikmet ni'mettir. Zîrâ onun üzerine sabırda ve şükürde ecr-i azîm vardır. Bu makamda Hazret-i Sünbül Sinân Kuddise Sırruhü'l-Mennân ziyâdâtındandır.

استغفر الله استغفر الله استغفر الله العظيم الذى لا اله الا هو القيوم
واتوب اليه واسئله التوبة والمغفرة و الهداية انه هو التواب الرحيم
لا اله الا الله ثلاثا ولا حول ولا قوة الا بالله لا اله الا الله لا نعبد
الا اياه له النعمة وله الفضل وله الثناء الحسن اللهم يا محول الحول
والاحوال حول حالنا الى احسن الحال ثلاثا

Pes,, bu hâl-i seyyienin hâl-i haseneye tahvîlini recâ ve niyâz edip buyurur. يا محول **(YA MUHAVVİLE)** zammı mim ve fethi hâ-i mühemmele ve kesr-i vav ile ve lâm mansûbdur. الحال **(EL HALİ)** mecrûrdur. Ve Müstakîm Zâde şerhinde يا محول الحول و الاحوال **(Ya muhavvile'l-havli ve'l-ahvâl)** vâki olmuştur. حول **(HAVVİL)** evveli meftuh ve evsatı meksûr ve müşeddet ve ahiri meczûmdur. حالنا (**HÂLENÂ)** mansûbdur. الى احسن الحال **(İLÂ AHSENİ'L-HÂLİ)** mecrûrlardır. Ma'nâsı ey zulmet-i cehilden ve avâid-i tabâyi'den ve dünyaya rükûndan bendegan-ı âsiyânî nur-i kemâle ihrâc eden ve atâya ve niamâyı onlara ale's-seviyye kereminden suâle muhtac eylemeyen bizim hâlimizi ahsen-i hâle tebdîl eyle, demektir. Ba'zı ehli tahkîk buyurur ki sâlike ahsen-i hâl budur ki a'mâlinde devam ve kalbinden muhabbet-i dünya ve meveddet-i masivâyı selb-i tam ve dünyadan kalîle kanâat ve Hüdâ-i Teâlâ'ya tâatdan adem-i mümâneat üzere evkât güzâr olup tarîk-i müstakîme rehnüma bir mürşid-i kâmil gerek. Zîrâ (**Şeyhi olmayanın şeyhi şeytandır**.) eserince şeyhi olmayanın şeyhi şeytandır. Ve lihâzâ وابْتَغُوٓا اِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ (Sure-i Maide-35-) kerîmesince rehnuma ittihâzı elbette lâzımdır. Ebu Aliyyü'd-Dekkâk Kuddise Sırruhü'l-Halâk buyurur ki eğer şecere kendi nefsinden inbât ederse onun semeresi ekl olunmaz. Ve eğer o şecere terbiye olunur, âşı olur ise ekl olunur. Ve kezâ şâri' i'tibâr ettiği ma'lûm olan kelbin maktûlu helâl ve gayri ma'lûmun saydı harâmdır. Davud-i Tâî Kuddise Sırruh ve Ummime Birrehu Cenâbları Hazret-i İmâm-ı A'zam Radıyallahü Anhdan tahsîli ilim-i zâhir eylemişken eshel vechile tarîk-i ihlâsa sulûk için Habîb-i Âcemî damenine teşebbüs eyledi. Hatta Avârif'l-Meârif'de Hazret-i Şehâbettin-i Suhreverdî Kuddise Sırruh tahrîri üzere Dâvud-i Tâî hakkında ulemâ-ı asrı senâ edip, dediler ki eğer Dâvud ümem-i sâlifede olaydı kitab-ı kerîmiyle Cenâbı Hakk Teâlâ'nın mezkûru bi'l-hayri olur idi. من لم ير مصلحا لا يكون مفلحا **İslah edici bir mürşid-i kâmil görmeyen felah bulmaz.**

Felek-i ilim ve kemâl-i şemsinin nuru Hazret-i Şeyh Abdü'l Ehadi'n-Nurî Kuddise Sırruh divân-ı belâgat unvanlarında buyurur:

NAZM

Sana bir mürşid-i kâmil gerek ehvâlini muslih
Selîm itmek içün ola evvel bâlini muslih
Bilüp ahkâm-ı rü'yâyı ve fetevâyı ve takvâyı
Ola efsâfını akvâlini a'mâlini muslih
Huzur-i Hakk'da her bir gizli sırrın olmadan zâhir
Sera perde-i zemâyimde ola eşgâlini muslih
Hisâb olmazdan evvel bildirip nefsin hesâbını
Sana her dem ola müşkil olan eşkâlini muslih
Tabîb kalb-i ruhunu idüp (Nurî) kavlin mevlâ
Olup kalbindeki emrâzını imânını muslih

******

Meşâyih-i kirâm kesserehümullâh ilâ sâati'l-kıyâme etibbâ-i ruhani makamında oldukları mâlâ kelâmdır. Kütüb-i tıbba mürâcaatla ilel ve eskâmdan şifâyab olmak şaz makûlesindendir. Elbetde hayat-ı tıbbiyye tedâriki icin tabibât-ı zamandan birini ihtiyar la ilâcdır. Pes, ulûm-i şeriaya ve ledünniyeye ve mearifi zahireye ve bâtıniyyeyi câmi‘ mürşidden talep etmek gerek (**Kenzü'l-Feyz**) nâm eserimizde alâyim-i mürşid-i kâmili ve hizmetini ve sohbetini beyan etmiştik. Murâd eden mutâlea eyleye. Fefhem. Şeyh-i Küllü Takî Hazret-i İsmâil Hakkı Kuddise Sırruhü'n-Nakî Şerh-i Usul-i Aşere nâm risalesinde buyurur.

NAZM
Gel beri gel mâsivâdan uzlet it.
Ba‘de mevlâ ile var sohbet it.
Basmak istersen bisât-ı kurbiyete,
Nefsini bas iş bu yolda gayret it.
Sırr-ı Hakk'ı mes ise âhir murâd,
Bâtını tathîre evvel himmet it.
Ger yedullah sırrına tâlib isen,
Mürşid-i kâmil elin tut bi‘at it.
Âb-ı feyz-i Hakk'la pâk olmağa,
Pâklar ile gice gündüz ülfet it.
Mâsivâ-ı efkârını dilden gider,
(Hakkıya) Hakk ile üns it, râhat
*****

Ve dahi eserde vârid olduğu, kıyâmetde vukuu mütehakkik olan bin suâlin mükâfatı ve o ehvâl-i dehşetten bi-Fazlullâhi Teâlâ mü'min-i kâmilin sebebi necâtı ve hayr ile vesîle-i mücâzatı bu zikr-i âtî on kelimedir. Hazret-i Şeyh Alî Tirmizî Radıyallahü Anh buyurur ki Hazret-i Resul-i Ekrem Sallallahü Aleyhi ve Sellem'den rivâyet olunur ki her kim bu kelimât-ı aşereyi akab-i salât-ı farâizde okur ise sekerâtü'l-mevt ve ehvâlinden necât bulur. Ve Hazret-i Pîr Kuddise Sırruhü'l- Münîr dahi ba‘de'l-hamd ve şükür aff-ı taksîrat ve mahv-i seyyiât mülâhazasıyla her umûrun ve ahvâlin Hakk Teâlâ'ya tefyîz ve cenâbı akdesine istimdât üzere olduğun ta‘rîz kasdına istinâf-ı kelâm ile müteberriken buyurur: اعددت (**A‘DEDTÜ)** âhiri mazmûmdur. Mütekellim vahde sıgasıyladır. Ve ba‘zı nushada mütekelim mea'l-gayr sıgasıyladır. اعددنا (**a‘dednâ)** vâkidir. (*Ve o nushaya göre "innâ lillâh" karinesiyle fıkra-i istiğfarda dahi "nestağfirullah" ve ba‘de "hasbinnallah ve tevekkelna alallâh" mea'l-gayr sıgaları ile edâ olunmak iktiza eder ki cemiyet meyânında okunur ise mea'l-gayr ve münferiden kırâat olunur ise vahde olmak münâsib ve muhtâr olduğu hînî telkinde tenbih ve tebyîn olunan şerâitdendir, deyü Müstakim Zâde şerhinde kayd ve imlâ eylemiş ise o fakat kendi kolunda olup Şabâniyey-i Karabâşiye-i Bekriyye kolunda olmadığı bu mahalle âcizâne kayd olundu.*) Ey heyyeetü yükâlü a‘dedtü's-silâha izâ heyyeetehü linahvi'l-lüsusi'l-kâtı‘îne li't-tarîk. Ve murad tarîk-i Hakk'ı kuttâ‘-ı lüsus ve şeyâtîne müdafaa için ve mehâlikde vâki‘ onlara muîn olan nefsi dahi müdafaa için bu ezkârın silahlarını saydım, demektir. Amma sofiye indlerinde saymak kasd olunan şeyin üzerine kalbin tevcihi ve ikbâli ve istihdârı ve andan isti‘dâdıdır. Ve alâ hazâ ma‘nâsı ale'd-devam bu ezkârın eslihasıyla a‘dâ olan nefsi ve şeytânı ile muharebe ve mücahede indinde havâtır-ı gayriyeyi nefî ederim, demek olur. Bu makamda ba‘zı meşâyih-i halvetiyye kaddesallahü esrârahüm fi'l-bukrati ve'l-aşiyye ziyâdâtındandır. لكل خير بسم الله و لكل شر اعوذ بالله (***Li külli hayrin bismillâh ve li külli şerrin eûzü billâh***) لكل هول (**Lİ KÜLLİ HEVLİN)** mecrurlardır. لا اله الا الله (**LA İLAHE İLLALLÂH)** ya‘ni ehval-i zahire ve bâtına rehzenlerinin zuhuru ve havâtır-ı gayriyeyi nefî berdevâm eylemek için lisan ve fuad ile kelime-i tevhid silâhını ihzâr ve tedârik ve a‘dâd eyledim demek olur. Ba‘zı ehl-i hakikat, ma‘nâsında buyurur, ehvâl-i dünyevîyeden

ve uhrevîyeden ve ehvâl-i nefsânîyeden ve şeytâniyeden ve ehvâl-i insiyeden ve cinniyeden ve zâhir ve bâtın sulûkunu tahsîl ve tekmiline mani‘ olur her mazarrâtdan ve mühlikâtdan halâsı için kelime-i tevhidi teheyyüe edip, hazırladım demektir. Ve ba‘zı ârifîn buyurur. Bunda hevilden murad kelime-i tevhid karinesiyle nefes-i ahîrde olan havf-i âm oldukta ma‘nâsı her vakitde ki neûzu billâhi teâlâ kavlen veya amelen ve yahud i‘tikâden küfür ve şek ve yahud zan cihetinden bir havf-i târi ola, mucib-i emniyyet ve sâlib-i vahşet ve calib-i saâdet ve vesîle-i şefâat ve sebeb-i duhul-i cennet ve vâsıta-i müşâhede-i cemâl olan bu kelime-i tevhidi o vakt için teheyyü ve tedârik eyledim, demektir. Ve dahi hevl bir şeyden havfdir. Amma burada havfdan murad kelime-i tevhid karînesiyle havf-i imândır. Bu takdirce demek olur ki her vakitdeki havf-i küfür ve şekk yahud kavl ve amel ve i‘tikâdda zan vardır. **La ilâhe illallâh** deyü lisân ile ikrâr ve kalbim ile tasdîk ederim demek olur. Zîrâ bu kelime-i münciyeyi diyen zulmet-i küfürden huruc edip nûri islâma ve cennet-i hüdâya dahil olur. Nitekim o hazretden rivayet olunur ki هل الجنة ثمن (**Cennetin bedeli nedir.**) diye suâl olundukda لا اله الا الله ثمن الجنة(**la ilâhe illallâh cennetin bedelidir.**) buyurmuşlardır. Ve yine من اسعد الناس الى شفاعتك (**Senin şefâatine mazhar olan en mutlu insan kimdir.**) diye suâl olundukda من قال لا اله الا الله خالصة من نفسه (**Hulus-i kalb ile tevhidi söyleyendir.**) buyurmuşlardır. Pes,

لا اله الا الله حصنى فمن دخل حصنى امن من عذابى

La ilâhe illallâh benim kal‘amdır. Kim benim kal‘ame dahil oldu, azâbımdan emîn oldu.

Hadîs-i Kudsî’si sırrı ile kelime-i tevhid hısn-ı hasîndir. Azâb-ı âhiretten bahusus müebbed kalmakdan ve dünyada dahi husumetden nefsi ve ehli ve iyâli katil ve nehb ve gâretten hasîn olup emin olur.

امرت ان اقاتل الناس حتى يقولوا لا اله الا الله

Tevhîdi söyleyinceye kadar insanlarla savaş yapmakla emr olundum.

Hadîs-i Şerif’i mefhumunca kelime-i tevhîdi deyinceye nâs ile mukâteleye me’mûrdurlar. İmdi bu kelime-i tevhîd kale oluncak onun erkân-ı erbaası olup her kelimesi bir rükündür. Ma‘nâsı cihetiyle dahi erkân-ı erbaasına riâyet lâzımdır.

بنى الا سلام على خمس شهادة ان لااله الاالله وان محمدا رسول الله
واقامةالصلوة وايتاءالزكوة وصوم رمضان وحجالبيت من استطاع اليه سبيلا

İslam dini beş temel üzerine kurulmuştur. Şehâdet, namazın kılınması, zekâtın verilmesi, ramazan ayında oruc tutulması ve gücü yetenin hac etmesidir.

Hadîs-i Şerîf’inde savm ve salât ve hacc ve zekât islâmın erkânıdır ki hısn-ı hasîn olan kelime-i tevhîdin erkânı olurlar. Fefhem. Pes, bu kelime-i tayyibe hısnına dahil olanlar selâmet eydi ve ni‘am-ı sermedî bulmuş olurlar. Hâric kalanlar şekâvet ve dalâlet üzere olurlar. El iyazi billâh. Ve bu kelime-i tevhîdin nefî ve isbâtdan mürekkeb olmasında ulema-i muhakkıkîn cevab vermişlerdir ki bu kelime-i tevhîd ma‘cûn ve şerbet gibidir. Her maraz-ı bâtına te’sîr eder. Pes, bu kelimenin havâsındandır ki kalbden masivâyı nefî ve gayriyi mahv eder. Ve kalbde olan kedûreti refi‘ eder. Ve lafzatullâh ervâha kuvvettir. Ve kelime-i tevhîd kulûba kuvvettir. Ve Hû ismi ise esrara kuvvettir. Ve kelime-i tevhîd mıknâtıs-ı kulûbdur. Ve ism-i celâl mıknâtıs-ı ervâhdır. Ve ism-i Hû mıknâtıs-ı esrardır. Fefhem. (*Bu kelime-i tevhidi zikrin keyfiyeti bu vechiledir ki cemi‘ a‘zâ ve cevârih zikr ile müteessîr olacak mertebe, kuvvet-i tamme ile meşgul ola. Ve kelime-i lâ ilâhe de lâ’yı dehândan ahz ve dimâğa îsâl ve ba‘de bakiyesini sağ canibden i‘tibâr edip illallâh lafzı kalb-i sanevberiye darb ede. Lâkin*

tahayyül olmaya, eğer münferid ise hareket-i vucudu his olunmaya, ve eğer halkada ise hareket-i sûri dahi lâzımdır ki harâretle tîz sirayet ede. Bu halet ile celb-i cezbenin husûlünden sonra hareket-i garibesinde ma'zûr-i bî-ihtiyardır, dediler.) Pes,, sâlik bu kelime-i tevhîdi telkîn-i şeyh ile yirmi şerâit-i şehîreden gâfil olmayıp tilâvet eyleye ki feyz-i ilâhî bula. Ve telkîn-i zikr-i Fahr-i Âlem Sallallahü Teâlâ Aleyhi ve Sellem Hazretleri İmâm-ı Âli Radıyallahü Anhü'l-Velî Hazretlerine telkînleri gibi ki tafsîli kütüb-i sofiyede mezkûr olmağın zikirden udul kılındı. Ve onda esrar-ı azîme vardır ki ehli bilip gayri bilmez. من لم يذق لم يعرف kabilindendir. Cüneydî Bağdadî Kuddise Sırruhü'l-Hâdî buyurur ki vaktâki Şeyhim Sırrı's-Sakatî Kuddise Sırruh kelime-i tevhîdi bana telkîn etti kütüb-i şerîat ve tarîkatdan hiç bir şeyi mutâlaa etmemiştim. Onlarda mütebahhir oldum. Ve bu elân ehli meyânında müşâhededir. Ve bu esmâ-i sebadan ism-i evveldir. Nefs-i emmâre ve seyr-i ilallâh makâmıdır. Mahalli sadır ve nuru ezrakdır. Pes, tevhîdi cehr ile zikir edip cümle eşyanın sadâlarını kulağından ihrâc edip mutlak tevhîd sadası kalbine, ondan gönlüne ve ondan sırrına ve ondan cümle cismine tecellî ede. Pes, güftâr-ı ehl-i inkâra i'tibâr etmeyip saî edeler ki yevm-i kıyâmette erbâb-ı nedâmetin hâlinde Cenâb-ı Bârî Celle Zikrehu ve Alâ haber verib buyurur: يا وَيْلَتٰى لَيْتَنى لَمْ اَتَّخِذْ فُلانًا خليلا لقدْ اضلّنى عنِ الذِّكْرِ (Sure-i Furkân-28 ve 29) Necm-i ufuk-i sadâî Hazret-i Aziz Mahmud Hüdâî Kuddise Sırruh ve Ummime Birrehu ilâhiyatında buyurur:

NAZM
Gönülden pasını silmek dilersen
Bilmediklerini bilmek dilersen
Eğer Hakk'ı sende bulmak dilersen
Hakk'a tevhîd ile irmiş irenler.
*****

Pes, sâir ezkâr ve esmâdan ziyade ta'zîm ve iclâl ile bu kelime-i münciye üzere sırran ve cehren devam lâzımdır ki
يُثَبِّتُ اللّٰهُ الَّذين اٰمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَفِى الاٰخرِةِ (Sure-i İbrâhim-27) kerîmesi mantukunca inde'l-hayreti ve'l-sekreti dahî ecell-i kâr olan kavl-i sabit üzere tesbît eylemek, Rabb-i Rahîm'den mercûdur.

تموتون و كما تموتون تحشرون

Yaşadığınız gibi öleceksiniz, öldüğünüz gibi haşr olunacaksınız.

Muktezasınca zikre mu'tad olan lisan zikrullâh ile ratb bulunur. Velizâ meşâyih-i kirâm mübtedî sâliklere sâir esmâ ve ezkârdan mâada bu kelime-i tayyibeyi zikre emr ederler. Bu makamda Hazret-i Sünbül Sinan Kuddise Sırruhü'l Mennan nushalarında ve sâirlerinde لكل بداء بسم الله (**Li külli bedei bismillah**) vâkidir. ولكل نعمة (**VE LİKÜLLİ Nİ'METİN**) mecrurlardır. الحمد (**ELHAMDÜ**) merfu' لله (**LİLLAHİ**) mecrurdur. Ma'nâsı: Ahvâlden her halde elhamdü lillâh demeği kalb ve lisânımla saydım demektir. Ve abd ahvâlden bir halde ni'met-i Hakk'dan münfekk olmadığı cihetten her halde müstağrak-ı ni'me-i Hakk'dır.

اذا اعطى الله عبدا نعمة فقال العبد الحمد لله يقول الله تعلى
انظروا الى عبدى اعطبته مالا قدر له واعطانى مما لا حد له

Cenab-ı Hakk kuluna bir ni'met verdiği zaman kul elhamdü lillâh derse, Allâhü Teâlâ benim şu kuluma bakınız ki ben ona az bir şey verdim o bana hadsiz verdi.

Hadîs-i Şerîf-i Kuddisi sırrınca hamd ni‘metin tamamındandır. Ve mezîdine bâistir. Ve sofiye-i kirâm indinde ni‘met gerek in‘âm ve gerekse îlâm olsun takdîr-i Bârî-i Kadîr ile vâsıl olan her âriza demektir. الخير فى ما اختاره الله **Allâh ne ihtiyar ederse o hayırdır.** Vefkınca fâil-i muhtarın her murâdı hayırdır. Her ne kadar abde göre nâmülâyim olmağla hayır ve şer deyi muabbir ise dahi خيره و شره من الله تعلى (Hayrihi ve Şerrihi min Allâhi Teâlâ)pes. belâya ve âlâm dahî in‘âm gibi hayırdır.

اشد البلاء على الانبياء ثم الاولياء ثم الامثل فالا مثل

Belânın en şiddetlisi peygamberler üzerinedir, ondan sonra velîler ve sonra onlara benziyenlere ve sonra benzerlerinedir.

Hadîs-i Şerif'i vefkınca belâya sâir na‘mâdan zibâdır. Zîrâ ni‘met-i ebediyyeye vesîledir. Ve onda huzuz-i nefsin medhali yoktur. Hamdin beyanı güzeran eyledi. ولكل رخاء الشكر لله **(VE Lİ KÜLLİ RAHÂİN EŞ ŞÜKRÜ LİLLÂH)** irabda fıkra-i mutekaddime gibidir. Ma‘nâsı her vüsat-i maîşet ve rahat ve hüsnü halde الشكرلله (**eş şükrü lillâh**) demeği saydım demektir. رخاء **(RAHÂ**) ra-ı mühmelenin fethi ve hâ-i mu‘cemenin meddi ile, vus‘at-i maîşet ve rahat ve hüsün hâlidir. Ve şükür ehass olmağın onda rahâyı zikir eyledi. İmâm-ı Şa‘râni Kuddise Sırruhü'l- Samedânî Tenbîhi'l- Muğterîn nâm kitabında buyurur ki cümle-i ahlâk-ı salihinden biri ni‘met ve rahâ üzerine şiddet ve belâyı ihtiyardır. Zîrâ onunla tevcihleri Hakk'a dâim olur. Ve her kim Hakk'ı sever ise ona mukarreb eden şeyleri dahi sever. Ve onları zikr eder. Veheb bin Münbeh buyurur ki belâyı ni‘met ve musîbeti rahâ ad etmeyen derviş değildir. Hafs ibn-i Hamîd buyurur ki tahkik ulema ve fukaha ve hükemâ ve şuarâ cümle cem‘ oldular ki ahirette kemâl-i naîm idrak olunmaz illa dünyada naks-ı naîm ile olur. Pes, imdi kâmilun ehval-i kıyamete bu dar-ı dünyada nazar edip, kendilerin ekl ve şurbden ve gayriden men‘ edip, riyazat ve halvet ederler. و لكل اعجوبة **(VE Lİ KÜLLÜ U‘CÛBETİN)** Mecrurlardır. سجان (**SUBHÂNE)** mansub. (*Kelimesi balâda subhâneke mâ abednâke hâşiyesinde ifâde olunmuşdur.*)الله (**ALLAH)** mecrurdur. Ma‘nâsı her bir teaccüb olunan şeyler için Subhân Allâh kelime-i tayyibe tesbihini hazırladım, demektir. اعجوبة (*U‘cûbe*) zammı hemze ve sukûnu ayn-ı muhmele ile. Vechini idrakten ukûlun âciz olup istiğrâb ve istib‘âd eylediği ve kable'r-ru'ye tasavvur eylemediği her maddeye itlak olunur. Ve u‘cûbeye tesbihi tahsisin sebebi tenzihdir. Ya‘ni Hüdâ Teâlâ her şey-i acîbin derkinde acizden münezzehdir. Gerekse idrâkinde mahlukunu âciz kılsın, zîrâ o hâliki ve mûcididir. Ve dahi her şey-i acib nefsi'l-emirde acib değildir. Belki mu‘ceb olması bi hasebi't- tasavvur ve hakikat-i hale vukûfdan aklın kusurudur. Zîrâ Hakk Teâlâ bir şey icâd etmeyib illa hikmet-i ilâhiye iktizasınca etti. İmdi ukûl-i tamme ve ezvâk-ı selîme Hakk Subhane ve Teâlâ'ya umûr-i istiğrabın vucudunda tenzih eder. Ve bu kabildendir ki inde'l-ra‘d ve inde'l-selea ve inde ru'yeti'l-hilâl ism-i nebî zikr olunmaz, cehelenin zikr ettiği gibi, belki o vakitlerde tesbih ve tekbir olunur. Hazret-i Fahri Kâinat Aleyhi Efdali't-Tahiyyat Efendimiz'den rivayet olunur ki vaktaki Hakk Subhane ve Teâlâ arş-ı a‘zamı halk etti, hameleye emir buyurdu ki haml ede, onlara sakil geldikte Hakk Azze ve Celle buyurdu, (*Subhan Allâh*) diyeler. Melâike dahi dedikde onlara teysîr oldu. Pes, mahalli taaccübde (*Subhan Allâh*) demek lazımdır. و لكل ذنب **(VE Lİ KÜLLİ ZENBİN)** mecrurlardır. استغفر الله **(ESTAĞFİRULLAH)** Evveli meftuh lakin hemze-i vasliye olmakla zenb kelimesinin tenvini kesir ile sîne vasıl olur. Kat‘ı dahi caizdir. Ve fa meksur uhrâ merfu‘dur. Ve ism-i celâl mansubdur. Ma‘nâsı her günah için Hakk'dan mağfiret taleb ederim, demektir. اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ اِنَّهُ كان غفّارًا

(Sure-i Nuh-10-) kerîmesi tıbakınca istiğfâr her derde devâ ve her cerihaya merhem-i şifâ ve bâ‘is-i taklil-i günah ve fısk ve sebeb-i teksîr-i rızk olduğu bî iştibâhdır. Vesile-i ferah-ı kalb ve inşirah-ı sadra zeria-i celîdir. Ve bu âyeti kerîmede sebeb-i mağfirete ve mezîd-i ni‘mete işaret vardır.

لكل داء دواء و دواء الذنوب الا استغفار

Her hastalık için deva vardır. Zünûbun devası istiğfardır.

Hadîs-i şerifi mefhumunca istiğfâr devâ-i zünüb olduğu bî- şekktir. Pes, mü’min-i kamile derkârdır ki lisanıyla istiğfâr ve kalbiyle bir dahi ihtiyar eylememek üzere azm ve cezm ede. Eğer yetmiş kere dahi bihasbel-beşeriyye irtikâb ederse de her birinde bu vechile hareket ede ki adem-i ısrardır dediler. لا صغيرة مع الاصرار و لا كبيرة مع الاستغفار **İsrarla küçük günahlara devam edilirse küçük olarak kalmaz belki büyük günah olur. Büyük günahda kalmaz istiğfar ile.** Lakin cehr ve fahr eylemeyeler. Mahfî olan kabahatin, mestur kalmasına sa‘y edeler ki mağfur olmağa sebebdir.

ما من بنى آدم الاله صحيفتان صحيفة يكتب فيها عمله بالنهار
و صحيفة يكتب فيها عمله بالليل ثم تطوى الصحيفتان فان
فيهما استغفار و لو لذنب واحد تلألان نورا و ان لم يكن
فيهما استغفار طويتا السوادتين مظلمتين

İnsan oğlunun iki sahifesi vardır. Bir sahifesine gündüz işledikleri yazılır. Diğer sahifesine gece yaptıkları kayd edilir ve toplanır. Eğer tek bir günah için bile istiğfar varsa o iki sayfalar nurla parlarlar. Eğer içlerin de tövbe yoksa o sayfalar kapkara olarak toplanır.

Hadîs-i Şerîf’i mefhumunca leyl ve nehârda velev zenb-i vahide istiğfar tele’lü-i nura sebeb ve terki tesvîd ve tazallimîne sebebdir.

من لم يستغفر الله فى كل يوم مرتين فقد ظلم نفسه

Her gün iki defa Allâha istiğfâr etmeyen muhakkak nefsine zulüm etmiştir.

Hadîs-i Şerîf’ince subh-u mesâda birer kerre istiğfâr etmemek kendi nefsine zulüm etmektir. Ve istiğfârın menâfi‘-i kesîresi vardır. Cümleden birisi budur ki bir kimse daima istiğfâra mülâzemet eylese Allâhu Teâlâ onu her hem ve gamdan ferec ve her muzîkdan mahrec ve min haysü la yahtesibü rızık ihsan eder. Hafî olmaya ki ehli zahirin ettiği istiğfârın ma‘nâsı taleb-i setr-i gühandır. Amma kâmillerin ve erbab-ı sulûkun ettiği istiğfârın ma‘nâsı kendi vucudlarının ve sâir eşya vucudunun nazar-ı şuhuttan setrin taleb etmektir. Ta ma‘nâsı fena ki Hakk Teâlâ Hazretlerine şu‘ûr ve mâsivadan zuhuldür. Pes, tâlib fena ve müştâk-ı likâ olan sâlik (**Estağfirullâh**) dese, ma‘nâsı Allâhu Teâlâ Hazretlerinden taleb eylerim ki kendi vucudumu ve sâir eşyanın vucudunu nazarımdan mestûr eyleye, tâ nazar-ı şuhudda zât-ı pâkinden gayri bâkî kalmaya demektir. Eshab-ı tahkik katında vucud-i beşeriyye ki mâni‘-i fenadır. A‘zam günahdır.

وجودك ذنب لا يقاس عليه ذنب آخر

Varlığın öyle bir günahdır ki başka hiç bir günah onunla mukayese edilmez.

Saîd bin el Müseyyib’den فَانّهُ كان لِلاوّابين غفُورًا (Sure-i İsrâ-25-) kerimesinde evvâbdan murad kimdir diye suâl olundukda, bir mü’mindir ki bir günahı irtikâb edib ba‘de tövbe ede, sâniyen yine bir cürmü ihtiyâr edip tekrar yine tövbe ede, sâlisen yine bir fiil-i kerihi ihtiyar

edip sonra bir dahi o fiil-i şenî‘a meyl eylememek üzere tövbe edip, ba‘de yine bir zenbi mürtekib ola dedi; ol raculden ve hâlinden Hasan-i Basrî'ye Kuddise Sırruh suâl olundukta bu kâr ahlâk-ı mü'minîndendir, dediler. Zîrâ ehl-i küfürde tövbe ve pişmân nâ-yâbdır. Belki bu reftâr-ı hasâis ehl-i islâmdandır. Kaldı ki

من تاب رابعا لم يتب الله

Bir kimse bir günahdan dört defa tövbe ederse Allâh tövbesini kabul etmez.

Bir ma‘siyette dört kere vâki‘ olur ise dir ki sebeb-i vurudu şurb-u hamrdır. Lâkin cinsi ma‘asiye makiys-i ‘aleyh olmaz.

التاءب من الذنب كمن لا ذنب له

Günahına tövbe eden günah işlememiş gibidir.

Pes, evbe Hakka rucû daimdir. الّذينَ هُمْ على صلاتِهِمْ دآئِمُونَ (Sure-i Meâric-23-) kerîmesince enbiya ve kümel-i evliyanın tövbeleri bu kabildendir. Pes, istikâmet-i tövbede nefs-i mürşid-i müşfikin nefs-i tâib-i mübtedîde kuvvet-i te'sîri olmakla tarîk-i tövbeyi mürşid-i kâmilden görmek, inde'l-muhakkıkîn müstahsen ve müstehabdır, dediler. Ve tövbe üç kısım üzerinedir. Biri tövbe-i avâmdır ki ef‘âl-i kabiha ve seyyiâttan a‘mâl-i sâliha ve tâât ve hasenâta rucûdur. Ve biri tövbe-i havasdır ki zellât ve gafelâttır. Ve biri tövbe-i havâsü'l-havâsdır ki ru'yet-i hasenât ve tââte iltifâttır ki (**Hasenâtü'l ebrâr seyyiâtü'l mukarrabîn**) onların hakkındadır. Ve bu tövbeye tövbe-i ârifîn ta‘bîr olunur. Ve tövbede mu‘teber olan sıdkdır. Yoksa kezzâbın tövbesi kabul olmaz. Mücerret lisanıyla tövbe ve istiğfar edip yine bildiği fısk ve fesâda mübaşeret eden kezzablardan olmuş olur. Ve dahi zünübün envâ‘-i müteaddidesi olmağla icmâlen beyan budur ki zenb iki kısım olup biri fakat Hakk'a ve biri dahi sâir halka nisbetledir. Hakk'a nisbetle olan günah dahi iki türlüdür. Biri terk-i evâmirdir ki namaz ve zekât ve emsâli ferâizin terki gibi Pes, kazâ edip ba‘de istiğfâr ede. Ve biri dahi irtikâb-ı menâhîdir. Bu dahi iki nev‘idir. Biri hakk-ı abde taalluk eder, zinâ ve gıybet gibi ilâcı evvelâ istihlâl ve ba‘de istiğfârdır. Ve birine dahi hakk-ı gayr taalluk etmez, şurb-i hamr gibi onun tedâriki fakat istiğfârdır. Ve halka nisbetle olan cürüm dahi iki kısımdır. Biri zenb-i malîdir ki gasb ve sirka ve gayrin malını izinsiz ekl eylemek veya şehâdet-i zevr ile veya hakime veya zâlime sevk ve gamz ile izrar eylemek gibi, onun ilâcı zâyi olanı tedarik ve sahibine red ve malından hayatta ise istihlâl ve ba‘de istiğfârdır. Gerekse bu eşya-i mezkûre sabîden sâdır olsun ve eğer hayatda değil ise verese-i mevcudesinden istihlâl ide. Varisleri dahi mevcud değil ise o zâyi olan malı veya kıymetini fukaraya tasadduk edip ba‘de istiğfâr ede. Biri dahi günah-ı gayri mâlîdir. O dahi ya günah-ı bedenîdir ki cerh ve darb gibi bunun ilacı atiyye ile dahi olur ise istihlâl ba‘de istiğfârdır. Yahud gühah-ı kalbîdir. Şetm ve istihzâ gibi eğer münkin ise istihlâl ile tedârik ede. Ve illa Hakk Teâlâ'ya tedarru‘ ve duâ ve hak sahibi hakkında tesadduk ve ricâdır. Lâkin eğer hak-ı behaim olur ise, meselâ hayvana cürmü yok iken darb veya tehammülünden ziyade yük tahmîl eylemek veya ulfunde adem-i riâyet gibi, işte bu derdin devası müşkildir. Dünyada istihlâl olunmayan hak-ı kâfir gibi ve bu ikisinin husumeti yevm-i cezada düşvârdır ki razı olmalarının tarîki yoktur. Şeyh-i Küll-i Takî İsmâil Hakkî Kuddise Sırruhü'l Hakiki buyurur.

(*Pes, Kur'ân'da eğerçi tövbe mutlak zikr olunup aded ta‘yîn olunmamıştır. Fe emma Hadîs-i Şerîf'de beher yevm yüz kere olmak tasrihi vardır. Sırrı aded-i esma-i hüsnâya dairdir. Zîrâ salik her bir ismin yüzünden nur-i ilâhi muhtacıdır ki zülmet-i nefsi ve kesâfet-i tabı setr eyleye. Eğer dahi ziyade ederse nuru o kadar ziyade olur. Ve zulmeti münkabıza olur. Ve istiğfârda asıl olan zenb-i vucudu setirdir. Fefhem. Cidden insanın isyanından zişt suretler hasıl olur. Ve tâatdan hûb suretler hasıl olur.*)

NAZM

Ey gâfil insan aç gözün
Gel tövbeye gel tövbeye
Dergah-ı Hakk'a tut yüzün
Gel tövbeye gel tövbeye

Gel mescide meyhâneden
Gelmez hayır mestâneden
Tehîr itmek yâ neden
Gel tövbeye gel tövbeye

Doldu ecel peymanesi
Ömrün nesi kaldı nesi
Ey dünyanın divanesi
Gel tövbeye gel tövbeye

Bin bin günah ittin yeter
Ruyun siyah ittin beter
İsyân-ı Hakk'dan ne biter
Gel tövbeye gel tövbeye

Âkil olan halkı nider
Hak yoluna doğru gider
Hakkî seni da'vet ider
Gel tövbeye gel tövbeye

****

و لكل مصيبة **(VE LİKÜLLİ MUSîBETİN)** Mecrurdur. انا لله **(İNNÂ LİLLÂHİ)** Dahi mecrurdur. Musîbet zuhurunda انا لله و انا اليه راجعون demek lafz-ı Kur'ânî'den müstefad iken bunda tamamı ahz olunmayıp fakat (**innâ lillâhi**) dedi. Meşhur olmakla ibtidâsı (innâ lillâh) olan istirca'-i ma'lûm murâd olur ki terkinde olan vechin birisi dahi secia riâyettir. Ma'nâsı budur ki Hakk Teâlâ'dan bize isâbet eden her musîbete biz râzı ve mutîiz ve umûr ve nufûsumuz dünyada ve ukbâda ona tefvîz ve teslîm olunmuştur, demektir. Ve bir vechi dahi budur ki biz bendegân-ı Hüdâ'yız ki onun mülkünde ve kabzasında biz hayatda oldukca rızkımıza mütekefil ve ba'de'l-mevt dahi merci' ve meâbımız odur. Pes, her halde ona mütevekkiliz demektir. Pes, sâlike layıkdır ki kalîl veya kesîr veca'-i nefs ve havf ve cû' ve noksan-ı ahvâl gibi bir zarar isabet etse sabr ve istirca' ede ve her hatıra geldikçe dahi bu hal üzere ola ki tecdîd-i ecr ve kefaret-i zünübdür. Zîrâ

من استرجع بعد مصيبة جدد الله له اجرها كيوم اصيب بها

Kim bir musibetden sonra Allâh'a istirca' ederse, Cenab-ı Hakk tıbkı o musibetin isabet ettiği gün gibi, ecrini yeniler.

Hadîs-i Şerif'i mantukunca istirca' tecdîd-i ecre sebebdir. Ve musîbet diye, mü'mine bedeninde ve malında ve sâirinde her eziyet veren şeye denir. Hazret-i İkrime radıyallahü anhdan rivâyet olunur ki tahkik Hazret-i Fahri Kâinât Aleyhi efdali't tahiyyât efendimizin kandilleri sönüb Hazret dahi (*İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râci'ûn*) buyurdular. Yâ Resulallâh o dahi musîbetmidir denildikte ne'am, mü'mini mü'zî olan her şey musîbettir dediler. Ve dahi

ما نصيب المؤمن من وصب ولا تعب ولا سقم ولا اذى
ولا حزن حتى الهم يهمه الا كفر الله به من خطاياه

Mü'mine ne bir hastalık, ne bir eziyet ve ne bir belâ ve keder ve nede onun için çok mühim olan üzüntü isâbet etmez. Ancak Allâhü Teâlâ o musibetleri ve üzüntüleri hatalarına kefaret kılar.

Hadîs-i Şerif'ince mü'mine isâbet eden musîbet tekfîr-i hatâyaya sebebdir. Ve bu Hadîs-i Şerîf'de mü'minîne beşâret vardır. Zîrâ ondan hali olmaz elbetde

وَلَنبْلُوَنّكُمْ بِشَىْءٍ مِن الْخوْف وَالْجُوعِ وَنقْصٍ مِن الامْوالِ
والاَنْفُسِ والثّمراتِ وَبشّرِ الصّابرينَ
اَلّذين اذآ اصابتْهُمْ مُصيبةٌ قالُوٓا انّا للّه وانّاۤاليْه راجعُونَ
اُولٰئِكَ عليْهِمْ صلواتٌ مِنْ رَبّهِمْ وَرحْمةٌ وَاُولٰئكَ هُمُ الْمُهْتدُونَ

(Sure-i Bakara-155-156-157-) ehli tefsîr bu istircâ'ın hasâyisi ümmet-i Muhammed Aleyhi's-Salât-ı ve's-Selâm'dan olmasına zâhib oldular. Ve zâhirdir ki Yakub Aleyhi's-Selâm'a isâbet eden ettikde istircâ' etmeyib يـاَاَسفٰى علٰى يُوسُفَ (Sure-i Yusuf-84-) buyurdu. Ve musîbete sabrın fadâili zîrde gelir. و لكل ضيق (**VE LİKÜLLİ DÎKIN**) mecrurdur. حسبى (**HASBİYA**) mansub الله (**ALLÂH**) merfû'dur. Kesr-i dâd-ı mu'ceme ve sukûn-i yâ-i müsennât-ı tahtiyye ile dîyk müzâyakadır ki dünya ve âhiretde dinî ve dünyevî suûbet ve kürbetden ibârettir. Ma'nâsı budur ki dinî ve dünyevî ve uhrevî suûbet veren her umûrumuzda Allâhü Teâlâ kâfîdir demektir. Her dîykdan mahrec ve her şiddetten ferec ve inâyet ve sekerâtda dahi enva'-i ukûbetten

فلوْلآ اذا بلغت الْحُلْقُوم وانْتُمْ حينئذ تنْظُرُون
ونَحْنُ اقْربُ اليْه منْكُمْ ولٰكنْ لاتُبْصِرُونَ

(Sure-i Vakıa-83-84-85-) kerîmesi mefhumunca tahlîs ile hıfz ve siyânet eylemekde ferd-i kadîm olan Hakk Teâlâ'nın şirketi ve ferden ferîdeden istiânet yoktur. اليْس اللّهُ بكاف عبْدهُ (Sure-i Zümer-36-) Ba'is-i tefrîh ve tefrîc dahi takvâdır ki ومنْ يتّقِ اللّه يجْعلْ لهُ مَخْرجًا (Sure-i Talak-2-) kerîmesi ona îmâdır ki gelecekde ve gecmişde Allâhu Teâlâ'ya ittika eden kimse teşvîş-i bâl ve tekdîr-i hâl eden her dıykdan hurûc ve dünya ve âhiret gumûmundan halâs bulur. Ve Resûl Aleyhi's-Selâm'dan rivâyet olunur ki bu âyet-i kerîmeyi kırâat edib buyurdu. Şübühât-i dünya ve gamarât-i mevt ve şedâyid-i yevm-i kıyâmetden mahrac bulur. Ve Tefsîr-i Celâleyn'de buyurur, şiddetden rehâya ve harâmdan helâle mahrecdir. ومنْ يتّقِ اللّه يجْعلْ لهُ منْ امْرِه يُسْرًا (Sure-i Talak-4-) Kerîmesince takvâ sebebiyle onun üzerine emri sehl olup hayra muvvaffak ve meâsî ve şerden ma'sûm olur. و لكل قضاء و قدر (**VE LİKÜLLİ KADÂİN VE KADERİN**) mecrurlardır.

توكلت (**TEVEKKELTÜ**) ulâ meftuh ve uhrâ mazmûmdur. على الله (**ALALLÂHİ**) mecrurdur. Ma'nâsı وعلى اللّه فتوكّلُوا (Sure-i Mâide-23-) emr-i şerif'ine imtisâlen gerek ni'met ve gerekse nikmet Hazret-i Cenâb-ı İzzetin takdîriyle ârız olan her şeyde ona tevekkül ve umûrumu ona tefvîz ve sipariş ile tevessül eyledim, demektir. ومنْ يتوكّلْ على اللّهِ فهُو حسْبُهُ (Sure-i Talak-3-) Erbab-ı ma'rifet dediler ki tevekkül ubûdiyetde tarh-ı ebdân ve rubûbiyete taalluk-i cenân ve dünyadan iğmâz-ı uyûn ve masivâdan kat'-ı derûndur. Ve ba'zıları dediler ki tevekkül âlemin şânından olan terekkün ettikleri esbâb-ı mevzûanın fakdında adem-i ıztırâbiyle beraber Hakk Teâlâ Hazretlerine i'timâd-ı kalbdir. Zîrâ eğer ızdırâb etse mütevekkil değildir. Ve tevekkül sıfât-ı mü'minîndendir. Zîrâ i'timâd-ı alâllâh naat-ı ârifîn ve i'timâd-ı alâ gayrillâh vasf-ı câhilîndir. Ve ba'zıları dahi buyurur ki tevekkül her mevcûd ve mefkûdde sükûn-i kalb ve her alâkadan dahi kat'-ı kalb ve cemî' ahvalde taalluk-i billâhdır.

Hazret-i Cüneyd Radıyallahü Anh buyurur ki tevekkül va‘d-i rabbaniyyeye itminân ile sukûn-i kalbdir. Yoksa kesb veya terk-i kesb değildir. Ve rızkı Rezzak-ı Hakîkî’den bilmek ve tevekkül etmek her müslime farzdır. Ve esbâbına iştigâl eylemek sünnettir. Her kârda müslim tevekkülden hâric olmaz. Zîrâ rızk ve gayri eşya Rezzâk-ı Teâlâ’dandır. Kesb ve adem-i kesb ile vüs‘at veya adem-i vüs‘at vâki olmaz. Belki Allâhü Teâlâ müsebbibi’l-esbâbdır ki onu mülahaza eylemeyib kesb eylemek demek şirkdir, dediler. Pes, müktesib ve kâsib için esnâyı kisbde takdîr olunan ferâiz ve vâcibâta dahi murâat edip li-rıdâillâh infâk-ı iyâl niyeti ile say ede ki me’cûr ola. Ve kader-i kifayetden ziyade kesb ederse niyeti tasadduk ile ede. Ve esnâ-i kârda farâiz ve vacibât ve belki sünen-i mukarrabâtdan birini terk dahi vâki olmaya. Ve nafaka-i iyâlin fazlasını fukaraya i‘tâ ede. İmdi kâsib bu tarik üzere hareket ederse tevekkül-i mefrûzdan haric olmaz.

الكاسب حبيب الله

Çalışan Allâhın sevgili kuludur.

Hadîs-i Şerif’inde olan habîb o dur. Şakîk ibn-i İbrâhim Kuddise Sırruhu و لوْ بسط اللّهُ الرِّزْق لعِبادِه لبغوْا فِى الارْضِ (Sure-i Şurâ-27-) kerîmesinde tahkik eder ki bilâ kesb ibâde rızkın husûlu nizâ‘larına ve bağî ve fesadlarına sebebdir. Belki meşgale-i esbâb, sebeb-i tahsîl-i rızâ-i Müsebbibi’l- Esbâb’dır. Kesbi terk ve tama‘-ı nâsı, kâr-ı birrin ittihâz edenler batıl-ı müteekkildir, mütevekkil değildir, dediler. Ma‘lûm ola ki sâlik-i mürîd için yirmi şart-ı mezkûrun biri tevekkül olduğu gibi tefvîz dahi bir şartı olmağla buyurur, ولكل طاعة و معصية (**VE LİKÜLLİ TÂATİN VE MA‘SİYETİN**) mecrurlardır. لا حول و لا قوة (**LA HAVLE VE LA KUVVETE**) meftuhlardır. الا بالله (**İLLA BİLLAHİ**) mecrurdur. Havl lugatda hareket ma‘nâsına ve kuvvet za‘fın zıddıdır. Ma‘nâsı Hüdâ Teâlâ’nın mecdine lâyık olmayan her şeyden tahavvül eylemekde havline onun meşietine mahsûs ve bu babda bizden hareket ve istitâat-ı ma‘dûm ve kuvvetimiz dahi fi’l-hakika onun imdâdı ile müsâade olur, demektir.

ياىء معاذ اتدرى ما تفسير لا حول و لا قوة الا بالله

لا حول عن معصية الا بقوة الله و لا قوة على طاعة الله

الا بعون الله هكذا حدثنى جبريل عن رب العزة

Ya Muâz havkalenin tefsîrini bilirmisin? Günahdan dönüş yoktur ancak Allâh’ın kuvveti iledir. Ve Allâh’a ibâdet ve tâat için kuvvetde yoktur ancak Allâh’ın yardımı iledir. Cibril-i Emîn Rabb-i İzzet’den bu şekilde bildirdi.

Hadîs-i Şerif’iyle Hazret-i Resul-i Ekrem Sallallahü Aleyhi ve Sellem tefsîr eylemişdir ki Deylemî, ibn-i Mes‘ûd radıyallahü anhdan rivayet eder. Ya‘ni ma‘siyetden havl ancak Kâdir Teâlâ’nın ismetiyle ve tâata kuvvet dahi fi’l hakika fakat tevfîk-i inâyetiyledir. Ve dahi

من قال لا حول و لا قوة الا بالله العلى العظيم

كان له دواء من تسعة و تسعين داء

Kim la havle ve la kuvvete illa billahi’l-alyyi’l-azîm derse, onun doksandokuz derdine deva olur.

Hadîs-i Şerif’ince doksan dokuz derde devadır. Hâfız Askalânî Kuddise Sırruhu Buhari Şerîf şerhinde buyurur ki tahkîk havkale kelime-i istislâm ve tefvîzdir ve bende emrinden bir şeyi temlîk etmez ve onun için def‘i şerde ve ne celb-i nef‘ada hayl olmaz, illa Hakk Teâlâ’nın iradesi ile olur. Câmi’l Usul’de derki havkaleden murat umûrunda zevâl bulan üzerine Hüdâ Teâlâ’dan taleb-i muavenet ve ona izhar-ı fakırdır ki hakikat-i ubûdiyetdir. Ve Hazret-i Pîr Mustafa el Bekrî Kuddise Sırruhü’l-Bekrî Mutalibü’t-Tâmi’s-Sevî nâm şerh-i hizbü’n-nevevîlerinde buyurur ki her kim havkalenin ma‘nâsı ile tahakkuk etse şirk-i hafî vartasından selîm ve zahrında sekîl olan hafîf olur. İmâm Abdu’l-Vehhâb-ı Şa‘rânî Kuddise Sırruhu Virdi’l-Aktâb’da buyurur ki havkale zâkirine şuhûd-i ru’yet-i Hakk’ı netice verir. Zîrâ o halk

için her şeyde mu‘indir. Ve onlar fiilde iştirakden darb için emr etmiştir. Ve eğer bu muavenet olmasaydı halk ef‘âlinden bir fiile kâdir olmazlardı. Zîrâ mümed-i iktidâr-i abd ve iktidârla kabul için mu‘în Allâhü Teâlâ’dır.

لا حول و لا قوة الا بالله كنز من كنوز الجنة

من قالها نظر الله اليه واعطاه خير الدنيا والاخرة

La havle ve la kuvvete illa billahi, cennet hazinelerinden bir hazinedir. Kim onu söylerse Allâh ona iltifat nazarı ile nazar eder ve dünya ve ahiret hayrını verir.

Haberince havkale kunûzu cennetden bir kunûzdur ki kâili Basîr Teâlâ’nın manzuru inâyeti olub, hayr-ı dareyni ona i‘tâ olunur. Ba‘zılar buyurdular ki havkale mevâzı‘-i adîdede, kabûl-i tâatı ricâda ve ba‘de’l ma‘siyet taleb-i afvde ve teskîn-i gadabı ve şifâ-i marazı ricâda ve teysîr-i hemm-i tama‘da ve def‘-i gamm-ı iltimâsda ve gayriyede zikr olunur.

قل لامتك يقولوا لا حول و لا قوة الا بالله عشراً عند الصبح

و عشراً عند المساء و عشراً عند النوم يدفع الله عنهم

عند الصبح سوء غضبى و عند المساء مكايد الشيطان

و عند النوم بلوى الدنيا

Ümmetine söyle sabahleyin ondefa akşam vakti on defa ve uyku zamanı on defa la havle ve la kuvvete illa billahi derler ise Allâh onlardan sabah vakti kötü gadabını, akşamleyin şeytanın hilesini ve uyku sırasında dünya belâsını def‘ eder.

Hadîs-i Kuddisi’sî mefhumunca subh-ü mesâ ve inde’n-nevm on kere demesi su’-i gadabı ve mekâyid-i şeytânı ve belvâ-i dünyanın def‘ olunmasına sebeb olur ki Deylemî Ebu Bekir Radıyallahü Anh’dan rivayet eyler. Bu makamda Hazret-i Sümbül Sinan Kuddise Sırruhü’l mennân nushalarında ve sâirde و لكل جبار عنيد و شيطان مريد نعوذ بالله vâki‘dir.

و لكل هم و غم **(VE Lİ KÜLLİ HEMMİN VE GAMMİN)** mecrurlardır. Ve ba‘zı nushada gam hem üzerine takdîm olunmuştur. ما شاء **(MÂ ŞÂE)** meftuh الله **(ALLAHU)** merfû‘dur. Ma‘nâsı her bir hüzün ve keder için **mâşâallah** kelimesini ma‘dûd ve müheyyâ kıldım demektir. Hem, nefis tarafındandır. Ve gam, kalb cânibidendir. Ve lihâzâ hemmin zevâli yesîr ve gammın indifâ‘î asîrdir. İkisinin dahi zevâl ve indifâ‘i Bâri-i Teâlâ’ya menûttur. Hayat ve memât ve gınâ ve fakr ve izz ve zill ve hidâyet ve dalâlet ve sâir avâriz-i insâniye cümlesi (فعال لما يريد)(**Allâh ne dilerse onu yapar**) ın irâde-i aliyesine menût ve meşiyet-i celîlesine merbuttur. Ve bunda eshâb-ı ma‘rifet ve erbâb-ı tarîkat tahayyür ettiler ki abd-i şakî-i müteannid (*bi inâyetillah*) ahir ömründe amel-i saâdet behânesiyle saîd olup ve abd-i saîd-i müteabbid (*el iyâzi billâhi teâlâ*) âkibet-i emrinde kâr-ı şekâvet iğfâliyle iblis gibi şakî olmak havfi vardır.

Felek-i ilim ve kemâl-i şemsin nuru Hazret-i Abdu’l-Ahadi’n-Nurî Kuddise Sırruh buyurur.

NAZM
Ef‘âl-i hakikatte kulluk cümle senindir
Ef‘âl-i mecazîde nola olsa kulun âd
Her fitneyi ben (in hiye illâ) dan okudum
Ey Latîf ve kerem sâhibi senden sana feryad
Buyurdu Habîbin çû (eûzü bike minke)
Senden sana kaçmağa sen ile yine imdâd
(Nûrî) ye irüb merhametin iki cihanda
Lutfun ana zâd eyle dahi fazlını hem-zâd

****

انما الاعمال بالخواتيم

Ameller sonuna göre değerlendirilir.

Hadîs-i Şerif'inin tefsîrinde muhaddisîn buyurdular ki tahkik Hakk Teâlâ âhir ömründe bir kâfir-i müteannidî islâm edip, saâdetle hitâm ve bir müslim-i müteabbidin imânını selb edip, şekâvetle hitâm bulur. (*el iyâzı billâhi teâlâ*) Hikâyet olunur ki Şakîk-i Belhî Kuddise Sırruh hasta olduklarında kesret-i bükâ edip suâl olundukda zünübuma ağlarım. Zîrâ tevhid üzere olacağımı bilsem dağlar gibi günahım olsa gam değildir, dedi. Ve hikâyet olunur ki Hasan-i Basrî Kuddise Sırruhu Hazretleri meclisinde zikir olundu ki mü'minînden düzahdan âhire hurûc eden yedi bin seneden sonradır denildikde, Hazret buyurur, cümle ibâd-ı mü'minîn-i muazzebînden sonra düzahdan âzad olan kimse ben olsam diye temenni eylemiştir ki nârdan hurûcu, tevhid ile hatmine delîldir. Erbâb-ı isâet ve isyândan bir muvahhidin ruhunu melâike-i kirâm mele-i a'lâya i'lâ eyledikte tevhid üzere hitâmına taaccüb ederler. Zîrâ bu âlem-i kevn-ü fesâdda neûzü billâhi teâlâ mazhar-ı hüsrân olmak acib değildir. Lakin necâta müyesser olmak sebeb-i taaccübdür dediler. Sehil bin Abdullah el Tüsterî Kuddise Sırruh buyurur rü'yamda gördüm, güya cennete dahil oldum ve üç yüz aded enbiya gördüm. Ve dünyada neden havf ederdiniz diye suâl ettim. Su-i hâtimeden dediler. Hazret-i İbrâhim bin Ethem den hikâyet olunur ki bir takım tâife onda cem' olup, ondan nakli hadîs iltimâs ettiklerinde dört şeyin hemmiyle meşgûlüm buyurdular. Suâl olundukda dedi, evvelki yevm-i misâkda Hakk Teâlâ zürriyet-i benî âdeme (*Elestü bi Rabbiküm*) (Sure-i Âraf-172-) buyurdukda, ba'zıları (*belâ*) ve ba'zıları (*ne'am*) dedi. Bilemem ben hangi fırkadanım. İkinci âdeme müekkel olan melek-i musavvir tasvîr ettikde ya Rab şakîmi yoksa saidmi diye suâl ettikde bilemem ne cevâb verdi. Üçüncü melek-i mevt ruhumu kabz edeceği vakit ya Rab küfür ile mi yoksa imân ile mi kabz edeyim dedikde bilemem ne cevâb verdi. Dördüncü وامْتازُوا الْيوْمَ ايُّها الْمُجْرِمُونَ (Sure-i Yâsîn-59-) denildikde bilmem ben hangi fırkadanım. Pes, bu vartadan halâs murâd eden kimse

كما تعيشون تموتون

Nasıl yaşarsanız öyle ölürsünüz.

tarîkına sâlik ve ezimme-i esbâbına mâlik olmakla irâde-i cüz'iyeyi sarf ile sa'y edip umûr-i mezkûrede irâde-i külliye-i Bârî Teâlâ'dan ve hikmet-i hafîyesinden bahs ve tekellüm eylemeyip (***liya'budûn*** **)** sırrınca me'mûr olduğu tâat ve ibâdete müdâvemet ve zikr-i Bârî Teâlâ'ya ve ma'rifetine muvâzebet ve hubb-ü mâsivâyı kalbinden bîrûn ve me'âsiyyi surî ve ma'nevî terk ve tövbe ile nefsini iz'âc ve erbâbı ile mukârenetini ve ârzu'l-fiteni dahi gönlünden ihrâc ile bu dört hevline ki ilâc eylemek mü'mine la büddür. Pes, bu makamda kelimât-ı aşrenin şerhi tamam oldu.

İmdi, Vâz'ı'l-Vird Hazret-i Pîr Kuddise Sırruhü'l-Münîr Hakk Teâlâ'nın واللّٰهُ غالبٌ علَى امْرِه (Sure-i Yusuf-21-) kavl-i Şerif'i fehvâsınca cenâb-ı akdesine kemâl-i i'timât ve i'tikadda olduğun ihbâr ve Hakk Teâlâ'nın kemâl-i kudret ve kuvvetini iş'âr kasdına ta'lîl ifâde eder. Kelâm-ı müste'nif ile zikir ve îrâdı, kendinin kemâl-i i'timâdının sıdkına istidlâl ve istişhâd kasdına buyurur. لن يغلب الله **(LEN YAĞLİBALLÂHE)** ikisi dahi mansubdur. شىء **(ŞEYÜN)** merfû'dur. Ya'ni ezelen ve ebeden zahiren ve bâtınan Hakk Teâlâ'ya umûr-i dünyeviyye ve uhreviyyeden bir şey gâlib olmaz. Zîrâ o şeyin hâlikı ve mübdiidir ki وهو غالب **(VE HÜVE GÂLİBÜN)** merfû' ve münevvendir. على كل شىء **(ALÂ KÜLLİ ŞEYİN)** mecrurlardır. Ve sânî münevvendir. Ya'ni, O havl ve kuvvet ve kudret ile her şeyin üzerine gâlibdir. Pes, her vechile mahlûkuna gâlibiyet Cenâb-ı Kaviyy-ü Kahhar Teâlâ için sâbit ve mutehakkik oldukda, abd-i âcize dünyevî ve uhrevî surî ve ma'nevî her madde-i müşkile ve gayri müşkilede dahi merci'-i hakîkiye şayeste ve kâfi olduğundan buyurur. حسبى **(HASBİYA)** ûlâ ve uhrâ meftuhdur. الله **(ALLAHU) m**erfû'وكفى **(VEKEFÂ)** feth-i fâ ve meddî iledir. Ya'ni her umurûnda dünya ve âhiretde hayyen ve

meyyiten gayriye muhtac eylemeyip nusret ve iânet ve merhamet etmekle kâfîdir, demektir. Hatta kulûbde olan mahfiyât-ı zamâiri âlim ve elsinede mezkûr olan daavâtı sâmi‘ olmakla, o vasıfla dahi semî‘ ve âlîm olan Allâh Teâlâ’yı abd-i zaîf tavsîf eylemek lâzım olmakla buyurur. سمع **(SEMİA)** ûlâ ve uhrâ meftuh الله **(ALLAH)** merfû‘ لمن **(Lİ MEN)** lâmın kesri ve mimin fethi ile دعى **(DAÂ)** kefâ vezninde, ya‘ni niyaz-mend olan abd-i zaif mütedarri‘in enînesini ve deavât-ı hazînesini sâmi‘dir. Ya‘ni lâzımı murad olup kabûl eder, demektir. Îsâl-i veraka ve irsâl-i rasûl-i bedraka gibi arz ve i‘lâm-ı örfiyye muhtac olmadığı hâcib değildir. Ve dergâh-ı inâyeti dâimâ küşâde olup sâlike ihsânı gayri merduddur.

حتى اذا قال العبد يارب يارب يقول الله تعالى لبيك يا عبدى

Kul Ya Rab Ya Rab dedikde Allâhu Teâlâ lebbeyk ey kulum buyurur.

Hadîs-i Kudsî’si sırrınca abd (Ya Rab) dedikte (lebbeyk) hitâbiyle muhâtab ve Cenâb-ı Hakk’dan cevâb abde sâdır oldukda ma‘nâsı,
ادْعُونِى اسْتَجِبْ لَكُمْ (Sure-i Mü’min-60-) medlûlünce duân dergâh-ı izzetimde müstecabdır. Ve niyâzın makbuldür demek olur. Ba‘de ezeliyet ve ebediyet ile tavsîf edip buyurur. لا غاية **(LA GÂYETE)** meftuh, له فى الاخرة **(LEHÜ Fİ’L ÂHİRETİ)** mecrûr, والاولى **(VE’L ÛLÂ)** elifin zammı ile ve lâmın fethi ve meddiyledir. Ya‘ni vâcibu’l-vucuddur. Mevcûdiyeti ârız ve hâdis değildir. Kadîmdir. Mesbûk-i bi’l adem değildir. Âhirine dahi nihayet yoktur. Bakîdir. Lâhik-i bi’l-adem değildir. İkisinin dahi mûcid ve hâlikıdır ki
هو الاول و الاخر vasfiyle mevsûf ve ma‘rûfdur. Pes, zât-ı ezelî ve ebedî ibtidâ ve intihâ ile vasf olunmakdan müntefîdir. Mütesavver değildir. Hazret-i Abdullah el Şerkâvî kuddise Sırruhu buyurur ki ma‘nâsı Hakk Teâlâ’nın atâ ve fazlına dünyada ve âhiretde ferâğ yoktur. Belki bilâ garaz ve lâ ivaz dünya ve âhiretde mu‘tî-i hakîki odur ki fuyûzâtı mahlûkâtından her lahza ve lemha münkati‘ olmaz, demektir. Bu makamda Hazret-i Sünbül Sinan Kuddise Sırruhü’l mennan ziyâdatındandır.

لا اله الا الله جل جلاله لا اله الا الله جل ثناؤه لا اله الا الله
تقدست اسماءه لا اله الا الله تنزهت صفاته لا اله الا الله تعالى
كبرياؤه لا اله الا الله ايماناً باللهلا اله الا الله امانة من عندالله
لا اله الا الله محمد رسول الله لااله الا الله لم يتخذ صاحبة ولا
ولدا لا اله الا الله لم يلد ولم يولد ولم يكن له كفوا احد لا اله
الا الله المعبود بكل مكان لا اله الا الله الموجود بكل زمان لا
اله الا الله كل يوم هو في شاناله الا الله المذكور بكل لسان لااله الا الله المشهور بكل احسان
لا اله الا الله المنعم بلا امتنان لا
لا اله الا الله الامان الامان من زوال الا يمان و من شر الشيطان
يا قديم الاحسان لا اله الا الله بقدر انفاس الملأكة لا اله الا الله
بعدد ما خلق وبعدد ما يخلق لااله الا الله له الحمد وله الفضل وله
الثناء الحسن الجميل لا اله الا الله ولا نعبد الا اياه مخلصين له
الدين ولو كره الكافرون اعوذ بكلمات الله التامات كلهامن شر
ما خلق لا اله الا الله الملك الجبار لا اله الا الله الواحد
القها رلا اله الا الله العزيز الغفار لا اله الا الله المهيمن الستار
لا اله الا الله الكبير المتعال يا خالق البشر يا عظيم الخطر
يا سريع الظفر يا ذا الطول و يا ذا الجود و الكرم

Çünki efsâf-ı mezkûre ile dahi Cenâb-ı İzzet'in mevsûfiyetini ikrâr edip tekrâr tevhîd ve tefrîd ve ba'zı evsâf-ı kemâl ile tavsîf ve ta'rîf eylemek murad edip buyurur. لا اله الا الله **(LA İLÂHE İLLALAH)** ya'ni ibâdete lâyık ve müstehak Allâhü Teâlâ'dan gayri yoktur. Ancak ibâdete lâyık oldur ki وحده لا شريك له **(VAHDEHÜ LÂ ŞERÎKELEHÜ)** mansublardır. Ya'ni zâtında münferid olup ef'âl ve sıfâtında şerîki ve nazîri yoktur. له الملك **(LEHÜ'L-MÜLKÜ)** merfû'dur. Zamm-ı mîm ile zevi'l-ukûle ve gayriye 'âm ve kesriyle zevi'l-ukûlün gayriye hâsdır. Bu mahalde umum için elbetde zamm ile olmak lâzımdır. و له الحمد **(VE LEHÜ'L-HAMDÜ)** bu dahi merfû'dur. Ya'ni mülk ve hamd ona mahsusdur. يحيى ويميت **(YUHYÎ VE YÜMÎTÜ)** merfû'lardır. Ya'ni cemî' halkı öldürmek ve diriltmek ona mahsusdur. يُضِلُّ مَنْ يشَآءُ ويهْدى مَنْ يشَآءُ (Sure-i Fâtır-8-) kerîmesince kulûb-i mü'minîn-i muvahhidîni nur-i îmân ve ma'rifetle ihyâ ve ârıza-i gaflet ve vesvese ile emâte eder. و هو حيٌّ لايموت **(VE HÜVE HAYYÜN LÂ YEMÛTÜ)** merfû'lardır. ابدا دائما **(EBEDEN DÂİMEN)** mansublardır. Ya'ni, halbuki Allâhü Teâlâ zâtında hayât-ı ebediyye ve dâime ile hay olup aslâ ona mevt erişmez ve zevâl gelmez demektir. Bu makamda فردا **(ferdân)** nushadır. صمدا **(SAMEDEN)** sâdın ve mîmin fethalarıyla mansubdur. Ya'ni derece-i kemâlde mücedded ve sevded ile seyyid ve dergâh-ı uluhiyyeti havâic-i mahlûkâta maksıd ki cemî' ahvallerinde kendiye muhtâcdırlar. باقيا **(BÂKİYEN)** bu dahi mansubdur. Ya'ni cenâb-ı vâcibi'l-vucûd üzerine fenâ mümteni' ve adem gayri câiz ve muhâldir.بيده **(Bİ YEDİHİ)** mecrûr, الخير **(ELHAYRÜ)** merfû'dur. Ya'ni, kâffe-i hayr onun yed-i kudretindedir, demektir. Hafî olmaya ki ba'zı nushalarda (*ve hüve hayyün lâ yemüt*) ilâ ahir vâki değildir. Lâkin bizim ahzimizde olmakla zikir ve beyân olundu. Ve ba'zı nushada bundan evvel لا اله الا الله محمد رسول الله (*Lâ ilâhe illallah Muhammedü'r-Rasûllullah*) vâkidir. (*Onu kıra'at şeyh Abdullah Şerkâvî Kuddise Sırruhu'da dahi vâki' ve mültezemdir.)* واليه المصير **(VE İLEYHİ'L MESÎRU)** merfû'dur. Ya'ni her şeyin rucû'u ona münhasırdır. Sofiye-i kirâmın منه اليه **(Ondan ona)** dedikleri bu ma'nâdır. Bundan maksûd ba's ve haşrı ikrârdır. Hakk'a rucû' etmek irtifâ'-i vesâit ma'nâsınadır. Ve insân her hâlde huzûr-i Hakk'dadır. Ve Hakk için mekân-ı mu'ayyen ve gayri mu'ayyen ile ta'yîn yoktur. Bu ma'nâ ehli fenâ ve müşâhede olanlara rûşen ve hüveydâdır. و هو على كل شىء **(VE HÜVE ALÂ KÜLLİ ŞEYİN)** mecrûrlardır.قدير **(KADÎR)** merfu' ve münevvendir. Ma'nâsı dahi O, Allâhü Teâlâ her şey'e kâdirdir ki kudreti taalluk etmediği ve etmeğeceği nesne yoktur, demektir. Zîrâ bilcümle arz ve semâ ve sâir masivâ ki gerek zevi'l-ukûl ve gerekse gayridir, onun mahlûku ve mülkidir. Gayrin medhali yoktur. Gayir dahi onun mahlûkudur. Ve cemî' mahlûkât ve onların vazifeleri olan tesbîhât ve esniye ve ezkâr ve ed'iye ona râcidir ki فعال لما يريد (*Dilediğini yapar*) dır. Fi'linde ebedî abes yoktur. Ma'lûm ola kadîr kâdirden eblağdır. Ma'nâsı: Allâhü Teâlâ îcâdını irâde eylediği her mümkünü min gayr-i muâvenet gayra ibdâ' ve ihtirâ' ve îcâda zü kudretdir, demektir.

لا اله الا الله وحده لا شريك له له الملك و له الحمد
يحى و يميت و هو على كل شىء قدير فى يوم ماءة مرة
كانت له عتق رقاب و كتبت له ماءة حسنة و محيت عنه
ماءة سيئة و كان له حرز من الشيطان يومه حتى يمسى ولم
يأت احد بافضل صباحا مما جاءه الا رجل عمل اكثر منه

Bir kimse günde yüz kere, La ilâhe illalâhü vahdehü la şerîke lehü lehü'l-mülkü ve lehü'l-hamdü yuhyî ve yümîtü ve hüve alâ külli şey'in kadîr, dese, bir köle âzat etmiş

gibi olur. Ona yüz hasene yazılır ve yüz günahıda imha edilir. Ve bu cümle o, kimse için akşama kadar şeytana karşı sığınak olur. Daha çok amel eden kişi müstesna. Hiç kimse onun söylediğinin getireceği hayrın daha iyisini yapamaz.

Hadîs-i Şerif'i mûcibince bu tevhidin fazâili çoktur. Ve hakkında sâir ehâdisi kesîre dahi vârid olmuştur. Mahalline havale olundu. Zîrâ bu mahall-i mücmelenin tafsîle vus'ati yoktur. Bu makamda Hazret-i Şemseddîni's Sivâsi Kuddise Sırruhu ve Edâme bi-İnâyetehu Âfiyeti ve İnâsî ziyâdatındandır.

لا اله الا الله وحده لا اله الا الله صدق وعده واعز جنده
وغفر ذنبه و هزم الاحزاب وحده لا شيء قبله و لا شيء بعده
لا اله الا الله ولا حول ولا قوة الا بالله لا اله الا الله ولا
نعبد الا اياه له النعمة و له الفضل و له الثناء الحسن
لا اله الا الله المخلصين له الدين و لو كره الكافرون
لا اله الا الله الملك الجبار لا اله الا الله العزيز الغفار
لا اله الا الله الواحد القهار لا اله الا الله الكبير المتعال
لا اله الا الله جل جلاله لااله الا الله جل ثناؤه لااله الا الله
عم نواله لا اله الا الله عظم شانه لا اله الا الله شمل احسانه
لا اله الا الله تعالى كبرياؤه لا اله الا الله تقدست اسماؤه
لا اله الا الله تنزهت صفاته لا اله الا الله الحكم الكريم
لا اله الا الله العزيز الكريم لا اله الا الله العلى اعظيم
لا اله الا الله الغفور الرحيم لا اله الا الله الشكور الحليم
لا اله الا الله الاول القديم لا اله الا الله الآخر المقيم
لا اله الا الله الازل الابد لا اله الا الله الواحد الاحد
لا اله الا الله الفرد الصمد لا اله الا الله القيوم السرمد
لا اله الا الله لم يتخذ صاحبة ولا ولدا لا اله الا الله
لم يلد ولم يولد و لم يكن له كفوا احد لا اله الا الله
المعبود بكل مكان لا اله الا الله المذكور بكل لسان
لا اله الا الله المشكور بكل احسان لا اله الا الله
المنعم بلا امتنان لا اله الا الله كل يوم هو فى شان
لا اله الا الله ايمانا بالله لا اله الا الله امانا من الله
لا اله الا الله امانة من عند الله لا اله الا الله محمد
رسول الله لا اله الا الله حقا حقا لا اله الا الله ايمانا
و صدقا لا اله الا الله تلطفا و رفقا لا اله الا الله تعبدا
و رقا لا اله الا الله صاحب الوحدانية الفردانية القديمة
الازلية الابدية الذى ليس له ضد و لا ند و لا شبه ولا
شريك ولا نظير و لا مشير و لا وزير و لا ولد محمد رسول
الله قاءما بامره و وحيه اعوذ بكلمات الله التامات كلها
من شر ما خلق ثلاثا و زرئ و برئ بسم الله خير الاسماء
بسم الله رب الارض و رب السماء بسم الله الذى لا يضر
مع اسمه شئ فى الارض ولا فى السماء وهو السميع العليم ثلاثا
بسم الله افتحت وعلى الله توكلت وفوضت امرى الىالله

ان‌الله بصير بالعباد الحمد لله الذى احيانا بعد ما اماتنا
و رد الينا اوراحناو اليه البعث والنشورالحمد لله الذى
عافانا من نومنا وابقانا من امسنا الى يومنا هذا الحمد لله
الذى ذهب بالليل مظلما وجاء بالنهار مبصراالحمد لله الذى
اذهب عنا الحزن ان ربنا لغفور شكور الذى احلنا دار
المقامة من فضله لا يمسنا فيها نصب ولا يمسنا فيها لغوب
الحمد لله الذى صدقنا وعده و اورثنا الارض نتبوٌ من‌الجنة
حيث نشاء فنعم اجر العالمين الحمد لله الذى هدانا لهذا
وما كنا لنهتدى لو لا ان هدانا لله لقد جاءت رسل ربنا
بالحق و نودوا ان تلكموا الجنة اورثموها بما كنتم تعملون
اللهم انا اصبحنا نشهدلك و نشهد حملة عرشك وملاءكتك
وجميع خلقك بانك انت الله الذى¨ لا اله الاانت وحدك لا
له ربا و بالاسلام دينا و بالقرآن اماما و شريك لك و نستغفرك ونتوب اليك و نشهد ان محمدا عبدك
ورسولك رضينا بالـ
بمحمد صلى الله عليه و سلم رسولا نبيا ثلاثا مرات
اصبحنا واصبح الملك لله والعظمة لله والهيبة لله والقدرة
لله و الكبرياء لله و الالاء لله و النعماء لله و ابقاء لله
و البهاء لله و الجمال لله و الجلال لله و الملك لله
و الملكوت لله و الجبروت لله الواحد القهار اصبحنا
على فطرة الاسلام وعلى كلمة الا خلاص وعلى دين نبينا
محمد صلى الله عليه وسلم وعلى ملة ابيناء ابراهيم عليه
الصلاة و السلام حنيفا مسلما وما انا من مشركين سبحان
ربى العلى الاعلى الوهاب ثلاثا
لا اله الا انت سبحانك اللهم و بحمدك و لا اله الا
انت استغفرك و اتوب اليك

Ve bu makamda Mustakîm Zâde şerhinde

لاحول ولا قوة الا بالله العلى اعظيم

ziyâdesi vâki‘dir. Ve ba‘zı meşayih-i halvetiye kaddesellâhü esrârahüm fi’l bukrati ve’l aşiyye ziyâdâtındandır.

و لاحول ولا قوة الا بالله العلى اعظيم اللهم
انا نسئلك العفو و العافية و المعفات الدائمة فى
الدين و الدنيا و الآخرة يا حى يا قيوم يا مجيب
يا ودود يا محسن يا منعم يا وهاب يا فتاح يا من
بيده كل مفتاح يا بديع السموات و الارض يا غياث
المستغيثين نسئلك بنور وجهك الكريم ان تحيى
قلوبنا و اجسامنا بنور معرفتك ابدا يا الله
اللهم انت الملك القدوس

İlâ ahir esmâ-i hüsnâ. Pes, bende-i âciz ve dâî sâbikan muhtârî olan zikri tesbih ile acz ve kusûr vechi üzere Hakk Teâlâ'yı senâ eylesede teberrüken zât-ı Hakk'ı ta'zîm için Mürşid-i Âlem Sallallahü Aleyhi ve Sellem Hazretlerinin Kavl-i Şerif'ini idhâl-i evrâd-ı şerîf edib buyurur. لا احصى **(LÂ UHSÎ)** Elifin zammı ve sad-ı mühmelenin kesri ile ثناء **(SENÂEN)** mensûb, عليك انت كما اثنيت **(ALEYKE ENTE KEMÂ ESNEYTE)** elif ve nûn ve ta-i fevkıye meftuhlardır. على نفسك **(ALÂ NEFSİKE)** nefis mecrurdur ve zât ma'nâsınadır ki و لا اعلم ما فى نفسك (Sure-i Mâide-116-) kerîmesinde ehl-i tefsîr takrir ederler. Ahsâ ta'dâd ma'nâsınadır. Ma'nâsı budur ki: Ya Rab senin mecd-i celâline şâyan olan senâyı zabt ve ta'dâd ile îrâda ben kâdir değilim. Senin mecdine lâyık olan senâya yine sen kâdirsin, demektir. Pes, Mürşid-i Âlem Sallallahü Aleyhi ve Sellem bu makamda izhâr-ı acz-i tâm eylediği halde sâir acizân-ı ümmetin edâyı senâda ve belki kâr-ı diğer ubûdiyet-i nümâda vazîfesi nedir? Bundan i'tibâr oluna. عز **(AZZE)** ayn-ı mühmele ve zâ-i mu'cemenin fethaları ile gâlib ma'nâsına جارك **(CÂRUKE)** tahfif-i râ-i mühmele ile merfû'dur. Nusret ve iânet ma'nâsına. Ya'ni ey ibâdına nusret ve iânet sahibi, senin nusretin gâlibdir ki gayriden dahi olan senin cânibinden olmağla fi'l-hakika erbâb-ı fakra isâbet eden cevri izâle ve nusret-i imdadı ihâle ve havâle eden sensin demektir. و جل ثناؤك **(VE CELLE SENÂÜKE)** lâm meftuh ve senâ merfû'dur. Ya'ni Ya Rab sen kendi azamet-i saltanatına lâyık-ı vechi üzere eylediğin senâ sâir senâlardan azîm ve âlîdir, demektir. Ba'zı nushada جل وجهك و عز جاهك vâki'dir. و لا اله **(VE LÂ İLAHE)** mansûb غيرك **(GAYRUKE)** merfû'dur. Ya'ni senden gayri hâlik ve ma'bûd yoktur, demektir. Çün Bende-i Mütevessil Hazret-i Fahr-i Kâinât Aleyhi Efdali't-Tahiyyât Efendimizin lisân-i şeriflerinden sudûr eden senâyı teberrüken îrâd eyledi. Pes, lâyık oldu ki Hakk Teâlâ'nın kendi zât-ı pâkine eylediği senâyı dahi tevessülen ve teyemmümen îrâd edip buyurur. الرحمن **(ER RAHMÂNÜ)** merfû' على العرش **(ALE' L-ARŞİ)** mecrurdur. استوى **(İSTEVÂ)** hemzesi vasliye ve meksûredir ki hadd-i vaslında şının kesresi sîne vasıl ve fakat lafızda hemze iskât olunur. Ve tâ-i fevkıye ve vav meftuhlardır ve kelime-i memdûdedir. Arş lafızda mülkün serîridir. Burada bunun ile murad sâir ecsâmı muhîd olan cisimdir. Serir-i mülk bunun ile tesmiye olundu. İrtifa'î olduğu için. İstivâ celâletin a'lâsına lâyık olur emirdir. Yahut murâd-ı istivâ emruhu dur. İmdi hazf muzâf üzere olur. Yahud murad استولى بالملك و القدرة **(Tasarruf ve kudretle arşı istila etmiştir. Arşa galib**) dir. Yahud bunun ile murad, keyfsiz sıfatdır. Hak olan buna îmândır. Tekeyyüfsüz, zîrâ selâmet teslîmdedir. Allâhu Teâlâ içindir. Ma'nâsı a'zam-ı mahlûkât olmak üzere ma'rûf olan arşı ve kezâlik sâir mahlûkâtı taht-ı tetbîr ve tasarrufta teshîr ve idhâl ve murâd-ı hareketde muhâlefet muhâl oldu, demektir. Hazret-i ibn-i Abbas Radıyallahü Anhümâdan rivayet olunur ki hamele-i arş ve tâifân-ı havl-i arş kerûbiyûn ve sâdât-ı melâikedir ve topuklarından esfel-i kademleri beş yüz senelik mesîredir. Hazret-i Mücâhid Radıyallahü Anhdan rivâyet olunur ki arş ile semâ-i seb'a beyninde yetmiş bin hicâb vardır. Bir hicâb nur ve bir hicâb zulmet ve bir hicâb nur ve bir hicâb zulmettir. Ve yine ondan rivayet olunur ki arş ile melâikeler beyninde nurdan yetmiş hicâb vardır. Ve Hakk Subhâne ve Teâlâ ona her gün nurdan yetmiş bin levn giydirir. Ve ona nazara halkından kimse istitâ'at getiremez. Hazret-i Veheb Radıyallahü Anh buyurur ki tahkîk havl-i arşda yetmiş bin saf melâike vardır. Saf-ı half-i saf arşı tavâf ederler. Bir takım istikbâl ve bir takım tetbîr ederler. Ve eğer ba'zıları ba'zısına istikbâl etseler bir takımı tehlîl ve bir takımı tekbîr ederler. Ve arkalarında o yetmiş bin saf istimâ' ettiklerinde saftlarını refi' edip

سبحانك و بحمدك ما اعظمك واجلك انت الله ولا
اله غيرك انت الاكبر والخلق كلهم لك راجعون

derler. Pes, bu cümle Vahdaniyet-i Barî'ye delilleridir. Ve bunun tafsîli kütüb-i tefâsîr ve kütüb-i ehâdis ve sâir kütüb-i mevâızda ve ba'zı kütüb-i tasavvufda dahi mezkûr olamağın udûl

kılındı. له ما فى السموات و ما فى الارض (**LEHU MÂ Fİ'S- SEMÂVÂTİ VE MÂ Fİ'L-ARDI)** mecrurlardır. Ya'ni semâvât-ı seb'ada mevcûd olan melâike ve sâir mahlûkât ve arzda mezkûr olan insân ve hayvân ve sâir mahlûkât bilcümle onun bendegânıdır ki onlara dilediğini bir emir ile me'mûr eder. Ve zaman-ı diğerde emr-i diğerle meşgûl ve makdûr eder. Emr-i halkı ve onları ıslâh edeni âlim ve her vakitde şerîkden müstağnidir. Pes, semâvât ve arzda olan her şey' onun vahdaniyetine dalalet eder.

BEYT

و فى كل شىء له آية تدلل على انه واحد

Ma'nâsı: (*Her şeyde Allâh'ın bir olduğuna delalet eden bir âyet vardır.*)

و ما بينهما **(VE MA BEYNE HÜMÂ)** Ya'ni dahi arz ve semâvât beyninde olan hevâ ve sehâb ve buhur ve tuyûr ve gayrühüm cümlesi onun mahlûku ve emrine münkâd ve rubûbiyetini ikrâr ve i'tikât ederler. وَاِنْ مِنْ شَىْءٍ اِلا يُسَبِّحُ بِحَمْدِه (Sure-i İsrâ-44-) medlülünce tesbih ederler. (وما تحت **VE MÂ TAHTE)** mansûb الثرى **(ES SERÂ)** sâ'-i müsellese ve râ-i mühmelenin fethaları ile ve medle. Serâ bir türabdır ki yaş ola. Mefhûm-i fıkra tahte serâda olan berâya dahi, sâir masiva gibi bilhassa Hakk Teâlâ'ya mutî'lerdir, demektir. Hazret-i İbn-i Abbas Radıyallahü Anhümâ Rabbü'n-Nâs bu âyet-i kerîmenin tefsîrinde buyurur, serâ yedi kat arzın altındadır. Zîrâ arzı su üzerine ve su hût ya'ni balık üzerine ve o dahi sahre ya'ni taş üzerine o dahi karn-ı sevr ya'ni öküzün boynuzu üzerine o dahi serâ ki yaş toprak üzerine onun tahtında ne olduğu Hakk'dan gayri kimse bilmez. Bunda Hüdâ-i Teâlâ'nın kudretinin ve irâdetinin kemâline delâlet vardır. Vaktâ ki kudretin taallaku irâdenin taallukuna tabi' oldu ise, halbuki irâde ilimden münfekk olmaz. Buna ta'kîb ettirdi. İlmin, umûrun celiyâtını ve hafiyyâtını ihatasını beraber olmak üzere imdi buyurdu. وَاِنْ (**VE İN)** kesri elif ve sukûn-i nun ile تجهر **(TECHER)** ulâ meftûh ve meczûmdur. بالقول **(Bİ'L-KAVLİ)** mecrûrdur. Ya'ni eğer Kur'ân ve du'â ve senâ ve zikr-i Hakk'ı i'lân edersen فانه يعلم **(FE İNNE HÜ YA'LEMÜ)** ulâ meftûh ve uhrâ merfû'dur. (السر **ES SIRRA)** mansûbdur. واخفى **(VE AHFÂ)** elif ve fânın fethaları ile uhrâ memdûddur. Ya'ni, zîrâ tahkik Allâhü Teâlâ sırrı ve ihfâyı bilir. O senin cehrinden ganîdir, demektir. Sır şol şeydir ki ketm olunur. Ve ahfâ şol şeydir ki nefis onu haber verir. Şeyh-i Külli Takî Hazret-i İsmâil Hakkî Kuddise Sırruhü'n-Nakî Ruhu'l Beyan fî Tefsîri'l Kur'ân nâm kitabında buyurur ki bu âyet ya cehrden men'dir. وَاذْكُرْ رَبَّكَ فِى نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ (Sure-i Âraf-205-) kerîmesi gibi, yahut ibâdı irşâd içindir ki Hüdâ'nın sem'î için değil belki garaz-ı âhar içindir. Ki nefsin tasavvurundan zikir ile ve onda sübutuyla ve onu gayriyle iştigalden men' ile ve ondan kat'-ı vesvese ile ve def'-i savtla tazarru'la onun hedmî ve gayri elfâz ve neşr-i berekât ve teksîr-i işhâd içindir. Mürşid-i Âlem Sallallahü Aleyhi ve Sellem Hazretlerinden vârid oldu ki vaktaki Hayber kal'asına teveccüh ettiler nâs bir vâdiye müşrif olduklarında tekbîr ile ref'-i savt edip (Allâhü Ekber La ilahe illallah) dediklerinde Fahr-i Kâinat Efdali't Tahiyyat buyurdu.

اربعوا على انفسكم

Sesinizi fazla yükseltmeyiniz.

Ya'ni nefislerinize muvâfık eden savtınızı refi'de mübâlaga etmeyin. Zîrâ sizler sâğırı ve ne gâibi da'vet edersiniz. Belki semî'-i karîb olan Mevlâ ki ol sizinledir. Onu da'vet edersiniz. Pes, imdi muhtac oldu ki bununla Nebi-i Alâm Aleyhi's Selâm Emr-i Şerif'i cem' ola ki telbiye ile ref'-i savta emr ettiler. Tahkik denilir ki bunda cehrden men' olması hâric-i ani l'âde refi'dir. Belki اربعوا على انفسكمdeliliyle ezâdır. Keza Fî İnsani'l-Uyûn. Amma Hazret-i Resûl Aleyhi's Selâm eshâbını ref'-i savtdan men'ine sebeb emrini adüvden ihfâdır. Zîrâ ekser eshâbı erbâb-ı ahvâl idiler ki onların şânı i'tidâl belki ihfâdır. İllâ zarûret-i kaviyyeden için cehr ederler ki ezâ-i adüv

ve lusûsda onlara tehyîben. Ve lâ şekk adüvv-i hakiki nefis ve eşedd-i lusûs şeytândır. Ve lizâ sofiye-i kirâm kaddesallahü esrârahümü'l-fiham onlara tehyîben ve vesveseyi tard için zikirlerinde cehrîyi mu'tat etmişlerdir. Ve tahkîk-i hükema sultân için ihtiyar etmişler ki sâmiîne mehîbe ve kalblerinde vaki' olsun için kelâmında savtını cehr ede. Kemâ fî Akdi'l-Ferîd. Te'vîlât-ı Necmiye'de der ki ehli tahkik ıstılâhatında (sır) kalb ile ruh beyninde bir latîfedir ki o ma'den-i esrâr-ı ruhâniyedir. Ve (Hafî) ruh ile Hazret-i İlâhi'ye beyninde bir latîfedir ki o mehbit-i envar-ı rubûbiye ve esrarıdır. Ve lihazâ (**ya'lemü's sırra ve ahfâ**) kavl-i Şerif'i akîbinde الله لا اله الا هو (**ALLAHÜ LA İLÂHE İLLÂ HÛ)** el âyet buyurmuştur ki sıfât-ı ulyâsı mazhar-ı ulûhiyetine işarettir. Heman o, şol hafîdir ki sırdan ahfâ ya'ni eltaf ve e'azz ve e'lâ ve eşref ve Hazret'e akrebdir ki ol وَعَلَّمَ اٰدَمَ الاَسْمَآءَ كُلَّهَا (Sure-i Bakara-31-) kerîmesinin sırrıdır. Ve o,

ان الله خلق آدم فتجلى فيه

Muhakkak Allâh Âdemi yarattı ve onda tecellî etti.

Hadîs-i Şerif'inin hakikatidir. Bu dahi hafî olmaya ki kalb ile rûh beyninde olan latîfe-i sır her insanda neşet-i ûlâ indinde mevcûd olur. Ve hafî neşet-i uhrâ indinde inşâ' olunur. Fe lizâ mü'min veya kâfir her insan, ma'den-i esrâr-ı ruhâniye ve cümle ma'kûlâtı bilmek mümkün olur. Amma mehbit-i envâr-ı rabbaniyye ve esrârı ve cümle müşâhedât ve mükâşefâtı ve hakâyık-ı ilm-i ledünnüyesi mümkün olmaz illâ mü'min olana olur. Fefhem ve tedebbür.

اللّٰهُ **(ALLAHU)** lafzı merfû'dur. Kemâl-i rifati mutlaka onun için zâtîye olduğuna işâretdir. Yani zikr olunan nuût-i celîle ile men'ût olan Allâh demektir. **لا اله (LA İLAHE)** meftuhdur. الاهو **(İLLÂ HÛ)** yani arz ve semâda ibadete lâyık ve müstehak yok, illâ O vardır, demektir. Ve هو **(HÛ)** hüviyete dalâlet eder. Ve hüvviyet sırrı ilâhiyedir. O dahî, sıfat-ı celâl ve kemâl ile münferid, mevcud-i ezelîden ibârettir. Ve bir tahkîk dahi budur ki (HÛ) gâib-i mevcûddan ve gâib-i ezelde mevcûd havasdan kinâyettir. Ve O Allâhü Teâlâ'dır. Bunda bir ma'nâyı hasen vardır ki o derk-i havasdan teâlâdır. Hatta gâibden ism-i kinâye min gayri gaybiyye müstehak oldu. Ve bu ma'nâ üzerine sofiye kaddesallahü esrârahüm fi' l-bukrati ve'l-aşiyye zikirlerini ihfâen ev cehren ictimâan ve infirâden ismi (HÛ) ile binâ ettiler. Bununla beraber merciî Allahü Teâlâ'dır. İmdi isim mazhar hükmünde oldu. Ve onda münâzaa etmez illâ mükâbir eder. Hazreti İmâmı Kuşeyrî Kuddise Sırruh buyurur ki ismi Hû ehli ma'rifet indinde nihayet-i tahkikden ibârettir. Ve ehli zâhir indinde mübtedâdır. Kelâm-ı tam olsun için habere muhtacdır. Ve ehl-i tarîk indinde habere muhtâc olmaz. Belki, o müfîd ve gayr ona muttasıl olmadan kelâm-ı tamdır. Hakkaik-i kurbda muzmer olur. Hazreti Ebû Bekir İbn-i Fevrik Kuddise Sırruh buyurur ki (HÛ) iki harfdir. He ve vâv dır. Pes, he'nin mahreci aksa'l-halkdır. Ve o ahir-i mahrecdir. Vav'ın mahreci şeffedir ki, o, evvel-i mahâricdir. Pes ismi Hû şol şeye işarettir ki, her hâdisin ibtidâsı ondan ve nihayeti onadır. Ve ona cenab-ı Hakk هُوالاوّلُ والاٰخرُ (Sure-i Hadid-3-) kavl-i şerifiyle işâret etmiştir. Ba'zı ehli işâret buyururlar ki Hakk Subhane ve Teâlâ (Hû) ismiyle kâşife-i esrâr ve mâadâsı olan isimlerle kâşif-i kulûbdur. İntehâ. (*Bu, esma-i sebadan ism-i sâlisdir. Nefsi mülhime ve seyr-i alallâh makâmıdır. Mahalli rûh ve nûru asfardır. Pes sâlik bunda ismi Hû zikrine devam ede ki, makam-ı sır keşf ola)*

ان الله خلق ملكا من الملاءكة قبل ان يخلق السموات و الارض و هو يقول
اشهد ان لا اله الا الله مادا بها صوته لا يقطعها و لا يتنفس فيها و لا
يتمها فاذا اتمها امر اسرافيل بالنفخ فى الصور و قامت القيمة

Allâh semâvât ve arzı yaratmadan önce meleklerden bir melek yaratmıştır. Ve o melek eşhedü en lâ ilahe illâllahu, diyerek sesini onunla uzatarak kelimeyi kesmez ve

nefesde almaz ve kelimeyi tamamlamaz. Tâ ki kıyâmet vakti gelip İsrâfile sûra üflemesi emr olunduğu ve kıyâmet koptuğu zaman tamamlar.

Hadis-i Şerîf'inden ma'lûm olur ki âlem için rüknü a'zam ve devâm-ı vucûdî zikirdir. Eğer zikir munkati' olsa âlem münhedîm olur. Ve her fevt, terk-i zikir ecildendir. Ve dahi

لا تقوم الساعة حتى لا يقال فى الارض الله الله

Yer yüzünde Allah Allah diye zikir kesilmedikce kıyamet kopmaz.

Hadis-i şerifi ona îmâdır. له الاسماء **(LEHÛ'L ESMÂÜ)** merfû'dur. الحسنا**(EL HÜSNÂ)** lafzı, ahsen kelimesinin müennesidir. (*Esma-i Hüsnâ lafz-ı şerifi Kur'ân-ı Kerîm'de mevâdı'ı 'adîdede vâkî olup hüsnâ ile tafsîfde akvâl-i kesîre vardır. Ez cümle sebeb budur ki onların her biri ismâ' ve kabulde hasenedir. Yahut tevhîde ve keremine delâlet ederler. Ve dahi esmâ-i şerîfe ile duânın bir tarîki dahi isimde onun ma'nâsı olan lutfu niyaz ederler.*) yani, karîben inşâallâh zikr olunması melhuz olan esmâ-i hüsnâ ve ondan mâ'ada ibâdın ma'lûmları olmayan sair esmâ ve evsâf-ı sâbıka ile mevsûf olan Hâlik Teâlâ'ya muhtasdır, demektir. Fazl ve hüsünde nihâyet olan ef'âl ve takdîs ve temcîd ve ta'zîm ve rububiyetinden eşref-i meâni üzere delâletinden için sâir esmâ üzerine hüsünde, esmâullâh fazl olundu. Ma'lûm ola ki Hakk Subhâne ve Teâlâ Hazretlerinin esmâ-i şerîfleri çoktur. Ba'zıları üç yüz ve ba'zıları bin bir ve ba'zıları enbiyâ-i kirâm aleyhimü's-sâlatı ve's-selâm adedince yirmi dört bindir, dediler. Zîrâ, her nebî kendine mahsûs bir isim ile imdâd olunurlar. Sâir esmânın tahkîkinin imdâdı ile beraber ve ba'zılar Hakk Teâlâ'nın isimlerine had ve nihayet yoktur dediler. Ve buna,

ان الله تسعة و تسعين اسما ماءة الا واحد من احصيها دخل الجنة

Muhakkak Allahın doksan dokuz esmâsı, yüzden bir eksik, kim onları sayarsa cennete girer.

Hadîs-i Şerîf'i muârız olmaz. Zîrâ bunlara iktisâr eşref-i esmâ olduğundan, yahud (*men ahsâha dahale'l-cenneh*) kavl-i şerîfi bu doksan dokuz esmâya mahsus kılındığından, münâfi olmaz. Ba'zı ulemâ buyurdular ki: Bu teabbüd ve onlara sulûk için mevzûadır. Ve ahsâdan murat onunla kıyam ve muktezâsınca ameldir. Darr ve Nâfi' ism-i şerîfleri zikrinde hayır, şerr ondan olduğunu bilip nef'ine şükür ve zararına sabır etmek gerek. Ve ba'zılar ahsâ medlûlünce tahallukdur dediler. Şöyle ki hilim Halîm ismine dâll ve kerem Kerîm ismine dâlldır. Ve ba'zılar, ahsâ manâsını bilmektir, dediler. Ve ba'zılar, kalbinde hıfz etmektir, dediler. من حفظها دخل الجنة **(Kim onu hıfz etti, cennete dahil oldu.)** rivayeti dahi ona delildir. فادْعُوهُ بِهَا (Sure-i A'râf-180-)**(FEDÛ HÛ BİHÂ)** hemzesi vasıl için ayn mazmûm ve uhrâ merfû'dur. Yani, ona mütevessil olduğunuz halde her ne irâde ederseniz, ondan taleb edin, esmâsını zikir ile demektir. ادْعُونِى اسْتَجِبْ لَكُمْ (Sure-i Mü'min-60-) ayet-i kerimesince duâlara icâbet edip matlublarını verir. Ma'lûm ola ki esmâ-i hüsnâyı zikir edenler, teabbüd yahut tevessül yahut hâsîyyet talebi içindir. Ve ekser nâsın ulûm-i esmâdan taharrus ettikleri havâsıdır. Ve onun istifâdesi ya ihbâr-ı şâri'den ve lev alâ sebîli't-ta'rîz. Yahut, ehli hakâyıkın teellühünden, ol dahi kalîldir. Yahut istinbât-ı ulemâdandır. Ve onlar için onda usûl ve kavâid vardır. Cümleden biri, her ismin ma'nâsına göre hâsiyetini ve muktezasına göre tasrîfi ve vaktine göre ifâdesi ve adedine göre sırrı te'sîr edene kadr-ı te'sîri vardır. Ve o dahi ihtilâf-ı hemm ve tabâyı' ve ervâh ve ahval ile muhtelif olurlar. صدق **(SADAKA)** fetehât iledir. الله العظيم **(ALLAHU'L-AZÎMÜ)** merfû'lardır. Yani, Allahü Azîmü'ş- Şân, dâî için esmâ-i hüsnâ ve gayriyle husûl-i matlubla va'd etmişti. Emrinde ebedî kizb ihtimâli yok. لا يُخْلِفُ الْميعادَ **(** Sure-i Âl-i İmrân-9-) Ayet-i kerîmesince va'dinde muhâlefet etmez, sâdıktır, demektir. Pes, çün esmâ-i hüsnâ sâir isimler üzerine tafdîl olunup, bende ityânıyla ve

onunla da‘vetle emr olundu. Ona vacib oldu ki ahsâ ede. Hazreti Pîr Kuddise Sırruhü'l-münîr dahi ‘alâ vechi’l-ahsâ buyurur. هو الله (**HUVALLAH)** merfû‘dur. الذى لا اله الا هو (**ELLEZÎ LA İLAHE İLLA HÛ)** yani O, şol bir Allah’dır ki ibadete layık ve müstehak yoktur, İlla O vardır, demektir. A‘zam-ı esmâ olmağın onunla bede’ eyledi. Mevcûd-i Hakk için bir isimdir ki sıfât-ı ulûhiyeyi câmi‘ ve nu‘ut-i rubûbiyye ile men‘ût, vucûd-i hakiki ile münferid ki onun gayri her bir mevcûd, zâtı ile vucûda gayri müstehakdır. Ve vucûdu ondan istifade etmiştir. Ve zât haysiyetinden hâlikdir. Ma‘lûm ola ki bu isim doksan dokuz ismin a‘zamıdır. Zîrâ bu isim, ism-i zât ve müstecmi‘-i sıfatdır. Yani, bir kimse ki (*Ya Allâh*) dese Hakk Teâlâ hazretini cemi‘ sıfatı ile yâd ve cümle efâli ile zikr etmiş olur. Amma (*Ya Rahman*) dese yalnız sıfat-ı rahmeti ile anmış olur. Vesâir esmâ dahi bu ma‘nâ üzeredir. Ve Hakk Sübhane ve Teâlâ onun için zât-ı şerîf-i vucûd-ı esnâsını Allâh ismiyle müsemmâ eyledi ki künhü zâtını bilmede ukûl, ûlu’n-nuhâ nâle ve tahayyürde mubtelâdır. Ve kemâl-i sıfatını idrakde akl-ı idrâk âcizdir. Ve dahi bu ism-i şerîfin cümle-i letâif-i hafiyesinden ve ism-i a‘zam olmasına delâlet-i kaviyyesindendir ki (*Allâh*) kelimesinden her hangi harf iskât olunsa yine (*Allâh*) isminden bir isim bakî olur. Mesela, kelime-i celâleden elifi gidersen (*Lillâh*) kalır. Ve lillah sıfat-ı ilahiyedendir. Nitekim, Kur’ân-ı Kerîm’ede mevâdı-ı adîdede gelir. Ve kaçan lâm-ı ulâ iskât olunsa (*Lehu*) kalır. Bu dahi yine sıfatı hüdâdandır. Ve kaçan lam-ı sânî iskât olunsa (*Hû*) bakî kalır. Bu dahi yine sıfat-ı ilahiyedir. Ve bu ism-i şerîfden hazz-ı abd dâimâ teellühdür. Yani, kalbi ve vehmini dâimâ müstağrak billahi olup gayri görmeyip mâsivâya iltifât etmeye ve havf ve recâ ancak ona ola gayriden havf ve reca etmeye ve her ne temâşa etse onda kudret-i ilâhiyeyi göre, yani, hakikat-i Hakk’ı onda müşahede edip فَاَيْنما تُولّوا فثمّوجْهُ اللّٰهِ (Sure-i Bakara-115-) remzine ve dahî ve

ما رايت شيئا الا رايت الله معه

Ben hiç bir şey görmedim. Ancak Allâh’ı onunla beraber gördüm.

Sırrına mazhar ola. Amma bu ism-i şerîfin hâssası oldur ki her kim ki bu nâm-ı münîfi her gün bin kere okuyup (Ya Allâh) dese Rabbü’l-Âlemin ona lutfunu karîn edip ve inâyetini nasîr ve mu‘în eyleyip onu ehli yakîn eyleye. Hazreti Şeyh Abdurrahman Bestâmî Kuddise Sırruh Kimya-i Saâdeti’r-Rabbaniyye nâm kitabında buyurur ki: Her kim bu ism-i şerîfi muhammes vefikde vaz‘ ederse ona umurdan hiç bir umur ‘asîr olmaz. Ve onunla şedâyidi teshîl olur. Ve şeref-i şemsde vefk-i murabba-i harfiyye vaz‘ etse beyne’n-nâs kadri mürtefi‘ ve kulûb-i halkda mehîb olur. Ve şeref-i kamerde vefk-i murabbaı adediye vaz‘ edip taşısa uyûn-i halkda azîm olup, zâlim eğer ona nazar eylese heybetinden irtiâb ede.

ارحمن (**ER RAHMÂNÜ)** mecmû‘u esmâ-i şerîfe merfû‘lardır. Bilkülli ki, ism-i rahmân rahmetden müştakdır. Ve rahmet lugatda rikkat-i kalbdir. Amma Hakk Teâlâ Hazretlerine ıtlâk olunduğu vakit rahmetden murâd lutf ve inâyetdir. Ma‘nâyı lugaviyesi murât olunmaz ki teessür ve infiâldir. Zîrâ Hakk Teâlâ’nın teessür ve infiâlden tenzihi lâzım ve vâcibdir. Pes, Rahmân isminin ma‘nâsı: Dünyada cemî‘ ibâdına adl ve dâdî ve i‘nâm ve ihsânî ve cûdî dir. Bu ism-i şerîfle taalluk üns ve recâ ve idlâl iktizâ eder. Ve bu ism-i şerîfle Hüdâ Teâlâ’ya takarrub ve vefk ma‘nâsı üzere mevcudâta aynı rahmet ile nazardır. Ve o îmânı takviye eder. Bu ism-i şerîfden nasib-i abd-i zaif oldur ki bendegân-ı Rahmân’a re’fet ve rahmet ve gâfilan ve âsiyâna şefekat ve merhamet edip pend ve nasihat ede. Ve gaflet ve ma‘siyetden tâat ve ibadete da‘vet eyleye. Ve bu ism-i şerîfin hâssası vefk ma‘nâsı üzere zâkirinden ve hâmilinden sarf mekruhdur. Kalbden gaflet ve nisyân ihrâcı için her namazdan sonra yüz kerre zikr olunur. Hazreti İmâm-ı Ahmed el Bûnî Kuddise Sırruh Şemsü’l-Maârif nâm kitabında buyurur ki: Her kim bu ism-i şerîfin muhammes vefkini tedâhül sırrıyla şeref-i zühalde vaz‘ ede. Sahib-i La Yezâl-i Rıdvânullâh’da takallüb eder. Ve her kim görse illâ ona merhamet eder. Ve her kim suya vaz‘ edip suyunu humma-i harre sahibine içirseler ol vakit ondan giderir. Her kim zikrine devam etse cemî‘ ahvâlinde meltûf olur. Ve Hızır Aleyhi’s-

Selâm’dan rivayet olunur ki: Her kim cuma günü ba‘de salâtı’l-asr gurub-i şemse dek müstakbelü’l-kıble (*Ya Allah Ya Rahman*) dese ve ba‘de matlûbu her ne istese, taleb etse elbetde ona Hakk Teâlâ verir. Ve murâdına nâil olur.

الرحيم **(ER RAHÎMÜ)** bu dahi rahmetden müştaktır. Amma Rahman ismiyle beyninde fark oldur ki ism-i Rahmân’nın ma‘nâsı ‘âmdır. Zîrâ kâffe-i nâsa inâm ve rızık ile rahmet eyler, dünyada. Ve lafz-ı hâsdır. Zîrâ Hakk’dan gayriye ıtlâk olunmaz. Ve ism-i rahîmin ma‘nâsı hâsdır. Zîrâ mü’minîne rahmet ile hasseten yevm-i kıyametde terk-i azâb ve duhûl-i dâr-ı sevâbla ki cennettir. Ve lafz-ı ‘âmdır. Zîrâ Bârî Teâlâ’nın gayriye dahi itlâkı revâdır. Ve bu ism-i şerîfden hazz-ı abd o, dur ki fukarâya iânet ve cemî‘ ibâde murâfakat ede. Ve bu ismin hâssası halka rikkat-i kalb ve rahmet içindir. Her kim günde yüz kere devâm etse ona o hâsıl olur. Ve her kim bir fiil mekruh vukûundan havf ederse ismi Rahmân ile beraber zikr ede. Yahut üzerinde taşıya. Ve İmâmı Ahmed el Bûnî Şemsü’l-Maarif nâm kitabında buyurur ki: Bu ism-i celîli’l-kadrin vefk-i murabbaını sırr-ı tedâhül ile vaz‘ olunsa hâmili cemî‘ ahvâlinde onun sebebiyle meltûf olur. Ve her kim zikrini çoğaltsa duâsı müstecâb ve setavât-ı dehrden emîn olur. Ve vefkî humma-i harre için yazılır. Lâkin vefk ile beraber.
وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْاٰنِ ما هُوَشِفَاۤءٌ ورحْمةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ (Sure-i İsrâ-82-) İlâ ahir âyeti yazılır.

الملك **(EL MELİKÜ)** feth-i mîm ve kesr-i lâm ile, mülkü olandır. O dahi mahlukâtda dûn ve ihtiyacı kazâya ve tetbîrâtıyla gayrin müşâreketi olmayarak azamet ve celâl sıfatları ile tasarrufdur. Ve ba‘zılar buyurdu: Meâni-i sıfat-ı aliyi câmi‘ ve mülkünden bir şey ilminden gâib olmaz ve bir şeyin infâz-ı hükmünden âciz olmaz. Haysiyette ihâta-i ilim ve iktidârı câmi‘ olan isimdir. Ve bu isimden abdin hazzı oldur ki cism ve canı melekiyete mâlik olup asker-i nefs ve ruhunun zabt ve kahrına kâdir ola ta ki dil mülkünü hevâ leşkeri gâret edip ve gönül hazinesine gadab ve şehvet askeri cesâret îr görüb târâc-ı fenâlan ve harâb ve virân eylemeyeler. Ve bu ism-i şerîfin cümle-i havasından biri husûlu istiğnâ ve safâ-i kalb ve emn olmağla her gün zevâlde yüz kere kırâat edeler. Safâ-i kalb kesb ederler. Ve ba‘de salâtü’l-fecir yüz yirmi kere tilâvetine devam edenler, feyz ve ihsân ve kerem-i mennân ile ağniyâdan olurlar. Ve Hazreti Abdürahmân Bestâmî Kuddise Sırruh Kimya-i Saâdeti’r-Rabbaniye nâm kitabında der ki: Bu ism-i şerîf-i rabbâni ve sırr-ı latîf-i rahmânînin zikrini her kim çoğaltsa Hakk’dan her ne taleb ve sual ederse ona verir. Ve onda bir sırr-ı bedî‘ ve ma‘nâyı refî‘ vardır. Seyr-i saltanata urûc eden tâlib için her kim müsellesini vaz‘ etse ona kulûb musahhar olup kelâmı esbabda menfûz olur. *Fetetebber*. Bu esrâr-ı garîbe ve âsâr-ı acibedendir.

القدس **(EL KUDDÛS)** zamm-ı kâf ve teşdîd-i dâl ile tahâret ma‘nâsınadır. Yani, zât-ı şerîfi vehm ve hayalle ma‘lûm ve ma‘rûf ve hüsnü makâlle mefhûm ve mevsûf olmadan münezzeh ve künh-i zatında ukalâ ve ârifûn âciz ve mütehayyerdir, demektir. Ve ba‘zıları istihkâk-ı nu‘ût-i kemâl ile nekâyis ve âfâtdan münezzehdir, dediler. Bu isimden nasib-i bende, lezâyiz-i nefsâniye ve şehevât-ı hayvaniyeden münezzeh ve pâk olup, şöyle müstağrak-ı Hazreti Kuddûs ola ki eğer bâğ-ı cinânı ve hur ve gılmânî ona arz ede, iltifât ve iltica eylemeyip, temennâ ve ricâsı visâl-i mevlâsı ve müşâhede-i cemâl ve kemâl-i a‘lâsı ola. Ve bu ism-i şerîfin havâsından biri her gün vakt-i subuhda yüz kerre zikr etse Hakk Subhâne ve Teâlâ sıfât-ı nasezâdan kalbini mukaddes eyleyip, sıfât-ı hamîde ve ahlâk-ı pesendîde ile münevver ve mutahhar kılar. Her kim akîbi salât-ı cuma’da nân-ı aziz üzerine سبوح قدوس ربنا و رب الملاءكة و الروح yazıp yine bunu kırâ’at ederek ekl eylese bâb-ı ibâdet kendine meftûh ve âfatdan sâlim ve derece-i zülefi ve ziyadeye nâil olur. Kimya-i Saâdet-i Rabbaniye kitabında der ki: Bu ism-i celîl-i nurânî ve sırr-ı cemîl-i rabbaniyyi her kim zikr etse Allâhü Teâlâ onun üzerine elsine-i senâ ile ıtlâk ede ve hiç bir kimse su’ ile zikir eylemeye.

السلام (**ES SELÂM)** Tahfîf iledir. Ma‘nâsı: Zât-ı pâkî ayb-ı noksandan sâlim ve sıfâtı sehv ve nisyândan münezzeh ve efâli zulüm ve adâvetden mukaddes ve ibâd-ı mü’minîne adl ve dâdî mübeyyen ve cennet-i adnde onları mekîn eyler, demektir. Bu ism-i şerîfden abdin hazzı, sıfât-ı hamîde ile muttasıf ve ahlâk-ı cemîle ile mütehallik olupda, zulüm ve âzârî mürur ve güzâr eyleyip cârî bevâyıkından emîn ola ve bed lisânından kimseyi incitmeye. Ve bu ism-i şerîfin cümle-i havâsından biri ale’d-devâm zâkirinden mesâib ve âlâmı sarf etmektir. Hatta, muhtazar olmayan marîz üzerine yüz on bir kerre kırâ’at olunsa bifazlullah berî yahut tahfif-i illet olur. Kimya-ı Saâdet-i Rabbâniyede der ki: Bu ism-i celîl-i zâhir ve sırr-ı cemîl-i bâhiri her kim zikr etse Allahü Teâlâ cemî‘ âfatdan sâlim edip, cemî‘ mehâvif ve âhâdden necâh kılar. Ve her kim pazar günü evvel saatde hâtem-i hadîde resm edip harbde götüre âfatdan sâlim olur. Ve her kim siyah harîr üzerine yazıp beraber taşısa ayn-i hâl şartıyla hayye ve akreb tutsa ona zarar irişmeye.

المؤمن **(EL-MÜ’MİN)** mim-i evvelin zammı ve saninin kesri ile, ma‘nâsı: Mehâvif ve mehâlikden, yahut yevm-i kararda ebrâr ve ahyâra feza‘-ı ekberden emn ve emân ihsân edici. Ve yahut küffâr ile muârazalarında, Resul-i Kirâm Aleyhimü's-Selâm sıdk-ı makallerin, izhâr-ı delâil-i mu‘cizât ile ve evliya-i zevi’l ihtirâm kaddesallahü esrârahümü’l-fihâm izhâr-ı kerâmetle ve ulemâ-i ibâdın Hakk’dan haberleriyle tasdîk eyleyici. Yahut esbâb-ı emânı halk ve korkulu yolları sed ve zararları def‘a âlât ve edevât i‘tasıyla berâyâya emniyet ve emân verici demek isede, ma‘nâyı hakiki zât-ı ecelli a‘lâsını tasdîk olur ki ma‘nâyı mezbûr شهد اللّهُ انّهُ لآ الهَالا هُوَ (Sure-i Al-i İmrân -18-) nass-ı şerîfiyle zâhir ve ruşendir. (*Ehli islâma mü’min demek, vahdâniyeti vahid-i hakikiyi musaddık demek olur. Yahut mü’temenden olursa insan imân-ı kefereye olan azâb-i va‘îdden emîn olur.*) Bu ism-i şerîfden abdin nasîbi cümle mahlûk arasında âsude olup ibâdullahı va‘z ve nasihat ile bağ-ı behişteye da‘vet eyleye ki mü’min-i hakiki ve makam-ı emân, huld-i berîn ve ravza-i cinândır. Bu ism-i şerîfin havası, zâkir olanlara taraf-ı Hakk’dan vucud-i te’mîn ile husulu sıdk ve tasdîk cümle-i havasdan olup, bir hâif kimse her ne vakit otuz altı kere kıra’at eylese yahut beraber götürse bi izn-i Kâdir-i Mutlak, nefsi ve malı üzere emîn ve cin ve şeytân ve her bir şeyden masûn olur. Ve Kimya-i Saâdet nam kitabda Abdürrahman Bestâmî der ki: Bu ism-i celîli’l-kadrin her kim muraba‘-ı harfîsini tâhir deri üzerine isneyn günü kamerin ziyadesinde vaz‘ edip kırk gün zikrine müdavemet etse Allâhü Teâlâ ahdine vefâ ile emân-ı rızk edib müddet-i hayatında lisânını su’-i tekellümden hıfz eder. Ve her kim nuhâsdan bir safha üzerine kamer hutda iken nakş edib tahtına balık resmi nakş edib sahil-i bahre koysa onda hiç bir balık kalmaz illa gelib o mekâna kendilerin tarh ederler.

المهيمن **(EL-MÜHEYMİNÜ)** Mîm-i evvelin zammı ve ha’nın fethi ve yâ’nın sukûnu ve mîm-i sânînin kesrîledir. Ma‘nâsı: Mahlukâtı üzere kâim ve mevcudâtı üzere hâkim yani a‘mâl ve efallerine muttali‘ olub, emrine imtisâl edenleri rahmete ve ictinâb edenleri zahmete eriştiricidir demekdir. Bu isimden hazz-ı abd oldur ki serâir ve zamâir derûnuna mâlik olub şer‘-i müstakîm üzere mukîm ola. Cümle-i havâsından biri hayr murâd için bir âdem ba‘de’l-gusl ve’s-salât, halvet mahalde cemîyet-i hâtır ve tahâret-i bâtın ve zâhir ile yüz kerre kırâ'at eylese işrâk-ı derûn ve şerh-i sudûr hâsıl ve murâdına nâil olur. Ve bu ism-i şerîf-i humâsi esmâ-i nurâniye ve esrâr-ı rabbâniyedendir. Her kim şeref-i kamerde adedince zikirden sonra cism-i şerîf üzerine nakş eder ise şerr-i eşrâr ve keyd-i füccârdan emîn ve âfât ve eskâm ve âlâmdan mahfûz olur. Ve her kim yeşil dibâce üzerine resm edib şeker ve misk ve anber ile buhurlayıb yedi gün mütevâliyen onun üzerine beş bin kerre kırâ'at eyleyib ba‘de başı altına koya zamîrinde her ne var ise onu ru’yasında görür. Fetedebber. İşbu esrâr-ı bedi‘a ve âsâr-ı refiadandır.

العزيز (**EL-AZİZÜ**) Gâlib-i mutlak ve ‘adîmü’n-nazîr ve nâdirü’l-vucûd, zü’l-izzeti ve’l-kuvvet ve azîmü’ş-şân ma‘nâlarınadır. Ve tafsîli bâlâda sebkat etmişdir. Ve dahî ibâdullâhda azîz olanlar şol kimselerdir ki hayat-ı uhreviyye ve saâdet-i ebediyye olan ehemm-i umurlarında halk ona muhtac ola. İşte bu rutbe-i celîleden ibâret olan izzet, enbiyâ-i izâm aleyhimü’s-selâm hazarâtının rütbeleridir. Ve derece-i enbiyâya takarrubla münferid olan hulefâ-i veresenin beheri dahî halkı irşâdda uluvv-i rütbeleri kadr-i müşârik-i izzetlerdir. Ve ma‘rûf bi’l-lâm olan (El-Azîzü) Hakk Teâlâ’dan gayriye ıtlâk ve tesmiye olunmaz. Ammâ elif lâm’sız câizdir. Bu ismin cümle-i havâsından biri müdâvemet eden kimsede sûret ve ma‘nâ azîz olmak olmağla tahâret ve nezâfet ve hulûs-i kalble ba‘de salâti’s-subuh kırk gün alettevâlî günde kırk bir kerre kırâ'at edenlerin Cenâb-ı Kâdı’l-Hâcât duyunların kazâ ve kendilerin i‘zâz ve ağnâ eder. Ve bu ism-i azîmi’s-sırrı ve kısm-ı celîli’z-zikri her kim zikr ederse, Allâhü Teâlâ züllünden sonra azîz ve havfinden sonra emîn eder. Ve bu isim esrâr-ı izzetle esmâ-i muhassanâtdandır. Her kim yedi ma‘denden bir tâbi‘ üzerine kamer burûc-i münkalibenin birinde iken zikrinden sonra vaz‘ etse te’sîriyle ervâh-ı ruhâniye ona infâz ve kelimâtı onlarda nufûz-i tâm ile münfiz olur.

الجبار (**EL-CEBBÂRU**) Ma‘nâsı: Halkın hâlini cebr, yani, ıslâh edicidir demekdir. Tafsîli bâlâda sebkat etdi. Bu isim ile Hakk Teâlâ’ya takarrub cebr-i kulûb ve terk-i mâsıvâ-i mahbûb ve matlûb ve her emr-i mekrûh ve mahbûbda nisyân-ı tedbîrdir. Ve bu ismin havâsı sefer ve ikâmetde mu‘tedîn-i zulm ve cebâbireden hıfz için ba‘de kırâ'at-ı müsebbaât-ı aşr yüz on altı kerre zikr olunur. Şems-i Maarif’de der ki: Bu ism-i bâhirin zikrine her kim devâm etse mehâb olub ona nazara kimse tâkat etmeye.

المتكبر (**EL-MÜTEKEBBİRU**) Bâ-i muvahhidenin kesriyledir. Tekebbür ve kibriyâ, nu‘ût-i celâl ve sıfât-ı kemâle istihkâkından ihbârdır. Ve mütekebbir şol zâta derler ki, kendi zâtına nisbet ve izâfetle kâffe-i eşyayı hakîr görüb gayra nazarı mâlikin memlûkuna nazarı gibi ola. Ve bu sıfât-ı Hakk’dır. Vasf-ı halkda mezmûmdur. Zîrâ onlar mahall-i noksandırlar. Onlardan her kim tekebbür etse kendine lâyık olmayan sıfâtla vasf olunmağa tekellüf etmişdir. Her kim Hakk Subhâne ve Teâlâ’nın uluvv-ü kibriyâsını bilse tarîk-i tevâzua mülâzim ve sebîl-i tezellüle sâlik olur.

من تواضع رفعه الله و من تكبر وضعه الله

Kim tevâzu‘ ederse Allâh onu yükseltir. Ve kim ki tekebbür ederse Allâh onu alçaltır.

Hadîs-i Şerîf’ince tevâzu‘ sebebi rifat ve tekebbür sebebi vuzû‘dur. Bu isimden hazz-ı bende odur ki tekebbürü tenezzüh eylese şol nesneden ki o nesne onun derûnunu Hakk Teâlâ fikrinden bîrun ve lisanını zikr-i Rahmân’dan dûn eyleye. Ve bu ism-i şerîfle Hakk Teâlâ’ya takarrub taht-ı cereyân-ı ahkâmda sukûn ve umûr-i ta‘zîm indinde izhâr-ı ubûdiyet ve kıyâm bi-hukuk-i rubûbiyetle vukufdur. Ve bu ismin havâsından biri celâlet ve bereket îrâs eylemek olub hatta bir adam zevcesine duhûli gecesi kable’l-cimâ‘ on kere zikr eylese sâlih ve cemîl veled-i zükür ile merzuk olur. Kimya-i Saâdet-i Rabbâniye’de der ki: Bu ismin vefkini şeref-i Merih’de vaz‘ edib taşıyan kimseden her münkir-i cebbâr ve mütecebbir-i kahhâr zelîl olur ki onda erbâb-ı a‘mâl için sırr-ı bedî‘ vardır. Ve onun tahtında kenz-i a‘zam ve sırr-ı ekber vardır. Fefhem.

الخالق (**EL-HÂLİKU**) Mukaddir ve müceddid ve muhtera‘ ma‘nâsına ma‘dûm-i mümkini îcâd ve ‘ademden vucûda ibrâz edici demek olur.

البارئ (**EL-BÂRİU**) Ma‘nâsı: Mecmû‘ eşyayı min haysü’l-kuvvet ve’l-za‘fü tefâvütden berî olarak muktezâ-i hikmeti üzere halk ve îcâd edicidir, demekdir.

المصور (**EL-MUSAVVİRU**) Zamm-ı mîm ve feth-i sâd ve kesr-i vâv-ı müşeddede iledir. Ma‘nâsı: Eşyanın suver ve keyfiyâtını murâd ettiği vecih üzere mûcid ve suver-i muhteraâtı mübdi‘ ve mürebbî demekdir. Cemî‘ suverin ‘ale’l-ıtlâk musavvir-i münferidi Allâhü Teâlâ olduğuna şübhemiz yokdur. Kaldı ki zikr olunan Hâlik ve Bârî ve Musavvir isimlerinin cümlesi halk ve ihtirâ‘a râci‘ olmak mülâbesesiyle esmâ-i müterâdifeden zan olunur. Lakin böyle değildir. Zîrâ her bir şeyi ‘ademden vucûda gelmesinde evvelen takdîre ve sâniyen vakf-ı takdîr üzere îcâda sâlisen ba‘de’l-îcâd tasvîre muhtac olmakla Hakk Teâlâ mukaddir olduğu haysiyetle Hâlik ve haysiyet-i ihtira‘ ile Bârî ve suret-i muhteraâtı ahsen-i tertîb üzere mürettib ve mürebbî olduğu haysiyetle Mûcid ve Musavvir’dir. Ve bu ism-i şerîflerden hazz-ı abd oldur ki acâyib-i erazîn ve semâvâta ve suver-i kâinâta ve heyet-i mahlûkâta nazar edib, her bir verakdan nice sebk alıb ve sun-i sâni‘de ibret bîn olub,
فتبارك اللّٰهُ احْسنُ الْخالقينَ (Sure-i Mü’minûn-14-) diye ki nazar-ı hoşyarda her varak-ı eşcâr ma‘rifet-i gerd-kârı izhâr ve kudret-i perverdigârı âşikâr eyleye. Amma ism-i hâlikın cümle-i havâsından biri cevf-i leyâlîde bihulûsu’n-niyye zâkirînin vechin ve kalbin tenvîr eyler. Şemsi’l Maârif’de der ki: Vefkini nakş edib hâtem eden zevciyle cimâ‘ ettikde hamile olur, biiznillâhi Teâlâ. Amma ism-i Bârî’nin cümle-i havâsından biri sıdk-ı niyyet ve hulûs ile yedi gün ‘ale’t-tevâlî günde yüz kerre tilâvet edenler biiznillâhi Teâlâ âfâtdan sâlim olur. Ve kezâlik beher gün alâ kadri’t-tâka kırâ'atına müdâvim olanlar için Allâhü Teâlâ bir melek ba‘s edib kabrinde ona muvâneset eyler. Ve Şemsi’l Maârif’de der ki: Zikrine devam eden için âlem-i misâlden keşf olur. Bedenine muâlece eden kimse zikrini teksîr etse berî olur. Amma ism-i Musavvir’in cümle-i havâsından biri sanâyi‘-i acîbe ve mahlûkât-ı bedîadan sâni‘ ve hâlik-i âleme intikalde iânet olduğundan başka ‘âkır olan hatun yedi gün sâime olarak küll-i yevm ba‘de’l-gurûb ve kable’l-iftâr yirmi bir kerre zikir ve akabinde su ile iftâr eylese ‘ukmi zâil olub, biiznillâhi Teâlâ rahminde bir veled hâsıl olur. Kimya-i Saâdet-i Rabbâniye’de der ki: Bu ism-i celîli’l-kadr ve azîmü’s-sırrın vefkini şeref-i şemsde bir cism-i şerîfi hâtem edib üzerine vaz‘ olunsa hâmilinden cebâbire zâil olub ona her umûr mehîn olur.

الغفار (**EL-GAFFÂRU**) Ma‘nâsı: İbâdı için kesîrü’l-mağfiret demekdir. Tafsîli bâlâda sebkat etti. Mutâlaa buyurula. Amma bu ism-i şerîfin cümle-i havâsından biri kırâ'atıyla mağfiret taleb edenler mağfûr olmak ve salât-ı cuma akabinde yüz kerre zikr eden kimsede âsâr-ı mağrifet zuhûr eyler. Şemsü’l Maârif’de der ki: Her kim bu ism-i kerîmi kurşun sahîfe üzerine şehrin âhir gecesinde tilâvetinden sonra vefk-i murabba vaz‘ edib taşısa zâlimlerin gözleri kör olub görmeye.

القهار (**EL-KAHHÂRU**) Ma‘nâsı: Onun için her emrin zâhiri ve bâtını üzere galebe-i tâmmesi olan demekdir. Ve ba‘zılar dedi ki: Kahhâr kahırdandır. O bir şeyin zâhiri üzere Melik-i Sultan cihetinden ve bâtını üzere uluvv-i mekân ve kıyâm-ı hüccet cihetinden istilâdır. Kalellâhü Teâlâ وهُوالْقاهِرُ فوْقَعِباده (Sure-i Enâm-18-) Ve bu isimden abdin hazzı şeytânı adüv ittihâz edib emrine muvâfakat eylemeyib hükmüne muhalefet eyleye. Ve a‘dâ-i insan ki nefs-i emmâre-i bâğiy ve tuğyândır. Onun gadab ve şehvetini hilm ve kanâat ile teskîn edib mekrinden emîn ola. Ve bu ismin cümle-i havâsından biri zikrini iksâr ve müdâvemet edenlerin kalbinde azamet ve mâsivallâh ve hubb-i dünya gidib taallükât-ı

uhreviyeye rağbet ve muhabbet hâsıl olur. Şemsü'l Maârif'de der ki: Bu ism-i azîmi'ş-şân ki her kim zâlim üzere duâ etse o vakt makhûr olur.

الوهاب (**EL-VEHHÂBÜ**) Ma'nâsı: İbâdına niamı lâyuhsâ verici, bilâ ivaz ve lâ garaz. Yahut, inâyet ve ihsânına mâni' yok dâimâ bilâ tekellüf inâm ve ihsân edici yahut, şol kesîri'l-lutf ve'l-ikbâl ve azîmi'l-menn ve'n-nevâldir ki taleb etmeden i'tâ ve hasâyis-i cûd ve efdâli ibgâ eder, demekdir. Bu isimden nasîb-i bende odur ki fazla malını kâni' ve müte'abbide infâk ve erbâb-ı hâcâtı makzi'l-merâm ıtlâk ede. Ve bu ismin cümle-i havâsından biri zâkir olan kimseye gınâ ve iclâl olmakla salât-ı duhânın sucûdunda kırâ'atına mudâvemet edenler والكريم ذو الطول الوهاب ismiyle mürekkeben zikre meşgûl olsalar dünya ve âhiret bereketini bulmak ve mâl-ı kesîre nâil olmak me'mûldür. Şemsü'l Maârif'de der ki: Sâlik bu ism-i celîli'l-kadrin zikrine devâm etse erzâkın nice taksîm olduğunu görür. Ve her kim zikrini iksâr etse onun üzerine rızkı vâsi' olur. Ve kezâlik her kim vefkini şeref-i zuhalde yazıb götürse Hakk Teâlâ'dan her ne suâl etse ona verir.

الرزاق (**ER-REZZÂKU**) Hâliku'l-erzâk ve mu'tîhâ bi'l-esbâb ve bigayrihâ, ma'nâsınadır. Ve rızk zâtında onunla nef' olunması mümkin olan şeydir. Yahut onunla beraber menfaat olan şeydir. Ve o, ibâdına Hakk'dandır, gayriden değildir. Ma'lûm ola ki ağniyâ ve cûd rızıkla ve fukarâ-i şühud rızıkla mahsûs oldular. Ve her kim Hakk Teâlâ'nın rezzak olduğun bilse, her muhtacında ona rucû' eder. Bu isimden nasib-i bende odur ki rızk Hakk'dan olduğun bilib ondan gayriye rica ve onun bâbından gayriye ilticâ etmeye. Ve her halde Rezzâk-ı Teâlâ'ya tevekkül edib bendelerine hayr ve ihsân ede. Ve bu ismin cümle-i havâsından biri vüsat-i rızk olmağın her gün kable salâti'l-fecr cihet-i kıblenin cânib yemininden bede' ve sonunda kıbleyi istikbâl ederek nâhiyeye meyl ve teveccüh-i derûn ile on kerre tilâvet eden kimsenin biiznillâhi Teâlâ rızkı vâsi' olur. Şemsü'l Maârif'de der ki: Zikr edene taâm ve şerâbı ve rızk-ı maksûmi yesîr olur.

الفتاح (**EL-FETTÂHU**) Ma'nâsı: İbâdı üzerine muğlak ve müşkil olan şeylerin cümlesi husûsan evvâb-ı rızk ve rahmet ve nusret-i hıll ve keşf edici ve kulûb-i evliyâdan hicâbı ref' ile onlar için melekût-i semâ ve celâl-i kibriyâsına bâb açıcı demekdir. Yahut feth-i hükûmet ve kazâ ma'nâsına dahî müsta'mel olduğundan hükm eyleyici demek olur. Yahut eser-i dîk üzere izhâr-ı hayr ve vüs'a ile mütefazzıl ve umûr-i dünyeviyye ve uhreviyde infilâk-ı bâb-ı ervâh ve eşbâhdır. Bu isimden abdin nasîbi ulûm-i ilâhiye ebvâbının eşkâlini ibâdet-i Melik-i Müteâl'le iştigâl ile feth edib.

من عمل بما علم ورثه الله علم ما لم يعلم

Kim bildiği ile amel ederse, Allâh bilmediği ilme vâris kılar.

Vefkince husûl-i irfâne feth-i futûh âsân ola. Ve cümle-i havâsından biri teyessür-i umûr ve tenvîr-i kulûb ve esbâb-ı futûhdan temekkün olmakla, salât-ı fecr akabinde sağ eli sadrı üzerine koyub yetmiş bir kerre kırâ'at eden kimsenin kalbi tathîr ve sırrı tenvîr ve emri teyessîr olur. Kimyâ-i Saâdet-i Rabbâniyyede der ki: Bu ismin sırrı tullâb-ı feth için zâhir ve erbâb-ı feyz için neşri 'âtırdır. Her kim zikrini teksîr etse Allâhü Teâlâ onun üzerine zâhiren ve bâtınan feth eder. Ve sâlikîn için bidâyetde ve vâsılîn için nihâyetde zikri islâhdır. Ve murabba'-ı celîli'l-kadri ki sırr-ı tedâhülle vaz' olunur, hâmili üzerine Allâhü Teâlâ esrâr-ı maârifden ve vasfından acz olunanı yesîr eder. Şol ki feth-i rabbânî ve feyz-i nûrânîden taleb eder. Fefhem terşüd.

العليم (**EL-ALÎMÜ**) Âlim ma‘nâsınadır. Ve âlim ilim kendiyle kâim olandır. Ve ilmullâh ma‘lûmâtın tağyiriyle mütegayyir olmayarak zâtıyla kâim ve kadîm olmak hasabiyle hâzır ve gâib ve celî ve hafî mevcudâtın külliyât ve cüzziyât ve bâkiyât ve mütegayyirâtın cümlesini Hakk Teâlâ bilir. Ve ilim cehil ve fikrinden sonra değil kadîm olmakla cemî‘ eşyayı künhü üzere bilir. Ve sâirlerinin ilmine şu‘ur derler. Zîrâ verâ-i hicâbdan bilmekdir. Meğer ki enbiya ve kümel-i evliyânın ulûmu ola. Halbuki cemî‘ kâinâtın ilmi Hakk'a nisbetle ilimleri yedi deryâdan bir katre gibi olub belki noksandır. وما أوتيتم من العلم الا قليلا (Sure-i İsra-85-) Hitâbinda Ârif-i Maârif Feyz-i Akdem Server-i Enbiyâ Sallallâhü Aleyhi ve Sellem Efendimiz dahildir. Amma onun kıllet-i ilmi ilm-i Hakk'a göre olmağın pes, onun dahî gayre nisbetle ilmi yedi derya ve sâirlerin ilmi katra misâlidir. Mezheb-i ehl-i sünnet ve cemâat üzere böylece i‘tikât ederiz. Ve bu ism-i şerîfden abdin nasîbi tahsîl-i ulûma iştigâl edib mertebe-i ifâdeye visâle müyesser olucak erbâb-ı istifâdeye bâb-ı ifâdede buhl etmeyib emr-i ta‘lîmde küllî himmet ede. Ve ilmiyle âmil olub salâh ve takvâ ile kâmil ola ki kişi mertebe-i ilme vâsıl olmaz ilmiyle âmil olmayınca. Nitekim Hadîs-i Şerîf'de:

لا يكون المرء عالما حتى يكون بعلمه عاملا

Kişi âlim olamaz, ilmi ile âmil olmayınca.

Vârid olmuşdur. Bu ismin cümle-i havâsından biri ilim ve ma‘rifet olmakla, mülâzemet edenler vech-i lâyıkıyla ma‘rifetullâhdan behreyâb olurlar. Kimyâ-i Saâdet-i Rabbâniyye'de der ki: Bu isim celîl-i nûrânî ve sırr-ı cemîl-i rabbânîdir. Her kim sırrını fehm ederse ona mahlûkât huzû‘ ve sâir ‘avâlim inkiyâd eder. Ve tasarrufu vucûdda kavî olub Allâhü Teâlâ âfâtdan men‘ ve ikrâh ettiğini ondan ref‘ eder. Ve zikrine devâm eden kimsenin lisânında hikmet zuhûr edib bilmediklerini bilir. Hazreti Zeynüddîn el-Havâfî Kuddise Sırruh buyurur ki: Her kim bu ism-i celîli'ş-şân ve azîmü'l-burhânı dâima zikr etse Allâhü Teâlâ onu dekâyık-ı maârif ve esrâr-ı hikem üzere muttali‘ kılar ve her kim gümüşden bir hâtem üzere şeref-i Müşterî'de vaz‘ edib parmağında taşısa ve kendi nefsine darb olunan aded ki yirmi iki bin beş yüz kerre zikr ede. O, kimsenin üzerine ulûm-i dîniyye münfeyiz olub, onda envâr-ı mevâhib-i kudsiyye işrâk edib, üzerine latâif-i hikemiyye nuzûl ede. Ve onda kuzât ve ulemâ ve erbâb-ı menâsıb-ı dîniye ve fukaha için ma‘nâ-i bedî‘ vardır. Fefhem terşüd.

القابض الباسط (**EL-KÂBİDU EL-BÂSITU**) Bu iki isim sıfât-ı fiildendir. Ma‘nâları: İnde'l-mevt eşbâhdan ervâhı kabz ve inde'l-hayat eşbâhda ervâhı bastdır. Yahut ağniyâdan sadâkâtı kabz yani, kabul edib fukarâya erzâkı bast yani, i‘tâ edicidir. Yahut kulûbî kabz yani, cehil ve gafletle dîk ve vahş eder. Ve kulûbî bast yani, ilim ve ma‘rifetle vusu‘ ve üns eder, demekdir. Ma‘lûm ola ki kabz ve bast ıstılâhât-ı ehl-i ma‘rifetde kalb üzerine galebe-i havf ve recâdan ibâretdir. Her kim ki onun üzerine havf galebe ede, ehli kabzdandır. Ve her kim ki onun üzerine recâ galebe ede, ehli bastdandır. Eğer Hakk abde nuût-ı celâliyle keşf ederse kabz eder. Ve eğer nuût-ı cemâliyle keşf ederse bast eder. Ma‘lûm ola ki Allâhü Teâlâ ba‘zan abdin ahvâl-i beşeriyesini redle kabz edib zerre hamline tâkat yetirmeye ve ba‘zan sıfâtından ahz eder ki her dilediğini kuvvet ve tâkatla red eder. Bu isimlerden hazz-ı bende oldur ki mehâfil-i ümerâ ve selâtînden münkabz olub imtinâ‘ ve mecâlis-i ulemâ ve nâsıhînden münbast olub ictimâ‘ eyleye ve cüz'i infiâl ve inhirâf ile ebvâb-ı etibbâyı tavaf eylemeye ve tahsîl-i dünyadan ötürü ebvâb-ı ümerâyi melce' ve me'vâ etmeye ki dergâh-ı ümerâ ve etibbâya mülâzemet etmek tevekkül-i Hakk'a münâfi bir mekr-i hafîdir.

اذا غضب الرب عبدا ابتلاه ببا بين باب الامراء و باب الاطباء

Allâh bir kuluna gadab ettiğinde onu iki kapı ile mübtelâ kılar ki biri ümerâ ve diğeri doktorlar kapısıdır.

Fehvâsınca kaçan Mevlâ bir kuluna gadab etse onu iki bâb ile mübtelâ eyler ki biri bâb-ı ümerâ ve biri bâb-ı etibbâdır. Ve bu iki ismin cümle-i havâsından biri zikr eden kimsede esrâr-ı ilâhiyeyi kabz ve bast etmek fazâilinin husûliyle buhul ve hasâset sıfat-ı zemîmesi mündefi‘ olmak hâssasındandır. Amma Kâbız ism-i şerîfinin cümle-i havâsından biri her

kim kırk lokma ekmek üzerine tahrîr ve kırâ'at ederek günde bir lokmasını ekl eylese elem-i cû‘dan emîn olur. Ve bu ism-i celîl ve kısm-ı kerîmi her kim zikr etse onun üzerine celâl ve heybet gâlib olub hiç bir kimse ona nazara takat etmeye. Ve onda sırr-ı bedî‘ vardır. Tağvîr-i miyâh için, fefhem. Amma Bâsıt ism-i şerîfinin cümle-i havâsından biri her şeyin bastı husûsan rızk için salât-ı duhâ isrinde on kerre zikr olunur. Ve her kim ellerini bâlâya ref‘ ederek günde on kerre okuyub akabinde ellerini yüzüne mesh etse malı çoğalıb ebedî âhara muhtac olmaya. Şemsü'l-Maârif'de der ki: Bu ism-i meknûnî ve sırr-ı mahzûnî zikr eden havfinden emîn olur. Cuma günü evvel sâatde bir hâtem üzerine nakş edenin ferah ve surûru çok olub, hemm-ü gammı azâlıb gören onu sever. Ve eğer sâhib-i hâl-i sâdıka zikrine muvâzebet etse Allâhü Teâlâ onun üzerine rızk-ı zâhir ve bâtını bast ve kalbinde rûh ilmi ihyâ ede. Ve bu isim İsrâfil Aleyhi's-Selâmın ezkârındandır. Ve zikrine devâm eden kimsenin revmi meshûl ve rızkı mebsût olub ona infiâlât-ı azîme münfeil olur.

الخافض الرافع (**EL-HÂFİDU ER-RÂFİ‘U**) Bu iki isim esmâ-i efâldendir. Ma‘nâları: Dilediği kulunu inâmıyla ref‘ ve istediğini intikâmıyla hafz eder, demekdir. İblîs Aleyhi'l-la‘ne'ye kahr ve intikâmı erişib dergâh-ı a‘lâsından merdûd-i ebedî ve Âdem Aleyhi's-Selâma lutuf ve inâmı yetişib bârigâh-ı muallâsında mesûd-i sermedî eyledi. Rızâsına ittibâ‘ edeni ref‘ etdi bâğ-ı cinâna ve hevâ-i şeytâna iktidâ edeni hafz etti ka‘r-ı nirâna. Ma‘lûm ola ki tahkîk hafz ve ref‘ umûr-i dünyeviyede ahlâk ve hakîkat-i sıfât-ı bâtına gibidir. Her kim nefsini tezkiye ve ahlâkını tathîr ve hevâ-i hevesini kahr ede, hakîkaten merfû‘ odur. Ve her kim nefsini ress ve ahlâkını tednîs ve hevâ-i şehvetine esîr ola hakikaten mahzûl ve mahfûd olur. Yahud a‘dâsını zül ile hâfiz ve evliyâsını izz ile râfi‘ ma‘nâsınadır. Bu iki isimden nasîb-i bende oldur ki nezd-i hazret-i ulûhiyetde ehl-i izzet ve rif‘at ki ehl-i tâat ve ibâdet ve ehl-i akl ve ma‘rifetdir. Pes, onlara kemâl-i tazîm ve hürmet ve nihâyet-i tekrîm ve izzet eyleye ki bârigâh-ı rubûbiyetde ehl-i nikmet ve zillet ki ehl-i hevâ ve ma‘siyetdir. Pes, onlara rızâyı Allâh için ru'yet edib hevâlarına aslâ muvâfakat eylemeye. Amma ismi Hâfiz'in cümle-i havâsından biri def‘-i a‘dâ için üç gün meclis-i vâhide de yetmiş kerre tilâvet eden kimseye Allâhü Teâlâ kifâyet eder. Şemsü'l-Maârif'de der ki: Bu ism-i azîmi'ş-şânı fâcir üzerine duâ ve kat‘ dâbir-i zâlim için muslihdir. Ve onun için bir murabba‘-ı celîli'l-kadr vardır ki onda zulmet vardır, nûr yoktur. Zâlimlerin zulmünden emîn olmak için haml olunur. Amma ism-i râfi‘in cümle-i havâsından biri nısfü'l-leylde yüz kerre tilâvet eden kimseyi Hakk Teâlâ hazretleri sâir halk üzerine ıstıfâ ve umûrunu teysîr ve ağnâ eder. Şemsü'l Maârif'de der ki: Bu ism-i refî‘i'ş-şânın zikrini her kim iksâr etse Allâhü Teâlâ onu halk içinde merfû‘ ve a‘lâ eder. Ve vefkini haml eden kimsenin hareket ve sukûnu adl olur.

المعز المذل (**EL-MU‘İZZU EL-MÜZİLLÜ**) Mimlerin zammı ve ayn ve zâlin kesriyledir. Bu iki isim dahî esmâ-i ef‘aldendir. Ma‘nâları: Dünya ve ahiret dilediğini azîz edici ve mülk ve saltanat ve şeref ve şân verici ve istediğini lihikmetin zelîl ve hakîr edici ve onlardan nez‘-i mülk ve selb-i rahat eyleyici demekdir. Yahut enbiyâ ve evliyâsını risâlet ve velâyetle azîz edici ve eşkiyâ ve a‘dâsını dalâlet ve şekâvetle zelîl edici demekdir. Yahut mü'minî-i muttakîyi hazretine takarrub ve cenâb-ı izzetine da‘vet ve münâcâtına feth-i bâb ve cennâtına îsâl ve idhâl ile azîz edici ve müşrikîn ve münâfıkîni cuhûd ve inâd ve fısk ve fesâd ve ebvâb-ı münâcâta baîd ve dergâh-ı izzetinden red ile zelîl edici demekdir.

عز من قنع ذل من طمع

Kim kanâat ederse azîz olur. Kim tama‘ ederse zelîl olur.

Fehvâsınca Hakk'ın ibâdına izzi kanâatla ve zülli tama‘ladır. Bu isimlerden abdin hazzı oldur ki erbâb-ı izzet ki وللّٰهِ العِزّةُ ولِرسُولِه ولِلْمُؤْمنِين (Sure-i Münâfikûn-8-) kerîmesince Rabbü'l-Âlemîn ve Seyyidü'l-Mürselîn ve zümre-i mü'minîndir. Pes, Allâhü Teâlânın emrine imtisâl ve nehyinden ictinâbla izzet ede. Ve resûlüne, sünnetine itibâ‘ ve şeriatına iktidâ ile izzet ede. Ve mü'minlere muvâhât ve musâvât ve mevlât ve muzâfât ile izzet ede. Ve erbâb-ı zillet ki kefere ve münâfikîn ve zaleme ve câbirîndir. Onlara muvâfakat etmeyib ve yollarına gitmeyib

ve musâhabetlerinden mücânebet etmek ile onları tahkîr ve tezlîl ede. İsm-i Muizz'in cümle-i havâsından biri leyle-i isneyn yahut leyle-i cumada salât-ı mağrib veya salât-ı işâdan sonra kırk bir kerre kırâ'at eden kimse kulûb-i ins ve cin ve vahşda heybetli olur. Şemsü'l Maârif'de der ki: Bu ism-i zâhir ve sırr-ı bâhirin zikrine devâm eden zelîl azîz ve hafî zâhir olur. ve bu esmâ-i celîledendir. Onda himmet için takvâya ve tab'ı gavâşiyeden halâs üzerine iâne vardır. Her kim murabbaını nakş edib haml ede inde cemîi'n-nâs muhâb olub her cebbâr-ı anîd ve şeytân-ı merîd ondan havf eder. Ve bu ism-i azîm, ezkâr-ı mü'minîndendir ki zikrine devâm eden zelîl, azîz ve zayıfü'l-himme kavî ve müeyyed bi'l-kuvvetü'd-dâime olub beyne'l-halk muhâb olur. Amma İsm-i Müzill'in cümle-i havâsından biri zâlim ve hâsid şerrinden havf eden kimse tahâret-i kâmile ve huzûr-i kalb ile bu ism-i a'zamı altmış bir kerre kırâ'atden sonra secdeye varıb secdesinde adüv ve hâsid ve zâlimin ismini zikr ede ba'de

اللهم آمنى من فلان و كل من يخافه فانك تكفى شره و غدره

Beni filandan ve kortuğum herkesden emin kıl ve ondan korkanlardan da beni emin kıl çünki sen onun şerrine gadrine kâfisin.

Diye, hâsıl olur. Şemsü'l Maârif'de der ki: Bu ism-i celîli'ş-şânı zikr edenin a'dâsını Allâhü Teâlâ zelîl eyler. Lâyıkdır ki istisâb hâlinde zikr ede.

السميع (**ES-SEMÎ'U**) Yani semâinde samâha muhtac olmayıb sırrı ve necvâyı ve edakk ve ehfâyı ve enîn-i müznibîni ve tazarru'-i tâibîni ve hamdi hâmidîni işiticidir. Bendenin bu isimden hazzı ikidir. Biri Hakk Teâlâ'nın semî' olduğunu bilir, lisânını kelimâtı su'den hıfz ede. Ve biri Hakk Teâlâ ona sem'î halk etmeyib illâ kelâm-ı mecîdini ve kurân-ı kerîmini semi' edib müstefîd olub tarîk-i hidâyetine gitmek için halk ettiğin bilib sem'ini gayride isti'mâl etmeye. Ve bu ismin cümle-i havâsından biri icâbet-i duâ olmakla hamîs günleri salât-ı subuh edâ olunduktan sonra beş yüz kerre kırâ'atına müdâvemet eden mü'minin lede'l-hâce duâsı indallâh makbûl olur. Kimyâ-i Saâdet-i Rabbâniyye der ki: Bu ism-i azîm ve kısm-ı kerîmi zikr eden kimse eşbâhda mesmû'u'l-kavl, nufûs ve ervâhda tasarrufu tâm olur. Ve bu isim ezkâr-ı celîle ve esrâr-ı cemîledendir. Zâkirîne duâsında icâbet serî' olur. Ve hutabâ ve vuâz ve kuzât ve huffâz için muslihdir. Ve onun murabba'ı bâhiri'l-burhân ve garîbü'ş-şândır. Sırrını âhâd-i mütesarrifînden gayri kimse bilmez.

البصير (**EL-BASÎRU**) Yani cevârih ve a'zâdan berî olarak Hakk Teâlâ hazretleri cemî' mübsırâtı hatta leyl-i muzlimde sahra-i samâ üzere nemle-i sevdânın debîb ve harekâtını ve tahte's-serâ olan şeyleri görücü ve idrâk edici demekdir. Abdin bu isimden nasîbi rızâ-i şerîfine muvâfık olmayan efâl ve a'mâlden sırran ve aleniyyeten ihtirâz ve mücânebet ve kâffe-i a'mâlde

كانك تراه فان لم تكن تراه فانه يراك

Görmesende o seni gördüğü için, o seni görüyormuş gibi (ibâdet et.)

Hadîs-i Şerîfi mucibince ihsân ve ihlâsa mülâzemet etmek ve hâlik için basar ve basîreti âyât-ı beyyinât ve acâyib-i melekût-i semâvâta nazar için halk ettiğini bilib görülen şeylere ibret nazarıyla bakılmak lâzımdır. Cenâb-ı Îsâ Aleyhi's-Selâma halkdan senin gibi bir ehad varmıdır, denildikde cevâb-ı bâsevâblarında:

من كان نظره عبرة و صحبته فكرة و كلامه ذكرا فهو مثلى

Kimin nazarı ibret, sohbeti fikret ve kelâmı zikir olursa o, benim gibidir.

Buyurdular. Bu ismin cümle-i havâsından biri vucûd-i tevfîk olmakla kable salâti'l-cuma yüz kerre kırâ'at edenlerin ayn-i basîretlerini Hakk Teâlâ Hazretleri feth ve kabûl ve amelin sâlahına tevfîk-i kerem eyler. Ve bu ism-i celîl ve kısm-ı cemîli zikr eden kimseyi Allâhü Teâlâ esrâr-ı garîbe ve âsâr-ı hafiyye üzerine muttali kılar. Her kim bir câm üzerine yüz kere

yazıb yağmur suyu ile mahv edib içe fehmi kavî olub, her gördüğnü hıfz ede. Bilutfullâhi Teâlâ. Ve onun murabba‘ı serî‘ü’l-burhân ve bedî‘ü’ş-şândır ki onu erbâbı irfân bilir. Fetedebber. Esrâr-ı mahzûnedendir.

الحكم (**EL-HAKEMÜ**) Fethateyn iledir. Ma‘nâsı: Dünya ve âhiretde hükm-i muhkem ve kâdı-i müsellemdir ki kazâsında kâmil ve hükmünde âdildir. Kazâsı her şey’e nâfiz ve müessirdir. Ve emrini bir ehad redde kâdir değildir. Fâil-i muhtârdır. Dilediğini ehl-i nâr ve dilediğini ehl-i dîdâr eyler ki, يُضِلُّ مَنْ يشآءُ و يهْدى مَنْ يشآءُ (Sure-i Nahl-93-) Bu ma‘nâyı izhâr eyler. Abd-i mü’minin bu ism-i şerîfden hazzı, terk-i şehevât ile cenâb-ı Bâri’nin emr ve kazâsına tav‘an ve kerhen teslîmîyet ile nefsi üzerine hükm etmekdir. Zîrâ Hakk’ın cemî‘ efâli lutf-i mahz olduğunu bilerek ve ez-dil ve cân hakîm-i mutlakın hükm-i ilâhiyesi adâlet olduğunu zâhiren ve bâtınan tasdîk ve hükm-i ilâhiyeye tav‘an rızâ-dâde olanlar dünyada râziyâ merdiyâ ta‘yîş eyledikleri erbâb-ı basîret indinde ayândır. Bu ismin cümle-i havâsından biri cevf-i leylde cem‘-i kalb ve tahâret-i beden üzere zikr edenin bâtınını Allâhü Teâlâ ma‘den-i esrâr ve yenbû‘-i envâr eder. Şemsü'l Maârif’de der ki: Bu ism-i celîlü’ş-şânı zikr edenin kelâmı menfûz olur. Ve zikr-i hükemâ ve hükkâm ve vülât-i umûr için esrâr-ı mahzûnedendir.

العدل (**EL-ADLÜ**) Feth-i ayn ve sukûnu dâl’ladır. Ma‘nâsı: Ahkâmında zulümden berî ve efâlinde cevirden münezzeh olucu demekdir. Yahut zıdd-ı cevir ve zulüm olan fiil-i adl sâdır olucu âdil-i hakîkidir demekdir. Ve adâlet nufûs-i ukûlde istikâmeti kâim ve der-kâr olan emr ve hâleti icrânın adıdır. Sultan ve vâliye göre zulm ve sitem etmeyib dâd ve insâf eylemekden ve hâkim-i şeriata göre hakk ile hükm etmekden ibâretdir. Ve Hakk Teâlâ Hazretlerinin kavli ve fiili Hakk ve kazâsı fazl olub hükm-i melik ve vahdâniyetle dilediğini işler. Şöyle ki cemî‘ mahlûkâtını ni‘me cinân ile mütenaim eylese kendinin fazl ve keremi olduğu misilli, cümleye azâb eylese yine adildir. فريقٌ فِى الْجنّةِ وَفريقٌ فِى السّعيرِ (Sure-i Şura-7-) Nass-ı mübîni hükmünce nev‘ayn ve ferîkayn kılmakda hikmet-i bâligası vardır. Onun için ba‘zı ehlullâh

نعوذ بالله من عدله و نسئل الله من فضله و نرغب اليه فى افضل وجهى حكمته

Adâletinden Allâh’a sığınırız. Onun fazl-ı kereminden dileriz ve hikmetinin iki yönünden efdalini taleb ederiz.

Demişlerdir. Hulâsa-i kelâm murâd-ı mü’mine muvâfık ve gayri muvâfık her ne vecihle sudûr ve zuhûr eder ise etsin mecmû‘-i adl olan tedbîr ve hükm ve efâl-i ilâhiyeye i‘tirâz olunmaz. Zâhir-i hâlde murâda muvâfık görünmeyen fiil husûle gelmemiş olsa zarar-ı a‘zam bir emr-i âher zuhûr eder idi, i‘tikâdıyla alâ küll-i hâl hamd ve şükre iştigâl lâzımdır. Abdin bu isimden hazzı evvelen şehvet ve gadabını taht-ı işâret-i akl ve dîn esîr kıla. Ve her ne kadar aklını şehvet ve gadaba hâdim etse zulm etmiş olur, adâlet olmaz. Ve bunun tafsîli her umûrunda hudûd-i şer‘a murâât ede. Ve her a‘zâsında şer‘in izin verdiği vecih üzere isti‘mâl ede. Ve bu ismin cümle-i havâsından biri teshîr-i kulûb olmağın cuma gecesi yirmi kerre ekmek üzere yazıb ekl eden kimseye cemî‘ halk musahhar olur. Şemsü'l Maârif’de der ki: Bu ism-i fâhir ve sırr-ı zâhir ile zâlim üzerine duâ edilse o vakit ahz olunur. Ve zikrine mudâvemet eden hâkimin kalbine Allâhü Teâlâ raiyyetinde adl ilhâm eder. Ve murabbaı haml eden hâkim ve vâlî âdil olur.

اللطيف (**EL-LATÎFÜ**) Yani ibâdının muhtâc olduğu şeyleri min gayri tekellüf ve meşakka onlara îsâl ve i‘tâ edici demekdir. Ba‘zılar hafâya ve dekâyık ve avâkıb-ı umûra âlim ve dânâ ma‘nâsıyla tefsîr etmişlerdir. Ve Hakk Teâlâ’nın ibâdına lutfu çokdur. Cümleden biri onlara neîmi fevka’l-kifâye i‘tâ ve dûnu’l-tâka teklîf eder. واسْبغ عليْكُمْ نِعمهُ ظاهِرةً و باطِنةً

(Sure-i Lokman-20-) Nass-ı celîlinde isbâğ kadr-i hâcetden tefazzul edendir. Ve biri dahî ibâdına umûru sehl edib yevm ve leylde beş vakit namaz farz eyleyib cümle-i vâhidede edâya teklîf etmeyib belki müteferrika edâsına râzı oldu. Ve rızıkdan onlara bir ve iki sene ve daha ziyâdede kifâyet edeceği birden i‘tâ eder. Bende-i zaîfin bu ism-i latîfden nasîbi oldur ki bendegân-ı rahmâna ve fukarâ ve miskinâne lutf ve ihsân edib, her ferdi rıfk ve hilm ile mesrûr ve şadumân eyleye. Kâfire dahî hüsn-i hulk ede. Me’muldur ki ahlâk-ı mü’minîne meyl ve muhabbet edib îmâna gele. Bu ismin cümle-i havâsından biri def‘-i âlâmdır. Yüz yirmi dokuz kerre zikr eden kimsenin emrâzı def‘ olur. Ve yüz otuz üç kerre zikr eden kimsenin muzâyakası vâsı‘ olub, cemî‘ umûrunda meltûf olur. Şemsü'l Maârif’de der ki: Bu isim gâribü’ş-şân ve acîbü’l-burhân, celîlü’l-kadr ve serîu’l-icâbedir ki tefrîc-i hemm ve kerb için muslihdir. Ve evkât-ı şedîdede esîr ve mescûn için ve marazı iştidâd bulan ve makhûr olan zikr ede. Ve bu isim için esrâr-ı bedîa ve umûr-i celîle vardır.

الخبير (**EL HABÎRU**) Ma‘nâsı ondan ahbâr-ı bâtına gurûb etmez. Ve mülk-i melekûtda bir şey câri olmaz ve bir zerre hareket ve sukûn etmez. Ve bir nefis muzdarib ve mutmain olmaz illâ onun indinde haberi olur, demekdir. Ve dahî alîm ma‘nâsınadır. Lakin ilim, hafâya-i bâtınaya muzâf oldukda ona haber ve sâhibine habîr derler. Pes, her kim Hakk Teâlâ’nın habîr bi’l-ahvâl oduğunu bilse akvâl ve efâlinde mütehazzir olub cemîl-i ihtiyârına muvâfık ve ona kısmet olan fevt olub gayriye gitmeyeceğini mütehakkik bilir. Bendenin bu isimden hazzı ve nasîbi âlem-i vucûddan haberdar ola. Ve tevâzu‘ ve sucûddan hâlî olmaya a‘zâ-i zâhiresini rezâil-i nefsâniye ve şehevât-ı şeytâniyeden mahfûz ve kuvâ-i bâtınasını kibir ve kîn ve gill-ü gış ve hakd ve hased ve her nâsezâ işden masûn ve zâhir ve bâtınını fazâil-i rabbâniyye ve ahlâk-ı rahmâniyye ile müzeyyen edib, cismini mülâzım-ı hizmet ve ibâdet ve cânını müdâvim-i ma‘rifet ve muhabbet eyleye. Ve bu ismin cümle-i havâsından biri her şeyle husûl-i ahbârdır. Yedi gün zikr eden kimse ahbâr-ı elsine ve ahbâr-ı melek ve ahbâr-ı gâib ve gayriden istediği şeyin haberini ruhâniye îtâ eder. Ve her kim yed-i müezzîde olsa zikr ede, hâlî ıslâh olur. Kimyâ-i Saâdet-i Rabbânîye’de der ki: Bu ism-i zâhir ve sırr-ı bâhiri her kim fass-ı hâtem üzerine cuma yahut isneyn günü sâat-i evvelîde nakş edib femine vaz‘ etse hiç eser-i ‘ataşa nâil olmaya ve her kim, suya koyub o suyu içse hiç ‘ataş görmeye. Ve bu ismin vefk-i murabba‘-ı celîli’l- kadrini eshâb-ı basâir-i sofiyye bilir. Ve istihâre için dahî isti‘mâl olunur. Şöyle ki haberde vârid olduğu üzere ba‘de edâi’s-salât ve duâ yazıb başı altına vaz‘ ede. Fefhem terşüd.(

ما ندم من استخار و لا خاب من استشار

İstihare eden pişman olmadı. İstişâre eden mahrûm kalmadı.

Eserince ve dahî

من سعادة ابن آدم رضاه بما قضاه الله و من شقاوة ابن آدم تركه
استخارة الله تعالى

Allâh’ın kazâsına razı olması âdem oğlunun saâdetindendir. Allâh’a istihâreyi terk etmesi âdem oğlunun şekâvetindendir.

Haberince Sahih-i Buhârî’de Câbir radıyallahü anhdan rivâyet olunur ki, Resûl aleyhi's selâm bize suver-i kur’ânî ta‘lîm eylediği gibi salât-ı istihâreyi ta‘lîm edib buyururlar idi.

اذا هم احدكم امرا فليركع ركعتين من غير الفريضة ثم يقول اللهم انى استخيرك
بعلمك واستقدرك بقدرتك واسئلك بفضلك العظيم فانك تقدر ولا اقدر وتعلم ولا
اعلم وانت علام الغيوب اللهم ان كنت تعلم ان هذا الامر وتسمى حاجتك خير لى
فى دينى و دنياى و معاشى وعاقبة امرى فاقدره لى و يسره لى ثم بارك لى فيه
وان كنت تعلم ان هذا الامر شر لى فى دينى و دنياى و معاشى و عاقبة امرى
فاصرفه عنى واصرفنى عنه واقدر لى الخير حيث كان ثم ارضى به انك على

كل شئ قدير

الحليم (**EL-HALÎMÜ**) Ma‘nâsı: İbâdının ma‘siyetini müşâhede edib emrinde muhâlefetlerini gördükde gadabı müstefiz olmayıb gayz ve i‘tirâ eder. Gâyet iktidârla beraber intikâma musâraate hamle etmez, demekdir. Yahut ukûbeti müstehakkinden te’hîr eder, demekdir. Abdin bundan hazzı kezm-ı gayz ve nâr-ı gadabı itfâ olmağın ezâ-i nâsa ve cefâ-i akrâna ve emsâle tahammül ede. Lakin بعض الحلم ذل misilli üzere, olur olmaz mahalde izhâr-ı hilm eylemek mûcib-i zillet ve ‘adem-i iktidâra haml ile a‘dâ-i bî insâfa mağlûb olmakla beher-hâl iktizâ-i maslahata göre hareket lazımdır. Bu ismin cümle-i havâsından biri sübût-i riyâset ve vucûd-i rahatdır. Eğer reîs bu ismi zikir ittihâz eder ise sübût bulur. Ve her kim, bir kâğıda yazıb mâ ile gasl edib o suyu âletlerine yahut hırfetine mesh etse bereket zuhûr eder. Ve eğer sefînede olsa garkdan emîn olur. Şemsü'l-Maârif’de der ki: Bu ism-i azîmi’ş-şân ve vâzıhı’l-burhânı her kim cebbâr indinde vakt-ı gadabında zikr eylese ve kezâlik gâdıb vakt-i gadabında zikr etse gadabı sâkin olur. Ve her kim şeref-i kamerde vefk-i murabbaa vaz‘ edib taşısa ahlâkı hasen ve nefsi tayyib olub, nâs ülfetine râgıb olur ve izdırâbdan emîn olur. Bu isim celîlü’l-kadrdir. Zikrine mülâzemet eden kimse ârifînden olur. Ve zikrine devâm eden kimsenin murâdı hâsıl olur.

العظيم (**EL-AZÎMÜ**) Ma‘nâsı: Uluv ve mecd ve rif‘at ve kudret sâhibi ki ensâr ve a‘vândan mustağnî ve zaman ve mekândan mukaddesdir. Yahut onun zikr-i vasfında mâsıvâ hakîr olur. Ale’l-ıtlâk zâhir ve bâtın azîm odur. Ba‘zıları buyurdular ki bâtın onunla ehakdır. İsm-i mütekebbirin zuhûr ma‘nâsına ihtisâsından için ve lizâ

الكبرياء ردائى و العظمة ازارى

Kibir benim ridâmdır. Azamet benim izârımdır.

Hadîs-i Kudsî’sinde olan izârla azamet mu‘bir oldu. Ve bu isimden hazz-ı abd odur ki enbiyâ ve evliyânın kadrini bilib onlara ittiba‘ ve iktidâ ile ta‘zîm eyleye. Ve meşâyih ve ulemâ ve sulehânın fazlını anlayıb onlara meyl-i muhabbet ve mecâlislerine mülâzemetle tekrîm eyleye. Tâ ki ism-i a‘zamdan nasîb-i bî-pâyân ve hazz-ı firâvân hâsıl ede. Ve bu ismin cümle-i havâsından biri zikrini iksâr eden kimsede elemden vucûd-i izz ve şifâ hâsıl olur. Kimyâ-i Saâdet-i Rabbâniyye’de der ki: Bu ismin zikrini iksâr eden kimseye Allâhü Teâlâ izz-i dâim ve emr-i kâim îtâ eder ki her kim görse muhabbet eder. Ve cemî‘ a‘yün-i nâsda azîm olur. Ve bu ismin murabbaı azîmü’n-nef‘ ve kesîrü’l-fevâiddir. Onu eshâb-ı hikmet-i işrâkıyye bilir.

الغفور (**EL-GAFÛRU**) Sabûr veznindedir. Ma‘nâsı: Zünûb-i ibâdını setr edib uyub ve hatâyâsını yargılayıcı mevlâ demekdir. Pes, ma‘nâsı kesîru’l-mağfiret olmağın gaffâr misilli isede gafûr lafzında olan mubâlağa cihet-i keyfiyetinden ve gaffâr da cihet-i kemiyetden olmak mülâbesesiyle beyn-i hümâda fark zâhirdir. Bu isimden nasîb-i bende odur ki kaçan bir abd-i âsînin ve bir müznib-i sâhînin tuğyânını görse setr ve gufrânına sa‘y ve himmet ede. Ve cümle-i havâsından biri humâ ve veca‘-i re’s vesâir gûnâ marazı olan yahut kendine hüzün ve inkıbâz-ı kalb gelen kimse bir varak-pâreye üç satır olarak üç defa imlâ ve o satırları bel‘ yahut boynuna ta‘lîk ve tahmîl eylese o şeyden Allâhü Teâlâ Hazreti ona şifâ vereceği meşhûrdur. Kimyâ-i Saâdet-i Rabbâniyye nâm kitabda der ki: Bu ismin sırrı ehl-i esrâra zâhir ve nûru ehl-i envâra zâhirdir. Her kim bir ma‘den-i refîa vakt-i şerîfde yazıb adedince zikr etse himmet ve safâ-i bâtına ve hüsn-i hâl cem‘ eder. Ve cemî‘ eşrârdan ve keyd-i füccârdan emîn olur. Ve her kim zikrini iksâr edib vefk-i ruhânî ve sırr-ı rabbânîsini tahmîl edib şerrinden havf ettiği kimseye mukabele etse emîn olub, gadabından nâcî olur.

الشكور (**EŞ-ŞEKÛRU**) Ma‘nâsı: Tâat-ı yesîre ile derecât-ı kesîre mücâzî ve eyyâm-ı ma‘dûdede amel-i kalîl ile âhiretde ni‘mâyı gayr-i ma‘dûde i‘tâ edicidir. Yahut ibâda şükürleri için mücâzîdir. Yahut ibâdı üzerine tâatı ve efâl-i hasenesi zikriyle kesîrü’s-senâdır, demekdir. Ba‘zıları buyurur ki: Şekûr şükürdendir. O dahî kavlen ve fi‘len müstebtın-i hayri izhârdır. İntihâ. Ve bizim hakkımızda hakîkaten şükr-i niamla ferah-ı kalbdir. Ve tafsîli bâlâda sebkat etti. Murâcaat oluna. Fefhem. Bu isimden abdin hazzı bâb-ı rızkda, rezzâk-ı celîlden kesîr ve kalîl ne mikdar oldu ise râzı ve kâil olub şükür ede ki:

من رضى من الله بالقليل من الرزق رضى الله بالقليل من العمل

Her kim az rızka râzı olursa Allâh az amelle ondan râzı olur.

Eserince, perverdigâr-ı cemîl dahî onun amel-i kalîline râzı ola. Ve bu ismin cümle-i havâsından biri tezâyid-i ni‘met ve vucûd-i sıhhat ve âfiyetdir ki vucûdunda teab ve sikal ve dîk-i nefese ve zulmet-i ayne mübtalâ olanlar kırk bir kerre yazıb bedenine mesh yahut su üzerine kırk bir kerre kırâ'at edib ba‘de o suyu içse ve yüzüne dahî mesh eylese biiznillâhi Teâlâ berî olur. Ve dahî za‘f-i basarı olan kimse dahî gözlerine mesh eylese kezalik bereket bulur. Şemsü'l-Maârif’de der ki: Bu isim ale’ş-şân ve kaviyyü’l-burhândır. Her kim zikrini iksâr etse halkın ona şükrü kesîr olur. Ve ona a‘mâl-i hayriyeden dilediğini avn kılar. Ve onda ehl-i mükâşefe için esrâr vardır. Ve onun murabbaı celîl ve müsettahı cemîldir.

العلى (**EL-ALİYYÜ**) Feth-i ayn ve kesri lâm iledir. Ma‘nâsı: Ulüvv-i şânı fevkinde rütbe olmayan mertebe-i refîa ile bülend ve âlî yahut zât ve efâli ukûl-i beşeriyye ve melekiyyenin müdârik ve müntihâsından mürtefi‘ yahut endâd ve izdâd ve eşbâhdan müteâlî demekdir. Bu ism-i alîden hazz-ı abd odur ki hizmet-i melik-i müteâlde yani tâat ve ibâdete iştigâlde mertebe-i kemâle mâlik olub menzile-i ricâle vâsıl ola. Ve bu ismin cümle-i havâsından biri esâfil-i umûrdan eâlî-i umûra terfi‘ olmağın sagîrü’l-kadr olan yazıb başına ta‘lîk eylese kebîrü’l-kadr olur. Ve garîbü’d-diyâr olanların başına ta‘lîk olunsa sâlimen akrabasıyla buluşur. Ve fakîr olan üzerinde götürse gınâyı câlib olur. Şemsü'l Maârif’de der ki: Bu ism-i ekber ve sırr-ı efharin zikrini her kim çoğaltsa Allâhü Teâlâ vechini tezellülden tekrîm edib her onu gören muhabbet eder. Ve eğer sâhib-i hâl sâdık olur ise Allâhü Teâlâ nusr ile te’yîd edib hikmetle intâk eder. Ve dekâyık-ı ulûm ta‘lîm eder. Ve ismi alî olan kimseye zikri muslihdir. Ba‘zı meşâyih-i kirâm kuddise sırruhümü’l-fihâm buyururlar ki: Her kim zikrini iksâr ederse Allâhü Teâlâ kadrini ve zikrini a‘lâ eder. Ve her onu gören muhabbet eder. Ve ona itâat eder.

الكبير (**EL-KEBÎRU**) Ma‘nâsı: Azamet ve kibriyâ sâhibi her şey onun kibriyâsında sagîr ve hakîr olur. Ve zât-ı ecell ve alâsı müşâhede-i havâss ve idrâk-i ukûl ve ihâta-i fehimden hâric olarak ezelen ve ebeden devâmı ve kemâl-i zât ve kemâl-i sıfât vucûdiyle kebîrdir, demekdir. Bu ism-i şerîfden nasîb-i bende vera‘ ve perhîz ile avâm-ı nâsdan mümtâz olub takvâ ve diyânet ile kebîrü’l-imtiyâz ola. Ve bu ismin cümle-i havâsından biri zâkir-i dâimine feth-i bâb-ı ilim ve ma‘rifet ve a‘yün-i nâsda kiber ve azametdir. Ve fazla taâm üzerine okuyub o taâmdan beynlerinde burûdet olan zevceyne ziyâfet ve itâm eyleseler beynlerinde musâlaha ve muvâfakat husûli mukarrerdir. Kimyâ-i Saâdet-i Rabbâniyye’de der ki: Bu ism-i enver ve sırr-ı ezherin zikrine devâm eden kimse mehâb olur. Ve bu isim garîb ve sırr-ı acîbdir. Her kim sarı ipek üzerine za‘ferân ile yazıb üzerine üç yüz kerre tilâvet edib tahmîl eylese heybet-i rabbâniyye ve izzet-i sultâniyye ile merzûk olur. Ve her kim zikrini iksâr etse a‘mâli makbûl ve ahvâli mahfûz olub şedâidi mehîn ve her sa‘ab-ı umûru müzîl olur. Ve bu ismin vefk-i murabbaı celîlü’l-kadirdir ki eshâb-ı basâir bilir.

الحفيظ (**EL-HAFÎZU**) Ma‘nâsı: Mahlûkâtı dünya ve âhiretde her beliyeden hıfz edicidir. Ba‘zıları buyurdu: Kulûb-i mü’minîni i‘tikâdât-ı sâliha ve teveccühât-ı sâdıka ve a‘mâl-i sâlıha ile müzeyyen edib şerr-i vesvâs-ı hannâsdan sâfiye edib hıfz edici demekdir. Bu isimden hazz-ı bende odur ki bid‘a ve hevâdan kalbini ve şehevât-ı nefsâniyeye ittibâ‘ ve inkıyâddan hıfz ede. Bu ismin cümle-i havâsından biri zikr eden yahut haml eden kimse mevâzi‘-i havfde necât bulur. Hatta beyt-i sibâ‘da nevm etse ona hiç zarar erişmeye. Şemsü'l Maârif’de der ki: Her kim zikrini seferde iksâr etse Allâhü Teâlâ mahfûz eder. Ve her kim şeref-i müşterîde gümüşten bir hâtem üzerine vaz‘ edib mevâzi‘-i havfde haml eylese mahfûz olur. Ve bu isim seferde hâif için serîu’l-icâbedir. Ve bu ismin murabbaı celîlü’l-kadr ve kesîrü’l-menâfi‘dir. Sırrı tedâhül ile vaz‘ olunur. Lakin layıkdır ki vefkin dört cihetine فاللّٰهُ خيْرٌ حافِظًا وهُوَ ارْحمُ الرّاحِمينَ (Sure-i Yusuf-64-) âyetini yaza, fefhem terşüd.

المقيت (**EL-MUKÎTÜ**) Yani eşbâh ve ervâha akvât-ı bedeniyye ve ruhâniyeyi halk ve îcâd edicidir. Yahut her mevcûda kıvâmı olan hissi ve ma‘nevî kûtu i‘tâ edicidir. İmdi kût-ı hayvânât gıdâ-i hissiyedir. Ve kût-ı ervâh gıdâ-i ulûm ve maârifetdir. Ve kût-ı cin zevkdir. ve kût-ı melâike tâat ve kût-ı müteveccihîn ilallâh

ابيت عند ربى يطعمنى و يسقينى

Rabbimin yanında geceliyorum, O beni yedirir ve içirir.

Hadîs-i Şerîf’i fehvâsınca gıdâ-i ruhâniyye ve kût-ı ilâhiyedir. Bu isimden bendenin hazzı erbâb-ı fâkaya îsâl-i infâkla inâm ve ihsân ve zevi’l-kurbâtı cûd ve atâ ile şâd ve ferihân ede. Ve ibn-i sebîl ve müsâfirâne ziyâfet edib ihsân ede. Ve bu ismin cümle-i havâsından biri vucûd-i kût ve kuvvetdir. Sâim olan kimse kırâ'at ve toprak üzerine kitâbet eyledikden sonra pâk suyla ısladıb şemm eylese kendine zaaf veren haleti giderib kuvvet verir. Ve kezâlik meşakkat-i gurbete sabrı olmayan kimseler bir bardak üzerine yedi kerre kırâ'at edib ba‘de yazıb o bardakdan su içmek vahşet-i seferden emniyet îrâs eder. Kimyâ-i Saâdet-i Rabbâniyye’de der ki: Bu ism-i celîl-i samadânî ve zikr-i cemîl-i ruhânînin zikrine devam eden kimse elem-i cû‘î his etmez Ve bu ezkâr-ı sâimîn ve erbâb-ı visâldendir.

الحسيب (**EL-HASÎBÜ**) Yani mahlûkâtın cemî‘ mühimmâtına kâfî ve mevcûdâtın cümle hâcâtına vâfî olub, mesâlih-i ibâdı müheyyâ ve serâdan süreyyâya varınca cümle eşyâyı ilm-i muhîtinde ma‘lûm ve muhsâ edici demekdir. Bu isimden abdin hazzı çünki Cenâb-ı Hüdâ cemî‘ ibâdın mühimmâtını edâ ve hâcâtlarını kazâ eder. Cemî‘ ahvâlinde ona istinâd edib cümle-i murâdını ondan istimdâd eyleye ve onun cenâbından gayri bir bâba dahî ilticâ eylemeye ve ondan gayri bir ahadden ricâ etmeyib ve ilticâ ve ricâsı Hüdâ’sından ola belki cümle ricâsı Hüdâ’sı ola ki

حسبى الله لا اله سواه **Allâh bana kâfîdir. Ondan başka ma‘bûd yokdur.**

Bu ma‘nâya şâhid ve gevâhirdir. Ve bu ismin cümle-i havâsından biri zevi’l-ihsândan ve akraba sâhiblerinden ve gayriden îkâ‘-i emniyyet olmağın havf eden kimse yevm-i hamîsde ibtidâ ederek yedi gün ale’t-tevâlî tulû‘-i şemsden mukaddem ve gurûbdan sonra yetmiş yedi kerre kırâ'at eder ise mahfûz olur. Kimyâ-i Saâdet-i Rabbâniyye’de der ki: Bu ism-i azîm-i nûrânî ve kısm-ı kerîm-i ruhânîyi her kim vefk-i murabbaa sırr-ı tedâhül ile şeref-i zührede yahut cuma günü evvel sâatde akîkden bir hâtem üzerine nakş edib esbaına vaz‘ edib her gün yirmi kerre tilâvet etse, o kimseye her kimin nazarı vâkı‘ olsa, tabîî ona muhibb olub, sırrı ona münbasit olur. Ve zikrini iksâr eden kimseyi gören i‘zâz ve ihâbe ve itâat edib her ne dese icâbet eder. Ve nüfûz-i kelimesine münkâd olub heybetine ta‘zîm ederler. Zîrâ bu isim ezkâr-ı celîletü’ş-şânlardandır.

الجلي (**EL-CELÎLÜ**) Ma‘nâsı: Şol şân-ı azîm ve emr-i zâhir olandır ki zât ve sıfat ve isim ve fiilde gayr ona muvâzî ve müdânî olmaz. Yahut mulûk ve cebâbire delâletine tahazzu‘ ve imlâk-i setevât heybetine tahaşşu‘ ettiler demekdir. Tafsîli bâlâda sebkat etti. Ve bu ism-i celîlin cümle-i havâsından biri zâkir ve hâmilinde lâsiyyemâ misk ve zağferânla yazanda celâlet-i kadr zuhûr eder. Ve Şemsü'l Maârif'de der ki: Bu ism-i şerîf-i meknûnî ve zikr-i latîf-i mahzûnî her kim iksâr eder ise basâir-i kulûbda azîm olub herkesin indinde mühîb olur. Ve her kim vakt-i layıkda bu ismi zikr edib, tahmîl etse her cebbâr-ı anîd ondan makhûr olur.

الجميل (**EL-CEMÎLÜ**) Ma‘nâsı: Ahîrde celîlin mukabilidir. Yani sıfât-ı cemâl ile men‘ût demekdir. Ve sıfât-ı cemâl lutuf ve rıfk üzere delâlet eden her sıfatdır. Yahut ibâdına cemâl verendir. Yahut cemâli her mevcûddan cemîl olandır. Abdin bu isimden hazzı, nefsini ahlâk-ı hamîde ve aklını rızâsına tevcîh ve cevârihini izhâr-ı tâatla tahmîl edib Hakk'ın sevdiği şeylerde istiğmâl ede. Bu dahî hafî olmaya ki Cenâb-ı Hakk benî âdemi cemîl ismiyle, لقدْ خلقْنا الانْسان فى احْسنِ تقْويمٍ (Sure-i Tîn-4-) nass-ı celîl ile tecellî edib insanı sûret-i hüsn ve cemâl ile halk ve îcâd ve izhâr ve o ism-i şerîfe mazhariyet ile bereket-i ism-i cemîl nûru lemeân edib abd-i mahlûkunda tecelli-i cemâlî vaz‘ edib o sani‘-i perverdigâriyi müşâhede ve mahlûku bu cemâl ve hüsn-i kemâl ile yaradan Cenâb-ı Kâdir nice cemîldir deyib, mecâz-ı mahbûbdan istidlâl ve mahbûb-i hakîki muhabbetine ahlâkını tahvîl ile efâl ve a‘mâl-i hasenâta teşebbüs ve rah-ı selâmet-i dâreyn olan rızâ-i Hüdâ-i Cemîl üzere kıyâm ve sebât edib nâil-i rahmet-i müte‘âl ile müşâhede-i cemâl vâhibü'l-imâlden hıssayâb olmağa vesîle olacak ubûdiyeti îfâya çalışmakdan akdem umûr yokdur. Cenâb-ı Cemîl ru'yet-i cemâl-i bâkemâl-i ilâhiyyesiyle cümlemizi müşerref buyursun. Âmîn. Ve Ebu Hüreyye Radıyallahü Anh rivâyeti üzere mazbût olan esmâü'l-hüsnâda bu ism-i cemîl münderic değil isede Hazreti Pîr Kuddise Sırruhü'l-Münîrin vird-i şerîf ve hizb-i latîfinde mesbutdur. Amma halvetiye-i Şâm nushalarında metrûkdur. Ve ba‘zı nushalarda bu isim mevcûd olub celîl ismi metrûkdur. Lakin bizim ahzımız meşrûhumuzdur. Fefhem. Elmeâlü bikuvveti'l-kemâl (Garîbe) Fırka-i dalleden bir fırkaya hulûliye derler.

ان الله جميل يحب الجمال

Muhakkak Allâh güzeldir. Güzeli sever.

Ma‘nâsını o fırka-i dalle, Hakk Teâlâ Hazretleri her bir güzel surete hulûl edib kendini onda gösterir. Güzel yüzlü mahbûblarda biz Hakk'ı müşâhede ederiz derler. Hâşâ, Hakk Subhâne ve Teâlâ Hazretleri hulûlden münezzehdir. Ve i‘tikâd-ı ehl-i sünnet ve'l-cemâat budur ki sıfât-ı kadîm-i Hakk ve hâkim-i mutlak, izz-i şânehü ittisâl ve infisâlden müberrâ ve uluvv-i şân-ı ulûhiyetine ne sebeb ve ne ihtiyâc mess eder ki bir katre menîden halk ettiği abdine hulûl ede. Mahbûb ve hüsn-i cemâl olan abdinde müşâhede olunan tecelli-i sun‘-i hâlik-i bî zevâl olub zât-ı vâcibi'l-vucûd değildir. Cenâb-ı Hafîz ve Rahîm i‘tikâdât-ı bâtıladan cümlemizi hıfz eyleye. Âmîn. Amma bu ismin cümle-i havâsından biri zâkir ve hâmili için zuhûr-i cemâl-i zât ve sıfât ve efâldir. Ve vefkını şeref-i şemsde yazıb haml eden kimse dahî inde'l-halk cemîl ve mahbûb olur.

الكريم (**EL-KERÎMÜ**) Ma‘nâsı: Min gayri suâl ve lâ vesîle ihsân ve i‘tâ edici, yahut va‘dine vefâ ve va‘îdini afv edici demekdir. Ba‘zılar buyurdu ki: Kerîm şoldur ki bi-suâl ve bi-gayri suâl onda maslahat-ı mevcûdât olan şey'i keremen min gayri musâbakatü'l-amel i‘tâ eder. Ve sahî şoldur ki: İnde's-suâl i‘tâ eder. Hakk Subhâne ve Teâlâya ismi kerîm itlâk olundu. Sahî itlâk olunmadı. Bu isimden hazz-ı abd şânı lutf ve inâm ve kerem ve ihsân ve âdeti fütüvvet ve mürüvvet ve nusret ve merhamet olub emrine muhâlefet edene ukûbet etmeyib belki ona nice ni‘met i‘tâ ve cûd ve sahâvet ede ki isâete isâet kâr-ı kilâb ve isâete ihsân âdet-i uli'l-elbâbdır. Ve ihsâna ihsân mücâzât ve mukabele ve mükâfâtdır. (*Pes, kelâm-ı*

meşhûrdur ki: İyliğe iyilik her âdem harcıdır. Kemliye iyilik er âdem harcıdır.) Bu ismin cümle-i havâsından biri kerem ve ikrâm olmağın inde'n-nevm zikr ve kırâ'at ederek uyumağa müdâvemet eden kimsenin ikrâmını Cenâb-ı Hakk kulûb-i nâsa ilkâ eder. Kimyâ-i Saâdet-i Rabbâniyye'de der ki: Bu ism-i şerîf-i nûrânî ve kısm-ı acîb-i samedâniyyi her kim zikr etse Hakk Teâlâ min gayri külfet rızk i'tâ eder. Ve min haysü lâ ya'lem onun üzerine niam isbâğ eder. Ve bu vaka'â ecell-i ezkâr ve nefan a'zam-ı ezkârdandır. Zîrâ bu isimde kâf kifâyete ve râ rahmete ve yâ yesîr ve mîm mecd cem' olmuşdur. Her kim şeref-i kamerde hâtem-i fıddaya nakş etse Allâhü Teâlâ rızkını tevsî' ve hulkunu tekrîm eder. Ve her kim cuma günü evvel sâatde tahâret ve himmet ve safâ-i bâtın ve huzûr-i kalb üzre zümrüd fass üzerine nakş edib esba'ına takıb her sabah yüz kerre zikr edib ba'de ondan taşra çıka elbetde ona bir şey i'tâ eder kimse bulunur. Velev günde yüz defa hurûc ede. Ve bu ehl-i ahvâl-i sâdık-ı maallâh olanlara mahsûsdur.

الرقيب (**ER-RAKÎBÜ**) Hafîz ma'nâsınadır. Yahut cemî' ezmân ve ahvâl ve emâkinde bir müzekkir ve münebbihe muhtâc olmayarak eşyanın küllîsini görücü ve hıfz ve harâset edicidir, demekdir. Yahut şudur ki: لا تَاْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ (Sure-i Bakara-255-) dir. Bu isimden abdin hazzı tâife-i aliyye-i sofiyye indinde mu'teber olan murâkabedir ki abd, Hakk Teâlâ hazretleri ale'd-devam kulları üzerine muttali' olduğunu mulâhaza ve tefekkür ve cemî' ezmân ve evkâtda satavât-ı ukûbet, Ma'bûd-ı bi'l-Hakk'dan havf ederek beher hâl rızâ-i bârî tarafını muhâfazaya meşgûl olub nefsine muhârebe ile dergâhında bende-i makbûl ola. Ve bu ismin cümle-i havâsından biri hıfz-ı mal ve iyâl olmakla malı zayi' olan kimse kırâ'atını teksîr eylese bi-izn-i Hüdâ bulmak ve anası batnında olan cenîn üzere havfi olan, yedi kerre kırâ'at eylese suhûletle doğmak ve sefer murâd eden kimse ehil ve evlâdından üzerine havf ettiği şahsın boynuna vaz'-ı yed ederek yedi kerre okusa havf ve haşyeti gidib o husûsda emîn olur. Şemsü'l Maârif'de der ki: Bu ism-i a'zam ve sırr-ı ekrem zikrini her kim iksâr ederse harekât ve sekenâtında ve cemî' ahvâlinde mahfûz olur. Ve onun vefk-i murabbaı celîlü'l-kadr ve azîmü'ş-şândır. Şeref-i kamerde vaz' edib haml eden kimse zâhiren ve bâtınan hıfz ve ismet bulur.

المجيب (**EL-MUCÎBÜ**) Tefsîri: Suâl-i sâilîni isâf ve duâ-i dâîni icâbet ve zarûret-i muztarîni kifâyet edicidir, demekdir. Hâcât-ı muhtâcîni kable suâlihim ilm-i ezelîsiyle bildiği ve esbâb-ı kifâyet-i hâceti tedbîr eylediği ecelden duâ ve nidâ ve taleb ve istid'âdan mukaddem inâm ve efdâl eder. Bu isimden nasîb-i bende evâmir-i ilâhiyeye imtisâl ve nevâhîsinden ictinâb edib واَمّا السَّآئِلَ فلا تنْهرْ (Sure-i Duha-10-) kerîmesince muradları müyesser eyleye. هلْ جزآءُ الاَحْسانِ الا الاحْسانُ (Sure-i Rahmân-60-) muktezâsınca perverdigâr-ı rahmân dahî ona inâm edib makâmını darü's-selâm eyler. Bu ism-i şerîfin cümle-i havâsından biri sürat-i icâbet olmağın duâsında zikr eden kimsenin duâsı makbûl olur. Şemsü'l Maârif'de der ki: Bu ism-i enver ve sırr-ı ezher icâbeti daavât için muslihdir. Ve layık olan her hangi isimle taleb ederse ona izâfe ederek mûvâzabet ede. Ve her kim onun vefk-i murabbaını cuma günü hatîb minberde iken nakş edib ba'de gurûb-i şemse dek zikrine muvâzabet edib her ne suâl ederse Hakk Teâlâ ona i'tâ eder.

الواسع (**EL-VÂSİ'U**) Yani ilim ve rahmeti her şey'e bol ve erzâk-ı mahlûk ve her mesûlâtı atâ edicidir ki atâsı lâ yuad velâ yuhsâdır. Ve cûd ve ihsânı ve ilmi cümle eşyayı şâmil demekdir. Bu isimden abdin hazzı ilim ve hilim ile vâsiu'l-cinân olub her lutf ve ihsân ve her musîbet ve noksan ki ona erişir cümlesi Hakk'dan yetişir. Pes, belâya sabır ve ni'mete şükür edib ve kazâya rızâ gösterib ehl-i irtizâdan ola. Ve nezd-i Hüdâ'da makbûl ve müctebâdan ola. Ve bu ismin cümle-i havâsından biri zâkir-i dâimine vüsat-i ma'âş ve câh ve vucûd-i

kanaat ve gıll ve hırsdan selâmetle vüsat-i sadr hâsıl olur. Kimyâ-i Saâdet-i Rabbâniyye'de der ki: Bu isim câmi'-i rabbânî ve vesm-i sâtı'-ı samadânîyi her kim zikr-i dâim edinilir ise Allâhü Teâlâ tevsî' ve hulkini tahsîn edib umûr-i suûbeti teysîr ve esbâbında tasrîf eder. Ve bu esrâr-ı şerîfe ve ezkâr-ı celîledendir. Ve eğer melik zikrini iksâr etse mülkü vâsi' olub nâs ona musahhar olur. Ve bir dîkda olsa mahrec bulur. Fetedebbür. Zîrâ bunun tahtı sırr-ı mahzûn ve şey'-i masûndur. Ve vefk-i murabbaını kamerin ziyadesinde teksîr edib ba'de kırâ'atü'l-Fatiha zikir ve vaz' ede ve üzerinde götüre Allâhü Teâlâ umûr-i suâbını teysîr edib onun üzerine rızkı ve esbâbını tevsî' eder.

الحكيم (**EL-HAKÎMÜ**) Zü hikmet ve yahut hâkim ma'nâsınadır. Ve hikmet efdal-i ulum ve ecell-i eşyâ ile ma'rifetden ibaretdir. Yahut kemâl-i ilim ve itkân-ı amelden ibaretdir. Ve ba'zıları buyurdu: Hakîm şoldur ki her fiil-i muktezâyı hikmet ve her emri müstedâ-i maslahat üzere olub hikmetden hâli hiç bir işi ve menfeatden ârî hiç bir sun'î yokdur. Sun'î hezâr hikemi şâmil ve her fiili nice dekâyıkı müştemildir. Fuhûm-i ezkiyâ fehminden âciz ve kâsırdır. Ve ba'zıları buyurdu: Hakîm eşyayı mahâllinde vâzı' ve ona isti'dâdât-ı kavâbili i'tâ edici ve onda kemâl ve nef' ve zıd ve münâsebet her ne zâhir olur ise bihasebi irâdete muktezâyı hikmetdendir. Bu isimden nasîb-i bende vahdâniyet-i hüdâyı hüccet ve burhânla bilib ve istidlâl ve beyân ile anlayıb taklîdde kalmayıb istidlâlîye vâsıl ola ki tâ hikmet ile merd-i kâmil ola. Zîrâ her kim ki cemî' eşyayı bilse ve Hakk Teâlâ'yı bilmese ism-i hakîm ile müsemmâ olmaya lâyık olmaz. Ve bu ismin cümle-i havâsından biri def'i devâhî ve fethi bâb-ı hikmetdir ki zikrini iksâr eden kimseden haşyet ettiği devâhî sarf olub bâb-ı hikmet feth olur. Kimyâ-i Saâdet-i Rabbâniyye'de der ki: Bu isim garîb-i nûrânî ve sırr-ı acîb-i rûhânîdir. Zikrini iksâr eden kimseye Hakk Teâlâ efâlinde hikmet ilhâm edib ahvâlinde ma'rifet erzâk eder. Ve garâib-i ma'nâyı ve esrâr-ı mesânî üzere mutalaa kılar. Ve bu esrâr-ı mahzûnedendir. Fefhem. Zîbakdan ma'kûd bir sahife üzerine şeref-i utaridde vaz' eden kimse ulûm-i hikmetde merzûk olur.

الودود (**EL-VEDÛDÜ**) Lugatde mahbub ma'nâsına olub, bu mahalde kesîrü'l-vüd li-ibâde demekdir ki cemî' mahlûkâtı için hayrı sever ve o bâbda iâne eder olduğuna şübhe yokdur. Hakk'ın ibâdına teveddüdü tevâfür-i niam ve sarf-ı gam ve isâl-i hayrât ve def'-i mazarrât ve tarîk-i savâba hidâyet ve husûl-i sevâb ve hasenâtdır. Bu isimden abdin hazzı ihvân-ı dîne Allâhü Teâlâ için vedd ve mehabbet ve alâ kaderi'l-imkân ihsân ve şefkat eyleye.

لا يبلغ احدكمحقيقة الايمان حتى يحب لاخيه المسلم ما يحب لنفسه

Sizden biriniz kendi nefsi için sevdiğini, müslüman kardeşi için sevmedikce îmânın hakîkatine vâsıl olamaz.

Fehvâsınca her nesneyi ki kendi nefsine sever, mü'min kardeşine dahî onu seve, tâ ki hakîkat-ı îmâna vâsıl olub merd-i kâmil ola. Ve bu ismin cümle-i havâsından biri miyân-ı nâsda husûsan zevceyn miyânında sübût-i vedd ve mehabbet olmağın taâm üzerine bin kerre kırâ'at edib zevcesiyle mean ekl eden âdeme zevcesinin muhabbeti bi-iznillâh ziyade, beynehümâda rızâ hasıl olur. Kimyâ-i Saâdet-i Rabbâniyye'de der ki: Bu ism-i cezzâb ve kısm-ı celâbin zikrini iksâr eden kimse inde'l-ekâbir mevdûd ve inde'l-efâhir mahfûz olur. Ve her kim görse tabi'î, ona muhib ve sırrı onun üzerine ma'tûf olur. Ve onun vefk-i murabba'-ı şerîfi ki müselles adedi bî muhît bir murabba' ve kalbi cevâddır. Şeref-i Zühre'de vaz' edib haml eden kimseyi, gören muhabbet eder. Ve onda bir sırr-ı garîb vardır ki bevâtın-ı ervâhı cezb eder. Ve zevâhir-i eşbâhı celb eder.

المجيد (**EL-MECÎDÜ**) Zâten ve fi'len ve atâ-i şeref-i kâmil ve mülk-i vâsi' sâhibi yahut mâcidin mubalağası olarak vâsi'i'l-kerem yahut cemîlü'l-atâya, kesîrü'l-ihsân demekdir. Ve

ba‘zıları buyurdu: Şeref-i zâtla müteferrid ve kemâl-i sıfât ile mütevahhid olub, bir ehad cezîl-i nevâlde ve bir ferd cemîl-i sıfâtda onunla müşârik ve mümâsil olmadı. İnâm-ı âmî cemî‘ âleme ve ihsân-ı tamamı cümle mecûdâta erişdi demekdir. Bu isimden nasîb-i abd mehâsin-i ahlâk ile müstahsen ve mekârim-i efâlle müzeyyen olub, cûd ve sehâ ile sâhib-i mecd ve senâ ve lutf ve atâ ile ehl-i hamd ve senâ ola. Ve bu ismin cümle-i havâsından biri âlem-i ebdân ve suverde zâhiren ve bâtınan tahsîl-i celâlet ve tahâretdir. Ve dahî sinni hamsîni tecâvüz etmeyerek ebras olan ve maraz-ı cüzzâmdan havf eden kimseler eyyâm-ı bîzde sâim olub iftâr vakitlerinde bu ism-i şerîfin zikrini iksâr ede, bi-iznillâhi Teâlâ illet-i barasdan halas olub cüzzâmdan emîn olur. Kimyâ-i Saâdet-i Rabbâniyye'de der ki: Zikr eden kimsenin üzerine mesâib sehl olub min haysü ...? merzûk ve sırrı esrâr-ı maârifle mebsût ve kalbi envâr-ı maârifle kavî ve rûhu tervîh ve nefsi tatyîb olur.

الباعث (**EL-BÂİSÜ**) Ma‘nâsı: Kubûrda olanları suâl ve hisâb için yevm-i haşır ve neşirde ba‘s edib diriltici yahut saâdet-i uzmâya nâil olsunlar ve îmân ve islâmı bilsinler için ümem-i muhtelifeye rusul-i kirâm aleyhi's-selâmı ba‘s ve irsâl edici yahut ekl edib ibâdet ve tââtda kâim olsunlar için mahlûkâta rızıkların verici yahut ketm-i ‘ademden fezâ-i vucûdda a‘yân-ı mevcûdâtı ve avâlim-i müsemmâya esmâsının rusulunü ba‘s edici demekdir. Bu isimden hazz-ı abd yevm-i ba‘si nisyân etmeyib bu ma‘nâyı izân ede ki yevm-i haşr olunca ve kıyâmet kopunca dergâh-ı Hakk'a varıb a‘mâl-i sâliha ve tâlihası görülse gerek. Pes, ona göre amel ede ki nezd-i Perverdigâr'da şermende ve şermsâr olmayıb, menzili nâr olmaya. Ba‘zıları buyurur ki: Hakîkat-i ba‘s ihyâ-i mevtâya raci‘dir. Ve dahî cehilden ekber mevt olmaz ve ilimden eşref hayât olmaz. İmdi hayât-ı ilimle hay olub mevt-i cehille meyyit olanları hay edib ba‘s ede. Ve bu ismin cümle-i havâsından biri ba‘s mâ fî ilmi'l-gayb olmağın bir kimse nevmi vaktinde sadrı üzerine vaz‘-ı yed ederek kırâ'at eylese Allâhü Teâlâ o kimsenin kalbini nur-i îmânla münevver ve ilim ve hikmet ile dahî merzûk eder. Şemsü'l Maârif'de der ki: Bu ism-i ekber ve sırr-ı enveri zikir azîmeti emrinde za‘f olan kimseye muslihdir. Ve her kim zikrini iksâr etse her hayr üzerine ba‘s olunur.

الشهيد (**EŞ-ŞEHÎDÜ**) Ma‘nâsı: İlminden bir şey gâib olmayıb mecmû‘-i eşya ilminde hâzırdır, demekdir. Yahud huzûr ma‘nâsına olan şuhûddan müştak olmak üzere zavâhir-i eşyayı âlim ma‘nâsınadır. Nitekim, habîr bevatın-ı eşyayı âlim ma‘nâsınadır. Yahud şâhidin mubâlagası olarak yevm-i kıyâmetde halk üzere şehâdet edicidir, demekdir. Husûs-i izâfetle ilme rucûî müsellemdir. Zîrâ ilim mutlak i‘tibâr olunur ise (Alîm) ve eğer ilm-i gayb ve umûr-i bâtınaya muzâf olunur ise (Habîr) ve umûr-i zâhireye muzâf olur ise (Şehîd) derler. Bu isimden hazz-ı abd çünki gayb ve şehâdete Habîr ve Alîm Pâdişah, Basîr ve Hakîmdir. Pes emrine itâ‘at edib hükmüne muhalefet etmeye ki sırr ve cehrine alîm ve şehîddir. Ve azâb-ı batşı elîm ve şedîddir. Ve bu ismin cümle-i havâsından biri bâtıldan hakka rucû‘ hattâ veled-i âkk ve âsînin cebhesinden ve kezâlik zevce-i âsîyenin nâsiyesinden bir kıl alınıb üzerine bin kerre kırâ'at olunsa bi-iznillâhi Teâlâ salâh-ı hâl kesb ederler. Ve dâire-i itâata girerler. Kimyâ-i Saâdet-i Rabbâniyye'de der ki: Bu ism-i refîi'ş-şân ve celîli'l-burhânı her kim kamer zâidü'n-nûr iken cuma günü evvel sâatde varak-ı tâhir üzerine üç yüz on dokuz kere resm edib min gayr-i hâil kalbine ta‘lîk ede. Halâyık cûd ve fazlına şâhid ve elsen-i rüşd ve aklına nâtık ve kulûb-i raîyyede heybet merzûk olur.

الحق (**EL-HAKKU**) Yani zevâl ve ‘adem ve tağyîr kabul etmez mevcûd-i ezelî ve ebedî ve ulûhiyyet ve vahdâniyetde sâbitdir, demekdir. Ve ba‘zıları buyurdu: Hakk mutlak şol muhakkakdır ki zâtı vâcibü'l-vucûd ve sıfâtı lutf ve kerem ve cûddur. Ve vucûduna ‘adem târî olmadan münezzeh ve efâline butlân ârız olmadan mukaddesdir. Ve kizb ve bühtân ile iftira etmez ve zulüm ve udvân ile kazâ eylemez. Belki adl ve dâd iledir. Kazâsı hikmet iledir.

Cezâsı nef‘ ve hayradır, muhabbet ve rızâsı. Bu isimden abdin hazzı Allahü Teâlâ’yı hakk ve nefsini bâtıl görerek hâlisen muhlisen ibâdete iştigâl etmekdir. Ve bu ismin cümle-i havâsından biri murabbaü’ş-şekil bir kâğıdın erkân-ı erbaasına yazıb vakt-i seherde o kâğıdı elinin içine vaz‘ edib cânib-i semâya ref‘ eden kimsenin mühim işini mevlâ-i müte‘âl hazretleri kifâyet eder. Şemsü'l Maârif’de der ki: Bu ism-i azîmi’ş-şân, aliyü’l-burhânın zikrini her kim iksâr eder ise Allâhü Teâlâ onu tâât üzere sâbit kılıb onun için hakâyık-ı umûru izhâr edib hafiyyât-ı esrâra muttali‘ kılar. Ve o bâtıla buğz edib kelimesini kâhir ve gâlib kılar. Bu makâmda halvetiye-i Şâm nushalarında (*EL-MÜBÎN*) ismi ziyâdedir.

الوكيل **(EL-VEKÎLÜ**) Ma‘nâsı: Umûr-i ibâde kâim ve mesâlihlerini mütekeffil ve her umûrda kullarına kâfîdir demekdir. Bu isimden abdin hazzı mesâlih-i müslimîne sa‘y ve ihtimâm edib itmâmına cedd ve ikdâm ede. Ve erbâb-ı hâcâtın ber murâd olmasında nusret-i küllî ve himmet-i tâmme eyleyib makzi’l-merâm olmalarına sa‘y ede. Ve bu ismin cümle-i havâsından biri ukûbât-ı dünyeviyye ve uhreviyye ve ref‘-i mesâyib-ü beliyye olmakla rîh-i âsıf ve sâika emsâli şeylerden havf eden kimse zikrini iksâr etse Cenâb-ı Hakk o şeyleri ondan sarf ve tahvîl ve kendine ebvâb-ı hayr ve rızkı feth eder. Kimyâ-i Saâdet-i Rabbâniyye’de der ki: Bu ism-i rabbânî ve sırr-ı rûhânînin zikrini her kim iksâr etse Allâhü Teâlâ her hemm ve gamda ona kâfî olub kalbinden hemm-i rızkı izâle eder. Ve eğer sâhib-i hâl sâdıka ise ona tevekkül i‘tâ olunur. Alâmeti günden ayândır.

.

القوى (**EL-KAVİYYÜ**) Ma‘nâsı: Zât ve sıfât ve efâlinde kendine nusb ve taab mes etmeyib ve nakz ve ibrâmda acz ve kusûr derk etmez. Yahud bima‘nâ kâdir. Yahud zü’l-kuvve demekdir.

المتين (**EL-METÎNÜ**) Ma‘nâsı: Kemâl-i kuvvet sâhibidir ki bir fiilde ona muârız ve müşârik olunmaz. Şedîdü’l-kuvve demekdir. Bu iki isimden hazz-ı abd ibâdet-i Rahmân üzerine kavî ve kâdir olub terk-i hevâ ve şeytân üzerine metîn ve bâhir ola ve ibâdet-i Rahmân’a gaflet ve keselân etmeye. Amma Kavî isminin havâsından biri vucûdda zuhûr-i kuvvet olmağın himmet-i zaîfe sâhibi tilâvet eylese kuvvet bulur ve eğer cism-i zaîf sahibi ise kavî olur. Ve eğer mazlûm ise zâlimi helâk olub, emrine kâfî olur. Şemsü'l Maârif‘de der ki: Bu ism-i azîmi’ş-şânın zikrini her kim iksâr etse eskâl-i zâhire ve bâtına hamline kavî olur. Ve rûhu dahî kavî olub her şey’e onunla hükm eder. Ve haml-i eskâl için vefkini nakş edib haml ede. Amma Metîn isminin cümle-i havâsından biri zâkir-i dâimîne ibâdet ve tâatda metânet vermek ve a‘dâsı üzerine bi-iznillâh gâlib olmakdır. Çocuğunu emzirecek kadar memesinde süt olmayan zaîfü’l-bünye hâtunlar için bu ismi bir pâk kâseye yazıb o kâseden sekâ etseler bi-kuvvetillâh sütü teksîr eder. Şemsü'l Maârif’de der ki: Bu ism-i celîli’l-kadrin zâkiri emr-i Kavî’den zaîf olmaz gerekdir ki inkıtâ‘-i kuvvetden havf eden kimse zikrini iksâr ede.

الولى (**EL-VELİYYÜ**) Ma‘nâsı: Umûr-i halâyıkın küllîsine mütevellî ve bihaysü la yenkati‘ ân fe ân cemî‘ mahlûkâtına husûsan mü’minîn-i müttekîne inâm ve ihsân edici demekdir .والله ولىّ المتّقين (Sure-iCasiye-19)ve dahî
الله ولىّ الّذين آمنوا يخرجهم من الظّلمات الى النّور (Sure-i-Bakara-257) kerîmeleri ona şâhideyn-i âdileyndir. Ve ba‘zıları buyurdu: Velî şol padişah-ı alîdir ki mü’minîne velâyet ve nusret ile karîb-ü icâbet ve da‘vetle du‘âlarını mucîb ola. Ve erbâb-ı tâat ve muhabbet ve meveddet edib lutf ve ihsan ve ravza-i cinânda hûr ve gilmân ve huld ve ridvân i‘tâ eder. Bu isimden hazz-ı abd evliyâ-i Rahmân ki erbâb-ı îmândır. Onlara muhabbet ve meveddet edib nusret ve lutf ve ihsân ede. Ve erbâb-ı küfür ve nefs ve şeytâne buğz ve adâvet edib emirlerine muhâlefet eyleye. Ve hevâlarına muvâfakat etmeye. Bu ismin cümle-i havâsından biri subût-i

vilâyet-i lâzime olmakla, bir âdem her cuma gecesi bin kerre tilâvetine mudâvemet eylese biiznihi Subhânehü ve Teâlâ matlûbuna nâil olur. Şemsü'l Maârif'de der ki: Bu ism-i seniyy-i bâhir ve zikr-i zâhiri her kim iksâr etse emrîne mütevellî ve vâlî olur. Ve bu isim ezkâr-ı melâike-i kerûbiyyundandır. Ve her kim ma'nâsını mütehakkik zikrine devâm etse makâm-ı vilâyetde sâbit-i kadem olub ahvâl-i halâyıkdan her şey'e mükâşif olur.

الحميد (**EL-HAMÎDÜ**) Ma'nâsı: Hamd ve senâ ile mahmûd ve atâ ile mevdûd demekdir. Bu isimden abdin hazzı a'mâl-i sâliha ile mes'ûd ve efal-i mardiyye ile mahmûd ola. Ve herkes ahlâk-ı hamîde ile medh ve senâ ve şükür ve du'â ede. Ve bu ismin cümle-i havâsından biri müdâvemet edenler için ahlâk ve akvâl ve efalinde mehâmid-i kesîre hâsıl olur. Ve kelâmında kesîrü'l-fuhuş olan kimse için su içtiği kâseye yazılsa fuhş ondan zâil olur. Şemsü'l Maârif'de der ki: Her kim bu vird-i alî ve sırr-ı celîlin zikrini iksâr etse mahmûdü'l- hisâl ve meşkûru'l-fi'âl olub, inde cemîi'n-nâs muazzam olur. Ve her kim adedince bir cam üzerine yazıb marazı olan kimseye iskâ etse Allâhü Teâlâ âfiyet ihsân eder.

المحصى (**EL-MUHSÎ**) Mîmin zammı ve hâ'nın sukûnü ve sâd'ın kesri iledir. Ma'nâsı: İlm-i huzûrîsinde her ma'lûmun hadd ve adedini ihsâ ve ihâta edici âlim demekdir. Bu isimden abdin hazzı

حاسبوا قبل ان تحاسبوا

Muhasebeye çekilmeden kendi kendinizi hesaba çekin

fehvâsınca nefsini dünyada iken hesâba çekib nezd-i hazretde münâkaşa ve muâraza olmasını nisyân etmeyib terk-i isyân ve muhalefet-i şeytân ve ibâdet-i Rahmân üzere ola. Bu ismin cümle-i havâsından biri teshîr-i kulûb olmağın yirmi lokma ekmek üzerine yine yirmi kerre okuyub bir kimseye ekl ettireler, musahhar-ı kalb olur. Şemsü'l Maârif'de der ki: Bu ism-i azîmi'ş-şân ve celîli'l-burhânı her kim iksâr eder ise o kimseye Allâhü Teâlâ murâkabe îrâs eder.

المبدئ (**EL-MÜBDİÜ**) Mîmin zammı, bânın sukûnu ve dâlın kesri ve âhirinde hemze iledir. Ma'nâsı: Kâinâtı 'ademden vucûda sonra vucûd-i gaybîden vucûd-i aynîyye izhâr edicidir demekdir.

المعيد (**EL-MÜÎDÜ**) Zamm-ı mîm ve kesr-i ayn iledir. Ma'nâsı: مرجع الاكوان بعد افناءها **Bütün mevcûdâtı ifnâ ettikden sonra geri cevirir.** Demekdir ki Allâhü Teâlâ halk ve îcâd için Mübdi' ve ba's ve nuşûru halk için Muîd olduğu وهُوالّذى يبْدوُا الْخلْق ثُمّ يُعيدُهُ (Sure-i Rum-27-) nass-ı celîlinden zâhir ve bedîddir. Bu iki isimlerden abdin hazzı öyle ki bir padişah-i latîfin bende-i zaîfidir ki ketm-i 'ademden sahrâ-i vucûda getirib envâ-i lutf ve cûduna mazhar eyledi. Ve 'an karîb yine imâte edib ve ba'de yine iâde etse gerek. Ve dergâhına da'vet edib hayr ve şerrini görse gerek. Hayır ise mesvâsı cinân ve şer ise me'vâsı nîrân olsa gerek. Bu ma'nâyı mulâhaza edib tâat ve ibâdete iştigâl ede. Ve tahsîn-i efâl ve tezhîb-i ahlâk cihetine sa'y-i cemîl ede. Tâ vakt-i iâdede zümre-i ebrar ile dâru'l-kararda cemâl-i yâr eyleye. Amma Mübdiü ism-i şerîfinin havâsından biri zevci hamile olan hâtunun batnı üzerine şehâdet parmağı ile tedvîr ederek doksan dokuz kerre kırâ'at eylese hamli düşmeyib sâbit olur. Kimyâ-i Saâdet-i Rabbâniyye'de der ki: Bu ism-i garîbi'ş-şânın zikrini her kim iksâr etse ulûm-i seniyye te'lîf ve umûr-i hikemiye ile tantîk eyler. Ve onda şi'ren için bir ma'nâ-i alî ve sırr-ı celî vardır. Amma Mu'îd isminin cümle-i havâsından biri vakt-i nisyânda mirâr-ı ezkâr oluna, hâtıra gelir. Husûsan ism-i Mübdi' ile beraber kırâ'at zikr oluna. Kimyâ-i Saâdet-i Rabbâniyye'de der ki: Bu ismin sırrı erbâb-ı

basâir için lâyıh ve neşrî eshâb-ı serâir için fâihdir. Ve onun murabbaı azîmü’ş-şândır ki ehl-i irfân bilir. Her kim zikrini iksâr etse onunla her fâsid islâh olur. Ve her fâkıd istircâ‘ eder.

المحى (**EL-MUHYÎ**) Muhsî vezninde. Ma‘nâsı: Hâlik-i hayâtdır ki hayâtını dilediği şey’e istediği vecih üzere i‘tâ eder. Ve dilediği gibi bisebeb ve bilâ sebeb dâim kılar, demekdir.

المميت (**EL-MÜMÎTÜ**) Mîm-i evvelin zammı ve sânînin kesriyledir. Ma‘nâsı: Hâlik-i emvâtdır ki memâtı dilediği vakitde bisebeb ve bila sebeb musallat eder, demekdir. Ba‘zıları ma‘nâlarında derler: Ervâhla ecsâmı ihyâ ettiği gibi nûr-i ma‘rifetle kulûbu ihyâ ve avârız-ı gafletle imâta edicidir demekdir. Bu iki isimden hazz-ı abd nefs-i emmâresine muhâlefet edib ve hevâsını terk ede. Ve mutâbaat-ı takvâ ile rûh-i şerîfini ihyâ edib nefs-i haystiyi imâte ede. Amma ism-i evvelin havâsından biri vucûd-i ülfet ve emniyet olmağın bir âdem adedince altmış sekiz kerre okuyub bedeni üzerine üfürse firâk ve habs havfinden emîn olur. Kimyâ-i Saâdet-i Rabbâniyye’de der ki: Bu ism-i celîl-i nûrânî ve zikr-i azîm-i samedânînin zikrine her kim devam ederse Allâhü Teâlâ onu rûh-i meârifle ihyâ edib onunla sırr-ı ulü’l-elbâbı ihyâ eder. Ve bu isimde ism-i Hayy’e nisbet vardır. Ve bu ismin murabba‘-ı şerîfini bu fenn-i zarîfin ehli bilir ki celîlü’l-kadrdır. Amma ism-i sânînin cümle-i havâsından biri tâat-ı bârîde nefsini mutî‘ etmek olmağın nefsine müsrif olan kimse zikrini iksâr etse mutî‘ olur.

الحى (**EL-HAYYU**) Feth-i hâ ve teşdîd-i yâ iledir. Ma‘nâsı: Allâh Celle ve Alâ Hazretleri ilmen ve kudreten hayât-ı ebediyye ile hayy olub zâtına aslâ fena ve mevt ve acz ve kusûr ve za‘f ve futûr ve naks ve nevm ârız olmaz demekdir. Bu isimden hazz-ı abd hayevet-i ebediyye ki ma‘rifet-i ilâhiyedir. Nefs-i nâtıka-i insaniyyeyi onunla kâmile etmesine sa‘y-i cemîl ede. Ve bu ismin cümle-i havâsından biri vakt-i seherde kırâ'atına müdâvemet eden kimselerin kalbinde tasarruf husûl eder.

القيوم (**EL-KAYYÛMÜ**) Feth-i kâf ve teşdî-i yâ iledir. Ma‘nâsı: İbâdını yaradıb rızıklandırmak tedbîr-i emriyle kâim demekdir. Bu isimden hazz-ı abd mâsivâyı derûnundan dûr edib fikir ve sevdâsı ve murad ve menâsı Hazreti Mevlâ ve Padişah-ı A‘lâ ola. Bu ismin cümle-i havâsından biri zâten ve sıfâten kavlen ve fi‘len husûl-i kıyâm ve kayyûmiyyet olmakla ism-i Hayy’dan mücerred olarak zikr eden kimseden biiznillâhi Teâlâ nevm-i gaflet zâil olur. Ve inde ekli’l-ta‘âm her lokma üzerine kırâ'at eylese yediği taâm kalb ve batnında nûr olur.

الواجد (**EL-VÂCİDÜ**) Kesr-i cîm iledir. Ma‘nâsı: Ebedî fakîr olmaz. Her şeyden her şeyle ganî. Yahud irâde ettiğini bulur. Her şey huzûrunda hâzır demekdir. Ba‘zılar taleb ettiği şey’i bulucu demekdir, dediler. Bu isimden abdin hazzı fazl ve ihsân ve cûd ve imtinân ile kâmil ve sadakât-i mu‘terr ve kania ve hasenâtı vâsıl ve kâtı‘a şâmil ola. Biri bây ve gedâya bâliğ ve cânı takvâ ve hüdâye mâil ve cismi hizmet-i mevlâya şâgil ola. Ve bu ismin havâsından biri takrîb-i kalb olmağın tenâvül eylediği lokmaları üzerine okuyan âdemin tevhîd-i bârîde kalbi mukavvâ ve münevver olur. Şemsü'l-Maârif’de der ki: Bu ism-i celîli’l-kadrin zikrini her kim iksâr etse dilediği şeyin vucûdu fakd olmaz. Ve sâlikûn nufûsunu onunla bilir. Ve her kim zikrine hâl-i galebe edinceye dek muvâzebet eder ise ahd-i ulûm ve kıdem-i hükm-i zevkiyyede rüsûh eder.

الماجد **(EL-MÂCİDÜ**) Ma‘nâsı: Refî‘u’l-kadr ve vâsi‘u’l-kerem demekdir ki mecîd ma‘nâsınadır. Lakin onda olan mubâlaga bunda yokdur. Bu isimden hazz-ı abd ibâdet-i melik-i muteâle imtisâl ve iştigâl ile akrân ve emsâl arasında makbûlü’l-hisâl ve merdiyü’l-efâl olub

dâimâ hevâsı halvet ve mucâhede ve riyâzat ve müşâhede ola. Ve bu ismin cümle-i havâsından biri tenvîr-i kalb olmağın bir âdem hissî gâlib oluncaya değin hâlî mahalde kırâ'at eylese Hakk Celle ve Alâ ona mukadder eylediği şeyi menâmında izhâr eder. Şemsü'l Maârif'de der ki: Bu ism-i bâhir ve zikr-i zâhiri melik zikr eylese mülki vâsi' ve kelimesi nâfiz olub kulûb-i raîyede muhabbeti olur. Ve zikri ismi Abdü'l Mâcid olana muslıhdir.

الواحد (**EL-VAHİDÜ**) Ma'nâsı: Zât ve sıfât ve ef'âlinde münferide, zâtında vâhiddir ki taksîm ve tecezzî olmaz. Ve sıfâtında vâhiddir ki kendi bir şey'e ve bir şey' ona şebih değildir. Ve ef'âlinde vâhiddir ki şerîk ve nazîri yoktur, demekdir. Bu isimden hazz-ı abd ibâdet-i Hazreti İzzet ile üns ve vahdet tahsîl edib sa'yi ve himmeti mâsivâyı terk ola. Ve muhabbet-i mevlâyla derûnunu muhkem ve berk edib dâimâ hevâsı likâ-i mevlâsı ola. Bu ismin havâsından biri kalbinden halkla ihrâc-ı taalluk olmağın bin kerre okuyan kimsenin kalbinden ihrâc edib dünya ve ahiret aslı her belâ olan havfine Allâhü Teâlâ kâfîdir.

الاحد (**EL-EHADÜ**) Hemzenin ve hânın fethaları iledir. Ma'nâsı: Zât-ı ulûhiyyetinde aslâ teaddüd ve teşerrük ve tetarruk ve teşebbüh kabûl etmez, demekdir. Bu isimden abdin hazzı ibâdet ve ubûdiyyetinde eşkâl ve emsâlinden mâ yelîku üzere infirâddır. Ve bu ismin havâsından biri âlem, kudret ve âsârının zuhûrudur. Eğer zâkir halvetde tahâret üzere zikr eylese kuvveti ve za'fî hasebiyle zâkirîne ondan acâyib ve garâib zâhir olur. Şemsü'l Maârif'de der ki: Bu iki ismi ehad günü inde tulû'u'ş-şems müstakbeli'l-kıble tahâret üzere bir varakaya nakş edib imâmesine koyub taşıyan kimseye Allâhü Teâlâ izz ve heybet ve vakâr ve azameti merzûk kılar. Fefhem. Bunda Hüsâmeddîn-i Uşşâkî Kuddise Sırruhü'l-Bâkî ziyâdâtında ba'zı nushalarda الفرد (El-ferdü) vâki'dir. (*İmdi ma'lûm ola ki esmâü'l-hüsnâdan mukaddem ba'zı mahallerde Hazreti Hüsâmeddîn-i Uşşâkî Kuddise Sırruhü'l-Bâkî Efendimizin ziyâdâtı var isede hîn-i te'lîfinde yed-i âciziye vusûl bulmadığından derc olunmadı. Hîn-i tab'da vusûl bulduğundan bu makamdan aşağı olan ziyâdâtı derc olunduğu sâlikîne âcizâne ihtâr olunur.*)

الصمد (**ES-SAMEDÜ**) Sad ve mîmin fethaları iledir. Ma'nâsı: باقى الذى لايزول **Zâil olmayan bâkîdir.** Yahud dâim. Yahut dergah-ı ulûhiyyeti havâyic-i mahlûkâta maksıd. Yahud seyyiddir ki sevded ona müntehî olur, demekdir. Bu isimden hazz-ı abd istitâati mikdârı dest ve zebândan halk-ı cihâne hayr ve ihsânı erişib, mühimmât-ı zevi'l-hacâta dürişe. Ve bu ismin havâsından biri husûl-i hayr ve salâh olmağın vakt-i seherde yüz yirmi beş kerre okuyan kimsede âsâr-ı sıdk ve sıddîkiyyet zâhir olur. Ve her kim zikr etse zâkir oldukca elem-i cûî hiss etmez. Şemsü'l Maârif'de der ki: Bu ism-i azîm ve sırr-ı kerîmin zikrini her kim iksâr etse ekvâne iftikârı kalîl olur. Ve eğer sâhib-i hâl-i sâdıka zikrine devâm etse cemî' havâyic-i halk ona râci' olur.

القادر (**EL-KÂDİRU**) Ma'nâsı: Îcâdını irâde eylediği her mümkini min gayri muâvenet gayra ibdâ' ve ihtirâ' ve îcâde kâdir demekdir.

المقتدر (**EL-MUKTEDİRU**) Zamm-ı mîm ve sukûn-i kâf ve feth-i tâ ve kesr-i dâl iledir. Ma'nâsı: Her şey üzerine mütevellî demekdir. Yahud kâdir ve muktedir zü-kudret ma'nâsınadır. Lakin muktedir kâdirden eblağdır. Zîrâ ziyâde binâ ziyâde ma'nâya delâlet eder. Ve ba'zıları dedi ki: Kâdir şol dur ki îcâd-ı ma'dûme ve i'dâm-ı mevcûde kâdir ola. Ve muktedir oldur ki ıslâhı halâyika kâdir ola. Bu iki isimden hazz-ı abd çünki kemâl-i kudret ve celâl-i azamet Hazreti İzzet'indir. Pes, setavât-ı ukûbetinden irtikâb-ı ma'siyet katında havf ve haşyet edib tövbe ve nedâmete kasd ve himmet ede ki اِنّ بطْش ربِّك لشديدٌ (Sure-i Buruc-12-

) tenbîh-i Kur'ân-ı Mecîd'dir. Evvelki ismin havâsından biri âsâr-ı kuvvet olmağın iki rek'at namazdan sonra zikr edende âsâr-ı kuvvet zâhir olur. Ve inde'l-vudu' zikr edenin a'dâsı makhûr olub her mühimmine zafer bulur. Kimyâ-i Saâdet-i Rabbâniyye'de der ki: Bu ism-i celîli'l-kadrin zikrini her kim iksâr etse rûhi kavîy ve kudretle merzûk olur. Ve zikrinde ehl-i bidâyât için esrâr-ı acîbe vardır. Ve her kim murabbaını şeref-i kamerde teksîr edib kuvvât-ı zâhirenin adedince zikr etse ol hînde icâbet görür. Ve o esrâr-ı celîle ve ezkâr-ı azîmedendir ki onu nûr-i zâhir ve sırr-ı bâhir ile tedebbür eyle. İkinci ismin havâsından biri onun için mevlâsından vukû'-i tedebbürdür. Her kim uykudan hîn-i intibâhında kırâ'at eylese Allâhü Teâlâ ona tedbîr eder. Hatta onda halkın tedbîrine hâcet mess etmez. Kimyâ-i Saâdet-i Rabbâniyye'de der ki: Bu ism-i kebîri'l-şân, bâhiri'l-burhânı her kim altundan bir hâtem üzerine vaz' edib haml eylese tâûndan emîn olub, rûhu kavî olur. Ve her şey ona itâat eder. Ve kulûb-i nâsda heybete nâil olub a'yânlarında azîm olur. Ve kuvvet ve şiddet bais-i merzûk olur.

المقدم (**EL-MUKADDİMÜ**) Mîm-i evvelin zammı ve kaf'ın fethi ve dâl-i müşeddedenin kesriyledir.

المؤخر (**EL-MUAHHİRU**) Mukaddem veznindedir. İş bu ismeyn bir isim menzilesinde olmağın lede'l-kırâ'at beynehümâyı cem' etmek tefrîkadan ahsendir. Ma'nâları: Allâhü Teâlâ Hazreti ba'zı eşyayı ba'zı eşya üzerine takdîm ve ba'zısını te'hîr edicidir, demek olur. Ve tekaddüm zâtı ile takdîm eder ki besâiti mürekkibât üzerine takdîmi gibi ve takdîm-i vucûd ile takdîm eder ki esbâbı müsebbibât üzerine takdîmi yâhud şerefle enbiyâ aleyhi's-selâmı ve evliyâ-i kiram ve ulemâ ve sulehâyı duhulü cennetde mâ'dâya takdîmi gibidir. Ve takdîm takrîb iktizâ etmekle mukaddem olan mukarreb olmak lâzım gelmeğin murâd rütbede takdîm ve te'hîrdir, demişler. Bu iki isimden hazz-ı abd kaçan abd iki emre müteveccih ola biri dünyevî ve biri uhrevî, dünyevî üzerine uhrevî olanı takdîm ede. Yâhud iki kimsenin birinden haceti olsa birisi sâlih ve birisi tâlih, sâlihin hâcetini tâlih üzerine takdîm ede. Ve tahsîl-i kesb-i maldan takdîm tahsîl-i fazl ve kemâl ve hevây ve şeytandan ve tâat ve ma'siyetden takdîm rızâ-ı rahmân bu minvâl üzeredir. Amma (*EL-MUKADDİMÜ*) ism-i şerîfinin havâsından biri muareke-i harb ve kıtâle duhûl-i hîninde zikr eylese necât bulur. Şemsü'l Maârif 'de der ki: Bu ism-i celîyy-i bâhir ve resm-i cemîl-i zâhir zikrini her kim iksâr etse onun için âlem-i kudrette tasarruf olur. Amma (*EL-MUAHHİR*) isminin havâsından biri her kabihden te'hirdir ki her kim zikrini iksâr ederse onun üzerine tövbe ve takvâdan bir bâb feth olur. Şemsü'l Maârif 'de der ki: Bu ism-i nûrânî celîl ve sırr-ı rahmâniyy-i cemîlin zikrini her kim iksâr etse onun üzerine âlemde tasarruf-i kahrî vardır.

الاول (**EL-EVVELÜ**) Elifin fethi vâv'ın teşdîdi iledir. Ma'nâsı: Vucûduna ibtidâ yok demekdir ki cemî' mevcûdât ve halâyık üzerine mübdî ve vucûd i'tibâriyle sâbıkdır.

الآخر (**EL-ÂHİRU**) Ma'nâsı: Vucûduna intihâ yok demektir ki ba'de fenâü'l-halâyık müntehâ-i vucûd i'tibâriyle bâkîdir. Ve bu iki isim kadîm ve bâkî ma'nâlarınadır ki sübût-i kıdem ve bekâ ve istihâlet-i 'adem ve fenâsı için vucûduna müftetah ve muhtetem yoktur. Ve her şey ondan bede' eyledi ve ona iâde eder, demek olur. Bu iki isimden hazz-ı abd belki mebdei hüdâdan ve merci'i dahî onadır. Pes, bu fehvâyı nisyân etmeyib mebde' ve me'âd emrinde sa'y-i ictihâd ve cemi fevâid edib tâat ve ibâdete iştigâl ede. İsm-i evvelin havâsından biri cem'-i şeml olmağın her cuma günü zikrini bin kere muvâzabet eden müsâfir şemlini cem' eyler. Şemsü'l-Maârif 'de der ki: Bu ism-i şâfi-i şerîf ve sırr-ı âliyy-i latîfin zikrine devam eden kimse bi-iznillâhi Teâlâ fazâile sâbık olur. Ve ism-i âhirin havâsından biri

mâsivâdan safâ-i bâtın olmağın günde yüz kerre zikrine muvâzebet eden kimsenin kalbinden mâsivâyı ihrâc eder. Şemsü'l Maârif ‘de der ki: Bu ism-i şerîf ve sırr-ı latîfin zikrine devam eden kimsenin a‘dâsı helâk olur. Ve zikrine devam eden kimseye Allâhü Teâlâ a‘dâsı üzerine kuvvet ve nusret i‘tâ eder.

الظاهر (**EZ-ZÂHİRU**) Ma‘nâsı: Vucûdu ukûl-i selîme için semâvât ve arz gibi üzerine âyât-ı dâllesiyle zâhir demekdir.

الباطن (**EL-BÂTINÜ**) Ma‘nâsı: Uyûn ve evhâm-ı halâyıkdan mühtecibdir. Keyfiyeti idrâk olunmaz, demekdir. Ve bu isim min ciheti’t-ta‘rîf zâhir ve min ciheti’t-teklîf bâtındır. Ve bu iki isimden hazz-ı abd ilmini ve ona mahsûs olanı ihfâ ede. Tâ kim ifhâm-ı ağyârdan bâtın ola. Ve muhibbîn için hasâyisini izhâr ede. Tâ ki onlara zâhir ve bedîd ola. Amma zâhir isminin havâsından biri inde’l-işrâk zikr eden zâkirinin kalbinde nûr-i velâyet zâhir olur. Şemsü'l Maârif ‘de der ki: Bu isim aliyy, kadr ve sırr-ı celî emrdir. Her kim zikrine muvâzebet ederse hafiyyât-ı umûru Hakk Teâlâ izhâr eder. Ve dahî göz bu isimle istihrâc olunur. Ve bu ismin murabbaı celîlü’l-kadrdir. Melâmiyeden ehl-i envâr ve erbâb-ı basîr bilir. Ba‘zıları dedi: Her kim seyfine nakş edib onunla kâtil olsa a‘dâsı zâhir olur. Siyyemmâ eğer sâhib-i hâl sâdık olur ise. Amma bâtın isminin havâsından biri günde otuz üç kerre zikr eden kimseye vucûdu emndir. Şemsü'l Maârif ‘de der ki: Bu ism-i azîm-i rabbânî ve sırr-ı kerîm-i samedânî’nin zikrini her kim iksâr eder ise havfünden emîn ve nefsi mutmain ve kalbi vâsi‘ ve bâtını münevver olur. Ve murabbaı celîlü’l-kadrdir. Ve hâmili bevâtın-ı esrâra ve hakâyıkına muttali‘ olur. Ve ehl-i riyâzet için ezkâr-ı şerîfedendir.

الوالى (**EL-VÂLÎ**) Ma‘nâsı: Umûr-i ibâdın cümlesini tevellî ve tedbîr edici hâkim-i mutlak demekdir. Bu isimden hazz-ı abd nefs-i emmâresine vâlî ve hâkim olub ruh-i şerîfini nefs-i leîmin elinden mutahhar ve pâk edib, envâr-ı tâat ve ibâdetle münevver eyleye. Bu ismin havâsından biri savâik ve gayrîden zâkirine def‘-i âfâtdır. Şemsü'l Maârif ‘de der ki: Bu ism-i azîm-i bâhir ve sırr-ı kerîm-i zâhir vülât ve aktâb ve müstahlifîn ve meşâyih ve mürşidîn için muslihdir ki raiyesinin emrine mütevellî olur. Ve zikrini iksâr eden kimse cemî‘ halk indinde mehâb olur. Ve kamer zâidü’n-nûr iken kesr edib adedince tilavet eyleyen kimse velâyet talebinde ise nâil olur.

المتعالى (**EL-MÜTEÂLÎ**) Zamm-ı mîm ve feth-i tâ ve kesr-i lâm iledir. Ba‘zı nushada (***El-Muteâl***) vâkidir. Ma‘nâsı: Kibriyâ ve uluv ve mecd ve azametinde nekâisden mürtefi‘ yahud ihâta-i ukûl ve efkârdan mürtefi‘ demekdir. Bu isimden hazz-ı abd her nesne ki muvâfık-ı hevây-i nefs ve şeytân ola, ondan tenzih ve teâlâ edib mutlak rızâ-i rahmân olana teşâgil ve tevâlî ede. Bu ismin havâsından biri zâkirîne rifat ve salâh-i hâl hâsıl olur. Ve eğer hâyız, eyyâm-ı hayzında zikir eylese hâli islâh olur. Kimyâ-i Saâdet-i Rabbâniyye‘de der ki: Bu ism-i garîb ve sırr-ı acîbi her kim zağferânla sarı harîr üzerine resm edib üç yüz kerre tilâvet eyleyib haml ile heybet-i rabbâniye ve kuvvet-i sultaniye ile merzûk olur. Ve zikrini iksâr edenin a‘mâli makbûl ve ahvâli mahfûz olub, şedâyid heyyin ve her saab-ı umûr zelîl olur.

البر (**EL-BERRÜ**) Feth-i bâ ve teşdîd-i râ iledir. Ma‘nâsı: Rıfk ve lutufla hayrı ihsân edici demekdir. Ve aslen ber feth-i bâ ile bahr mukâbiline mevzû‘ olub sonra ondan tevsi‘ ma‘nâsı i‘tibâr ve kesr-i bâ ile bir kelimesini ahz ve tevsi‘ fî fi‘li’l-hayr ma‘nâsında isti‘mâl etmişlerdir. Taraf-ı ilâhiyeye nisbet olunduğu gibi ba‘zan ibâde dahî nisbet olunur. Meselâ (berrü’l-abdü rabbehü) derler. Tevessea fî tâatihi ma‘nâsına. Pes, Cenâb-ı Hakk’dan sevâb ve ihsân ve halkdan tâat ve hizmet murâd olunur. Ve o dahî iki nev‘idir. Biri i‘tikât ve biri a‘mâl cihetiyledir. Ve birr-i vâlideyn onlara hizmet ve ihsânda tevessü‘ eylemekden ibâretdir. Ve bu

isimden hazz-ı abd iktidârı kadar ihsân ve birre hususân birr-i vâlideyne çalışa. Zîrâ o, birr-i Hâliku'l-Kevneyn'den esbakdır. Bu ismin havasından biri husûli birrdir. Sabî üzerine yedi kerre okunsa Allâhü Teâlâ belâgat ve fesâhat ile belîğ eder. Şemsü'l-Maârif 'de der ki: Bu ism-i celîl ve resm-i cemîli zikr eden onunla cemî' ahvâlinde meltûf olur. Ve her kim gümüşden bir sahîfe üzerine vaz' ede dilediğini Allâhü Teâlâ i'tâ eyler. Ve onda berr-ü bahrda misâfir için emân vardır. Ve eğer misâfir zikrini iksâr eylese tarîk ona sehl olub ehli mahfûz olur. Ve eğer ehl-i sefîneye rîh-i mescûn olsa zikrini iksâr edeler rîh-i tayyibe hâsıl olur. Ve şârib-i hamr ve 'arak ve zânî her gün yedi yüz kerre zikr eylese onların cümlesi ona mekrûh gelib terk eyler.

التواب (**ET-TEVVÂBÜ**) Ma'nâsı: Zünûb ve günahlardan rucû' ve dergâhına teveccüh eden mü'minîn-i müznibîn üzerlerine esbâb-ı tövbe ile tevfîk verici demekdir. Bu isimden nasib-i abd cânib-i Hakk'a tövbe-i nasûh ile tövbe etmekdir ki rahmet-i inâm-ı Bâri'ye mazhar ola. Zîrâ tövbe-i nasûhun gayrı gûna tövbe kâr-ı süfehâ ve kezebe olub onun faidesi olmayacağı zâhir ve tövbeden tövbe etmek lâzım olur. Onun için Râbia-i Adeviyye Radıyallahü Anhâ: استغفارنا هذا يحتاج الى استغفار آخر (**Bizim şu istiğfârımız, başka bir istiğfâra muhtacdır.**) buyurmuşlardır. Ve bu ismin havâsından biri def'-i zulm ve tahkîk-i tövbe olmağın bir âdem salât-ı subuh akabinde üç yüz altmış kerre kırâ'at eylese tövbe-i tahkîkle tevvâbînden olur. Ve bir zâlim kimse üzerine on kerre kırâ'at olunsa mazlûmu ondan halâs eyler. Şemsü'l Maârif 'de der ki: Bu ism-i azîzü'ş-şân, azîmü'l-burhânın zikrini her kim iksâr etse Allâhü Teâlâ mebdeîne iâde etdirir. Ve her sâlike lâyıkdır ki yevm ve leylde zikrinden hâlî olmaya velev zamânen ve onda sırr-ı cemîl vardır. Bunda Hüsâmeddîn-i Uşşâkî Kuddise Sırruhü'l-Bâkî ziyâdâtında المنعم (*EL- MÜNİMÜ*) Vakidir.

المنتقم (**EL-MÜNTEKIMÜ**) Zamm-ı mîm ve sukûn-ı nûn ve feth-i tâ ve kesr-i kâf iledir. Ma'nâsı: Usât-ı müznibîne azâb ve ikâb edici demekdir. Bu isimden hazz-ı abd a'dâullâha husûsan adüvv-i ekber olan nefs-i emmâreye haddini bildirmekdir ki nefsde hakk-ı intikâm meyl-i ma'siyet ve taksîr-i ibâdet eylediği hengâmdır. Ve bu ismin havâsından biri zikrine muvâzabet eden kimse a'dâsı üzerine mansûr ve muzaffer olur. Şemsü'l Maârif 'de der ki: Bu ism-i refî'-i zâhir ve sırr-ı menî'-i bâhirin zikrini bir kimse iksâr edib ba'de a'dâya duâ eylese o vakit ahz olunur.

العفو (**EL-AFÜVVÜ**) Feth-i ayn ve zamm-ı fâ ve teşdîd-i vâv iledir. Ma'nâsı: Seyyiât-ı mü'minîni fazl ve keremiyle mahv ve isyânlardan tecâvüz edici. Yahud mü'minînin zünüb ve isyânlarından lutfen ve keremen muâheze ve ikâbı terk eyler demekdir. İmdi afüvv mahv-i seyyiât ve gufur ve setr ma'nâsına olmağın evvelki ikinciden eblağdır. Bu isimden hazz-ı abd zillet-i bendegânı ve hatâ-i hizmetkârânı afüvv etmeğe himmet ede. Ve bu ismin havâsından biri zikrini iksâr eden kimseye bâb-ı rızâ feth olur. Şemsü'l-Maârif 'de der ki: Bu ism-i sâtı' ve sırr-ı lâmiî zikr eden kimse mekârimi ahlak sahibi olub hiç bir kimsenin zenbine müâheze etmez. Ve adedince zikr eden kimseyi Allâhü Teâlâ havf ettiği eşyadan emîn kılar. Ve onun murabbaı celîlü'l-kadr ve'n-nefi'dir ki esrârını erzâk-ı Yusufiye sahibi bilir. Sureti budur.

الرؤف (**ER-RAUFÜ**) Feth-i râ-i muhmele ve hemze-i mazmûme-i mahdûde iledir. Zü'r-re'fet ma'nâsınadır. Re'fet lutf ve rıfk ziyâdesiyle şiddet-i rahmet ve gayet-i merhamet olmağın Rahîm isminden eblağdır. Bu isimden hazz-ı abd zümre-i dervişâna şiddetle rahmet edib, eytâm ve zuafâya kemal-i merhamet eyleye ve mazlûmu zalîm elinden halâs ve emîn edib hemîşe derd-mendâne nâsır ve muîn ola. Nâle-i mazlûm ve âh-ı garîbden hazer ede. Ve bu ismin havasından biri inde'l-gadab on kerre kırâ'at olunub ve on kerre salât-ü selâm kırâ'at

oluna sukûn bulur. Ve gâdıbın huzûrunda dahî okunsa böyledir. Kimyâ-i Saâdet-i Rabbâniyye'de der ki: Bu ism-i kerîm ve kısm-i azîmin zikrini iksâr eden kimsenin kalbine kendi nefsinde Allâhü Teâlâ re'fet ve rahmet ilkâ eyler. Ve halk üzerine dahî şefekat-i erzâk eder. Ve her cebbâr onu göre kalbi ona atf ve rakîk olub bir kâr edemeye.

مالك الملك (**MÂLİKE'L-MÜLKİ**) Mecrûrdur. Ma'nâsı: Her memlûkde bilâ mâni' ve lâ merâci' tasarruf eder. Yani irâde-i aliyyesi taalluk eden şeyi meşiyet ve tedbîriyle keyfi mâ yeşâ infâz ve icra eder ki dilediğini îcâd ve i'dâm ve ibkâ ve ifnâ eyler. Aslâ mâni' ve muâkıb yokdur. اذآ اراد اللّه شيْئًا انْ يقُولَ لهُ كُنْ فيكُونُ (Sure-i Yâsin-82-) Bu isimden hazz-ı abd vucûd mülkine mâlik ve râh-ı adâlete sâlik olup, nefs-i emmâre levsinden ruhunu tâhir ve hevâ-i ma'sîyyete tevcihden a'zâsını mâni' ve kâhir ve fâriğ ve sâbir kıla. Bu ismin havâsından biri vucûd-i ikrâm olmağın ona devâm eden kimseye Allâhü Teâlâ mal i'tâ edib bifazlla ağnâ eyler. Şemsü'l-Maârif'de der ki: Bu ism-i câmi' ve sırr-ı sâtıın zikrini iksâr eden kimse tâlib-i mülk ise Allâhü Teâlâ i'tâ eyler. Ve bunun murabbaı celîlü'l-kadrdır.

ذوالجلا والاكرام (**ZÜ'L-CELÂLİ VE'L-İKRÂMİ**) Mecrurlardır. Ma'nâsı: Azamet ve kibriyâ ve i'tâ ve ifdâl-i tâm sahibi demektir. Bu isimden hazz-ı abd hüsn-i hulk olup, akrân ve emsâli arasında inâm ve ifdâl ile celîlü'l-kadr ola. Ve ahlâk-ı cemîle ile meşhûr-i effâk, ehl-i infâk ola. Bu ismin havâsından biri zâkir-i dâimine vucûd-i izzet ve kerâmet ve zuhûr-i celâletdir. Kimyâ-i Saâdet-i Rabbâniyye'de der ki: Bu ism-i bedî'i'ş-şân, celîli'l-burhân ism-i a'zamdır. Her kim kamer ziyâde iken gümüşden bir hâtem üzerine nakş edip Allâhü Teâlâ'dan ne suâl eylese bikeremihi i'tâ eyler. Ve bu bedî' esmâdandır. Her kim sandık ve yâhut bâb-ı dâre perşembe günü evvel saatde yazsa Allâhü Teâlâ bu ism-i azîm ve sırr-ı kerîm bereketine sârik ve lussdan emîn eyler. Ve her kim murabbaını vaz' edip haml eylese ona nazar eden mehîb görür. Bunda Hüsâmeddîn-i Uşşâkî Kuddise Sırruhü'l-Bâkî ziyâdâtında الرب (*ER-RABBÜ*) Vâki'dir.

المقسط (**EL-MUKSİTÜ**) Zamm-ı mîm ve sukûn-i kâf ve kesr-i sîn iledir. Ma'nâsı: Hükmünde cevr etmeyip adl ve insâf edici demektir. Bu isimden hazz-ı abd kendi nefsini ne sânır ise âhire dahî onu sâna ki hakîkat-ı îmâna duhûl bununla hâsıl ve kemâl-i adle mü'min bununla vâsıl olur. Ve bu ismin havâsından biri zâkir-i dâiminden ibâdetde nefî vesâvisdir. Şemsü'l-Maârif'de der ki: Bu ism-i kerîm ve zikr-i azîmi iksâr eden kimseye esrâr-ı mevâzîn keşf olur. Ve adâletle muttasıf olup eseri zâhir ve bâtına sirayet eder.

الجامع (**EL-CÂMİ'U**) Ma'nâsı: Mütemâsilân ve mütezâddân ve mütebâyinânı cem' ve te'lîf edici yâhut evsâf-ı kemâli câmi' yâhut جامِعُ النّاسِ لِيوْمٍ لا ريْب فيهِ (Sure-i Âli İmrân -9-) demektir. Ve bu isimden hazz-ı abd murâkabe ve heybet ve tefvîz ve ta'zîm ile muhâsini câmi' olup kabâyihden mücânib olmaktır. Bu ismin havâsından biri zâkir-i dâimi makâsıd ve ahbâbı ile cem' olur.

الغنى (**EL-GANİYYÜ**) Gayının fethi ve nûnnun kesri ve yânın teşdîdi iledir. Ma'nâsı: Zât ve sıfât ve efâlinde her şeyden müstağnî olup hiç bir şeye muhtac değildir, demektir. Bu isimden hazz-ı abd fakr ve fâkasını Hakk'a izhâr eyleye. Zîrâ hakîkatde gınâ ve devlet fakr ve kanâatdadır. Ve erbâb-ı tahkîk katında belâ ve meşakkat saltanat ve devletdir. Ve bu ismin havâsından biri her şeyde vucûd-i âfiyet olmağın her kim zikrini iksâr eylese cesedinde yâhut gayrinin cesedinde olan marazı ve belâyı Allâhü Teâlâ izhâb eyler. Kimyâ-i Saâdet-i Rabbâniyye'de der ki: Bu ismin sırrı nurânî ve rakamı ruhânîdir. Zikrini iksâr eden kimsenin

esbâb-ı dünyeviyyesi kesîr olup rızkı vasi‘ olur. Ve her kim kamer ziyâde iken cuma günü sâat-i evvelde bir cism-i latif üzerine vaz‘ edip üzerine ta‘lîk eylese ticâreti merbuh olur.

المغنى **(EL-MUĞNÎ)** Zamm-ı mîm ve sukûn-i gayn ve kesr-i nûnladır. Ma‘nâsı: İbâdından dilediğine gınâ ve kifâye i‘tâ edici demekdir. Bu isimden hazz-ı abd iktidârı mikdârı fukarâya bezl-i mâl ve sahâvet etmeğe sa‘y ve himmet ede ki yevm-i ukbâda bâb-ı cennet-i eshiyâ feth etse gerekdir. Ve bu ismin havâsından biri vucûd-i gınâ olmağın o bâbda halkdan me’yûs olan kimse her gün bin kerre yâhut ale’t-tevâlî on cuma gecesi on bin kerre kırâ'at eylese bi izn-i hüdâ-i müteâl eser-i gınâ zâhir olur. Şemsü'l-Maârif’de der ki: Bu ism-i celîl-i nurânî ve sırr-ı cemîl-i rabbânînin zikrini her kim iksâr eder ise Allâhü Teâlâ halkdan onu ganî eyler. Ve her kim murabbaını şeref-i zuhalde vaz‘ edip haml eylese ve adedince zikr eylese ve ba‘de sure-i duhâyı okusa ve ba‘de

اللهم يسر بفضلك على فى السر الذى يسرته على
كثير من عبادك واغننى بفضلك عمن سواك

Yarabbi bir çok kullarına kolaylaştırdığın sır içinde fazl ve kereminle banada kolaylaştır. Beni zengin eyle ve senden başkasına ihtiyacdan beni müstağni kıl.

Diye. Ve buna kırk gün ale’t-tevâlî devâm ede. Allâhü Teâlâ ol kimseye menâmda yâhut yakazada mâl irsâl eyler.

المعطى **(EL-MU‘TÎ)** Mu‘nî veznindedir. Ma‘nâsı: Dilediğini dilediği kimseye i‘tâ edici yâhut ibâdına muhtac olduklarını ve şanlarına lâyık ve a‘yânlarına muvâfık olanı i‘tâ edici demekdir. Hazreti Ebû Hüreyre Radıyallahü Anh rivâyeti üzere mazbût olan esmâ-i hüsnâda bu ism-i mu‘tî münderic değil isede Hazreti Pîr Kuddise Sırruhü'l-Münîr vird-i şerîf ve hizb-i latîfinde müsebbitdir. Ve ba‘zı nushalarda metrûkdur. Lâkin bizim ahzımız meşruhumuzdur.

المانع **(EL-MÂNİU)** Ma‘nâsı: Edyân ve ebdândan esbâb-ı helâk ve noksanı red edici yâhut men‘ine müstehak olanı adâleten men‘ edici yâhut dilediği kimseden i‘tâyı men‘ edici demekdir ki men‘ine mu‘tî, i‘tâsına mâni‘ yokdur. Nitekim hadîs-i şerîfde:

اللهم لا مانع لما اعطيت ولا معطى لما منعت

Ey Allâhım senin verdiğine kimse mani‘ olamaz ve vermediğinide kimse veremez.

Varid olmuşdur. Bu isimden hazz-ı abd havâyîcini Hakk’dan gayriden taleb eylemeye ve gayrinin i‘tâ ve men‘ine i‘timâd eylemeye. Ve emri üzerine vukûf etmeyip i‘tâ ve men‘ eyleye. Ve bu iki ismin havâsından biri zâkir-i dâimine, dilediğine tahsîl-i atâ ve haşî ettiğine tahsîl-i men‘dir. Şemsü'l-Maârif’de der ki: Bu ism-i celîl-i nâfi‘ ve sırr-ı cemîl-i mâni‘in zikrini iksâr eden kimseyi Allâhü Teâlâ havfünden himâyet eder.

الضار **(ED-DÂRRU)** Teşdîd-i râ ile dir. Ma‘nâsı: Her zarar ve kederi bi’l-vâsıta ve bilâ vâsıta dilediği kuluna dilediği keyfiyetde adlen îsâl edici demekdir.

النافع **(EN-NÂFİ‘U)** Ma‘nâsı: Her nef‘ ve hayrı bi’l-vâsıta ve bilâ vâsıta dilediği kuluna dilediği keyfiyetde lutfen ve keremen ve fadlen îsâl edici demekdir. İnsan ve şeytân ve sâir mahlukât binefsihim ızrâr ve infâa kadirlerdir zan olunmayıb, onların cümlesi esbâb-ı musahharedir. Yani cenâb-ı kâdirin kudret-i ilâhiyesiyle zuhûr eder. Ve kudret onun sıfât-ı zâtiyesidir ki her ne makûle-i makdûra tealluk etse bî-tevsît ve âlet vucûda gelir. Hemân îmân

ve i‘tikâdımız üzere خيره وشره من الله تعالى (*Kaderin hayırlısınında şerlisininde haliki Allâhdır.*) deyû her zarar ve nef‘î kader-i ilâhiyeye taalluk ve من آمن بالقدر امن بالكدر النور (*Kim kadere inandı kederden emîn oldu.*) Fehvâsıyla amel etmek lâzımdır. Bu iki isimden hazz-ı abd nefs-i emmâresine muzır olan hevâsından men‘le ve müştehâsını kal‘ ve kam‘ ile ve fadâil-i ruhâniyeye şuguli sebebiyle ruh-i şerîfine nef‘î erişe ve riyâzât ve mücâhedât ve a‘mâl-i sâlihât ile tahsîl-i kemâlât-ı dürşe. Ammâ ism-i Dârr’ın havâsından biri her cuma gecesi yüz kerre zikr eden kimseye Allâhü Teâlâ kurbiyet hâsıl eder. Ammâ ism-i Nâfi‘in havâsından biri hâl-i cimâ‘da kalbiyle zâkir olanı zevcesi sever. Şemsü'l-Maârif’de der ki: Bu ism-i celîl-i câmi‘ ve sırr-ı azîm-i nâfi‘de her sakîm için şifâ ve her mübtelâ için muâfât vardır. Ve hâlet-i zararda zikrini iksâr eden kimseye Allâhü Teâlâ âfiyet ihsân eder. Ve her kim vefk-i murabbaını gümüşden bir murabba hâtem üzerine şeref-i kamerde vaz‘ edib onunla marazı olan tahtim eylese Allâhü Teâlâ âfiyet ihsân eyler. Ve lâyık olan vefkin cihât-ı erbaasına

وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْاٰنِ مَا هُوَ شِفَاۤءٌ وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِن۪ينَۙ وَلَا يَز۪يدُ الظَّالِم۪ينَ اِلَّا خَسَاراً

(Sure-i İsra-82)

(**EN NÛRU)** Zamm-ı nûn iledir. Ma‘nâsı: Bizâtihi zâhir ve semâvât ve arz ve sâir zuhur ve tenevvür şânından olan eşyâyı münevvir demekdir. Yâhut a‘yânı ‘ademden vucûda mazhar demekdir. Ve lugatda nûr zulmetin zıddı olan aydınlığa denir ki sûrî ve ma‘nevî i‘tibârıyla iki nev‘idir. Biri ayn-ı basîretle ma‘kûl ve envâr-ı ilâhiyeden münteşir olan nûr-ı akl ve kur’ân gibi ve biri ayn-i basar ile mahsûs ve ecsâm-ı nîreden ibâret olan şems ve kamer ve kevkeb ve sirâc ve sâiri gibi. Bu isimden hazz-ı abd envâr-ı maârifle kalbi münevver ve esrâr-ı avârifle sadrı mazhar ve envâr-ı ulûmla gönlünü pür nûr ve esrâr-ı fehimle kalbi ma‘mûr edib mehâsin-i ahlâkla meşhûr-i âfâk ola. Bu ismin havâsından biri zâkir-i dâim olan sulehâda nûr-i kalb ve envâr-ı cevârih zuhûr eder. (*Ve lizâ Mürşid-i Âlem Sallallâhü Aleyhi ve Sellem evvel-i nehârın zuhûruında ki o vakt salât-ı fecrdir. Bu duâ-i şerîfe ki:*
“اللهم اجعل لى نورافى قلبى ونورا فى قبرى ” *ila ahir kırâ'atına muvâzabet buyururlar idi.*)
Şemsü'l- Maârifde der ki: Bu ism-i celîl-i câzib ve sırr-ı cemîl-i celânın zikrini iksâr eden kimsenin kalbini Allâhü Teâlâ münevver kılar. Ve bu ismin vefki celîlü’l-kadrdir. Şeref-i şemsde vaz‘ olunur hâmilinin zâhir ve bâtını münevver olur.

الهادى (**EL-HÂDÎ)** Ma‘nâsı: İbâdına fazl ve keremiyle hidâyet edici ve levâzımat ve mühimmâtlarında cemî‘ halâyıkı irşâd edib dalâletden necât verici demekdir. Yâhut havâs-ı ibâdına ma‘rifet-i zâtını keşifle hidâyet ve avâm-ı ibâdına delâil ve berâhîn ile ma‘rifetini hidâyet edici demekdir. ليس الهادى الا هو (*Leyse’l-hâdî illâ hû*) Bu isimden hazz-ı abd-ı tâlib-i irfâne ilim ve irfânla hidâyet ve pîr ve civâne lutf ve ihsânla inâyet ede. Ve erbâb-ı dalâleti pend ve nasîhat ile dergâh-ı Hakk’a davet ve herkese istitâatı mikdârı nusret edib tarîk-i cennete delâlet ede. Bu ismin havâsından biri zâkir ve hâmilinin kalbini doğru yola hidâyet etmekle zikrine müdâvemet yâhut hâmil olanlar bilâd-ı emsârda tahakküm-i bi’l-hak ile merzûk olur. Şemsü'l- Maârifde der ki: Bu ism-i zâhir-i alî ve sırr-ı bâhir-i celîyi zikr, her sâlike sulûkunda muslihdir. Zikrini iksâr eden cemî‘ ahvâl-i zâhire ve bâtınada a‘mâli muvâfık olur. Ve kamer müşterîde iken gümüşten bir hâtem üzerine vaz‘ edib haml eyleyen kimseyi Allâhü Teâlâ a‘mâl-i sâlihaya muvâfık kılar. Redâ‘aye mühtedî olmayan sabînin unkuna ta‘lîk oluna mühtedî olur.

البديع (**EL-BEDÎU)** Ma‘nâsı: Her şeyi numûne ve misli yok iken ezelen ve ebeden maddesiz ve müddetsiz ve âletsiz ibdâ‘ ve îcâd edici demektir. Bu isimden hazz-ı abd ahlâk-ı hamîde ile mevsûf olub fadâil-i ilmiyye ve ameliyye ile ma‘rûf olmakdır. Bu ismin havâsından biri kazâ-i hâcet ve ref‘-i zarar olmağın yetmiş bin kerre zikr eden kimsenin hâceti

kazâ olub, zararı def‘ olur. Şemsü'l-Maârif’de der ki: Bu ism-i azîm ve sırr-ı kerîmi zikr, misli sebkat etmemiş bir sıfat izhâr etmek için muslihdir. Ve vefki celîlü’l-kadrdır. Ve bu ism-i celîli zâkir ulûm-i ilâhiye için mübtediân zâil olmaz ve Allâhü Teâlâ lisânında ulûmu inbâ‘ eder.

الباقى **(EL-BÂKÎ)** Ma‘nâsı: Dâim-i vucûddur ki onun üzerine ‘adem ve fenâ câiz olmaz demektir. Bu isimden hazz-ı abd dâr-i bekâda rûhunu ahlâk-ı şerîfe ile ibkâ edib, hevâ-i nefs-i hasîs ile izâle ve ifnâ eylemeye ki erbâb-ı bekâ a‘mâl-i sâlihâtla cennâta duhûl eyler. Ve eshâb-ı fenâ zünûb-i seyyiâtiyle nîrâna duhûl eyler. Ve bu ismin cümle-i havâsından biri bin kerre zikr eden kimse hemm ve zarardan halâs olur. Şemsü’l-Maârif’de der ki: Bu ism-i azîm-i rabbânî ve sırr-ı kerîm-i nûranî fesâd havfî olan eşyanın üzerine tâlı‘-i sâbitde nakş olunur ise hıfz olur. Ve kendine zikir ittihâz eden kimsenin cismine maraz mu‘terî olmaz. Ve sâhib-i mülk zikrine devâm etse âfât-ı reddiyeden mülki sâbit ve selîm olur.

الوارث **(EL-VÂRİSÜ)** Ma‘nâsı: Cemî eşyânın ehli fenâ buldukda eşyâ için vârisdir. Yâhut bir ehad için davâyı mülk kalmayarak mâl ve memâliki ona rucû‘ edici demektir. Bu isimden hazz-ı abd maârif-i ilâhiyyeye vâris olub ahlâk-ı rabbâniyye ile muttasıf ola ve ulemâ ki ilim ve hikmetde verese-i enbiyâdır. Kasd ve himmet ede, onların tarîkine sâlik ola. Bu ismin havâsından biri zevâl-i tahayyür olmağın beyne’l mağrib ve’l ışâ mütehayyiren bin kerre zikr edenin hayreti zâil olur.

الرشيد **(ER-REŞÎDÜ)** Ma‘nâsı: İbâdını doğru yola hâdî ve bir ehad ile istişâresiz umûr-i mukadderesinde hüsnü’t takdîr demekdir. Bu isimden hazz-ı abd tâlib-i rüşde râh-ı reşâdi ta‘lîm ve irşâd edib, erbâb-ı dalâleti tarîki hidâyete koymağa sa‘y ve ihtimâm ede ki irsâl-i rusul ve inzâl-i kütübden murâd, ibâd-ı ilâhiyi dergâh-ı Hakk’a da‘vet edib, ma‘siyet ve fesâddan men‘ eylemekdir. Bu ismin havâsından biri kabûl-i amel için ba‘de salâtü’l-işâ yüz kerre zikr olunur. Şemsü'l-Maârif’de der ki: Bu ism-i şerîf ve zikr-i latîf zikrini her kim iksâr ederse âkibeti cemî tasarrufatında hamd eder. Ve murabbaı vefka vaz‘ edib haml eyleyen kimsenin zâhir ve bâtın hâlî islâh olub, işlediği fiilde nedâmet zuhûr eylemeye.

الصبور **(ES-SABÛRU)** Ma‘nâsı: Usât-ı ibâde ukûbeti ta‘cîl etmeyib te’hîr eder. Belki bi-fazla o abd tövbe eder ve o ibâdının muhâlefetine ve nefs-i emmârelerinin tarîkına sulûka kesîrü’s sabırdır. demek olur. Yâhut bir fiile mübâdirde acele haml etmez demektir. Bu isimden hazz-ı abd düşmen-i hakîkisi olan nefs-i emmâresine tebaiyyet etmeyib ma‘siyetden nefsini habs ve tâât ve ibâdât ile cenâb-ı Hakk’a kurbet ve yâr ve ağyârdan giriftâr olduğu meşâkka sabr edib hüdâ-i müteâle havâle ede. Ve bu ismin havâsından biri def‘-i belâ için kable tulûu’ş-şems yüz kerre zikr eden kimseye nekbet isâbet etmez. Şemsü'l-Maârif’de der ki: Bu ism-i celîl ve sırr-ı cemîlin zikrini iksâr eden kimseye Allâhü Teâlâ inde’l-mesâib sebât-ı erzâk eder. Ve itmâm-ı amelden âciz olmaz ve ehl-i mücâhedât için zikri muslihdir.

و بالله التوفيق و حسبنا الله و نعم الوكيل و نعم الرفيق

Muvaffakiyyet Allâh iledir. Allâh bize kâfîdir ve o ne güzel vekîldir ve o ne güzel refîkdir.

İşte bu makamda esmâü’l-hüsnâ şerhi tamam oldu. Ve ba‘zı havâs Hazreti Abdü’r-Raûf Menâvî Kuddise Sırruh Câmi‘-i Sagîr şerhinde sebt ve rivâyeti üzere imlâ olundu. Ve ba‘zı dahî Hazreti Ahmed el-Bûnî Kuddise Sırruh Şemsü'l-Maârifü’l-Kübrâ nâm kitâbında ve

Abdü'r-Rahmân Bestâmî Kuddise Sırruh Kimyâ-i Saâdet-i Rabbâniyye nâm kitâbında sebt eylediği üzere biaynihi imlâ olundu.

(*Tenbîh*) Ma'lûm ola ki esmâü'l-hüsnânın her bir ismi, ism-i a'zam gibidir. Tilâvetini maksad edinen kimse ibtidâ erbâb-ı sulûkdan izin ve icâzet sâniyen cenâb-ı vâcibi'l-vucûdun ism-i şerîfi istiânetiyle niyet eylediği umûr-i hayriyyenin husûli ve halâs-i meşşâkı ve ızdırâbı için tilâvet eyledikde, ism-i şerîfin berekâtıyla nâil-i emel ve vâsıl-ı maksud olur. Ve mugâyir-i şer'-i şerîf bir nesne için tilâvete şurû' olunur ise muahharan kâri' olan kimseye hatar-ı azîm ettiğini kütüb-i ilm-i rûhâniyyeyi mutâlaa eden kimseye bî-iştibâhdır.
(*Vâridde*) Bu dahî sâlikîne hafî olmaya ki ehl-i tarîk bu esmâü'l-hüsnâyı doksan dokuz adedden ziyâde ta'dât eylediler. Zîrâ Hadîs-i Şerîf'de (el-Cemîlü, el-Ehadü, el-Mu'tî) isimleri yoktur. Ve Hadîs-i Âhar'de (el-Metînü, el- Muktediru) isimleri yoktur. Pes bunun emsâli ihtilâfî olan makâmlarda ziyâde olmak efdaldir. Bu esmâ-i şerîfe Kur'an-ı Kerîm'de mevcûd ve Hadîs-i Şerîf'de Hazreti Fahr-i Kâinât Aleyh-i Ekmelü't-Tahiyyat Efendimizin ahsâsı tertîbi üzere ma'dûddur. Menbe'-i feyz ve fazl-ı hudâ Hazreti Şeyh Ömer el-Fuâdi Kuddise Sırruh Levâyıhü'l-Envâr nâm Virdi's-Settâr şerhlerinde buyurur ki: Bu esmâ-i hüsnânın fi'l-hakîka bu vechile müretteb ve mestûr olduğunun sıhhatine delil sarîh ve sahihdir. Azîzimiz Kutb-i Cihân Şabân Efendi Sultan Kuddise Sırruhü'l-mennân Hazretleriyle türbe-i pür enverlerinde bilece metfûn olan Azîz-i Ehl-i Temyîz Muhyîddîn Efendi Kuddise Sırruhü'l-Azîz Hazretleri rivâyet ederler ki: bir gün Şabân Efendi Hazretleri bir meclis-i mazhar-ı irfânelerinde celîs oldukları ihvân-ı hullâna ve dervîşân-ı safânişâne hitâb edip bizim erkânımız huzurumuzda okunan vird-i şerîfin elfâz-ı mubârekesi aslâ tağyir olmayıb bir nokta taklîl ve taksîrden ve bir nokta ziyâde ve teksîrden begâyet hazer olunsun ki bizim huzûrumuzda okunan Vird-i Şerîf, Kutb-i Cihân Seyyid Yahya Sultân Kuddise Sırruhü'l-Mennân huzûr-i aliyelerinde okunan Vird-i Şerîf, Kalem-i Rahmân ile Levh-i Mahfûz'da yazılandır, buyurdular. Ve i'tikâdımız oldur ki O Sultân-ı eshâb-ı mükâşefe ve burhân-ı erbâb-ı müşâhede kuvvet-i kutbiyetle Levh-i Mahfûz'da öyle müşahede edib haber vermişlerdir. **(Beyân-ı âhar**) Ve dahî kıyâs budur ki Kur'ân-ı Azîmde husûsan Sure-i Haşr'ın âhirinde okunan esmâ-i şerîf gibi usûl-i arabiyye üzere hemezât-ı vasılları fasl olunmayıb vasılla okuna velâkin fasl olunub ferden ferdâ okunduğuna hikmet budur ki eshâb-ı hakâyık ve dekâyıkdan erbâb-ı işâret (*Men ahsâhâ dahale'l-cenneh*) mefhûm-i humâyûnunda ehl-i ahsâ kânûnî üzere bu ahsâya merâtib ve ahvâl i'tibâr edib ahsânın ednâ mertebesi bir kimse kırâ'atına kâdir olamayıp velakin ahsâ kaziyesine vâsıl ve cennet-i aliyeye dâhil olmak kasdına sahâyifde ve evrâkda yazılan doksan dokuz esmâ-i hüsnâ fazîletine nâil ve bu niyyet ve taviyyetle cennet-i alâya dâhil olur, buyurdular. (**Beyân-ı âhar**) Çünki ta'dât ve ahsâ bu vecihle efrâd-ı esmâ-i hüsnâda bulunacak, kırâ'atına kâdir ve âlim kimse için bu hâl i'tibâr olunub, ma'nâyı ahsâda ihtimâm kasdına her birinde olan hemezâtı vasl etmeyib fasılla okunmuşdur. *Fefhem*. Yâ tâlib el-ahsâ fî faslı esmâü'l-hüsnâ. (**Beyân-ı âhar**) Hatta ba'zı meşâyih-i mürşidîn bu ahsâ mazmûnunda ziyade ihtimâm edib evâhir-i esmânın cümlesine hiç hareke vermeyib vakf suretinde cümlesin sâkin okumuşlardır. Ammâ hâlâ Kutb-i Cihân Şabân Efendi Sultân erkânında okunan Vird gibi hareketle okunup ehl-i kırâ'at âdeti üzere ba'zısında vakf edib ba'zısında hareketle okusa câizdir. Bu hâl i'tibâre ve niyyete göredir. (**Beyân-ı âhar**) Bu Vird-i Şerîf'in cümle-i âdâb-ı müstahsinesinden biri dahî odur ki esmâ-i hüsnâ-i şerefhâllâhi kırâ'at olundukda istimâ' edenler her bir esmâda cehr-i sarîhle ferden ferdâ (celle celâluhü) yâhut (celle ve alâ) ve yâhut (azze ve celle celâlühü) ve (azm-i şâne) deyip ihtimâm ede. Ve mümkin oldukca terk etmeyeler. İntehâyi'l-kelâm min Şerhi'l-Fuâdî Kuddise Sırruhü'l-Hâdî (Hazreti Pîr Mustafâ el-Bekrî Kuddise Sırruhü'l-Bekrî Minhelü'l-Azâb nâm risâlesinde buyurur ki: Bu Vird-i Şerîf'in cümle-i âdâb-ı müstahsenesinden biri, ihvân halka olub kârî-i vird-i şerîf, şeyhin

yâhut seccâdenin taraf-ı yesârında culûs edib kırâ'at ede ve bâkî cemâat istimâ‘ edeler ve kârî-i sıfât-ı ilâhiyeden mürür ettiği vakit

تخلقوا باخلاق الله

Allâhın ahlâkı ile ahlaklanınız.

Hadîs-i şerîfince, sâmiîn onlar ile tehalluk ede. Ve esmâ-i hüsnâyı hal-i tilâvetde sukût eder ise, himmet ve azimetle ref‘-i savt ile (cell celâlühü) diyeler. Zîrâ o kalbden ref‘-i hacebe eblağdır. Ve sıfât-ı Nebî-i Muhterem Sallallâhü Aleyhi ve Sellem kırâ'at olunur iken

من ذكرت عنده فليصلى على

Ben kimin yanında anıldım ise, bana salâvât getirsin.

Hadîs-i Şerîf’ine imtisâlen ve dahî

من صلى على مرة صلى الله عليه بها عشرا

Benim üzerime kim bir defa salavât getirirse, Allâhü Teâlâ ona on kerre salât eder.

Beşâretince cehren fi’l cümle ihvân tasliye ede. Ve cihâr yâr-i güzîn hazarâtının evsâf-ı cemîleleri zikr olundukda tardiyye edeler. Ve İmâm-ı Alî Radıyallahü Anh Hazretlerinde كرم الله وجهه (*Kerremellâhü veche*) kavlini ziyâde edeler. İmâmeyn-i Ahseneyn efendilerimizin zikr-i cemîlleri geldikde kezâlik cehren رضى الله عنهما (*radıyallahü anhümâ*) diyeler. Ba‘de duâ-i ihfâya kadar sukût edib onu cümleten hafiyyen kırâ'at edeler. Ve lizâ duâ-i ihfâ tesmiye olunmuştur. İlâ âhiri’l-kelâm min Menhenü’l-Azâb (*Fâide*) Hazreti Pîr Kuddise Sırruhü'l-Münîr bu esmâ-i hüsnâyı lâm-ı ta‘rifle ahsâ edib yâ-i nidâ ile ahsâ etmediğinin vechi, Kur’ân-ı Kerîm’e iktidâdır ki Besmele’de ve Sure-i Fatihada ve gayr-i mahalde harf-i ta‘rifle vârid oldu. Ve Hadîs-i Şerîf’de Mürşid-i Âlem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem dahî bu vecih üzere ta‘dâd ve ahsâ eyledi. Ve her biri ism-i celâle sıfat ba‘de sıfat vâki‘ olmuştur. Hazreti Abdullâh eş-Şerkâvî Kuddise Sırruh tahkîki üzere lâm-ı ta‘rîfle ahsânın vechi yâ-i nidâ lâm-ı ta‘rîfin hilâfına ba‘de işâr eder. Ve kezâlik vasf ve senâda lâm-ı ta‘rîf ve münâcât ve ricâda harf-i nidâ ile müsta‘mel olmak, adâb-ı erbâb-ı tazarru‘ ve ibtihâlden olmakla bu makâm, makâm-ı harf-i nidâ olmadığı hüveydâdır. Ve dahî sâlik-i ilallâh olanlara lâyıkdır ki bu esmâ-i hüsnâyı hîn-i tilâvetde kalbini hâzır ve cevâhirini sâkin kılıb bu esmâ-i şerîfelerin envârından ifâza ile tahâret-i bâtına niyyet ede.

Hazreti Abdullâhü’l-Ehadü’n-Nurî Kuddise Sırruhü's-Sırrî ilahiyâtında buyurur.

NAZM

Sofiyâ esmâda kalma	*Gel müsemmâ dersin al*
Bil müsemmâdır hemân,	*Ta‘lîm-i esmâdan garaz.*

* * *

(**Fâide**) Sofiye-i kirâm meyânında ma‘lûmdur ki Hazreti Fahr-i Âlem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem ser levha-i evliyâ-i izâm-ı alî ve velî cenâbına alâ vechi’t-teslîs telkîn-i tevhîd-i şerîf buyurub bu tarîka-i aliyyede kadem-i irâdet ve bîat ve pây-ı hizmet ve himmet ile rehrevân-ı ka‘be-i hakîkat olan huccâc-ı sâlikân ve meslekâne makâmat-ı erbea ve merâtib-i sülüse ki etvâr-ı seba ile muabber her tavrın bir seyri mahsûsu olmakla suyûr-i seba ile müfesser olub bu mecmû‘ etvâr ve envâr ve esrâr, kelime-i celîle-i (**Lâ ilâhe illallâh)** ile cümlesini bikader-i isti‘dâdâtehüm ve kabiliyâtehüm terbiye ve irşâd ve tekmîl ve bu kelime-i celîle ile zemîmelerin hamîdeye ve bu‘delerin kurbe tebdîl buyururlar idi. Herkes merâtibince müstağrak-ı envâr-ı tevhîd ve mazhar-ı esrâr-ı tevhîd olub, âvân-ı kabiliyet olmakla esmâ-i

ilâhiyeden bir gayri isim ile sulûka muhtâc olmazlar idi. Saâdetle civâr-ı rahmete intikal buyurduklarından tâ Seyyidü't-Tâifeteyn Vâris-i Ekmel-i Hakîkat-i Muhammediyye ve Masdar-ı Ulûm-i Maârif-i Ahmediyye Hazreti Cüneyd-i Bağdâdî Kaddesenallâhü bi-Sırrıhi'l-Hâdî zamân-ı şerîflerine gelince olan ezmine mümâs ve mülâsık-i zamân-ı Resûlullâh olmağın ve tâlibân ve sâlikânda dahî âteş-i taleb ve aşk-ı müştail ve bilâ futûr ibâdât ve tââtla ve riyâzât ve mücâhedâta müştegil olduklarına binâen mürşidân-ı râh-ı hakîkat kelime-i tevhîd ile irşâd ve terbiyet ve sırr-ı fenâyı, fenâya îsâl ve delâlet ederler idi. Zamân-ı Cüneyd'den sonra Mevlâna Seyyid Yahyâ-i Şirvânî Kaddesenallâhü bi-Sırrıhü'r-Rabbânî zamân-ı şerîflerine dek, ictihâd-ı meşâyih-i izâm ve ittifâk-ı evliyâ-i kirâm ile birer birer izdiyâd ederek üç ism-i şerîf dahî zamm olunub mecmûu dört ism-i şerîf biri لا اله الا الله biri الله ve biri هو ve biri حق dır. Pes mürîd-i sâdıkı bu esmâ-i şerîfe ile terbiye ve irşâd ve tekmîl eder. oldular. Ve bunu dört makâm ad edib, vâhid ba'de vâhid tebdîl-i envâr ve esrâr ve âsârını tahsîl ve tekmîl etmede şurût-i kesîre vardır. Bu muhtasarda beyân tavîli mûcib olmakla udûl olunub mahalline ihâle kılındı. Pes Hazreti Seyyid Yahya Kuddise Sırruhü'l-A'lâya sırr-ı hilâfet-i kutbiyyet ve ziyâ-i şems-i gavsiyyet ve âsumân-ı kalblerinde dirahşân ve arab ve acem ve rûm'u münevver ve tâbân edib, ictihâd-ı savâb i'tibârı bi-tarîki'l-keşf ve'l-müşâhede teshîlen li't-tâlibîn ve imdâden li's-sâlikîn süyûr-i merâtib-i sülüseyi üç isimle ki biri حى ve biri قيوم ve biri قهار dır. Seyr ettirib bu tarîk ile terbîyet ve imdâd ve i'ânet ettiler. Binâen aleyh mecmûu fukarâ ve hulefâyı etvâr-ı sebanın makâmâtı ve merâtibi ve yedi esmâ-i mezkûre ve envâr ve âsâr ve terkîb ve ta'bîr ve vâridâtı ile irşâd ve terbiye buyurmuşlardır. Ve hassaten Yûsuf Mahdûm Hazretlerini on iki isimden beş furûu ki قادر ve قوى ve جبار ve مالك ve ودود dur. Bunlarla teslîk ettirib irşâd buyurmuşlardır. Ve hâlen ona mensûb olan meşâyihi tarîk-i halvetiyye-i şemsiyye kaddesallahü esrâr ehlehâ fî'l-bukrati ve'l-aşiyye bu vechile on iki isimle sâlikânı terbiye ederler. Ve Hazreti Şeyh Ahmed Şemsseddin Marmaravî Kuddise Sırruh ki Yiğit bâşı demekle meşhûr ve ma'rûfdur. Onlardan münşeab olan (Sinaniyye) ve (Uşşâkiyye) ve (Ramazaniyye) ve (Nuruye-i Cerrâhiyye) ve sâir kollarda dahî on iki isimledir. Lakin bunlarda olan beş furu' Şemsiye kolunda olmayıb (Vâhid, Ehad, Samed, Alîm, Azîm) Ve ba'zı şubelerinde (Vehhâb, Fettâh, Vâhid, Ehad, Samed) dir ki cim ile, celvetiyye güruhunun ve halvetiye-i şâm güruhunun dahî furuu bunlardır. Ve halvetiyenin sâir kollarında teslîk ve irşâdı fakat esmâ-i seba iledir. Lakin Kutb-i İns-i Cân Şabân Efendi Sultân Kuddise Sırruhü'l-Mennân kolunda beşinciden sonra yine (Allâh Hû) telkîn ederler. Ammâ onlardan münşeab olan Kutb-i Hakîki Hazreti Mustafa el-Bekrî es-Sıddıkî Kuddise Sırruh kolunda sâirleri gibi esmâ-i seba telkîn olunur. Beşinci tekrar olunmaz. *Fefhem.*

Hazreti Şeyh Mehmed Nazmî Halvetî Kuddise Sırruh buyurur :

NAZIM

Bahr-i fenâda hâlik olan halvetileriz.
Dürr-i bekâya mâlik olan halvetileriz.
İrsek visâli ka'besine olmaya acib
İsr-i Resûle sâlik olan halvetileriz.
Vahdet iline irdi bir ..? sâlikân
Biz ahseni'l-mesâlik olan halvetileriz.
Kayd-ı sivâdan olmak için Nazmiyâ
Halâs biz târik-i memâlik-i halvetileriz.

****

Ve dahî kemâlât-ı ilâhiyeye delâlet eden esmâ-i izâmı ahsâ ve zikirden sonra Vâzı'l-Vird Hazreti Pîr Kuddise Sırruhü'l- Münîr Mürşid-i Âlem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem ve eshâb-ı güzîn rıdvânullâhi teâlâ aleyhim ecmaîn mesleki olan tevhîd-i Rabb-ı Mecîd'den akâid-i ehl-i sünnet ve cemâat ki akâid-i islâmiyedir. İntikâl ve ona müteallik olan senâ'-i esmâ-i hüsnâya ilhâk edib ism-i mevsûlun sılasında mutazammın olan ma'nâyı takdis ve tenzîhi ve sâir sıfat-ı celîle ve cemîleyi müşir olub zatullâhdan ibâret olan ism-i mevsûl ile tekrar tavsîf edib buyurdu. الذى تقدست (**ELLEZÎ TEKADDESET)** Tâ ve kâf ve dâl müşeddede ve sîn meftûh ve uhrâ sakindir. عن الاشباه (**ANİ'L-EŞBÂHİ)** Evvelin fethi ile emsâl ma'nâsına mecrûrdur. (*Kesriyle dahî masdariyyet ma'nâsı murâd olunarak kırâ'ati sahih isede sıga-i cem' murâd olunarak fethayla kırâ'at evlâ ve ercihdir.*) ذاته (**ZÂTÜHU)** Merfû'dur. Manâsı: Esmâ-i hüsnâ ile tazarru' ve niyâz eylediğimiz şol Allâhü Azîmü'ş-Şân Hazretleri dir ki zâtı mukaddesesi bi-vechi mine'l-veche bir şeye benzemekden münezzeh ve mutahhardır demek olur. ليس كمثله شىء (**LEYSE KE MİSLİHİ ŞEYÜN)** (Sure-i Şurâ-11-) Ve dahî ولمْ يكُنْ لهُ كُفُوًا احدٌ (Sure-i İhlas - 4) kerîmelerince zât-ı âlîsi onların zâtına benzemez. Zîrâ her şey onun mahlûku ve masnûudur. Nitekim bâb neccâra ve kûz kevvâza benzemez. Amma mu'tezilenin hâlik ile mahlûk beyninde bi-hasebi'l-zât fark yoktur. Bi-hasebi'l-sıfât fark vardır dedikleri bâtıldır. Zîrâ Hakk Teâlâ zâten ve sıfaten emsâlden mukaddes ve münezzehdir. Ve Hazreti Abdülkerîm Ceylî Kaddesallahü Sırrahü'l-Alî İnsânü'l-Kâmil fî Ma'rifeti'l-Evâhir ve'l-Evâil nâm kitâbın bâb-ı evvelinde buyurur: Zât şol emirdir ki teayyünde esmâ' ve sıfât ona isnad olunur. Ve vucûdda değil her isim yâhud sıfat ki bir şey'e isnâd olundu. O zâtdır. Ve o ister ise ma'dûm olsun ankâ gibi yâhud mevcûd olsun ve mevcûd olan iki nevidir. Biri mevcûd-i mahzdır ki O Zât-ı Bâridir. Ve diğeri mevcûd-i mülhik-i bi'l-ademdir ki o zât-ı mahlûkdur. Malûm ola ki Zâtullâhi Subhâne ve Teâlâ şundan ibâretdir ki O Onunla mevcûddur. Zîrâ o kâim binefsihi dir. Ve esmâ ve sıfât onun hüvviyetine müstehakdır. Her ma'nâ ondadır. Ve muktezâsı olan suretle mutasavverdir. Yani vucûduna müstehak olan sıfât-ı kemâl ile muttasıf olur. Ve cümle-i kemâlâtından biri 'adem-i intihâ ve nefî idrâkdir. İlâ ahiri'l-kelâm min İnsani'l-Kâmil. و تنزهت **(VE TENEZZEHET)** Tekaddeset veznindedir. عن مشابهة الامثال (**AN MÜŞÂHEBETİ'L-EMSÂLİ)** Mecrûrlardır. صفاته (**SIFÂTUHU)** Merfû'dur. Ma'nâsı: Ve dahî ليست عين ذات و لا غيره ile mevsûfa olan sıfât-ı kadîmesi bi- vechin mine'l-vucûhi sıfât-ı havâdise müşâbehe ve mümâsil olmakdan münezzeh oldu, demek olur. Zîrâ mâsivâ mütegayyir ve âlâta ihtiyacları zâhirdir. Pes cemî mûcebât şeyn ve noksânı meselâ fenâ ve hudûs gibi, onları kabûl eder. Lakin sıfatullâh nekâis-i mezkûrdan münezzeh ve meâyib ve zevâlden mukaddesdir. Ve sıfât-ı Hakk dahî iki kısım olub zâtiye ve fiiliyedir. Amma zatiye semi' ve basar ve kelâm ve irâdet ve kudret ve hayat ve ilimdir. Ve amma fiiliye tekvîn ve terzûk ve ahyâ ve emâte ve gayrileri gibi cümlesi kadîme ve bizâtihi kâimedir. Zât-ı Hakk Teâlânın aynı değil ve gayri dahî değil. Meselâ aşereden vâhid gibi ki vâhid aşere olmaz ve gayri değildir. Zîrâ aşerenin vucûdu vâhidin vucûdunu müstelzim ve 'ademinden 'ademi lâzım gelir dediler. Bu tafsilâtın mahalli kütüb-i akâid ve kelâmdır. Hazreti Abdülkerîm Ceylî Kuddise Sırruhü'l-Alâ İnsân-ı Kâmil nâm kitabının bâb-ı sâlisinde buyurur: Sıfat sana halet-i mevsûfu iblâğ edendir. Yani senin fehmine ma'rifet halini îsâl ve senin indinde tekeyyüf ve vehminde cem' ve fikrinde îzâh ve aklında tekarrüb ettirir. O vakit hâlet-i mevsûfu sıfâtıyla zevk edersen bu takdirce vucûda mulâyemetden için tab'ın ona mülâyim gelir. Yâhud zevkine muhâlif gelib teneffür edersin. İlâ ahiri'l-kelâm min İnsâni'l-Kâmil و شهدت **(VE ŞEHİDET)** şın ve dâlın fethaları ve hânın kesri ve ahirinin sukûnu iledir. بربوبيت (**Bİ RUBÛBİYYETİHİ)** Mecrûrdur. آياته (**ÂYÂTÜHÜ)** (*Âyetin cemîdir.alâmet ve nişan manasınadır.Âyeti'l-Kurân Kitab-ı Kerimden muttasılü'l-manâ Kelâm-ı Şerîf'e itlak olunur. İnkıtan anhu kadar ki cümle menzilesindedir.)*

Merfû‘dur. Ma‘nâsı: Rabbi'l-Âlemîn olduğuna yani onların maliki ve onlarda dilediğine tasarruf ettiğine leyl ve nehârın tegayyürü ve ahvâl-i mahlûkâtın tebeddülü gibi olan âlemde nasb ettiği âyâtı delâlet eder, demekdir. Bazıları fıkranın mefhûmunda buyurur: Rabbi'l-Âlemîn olduğuna alâmatı ve mahlûkâtı mu‘terif ve musaddakdır, demekdir. Zîrâ halkından her biri hatta zübâb rubûbiyetine delâlet rabbisine inkıyâd ve i‘tirâf eder. *(Her şey Hakk'ın rubûbiyetine şâhiddir. Ez-cümle âyât-ı erbeası ilerubûbiyeti bedîhidir. Evvel ki âyât-ı âfâkiyedir ki semâvât ve onlarda olan kevâkib vesâire ile Hakk'ın kemâlâtı ve vahdâniyeti malum olur. İkinci âyât-ı süfliye ki arz ve onda olan eşcâr ve bihâr ve hayvânât ve vuhûş vesâirler ile malum olur. Üçüncü âyât-ı nefsiye ki bizi ahsen-i takvimde halk edip havas ve idrâk i‘tâ eyledi. Sanâyi-i a‘zâ ile malum olur. Dördüncü âyât-ı tenzîliye ki Kurân-ı Kerim ile Zat-ı İlahiye'si malum olur.)* Hazreti İbn-i Abbas Radıyallahü Anhümâ Rabbü'n-Nâs buyurur: Behâime dört şey ilhâm olundu. Biri rabbisini ma‘rifet ve biri zeker yâhud ünsâ olduğunu ma‘rifet ve biri a‘dâsını ma‘rifet ve biri alefden zarar ve menfeat vereni ma‘rifetdir. Seyfi'l-Gâlib Alî ibn-i ebî Tâlib Radıyallahü Teâlâ Anh ve Kerremellâhü Veche Hazretlerine بم عرفت ربك (*Sen neyle Rabbini bildin?*) diye suâl olunduk da: بالنوم تارة و باليقظة اخرى (*Bazan uyku ile bazan uyanıklıkla*) diye cevâb verdiler. Ve bir dahî suâl olunduk da (*Fesh-i azâim ve naks-i himem*) ile bilirim diye cevâb verdiler. Ve mahdûm-i âlîleri İmâm-ı Hasan Radıyallahü Teâlâ Anh Hazretlerine suâl olunduk da mevt-i tabîb ve kahr-ı melik-i necîb ile bilirim dediler. Ve İmâm-ı Hüseyin Radıyallahü Teâlâ Anh Hazretlerine suâl olunduk da (*fesh-i azîme ve kasr-ı meşîe ve da‘f-i erkân ve tahvîl-i hâlât ve ezmân*) ile bilirim dediler. و دلت على وحدانيته مصنوعاته (**VE DELLET ALÂ VAHDÂNİYYETİHİ MASNÛÂTÜHÜ)** İ‘râbda fıkra-i evvelînin muâdilidir. Ma‘nâsı: Cenâb-ı Vâhid'in vahdâniyetine cemî‘ masnûâtı delâlet eyledi, demektir. Zîrâ haber muhbire ve hubz habbâze ve duhân nâra delâlet eylediği gibi bu cümle-i masnûât elbetde bir sâni‘-i vâhide delâlet eyler. Ve eğer ilâh müteaddid olsaydı umûrun küllisi mühtelif ve muattal olur, hiç bir şey mevcûd olmazdı. لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ اِلا اللّٰهُ لَفَسَدَتَا (Sure-i Enbiyâ-22-) kerîmesince eğer arz ve semâda Allâh'dan gayrı ilâhlar olsaydı arz ve semâ mevcûd kalmayıb yâhud bu nizâmda kalmayıb belki bâtıl ve fâsid olurdu. Teaddüd hükümde fâsid olur. Hâsıl-ı kelâm cemî avâlim belki ondan her cins belki ondan her nevi‘ belki bir nevi‘den her şahısda Allâhü Teâlânın vâhdâniyetine delâlet vardır. Ve belki bir şahsın her tavrında vucûd-i sânia ve vahdâniyetine delâlet vardır. Onu ulû'l-elbâb olandan gayri tefekkür etmez ve bilmez. Bazı nushalarda وشهدت بربوبيته مصنوعاته ودلت على وحدانيته آياته vâki‘dir. Ve bazı meşayih-i halvetiyye kaddesallahü esrârahüm fi'l-bukreti ve'l-aşiyye ziyâdâtında (Ellezî tekaddeset) kavlinden bu makâma kadar tağyîr olunub bu vech ile ketb olunmuşdur.

الذى ليس كمثله شىء و هو السميع العليم ياصادق يا ستار يا من تقدس
عن الاشباه ذاته و تنزهت عن مشابهة الامثال صفاته يا من دلت
بربوبيته آياته و شهدت على وحدانيته نظام مصنوعاته

واحد (**VÂHİDÜN)** Merfû‘ ve münevvendir. لا من قلة (**LA MİN KILLETİN)** Mecrûr ve münevvendir. Ma‘nâsı: Zâtında ve sıfâtında birdir. Şey'-i âhardan mürekkeb değildir. Ve zâtına benzer zât yokdur. Ve birliği kıllet cihetinden değildir, demekdir. Ve vâhid olduğu vâhid adedi gibi efrâdına nisbeten kalîl yâhud cevher-i ferd gibi kalîli'l-eczâ değildir. Belki hakîkat vâcibü'l-vucûd vahdeti muktezâ olmağın hakîkîde ve sıfât-ı ulûhiyetde şerikden mümteni‘ olduğu için vâhiddir. و موجود لا من علة (**VE MEVCÛDUN LA MİN İLLETİN)** i‘râbda mâkablinin muâdilidir. Ma‘nâsı: Allâhü Teâlâ mevcûddur ki vucûdu sâir mümkinâtın vucûdu gibi illetden sâdır ve gayrîden nâşi değildir. Belki mevcûddur ki vucûdu muktezâ-i

zâtı olub te’sîr illetinden münezzeh ve müstağnidir, demektir. Zîrâ vucûdu sâir mevcûdâtdan evvel mevcûd idi. Eğer vucûdu illetden olsa sâir mevcûdâtdan biri onun üzerine takaddüm eder idi. Hazreti Caferü’s-Sâdık Radıyallahü Teâlâ Anh buyurur ki: Tevhîd bir şeyde ve bir şeyden ve bir şey üzerine olmadığını bilmekdir. Ve ba‘zıları buyurur ki: Asıl tevhîd dörtdür. Evvelki Allâhü Teâlânın vahdâniyetini bilmekdir. İkinci Allâhü Teâlânın keyfiyetden münezzeh olduğunu bilmekdir. Üçüncü Allâhü Teâlânın kemiyetden mukaddes olduğunu bilmekdir. Dördüncü Allâhü Teâlânın übüvvet ve ibniyetden müteâlî olduğunu bilmekdir. بالجود **(Bİ’L-CÛDİ)** Mecrûr معروف **(MA‘RÛFÜN)** Merfû‘dur. Ma‘nâsı: Bilâ suâl velâ istihkâk mün‘im, muhsin, kerîm olduğunu cemî mahlûkat indinde meşhûr ve mübeyyendir, demekdir. Ma‘rûf deyib ma‘lûm demediği cemî cûd ve inâma ‘adem-i ihâta-i idrâkden içindir. Zîrâ ma‘rifet idrâk-ı cüzziyât ve ilim idrâk-ı külliyâtdır. Ve hiç kimse yoktur ki Allâhü Teâlânın cemî i‘nâm ve cûduna ilmi ihâta ede, felizâ, velîye (*Âlim-i billâh*) demeyib (*Ârif-i billâh*) denir. Hazreti Abdullah eş-Şerkâvî Kaddesallahü Sırrahü şerhinde بالبر معروف (*Bi’l-birri ma‘rûfün*) vâkı‘ olub birri ihsânla tefsîr etmişdir. Ve bazıları indinde öyle kırâ'at mültezimdir. و بالاحسان موصوف **(VE Bİ’L-İHSÂNİ MEVSÛFÜN)** İ‘râbda mâkablinin mu‘âdilidir. Ma‘nâsı: Hadîsen ve kadîmen cemî halâyık indinde ihsânla muttasıf demekdir. Cümleden biri icâd-ı kâinatdır. Ve küffârı ve usâtı küfr ve isyânlar için cûan helâk etmez. İhsânı ebedî ve keremi ezelîdir. Pes cûd ile ma‘rûf olduğunu te’kîd edib buyurur. معروف **(MA‘RÛFUN)** Merfû‘ ve münevvendir. بلاغاية **(BİLÂ GAYETİ)** Mecrurdur. Ma‘nâsı: Cûdla ma‘rûf olduğuna gayet ve hadd yokdur. Yani ma‘rûf olduğu bir müddet ve bir müddetden bir müddete dek değildir. Belki, o cemî halâyık indinde ma‘rûf olmazdan evvel ma‘rûfdur, demekdir.

كنت كنزا محفيا فاحببت ان اعرف

Hadîs-i Kudsî’si halâyıka nisbetledir. Bu ta‘bîr tefhîm içindir ki ma‘rûfiyetin Bâr-i Teâlâ’da sıfât-ı kadîmeden olduğuna mâni‘ değildir. Ba‘dehu ihsânla mevsûf olduğunu te’kîd edib buyurur. موصوف بلا نهاية **(VE MEVSÛFUN BİLÂ NİHÂYETİN)** i‘râbı ke’l-ûlâdır. Ma‘nâsı: İhsânla mevsûf olduğuna nihâyet yokdur. Ve mevsûf olduğu bir müddet, bir müddetden bir müddete dek değildir. Belki halâyık indinde mevsûf olmazdan mukaddem mevsûf, demekdir. Ba‘dehu daî onun sıdkına istidlâl edib buyurur: اول قديم **(EVVELÜ KADÎMÜN)** Merfû‘ ve münevvenlerdir. Bunda uşşâkiler nushalarında كريم مقيم (*KERÎMÜN MUKÎMÜN*) ziyâdedir. بلا ابتداء **(BİLÂ İBTİDÂİN)** med ile mecrûrdur. Ve hemzesi vasliyedir. (*Yani bilâ lafzında olan lâm fetha ile ibtidâ kelimesinde olan bâ-i muvahhideye vasl olunub Lanın elifi ve ibtidâda olan hemze ikisi dahî lafızdan sâkıtlardır. Ve bilâ intihâi dahî ona kıyâs oluna*) Ma‘nâsı: O kadîmdir. Vucûduna ibtidâ yoktur, demektir ki cemî mevcûdât üzerine mebde-i vucûd i‘tibâriyle sâbıkdır. و آخر كريم مقيم بلاانتهاء **(VE ÂHİRUN KERÎMÜN MUKÎMÜN BİLÂ İNTİHÂİ)** i‘râbı ke’l ûlâdır. Ba‘zı nushada Mukîm lafzı yokdur. Ma‘nâsı: Allâhü Teâlâ âhirdir ki va‘dine vefâ ve vaidini afüv edici kerîm ve ibâdının tetbîr-i emri ile mukîm ve vucûduna intihâ yokdur ki ba‘de fenâi’l-halâik müntehâ-i vucûd i‘tibâriyle bâkidir, demekdir. (*Bu âhiriyyet bir sıfat-ı kadîmdir ki sâir eşyâ-i mahlukanın vasfı olan âhiriyyet sâhib-i nihâyet gibi olmamakla künhünden bahs ve tefekkür ve tefdîş menhî olub, bu bâbda kader-i kifâye üzere kanâat ve icmâl ve istidlâl üzere îmân edib tafsilini keşf ve şuhûda havale edeler.*) Bu makamda Hazreti Sünbül Sinân Kuddise Sırruhü'l-Mennân ziyâdâtında vâki‘dir.

اول قديم كريم بلا ابتداء و آخر رؤف رحيم بلا انتهاء

احاط (EHÂTA)Evvelinin ve âhirinin fethaları ile بكل شيء (Bİ KÜLLİ ŞEY’İN) mecrûrlardır. Ve sânî menevvendir. علما (İLMEN) Mansûb. Ma‘nâsı: Allâhü Teâlânın ilmi ma‘lûmâtın

tegayyürü ile mutegayyir olmayarak hâzır ve gâib ve celâ ve hafî ve külliyât ve cüzziyât ve vâcib ve câiz ve müstehil her eşyâyı ihâta eder. Semâvât ve arzda zerre mikdârı bir şey gâib olmaz demektir. Ve ihâta bir nesnenin künh ve nihâyetini bilmekde dakîka fevt eylemeyib vucûh ile bilmekdir. Yani Allâhü Teâlâ cemî eşyânın icmâlini ve tafsîlini ve zevâhirini ve bevâtınını âlimdir. Onlardan bir şey Hakk Teâlâ üzerine hafî olmaz, demekdir. Ve dahî inde'l-ârifîn mevcûdâtın küllisiyle Allâhü Teâlânın ihâtası mevcûdâtın suveriyle tecellîsinden ibâretdir. Pes Hakk Subhâne ve Teâlâ cemî esmâsı ehâdiyyetiyle mevcûdâtın küllisine zâten ve hayâten ve ilmen ve kudreten sârîdir. Allâhü Teâlânın ihâtasından murâd bu sirâyetdir ki semâvât ve arzda ondan bir zerre azb olmaz ve her bir şey ki azb olur 'ademe lâhık olur. Ve dediler ki bu ihâta zarfın mazrûfa ve küllün cüze ve küllînin cüz'iyâta ihâtası gibi değildir. Belki melzûmun lâzımı ihâtası gibidir. Zîrâ zât-ı mutlakasına lâhıka olan ta'ayyünât ona bivâsıta yâhud bigayri vâsıta ve bişart yâhud bigayri şart levâzımdır. Ve vahdet-i melzûmede kesret-i levâzım menâfî olmaz vallâhi a'lem bi'l-hakâyik. Bazı meşâyih-i halvetiyye kaddesallahü esrârahüm fi'l-bukreti ve'l-aşiyye ziyâdâtında ehâta ilâ ahir makâmına الذى لا اله الا هو وسع كل شىء علما (*ELLEZÎ LÂ İLÂHE İLLÂ HÛVE VESİA KÜLLE ŞEY'İN İLMÂ*)vâki'dir. و غفر **(VE GAFARA)** fetehât ile ذنوب المذنبين **(ZÜNÛBE'L MÜZNİBÎN)** Mensublardır. Yani usât-ı mü'minînin günahlarını yargılayıcı adlen ve cezâen olmayarak belki كرما و حلما و لطفا و فضلا **(KEREMEN VE HİLMEN VE LUTFEN VE FADLEN)** dir de. Dahî mansûb ve münevvendir. Ma'nâsı: Va'dine vefâ ve emrinde muhâlefetlerini gördükde gadabı münfez olmayıb muhtâc oldukları şeyleri min gayri tekellüf ve meşakkat onlara i'tâ ve kerem ve hilm ve lutf ve fazlından vaîdini afüv eder, demekdir. Yoksa gufrân iktizâ eyler amel sebebine değildir. Belki kerem ve fazlından mağfiret edib hilm ve lutfundan helâk etmez. Ve haberde vârid oldu ki İblîs-i pür telbîs aleyhi'l-la'ne Cenâb-ı Hakk'a senin izzetin hakkı için ben onların cemîini iğvâ ederim dedikde, Cenâb-ı Hakk her abd ki bir günâh işleyib istiğfâr eder ben ona mağfiret ederim, buyurdu. O İblîs aleyhi'l-la'ne ben onları istiğfârdan men ederim dedikde, Hakk subhâne ve Teâlâ,

اتمنعنى عن الغفران اغفر لهم و لا ابالى ليعلم الخلايق انى كريم رحيم

Gufrândan sen beni men edebilirmisin? Mahlûkat benim kerim ve rahim olduğumu bilsinler ki ben onları bağışlarım bir şeyede aldırış etmem.

Buyurdu. Ve Hakk Teâlânın cümle-i kereminden biri tövbeye ve suâle ve sâbika-i amele mukârin olmayarak mağfiret eder. Ve cümle-i hilminden biri abd zünûb ettikce o setr ve gufr eder. Ve abd i'nâmı tekfîr ettikce o i'nâm edib şükür ilhâm eder. Ve cümle-i lutfundan biri abdin uyûbunu fâili ve gayri için aslâ izhâr etmeyib setr eder. Hattâ o günâh ettiğini bilmez. Ve rivâyet olunur ki hafaza dahî bilkülliye unuturlar. Ve cümle-i fazlından biri kullarına bilâ mükâfât ve lâ mücâzât cenneti i'tâ eyler. Ba'zı nushalarda حلما (*HİLMEN*) makamına جود (*CÛD*) vâki' olmuşdur. (*Cûd ikrâm ve i'tâ ma'nâsınadır. Hakk Teâlânın cümle-i cûdundan biri, bilâ suâl ve lâ istihkâk i'nâm ve ikrâm edib mağfiret eder.*) Bu makamda Hazreti Sünbül Sinân ve Hüsâmeddîn Uşşâkî Kaddese Sırrahümâ el-Bâkî ziyâdâtında ve ba'zı nushalarda

حى بحياته عالم بعلمه قادر بقدرته سميع بسمعه بصير ببصره
متكلم بكلامه مريد بارادته باق ببقاءه مكون بتكوين

vâki'dir. Ve denildi ki üç şey olmasa üç şey zâyi olurdu. Eğer küffâr olmasa nâr-ı cahîm ve eğer mü'min olmasa cennet ve eğer usât olmasa rahmet zâyi olurdu.

من علم انى ذو قدرة على مغفرة الذنوب غفرت
له ولا ابالى مالم يشرك بى

Benim kâdir olduğumu bilen kimseyi bana şirk koşmadıkca hiç bir şeye aldırış etmeden onu bağışlarım.

Hadîs-i Kudsî'si beşâret-i kübrâdır. Pes imdi Hazreti Pîr Kuddise Sırruhü'l-Münîr Allâhü Teâlâ kendi zâtını vasf ettiği ile tevessülen vasf edib buyurur. الذى لم يلد (**ELLEZÎ LEM YELİD)** Meczûmdur. Ba'zı nushalarda الذى (*ELLEZÎ*) lafzı yokdur. Ma'nâsı: Şudur ki bir nesne doğurmadı demekdir. Zîrâ O samedîyü'l-sıfâtdır. Şeyh-i Küll-i Takî Hazreti İsmâîl Hakkî Kuddise Sırruhü'n-Nakî Ruhü'l-Beyân nâm tefsîrinde buyurur: Melâike ve Mesîh hakkında müfterînin zuumlarını ibtâl üzere tensîsan لم يلد (*LEM YELİD*) buyurdu. Ve lizâ nefî mâzi sıgası üzere vârid oldu. لن يلد (*LEN YELİDE*) yâhud لا يلد (*LÂ YÜLİDÜ*) denilmedi. Ma'nâsı: Ondan veled sâdır olmadı demekdir. Zîrâ O bir şeyle mücânis değildir ki cinsinden bir sâhibe olub tevellüdü mümkin ola. Eğer denilir ise ki bu sûrede لم يلد (*LEM YELİD*) diyib, Sûre-i Benî İsrâil'de لم يتخذ ولدا (*LEM YETTEHİZ VELEDÂ*) dedi. Cevâb budur ki nasârâ iki fırkadır. Biri İsâ Aleyhi's-Selâm hakikaten Allâhın oğludur derler, لم يلد (*LEM YELİD*) kavli onları redde işâretdir. Ve bir fırka Allâhü Teâlâ İbrâhim Aleyhi's-Selâmı Halîl itihâz ettiği gibi İsâ Aleyhi's-Selâmı dahî veled ittihâz etdi derler. Pes لم يتخذ ولدا (*LEM YETTTEHİZ VELEDÂ*) kavli onları redde işâretdir. و لم يولد (**VE LEM YÛLED)** Bu dahî meczûmdur. Ma'nâsı: Dahî doğmuş kılınmadı demektir. Zîrâ nisbet-i 'ademin sâbikan ve lâhikan istihâletinden için bir şeyden sâdır olmadığını onun için eb ve üm olmadı. Âbâ ve ecdâddan münezzehdir. Bazıları buyurdu: Vâlidiyet ve mevlûdiyet olmaz illâ bi'l-mesel olur. Zîrâ mevlûd lâbüd vâlidin mislidir. Ve hüvviyet-i vâcibe beyninde misliyet olmaz Subhâne ve Teâlâ an zâlik و لم يكن (**VE LEM YEKUN)** bu dahî meczûmdur. له كفوا (**LEHÛ KÜFÜVEN)** Mansûb احد (**EHADÜN)** merfû' ve münevveddir. Ma'nâsı: Ve bir kimse ona karîn ve mânend olmadı. Kendi zâtında münferid ve cemî eşyâdan müstağnîdir, demekdir. Ve küfv misl manâsınadır. Ve Hakk Teâlâya hiç bir kimse mümâsil ve müşâkil olmadı. Belki Hâliku'l- Ekfâ' Allâhü Teâlâdır. Celle Celâlühü. Ebû İshak İsferâyi'ni buyurur: Ehl-i Hakk tevhîdde cemî mâ kîlî iki kelimede cem eylemişdir. Biri herne ki evhâmda tasavvur olunur Allâhü Teâlâ onun hilâfınadır. İkinci Hakk Teâlânın zâtı bir zâta müşâbih değildir. Ve sıfâtdan muattal değildir. Tahkîk Hakk Subhâne ve Teâlâ bunu (*Ve lem yekun lehu küfüven ehad*) kavl-i şerîfinde te'kîd eylemişdir. ليس كمثله (**LEYSE KEMİSLİHÎ)** Mecrûr, شئ و هو السميع البصير (**ŞEY'ÜN VE HÜVE'S-SEMÎU'L-BASÎRU)** merfû'lardır. Ve şey'ün menevvendir. Ma'nâsı: Ona benzer bir şey yokdur. Ve O cemî esvâtı işidici ve her şeyi görücüdür, demekdir. Zîrâ O emsâl ve ezdâddan münezzehdir. Meşhûr inde'l-cumhûr oldur ki kemisli'de ki kâf zâiddir. Amma muhakkikîn demişlerdir ki zâid değildir, misil manâsınadır. Bu kelâm tarîk-i burhânî ile misl-i bârîyi nefî için sevk olunmuşdur. Zîrâ Allâhü Teâlâ için misil subûtu mislinin subûtunu müstelzimdir. Pes nefî lâzım ile infiâ-i melzûm üzerine istidlâl olunmuşdur. Ba'zı nushada البصير (*BASÎR*) makâmına العليم (*ALÎM*) vâki'dir. Hazreti Hüsameddîn Uşşâkî Kuddise Sırruhü'l bâkî ziyâdâtında ليس كمثله شئ فى الارض و لا فى السماء و هو السميع العليم (*LEYSE KEMİSLİHÎ ŞEYÜN Fİ'L-ARDI VE LÂ Fİ'S-SEMÂİ VE HUVE'S-SEMÎU'L-ALÎM*) vâki'dir. نعم (**Nİ'ME)** Evveli meksûr ve ayn sâkin ve uhrâ meftûhdur. المولا (**EL MEVLÂ)** Mîm ve lâmın fethaları iledir. و نعم النصير **(VE Nİ'ME'N-NASÎRU)** Merfû'dur. Ma'nâsı: Ne güzel seyyid dir ki siyâdet ettiği kimse zâyı olmaz ve ne güzel nasîrdir ki nusret eylediği kimse mağlûb olmaz,

demekdir. Pes bu sıfât ile muttasıf olanın şânı kerem ve atâ olmağın ondan mağfiret taleb edip, buyurur: غفرانك غفرانك (**GUFRÂNEKE GUFRÂNEKE)** mansûblardır. Ve tekrâr te'kîd içindir. Menbe'-i Feyz ve Fazl-ı Hâdî Hazreti Şeyh Ömer el-Fuâdi Kuddise Sırruhü'l-Hâdî Levâyihi'l-Envâr nâm vird-i settâr şerhlerinde buyurur: Kutb-i Cihân Şabân Efendi Sultân Kuddise Sırruhü'l-Mennân huzûr-i âlîşânlarında ve ilâ elân (*GUFRÂNEKE*) tekrar olmak üzere okuna gelmişdir. Hâlâ dahî öylece kırâ'at oluna. Ve nisbetimiz olan Hazreti Pîr Mustafa Bekrî Kuddise Sırruhü'l-Bekrî kolunda dahî ilelân tekrâr olmak üzere kırâ'at olunur. Ve Abdullâh eş-Şerkâvî Kuddise Sırruh dahî şerhinde böylece tekrâren sebt eylemişdir. ربنا (**RABBENÂ)** mansûb, و اليك المصي (**VE İLEYKE'L-MASÎRU)** merfû'dur. Ma'nâsı: Senin mağfiretini taleb ederiz ey bizim perverdekârımız dahî bizim rucûumuz senin cânibinedir, demekdir. Zîrâ her şeyin mebdeî sendendir. Ve bu iltifât-ı gaybiyeden hıtâba rucû'dur. Huzû' ve istiâne ve mağfiretullâha şevka müşirdir. وحسبنالله (**VE HASBÜNALLÂHÜ)** Merfû'lardır. Ba'de (*TEÂLÂ*) nushadır. وحده (**VAHDEHÛ)** Mansûb ve ve münferiden manâsınadır. و نعم الوكيل (**VE Nİ'ME'L-VEKÎLÜ)** Merfû'dur. Ma'nâsı: Allâhü Teâlâ birdir. Bize dinî ve dünyevî ve uhrevî cemî ahvâlde gayriye ihtiyâcsız kâfîdir. Ve umûrumuz ona müfevvezdir, demek olur. و لا حول و لا قوة (**VE LÂ HAVLE VE LÂ KUVVETE)** Âhirinin fethalarıyla, الا بالله (**İLLÂ BİLLÂHİ)** mecrûrdur. Ma'nâsı: Maâsî ve seyyiât ve münkerât ve menhiyât ve mekrûhâtdan ictinâbe kudret yoktur. Ve dahî tâât ve ibâdât ve hasenât ve hayrât ve a'mâl-i sâlihât işlemeğe kuvvet ve istitâat yokdur. Ancak Allâhü Teâlânın ismetiyle ve tevfîkiyle vardır, demekdir. Havkalenin tafsîli bâlâda sebkat etdi. العلى العظيم (**EL ALİYYİ'L-AZÎMİ)** Mecrurlardır. Ma'nâsı: Allâhü Teâlâ şerîkden münezzeh ve yüce ve her nesne ona nisbeten hakîrdir, demek olur. Bu makâmda bazı nushada

لا حول عن مصية الله الا بعصمة الله و لا طاقة لنا على طاعة الله
الا بتوفيق الله لا ملجاء و لا منجاء من الله الا اليه ما شاء
الله كان و ما لم يشاء لم يكن و ما قدر سيكون

ziyâdesi vâki'dir. يفعل الله مايشاء (**YEF'ALULLÂHU MÂ YEŞÂÜ)** üçü dahî merfû'dur. بقدرته (**Bİ KUDRETİHİ)** Mecrûrdur. Ma'nâsı: Allâhü Teâlâ Hazreti kudretiyle bilâ istîzân ve lâ meşveret her irâdesi taalluk eylediğini işler, demekdir ki (*Fa'âlün limâ yürîd*) dir. Pes lâyık olan taleb-i gufrân ve kifâye ondan ola. و يحكم ما يريد (**VE YAHKÜMÜ MÂ YÜRÎDÜ)** Merfû'lardır. بعزته (**Bİ İZZETİHİ)** Mecrûrdur. Ma'nâsı: Dahî galebe ve azamet-i ulûhiyyetiyle bilâ münâzi' hayırdan ve şerden dilediği üzere hüküm ve adlî icrâ eder. Hiç bir kimse hükm-i ilâhiyesine âriz olamaz, demekdir. Pes lâyık olan umûru ona tefvîz edip havl ve kuvveti ona isnâd edeler. الاله (**ELÂ LEHÛ)** Fetha-i hemze ve tahfîf-i lâm-ı memdûde iledir. الخلق و الامر (**EL-HALKU VE'L-EMRU)** Merfû'lardır. Ma'nâsı: Dilediği ve dilediğini halk ve icâd ve dilediğine hüküm ve adlîle emr ona mahsûsdur, demekdir. Zîrâ cemî halâyık ve onların üzerine hayırdan ve şerden cârî olan bir ehad için değildir ki isti'zân ve müşâvere ede ancak kendi içindir. تبارك (**TEBÂRAKE)** Fetehât ile الله رب (**ALLÂHÜ RABBÜ)** Merfû'lardır. العالمين (**EL ÂLEMÎNE)** Âhiri meftûhdur. Ma'nâsı: Âlemînin perverdekârı olan Allâhü Teâlânın hayrı teâzum ve tezâyid ve fazlı devâm sübüt buldu, demekdir. Ve âlem lafzı cem' kıldı. Zîrâ on sekiz bin âlemdir. Ve her âlemin terbiyesi kendi haline göredir. Zîrâ ankâya gıda olan nesne usfûra olmaz. Şu cihetden ki havsalada tefâvütleri vardır. Ve gıdâ-i cismânî ve gıdâ-i ruhânî biri birine muvâfık gelmez. Zîrâ gıdâ-i cismânî me'kûlât ve meşrûbâtdır. Ve gıdâ-i ruhânî ulûm ve meârif-i ilâhidir.

- *FASL-I SÂNÎ* –

Bu vird-i şerif mukaddemâ üç fasl üzerine taksîm olunmuşdu. İmdi fasl-ı evvel senâ ve esmâ-i hüsnâ ve sâir sıfât-ı ilâhiyye-i aliyye ittihâd ve ittisâliyle tamam olub, Hazret-i Pîr Kuddise Sırruhü'l-Münîr evsâf-ı Rasûlullah zikrine levh-i mahfûzda yazılan kelimet-i şehâdete der-akab ittisâl ve mukâranet bulunsun için üzerine bir vâv-ı atf-ı sarîh-i mürtebit ile fasl-ı sâniye şurû' edib buyurdu: و نشهد **(VE NEŞHEDÜ)** Mütekellim vahde sîgasıyla اشهد (*EŞHEDÜ*) dahî nushadır, vâvın hazfî dahî nushadır. ان (**EN)** Muhaffefedir. لا اله الا الله وحده لا شريك له **(LÂ İLÂHE İLLALLÂHÜ VAHDEHÜ LÂ ŞERÎKE LEHÜ)** Manâsı: Dahî biz şehâdet ederiz ki ibâdete lâyık ve müstehak yoktur. İllâllâhü Teâlâ ibâdete lâyık ve müstehakdır ki birdir, şerîki ve nazîri yoktur, demekdir. Menâzil-i Sâirîn nâm kitabın evâilinde der ki:

فلما خلق الله القلم قال له اكتب فقال ما اكتب قال الله تعالى اكتب
لا اله الا الله محمد رسول الله

Ne zaman Allâhü Teâlâ kalemi yarattı ve yaz buyurdu. Kalem ne yazayım dediğinde Allâhü Teâlâ lâ ilâhe illallâh Muhammedün Rasululâh yaz, buyurdu.

Hadîs-i Şerîf'i delâlet eder ki kalem-i a'lâda ve Kitâb-ı Mübîn'de intisâb-ı sûrî ile ism-i Muhammed ismullâhdan dûr olmayıb âlem-i mülk ve melekût olan kitâb-ı sûrîde bu vechiyle karîn olunca hakîkat-i âlemde dahî bihasebi'l-zât ve's-sıfât vâsıl-ı Hakk ola. Ve kelime-i tevhîdin fazâili lâ yuhsâdır. Kütüb-i kavmda mündericdir. Bahrinden bir katra bâlâda beyân olundu. Bu makâmda dahî tâlibân-ı âşıkân ve dervîşân-ı safâ nişân telezzüz eylesinler diye Hazret-i Şeyh Hasan-i Adlî Sünbülî Kuddise Sırruhü'l-Âlînin Terğîbât nâm risâlesinden bu makâma işbu tevhîdiye kasîdesi ketebe ve imlâ olundu.

Cennetin dedi ol Resûlullâh	Semen-i lâ ilâhe illallâh
Aslını saldı gülşen-i câne	Şecer-i lâ ilâhe illallâh
Anın için gıdâ-i rûh oldu	Semer-i lâ ilâhe illallâh
Hıfz ider cânı şerr-i şeytânda	Siper-i lâ ilâhe illallâh
Masivâyı yudâr neheng-âsâ	Ejder-i lâ ilâhe illallâh
Küntü kenzi sana ayân eyler	Güher-i lâ ilâhe illallâh
Getürür bahr-i vahdeti çûşa	Eser-i lâ ilâhe illallâh
İki kat itdi Pîri gerdûnî	Kemer-i lâ ilâhe illallâh
Vi'rgürür arşa câmi'-i aşkın	Minber-i lâ ilâhe illallâh
İletür râhını cinâne senin	Rehber-i lâ ilâhe illallâh
Kandırır teşne dilleri âhir	Kevser-i lâ ilâhe illallâh
Vâsıl-ı râh-ı Hakk oldun ise	Mazhar-ı lâ ilâhe illallâh
Sadef-i kalbe düşse inci olur	Matar-ı lâ ilâhe illallâh
Çend şeytânı târmâr eyler	Asker-i lâ ilâhe illallâh
Başına kim ki giydi şâh oldu	Efser-i lâ ilâhe illallâh
Şark-ü garba irişdi açılıcak	Şehber-i lâ ilâhe illallâh
Tâsı carhı delib geçer arşa	Hancer-i lâ ilâhe illallâh
Can-ü dil göklerin münevver eder	Kamer-i lâ ilâhe illallâh
Harman-ı dilde mâsıvâyı yakar	Şerer-i lâ ilâhe illallâh
Doğucak yakdı zulmet-i küfrü	Ahter-i lâ ilâhe illallâh
İrişilden dile futûh irdi	Zafer-i lâ ilâhe illallâh
Buy-ı vahdet irer yanınca dile	Micmer-i lâ ilâhe illallâh
(Adliyâ) irsle irişdi bize	Gevher-i lâ ilâhe illallâh

Bu makamda Hazret-i Sünbül-i Sinân Kuddise Sırruhü'l- Mennân ziyâdâtındandır,(الها عادلا جبارا اقرار بربوبيته و تصديقا بوحدانيته (**İLÂHEN ÂDİLEN CEBBÂREN)** Mansûblardır. Ve bunda vakf olunur. Manâsı: İlâh olduğu halde adâlet ve cebirle mevsûfdur ki ahkâmında zulumden berî ve efâlinde cevirden münezzeh ve merhem-i lutfu her mecrûhu islâh ve her şakiyyi ehl-i necât ve necâh eyler, demekdir. Menbe'-i Feyz ve Fazl-ı Hâdî Hazret-i Şeyh Ömer el-Fuâdi Kuddise Sırruhu ve Ümmime Birrihu, Makâle-i Vesîkiyye ve Risâle-i Tevhîdiyye'de buyurur: Kelime-i tevhîdin aslı üç harfdir. Evvel kelime-i ilahdır. Hakk Teâlâ Celle Celâlühü irâdet-i zâtiye-i ezeliye ile şeri'at-ı Muhammediye'ye lâzım ve tarîka-ı Ahmediye'ye vâcib tevhîd ile emr etmek irâde eyledikde ilah kelimesinin elifine dört elif dahî ziyâde edib beş eyledi ve lâmına dahî dört lâm ziyâde edib onu dahî beş eyledi ve hâsına dahî bir hâ ziyâde edib onu dahî iki eyledi. Sübût-i ilm-i ezelîsi izhâr ve hukm-i levh-i alîsi malûm olsun için. Pes bunu bildik ise evvelen malûmun olsun ki tahkîk âlihe lafzının elifi istikâmet-i abdın luzûmuna işâretdir. Ve lâmı lutfu ilâhiyeye işâretdir. Ve hâ'sı bidâyet ve nihâyetde hidâyete işâretdir. Ey ahî-i talib ve ey fehmine râgıb teveccüh-i hakîk ile teveccüh ve nazar-ı dakîk ile nazar eyle. Tahkîk bu tertîb-i azîm Allâhü hakîmin hikmetine delâlet eder. Şöyle ki tahkîk istikâmet-i abd lutfullâh-i kadîmin üzerine zuhûr-i efâl ve irâdetinde mukaddemdir. Eğer istikâmet bulunur ise lutuf bulunur. Pes, beyân oldu ki bu sıfatının gâyeti hidâyet-i rabbâniyedir. Nitekim والذين جاهد و النهدينهم سبلنا (Sure-i Ankebud-69) Kavl-i kerîminden münfehimdir. Ve bu emir فاستقم كما امرت و من تاب معك (Sure-i Hud-112) kerîmesinden fehm olunur. Zîrâ Resulullâh Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem ve ümmet-i dîne lâzım olan istikâmetle memûrdurlar. Pes, tafsîl-i hâl murâd eyleyen Tevhîdiye risâlesini mutâlaa eyleye. Fefhem. و ملكا **(VE MELİKEN)** Vav-ı atıf ve feth-i mîm ve kesr-i lâm iledir. قادراً قهارا **(KÂDİREN KAHHÂRA)** Üçü dahî mansûblardır. Bunda dahî hîn-i kırâ'atde vakf olunur. Ve ilâhen kavline atıfdır. Manâsı: Mahlûkatda kazâyâ ve tedbîrât ile tasarruf ettiği halde kudret ve kahr ile mevsûfdur ki icâdı ma'dûm ve ma'dûmu icâda kadîr ve her emrin zâhiri ve bâtını üzere galebe-i tâm ile kâhir demektir. للذنوب **(LİZ-ZÜNÛBİ)** Mecrûr. غفارا **(GAFFÂRA)** Mansûbdur. Bunda dahî vakf iledir. و للعيوب **(VE LİL-UYÛBİ)** Kezâlik mecrûr. ستارا **(SETTÂRÂ)** Kezâlik mansûbdur. Dahî vakf oluna. Manâsı: Allâhü Teâlâ cümle günâhları mağfiret etmek ve uyûbu setr eylemekle mevsûfdur, demekdir.

Ba'de و خلق الخلايق بقدرته ليلاً و نهارا kavli Hazret-i Hüsâmeddîni'l-Uşşâkî Kuddise Sırruhü'l-Bâkî ziyâdâtındandır. Pes, vahdâniyet-i bârîyi ikrâr eyledi o dahî müfîd olmaz illâ nebîsinin risâletini ikrâr ile olur. Bu kavlini buyurdu. ونشهد **(VE NEŞHEDÜ)** bunda dahî mütekelim-i vahde sıgasıyla اشهد (*EŞHEDÜ*) nushadır. ان **(ENNE)** Müşedede محمدا (**MUHAMMEDEN)** Mansûbdur. Bazı nushalarda ان سيدنا و سندنا و مولانا محمدا (*ENNE SEYYİDENÂ VE SENEDENÂ VE MEVLÂNÂ MUHAMMEDEN*) vâkı' olmuşdur. Bu kelâmdan sonra müteâref olan üzere عبده ورسوله **(ABDÜHÜ VE RASÛLÜHÜ)** denililecek mahalde Hazret-i Rasûlullâh'a esmâ-i şerîfleri hükmünde olan sıfât-ı hamide-i rûhâniye ve sıfât-ı celîle-i rabbâniyye ve sıfât-ı cemîle-i hakânilerinden bazı sıfât-ı kemâllerin zikr edib buyurdu. عبده **(ABDÜHÜ)** Merfû' المصطفى **(EL-MUSTAFÂ)** zamm-ı mîm ve sukûn-i sâd ve feth-i tâ ve medd-i fâ ile dir. Manâsı: Dahî biz şehâdet ederiz ki tahkîk Hazret-i Muhammed Perverdegârın abd-i muhtârı demek olur. Muhammed Mürşid-i Ümem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem Hazret'lerinin eşhur ve ehas ve a'ref esmâsındandır. Manâsı: çok hamd ve senâ ve medh olunmuş demekdir. Rasûl-i Ekrem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem âlem-i vucûda teşrîflerinden mukaddem melâike lisânıyla ve Hazret-i Âdem Aleyhi's-

Selâm’dan Hazret-i Rasûl-i Ekrem Sallallâhü Aleyhi ve Sellem’e gelince ba‘s olunan enbiyâ ve murselîn üzerlerine inzâl buyurulan kitâb ve sahâifde tekrar bitekrar medh ve senâ olunmakla saâdetle âlem-i vucûda teşrîflerinde zât-ı şerîfine Muhammed tesmiye olunmuşdur. Ve ondan evvel kimse bu isimle tesmiye olunmadı. Lâkin zemân-ı zuhûr-i nûrî karîb olduğu anda zikri ifşâ olunub bazı ehl-i kitâb ricâ-i nübüvvet için evlâdının isimlerini bununla tesmiye ettiler. Ve onların adedi on beşdir. Ve esmâ-i şerîfi bin ve bir rivâyetde iki bin yirmidir. Kur’ân-ı Kerîmde ve sâir kütüb-i semâviyede ve elsine-i enbiyâda ve ehâdis-i şerîfede mevcûddur. Ve kesret-i esmâ-i şerîf müsemmâya delâlet eder. Lâkin semâ‘ için elezzî ve teskîn-i lâ‘ic için eşvakı budur. Ve Allâhü Azîmü’ş-Şân onlara bu isimle nidâ ve dünyâda ve ahiretde bununla tesmiye eyledi. Ve Âdem Aleyhi's-Selâm halk olunmadan mukaddem ve kable’l-halk, halk olunmadan iki bin sene mukaddem Allâhü Teâlâ bu ismiyle tesmiye eyledi. Ve zât-ı şerîfi elsine-i avâlimde min külli’l-vucûh hakîkaten ve evsâfen ve halkan ve hulkan ve a‘mâlen ve ahvâlen ve ulûmen ve ahkâmen Muhammed olduğundan tesmiye eyledi. Ve O kelime-i tevhîd ile mahsûsdur. Ve Âdem Aleyhi's-Selâm bununla künyelendi. Ve bununla teşeffi‘ eyledi. Ve Havvâ Radıyallahü Anhâ’nın mihrinde bunun üzerine yirmi salât eyledi. انا محمد بن عبدالله **Ben Abdullâhın oğlu Muhammedim.** Hadîs-i Şerîf’ince kendilerini bu isimle tesmiye ederler idi. Ve melâike onun üzerine bu isimle salât ederler idi. Vâlidesi Âmine binti Vehb Radıyallahü Anhâ hamile oldukda gördükleri rüyâda sen bu ümmetin seyyidine hamilesin doğdukda ismini Muhammed koy diye tenbîh eylediler. Ve ceddi Abdülmuttalib dahî gördüğü rüyâ-i meşhûr sebebine ismini Muhammed koymuşdur. Ve bu ismin manâsı ve fevâid ve havâsının tafsîlini murâd eden kimse Hazret-i Mustafâ El Bekrî Kuddise Sırruhü’l-Bekrî’nin Mutalebü’l-Tâmü’s-Sevî nâm Şerh-i Hızbü’n-Nebevî’sini mütâlea eyleye. Amma bu muhtasarda bu kadar kifâyet eder. (*VE ABDÜHÜ*) nün zamîri Allâh’a râci‘dir. Abdullâh demekdir. Bu isimle dahî müşerref edib abd tesmiye eyledi ve o gâyet-i tafdîl ve tekrîmdir ki kadrini celîl ve emrini ta‘zîm edib şeb-i mi‘râcda سبحان الذ اسرا بعبده (Sure-i İsrâ - 1) buyurdu. Ve abd ismi rab ve seyyid ve mâlike muzîfdir. Zîrâ abd onun için rab olandır. Pes her kim nefsini ubûdiyetle bildi rabbisini rubûbiyetle bildi. İmdi şuhûd-i ubûdiyet şuhûd-i rubûbiyeti müsletzimdir. Her kim ubûdiyetden bi’l-külliye gâfil olmaz ilmen ve hâlen ve vecden ve tahkîkan ve vucûden abd odur. Ve ubûdiyetden adem-i gaflet kemâl-i insândır. Ve o ubûdiyete mevkûfdur. Pes, ubûdiyet kemâldir. Ve o ayn-i kemâl-i insândır. Vaktâ ki Hazret-i Fahr-i Âlem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem kemâl-i risâletde oldu, vâcib oldu ki kemâl-i ubûdiyetde dahî ola. Ve makâm-ı ubûdiyet eşref-i makâmâtdır. Belki و ما خلقت الجن و الانس الا ليعبدون (Sure-i Ezzâriyat-56) Kerîmesince îcâd onun içindir. Hazret-i Fahr-i Kâinât Aleyhi Ekmeli’t-Tahiyyât ale’l ıtlâk ekmel-i kümel oldu. Ve ubûyeti ekmel-i külli kemâldir. Pes, ubûdiyet ayn-i kemâl olduysa Mürşid-i Âlem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem için kemâl-i ubûdiyet oldu. Allâhü Teâlâ onun üzerine ism-i abd’le senâ edib, tesmiye eyledi ve eşref-i makâmâtda فاوحى الى عبده ما اوحى (Sure-i Necm-10) buyurdu. Eşref-i esmâlardan olduğuna delil-i katîdir. Zîrâ eğer Rasûl-i Ekrem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem Hazretleri’nin bundan eşref isimleri olaydı, bu makâm ki cümle enbiyâ-i kirâm ve rasûl-i izâm salâvâtullâhi ve selâme aleyhi ve aleyhim ecma‘în hazretlerinden bu şerefler ile mümtâz olmuşlardır. O ism-i şerîfe izâfet buyurulurdu. مصطفى (*MUSTAFÂ*) Bu dahî Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem Efendimizin ism-i şerîflerinden biridir. İndallâh safvet-i halk olub cemî halkın üzerine muhtâr olduğundan Mustafâ denildi.

ان الله اصطفى كنانة من ولد اسماعيل واصطفى
قريشاً من كنانة واصطفى من قريش بنى هاشم
خيارٌ من خيارٌ و اصطفانى من بنى هاشم فانا خيار من

Muhakkak Allâhü Teâlâ İsmâil Aleyhi's-Selâm evlâdından Benî Kenâneyi seçti. Kenâneden Kureyşi seçti. Kureyşden Benî Hâşimi seçti ve Benî Hâşimden beni seçti. Ben seçilmişlerin seçilmişlerinden seçilmişim.

Hadîs-i Şerîfi muhtâr olduğuna şâhid-i adldir. Ve dahî Rasûl-i Ümem Sallallâhü Aleyhi ve Sellem ahlâk-ı zemîme ve rezîlenin cemîinden ârî ve pâk olduğundan Mustafâ denildi. Ve dahî Allâhü Azîmü'ş-Şân Hazretleri kemâl-i takarrübe ihtiyâr edib derece-i refî'a ve menzile-i şâmihaya nâil ettiğinden ism-i pâkine Mustafâ denildi. Ve istifâ Hazret-i Rab'de gâyet karînden ibâretdir. و رسوله (**VE RASÛLÜHÛ)** Merfû' المجتبى (**EL-MÜCTEBÂ)** mustafâ veznindedir. Davet için ihtiyâr olunub gönderilmiş demekdir. Rasûlun beyânı zîrde gelir. Ve müctebâ ve mustafâ ikisi bir manâyadır. Ve beynlerinde umûm ve husûs mutlak vardır. Zîrâ ictibâ cemî halâik üzerine ihtiyâr olunandır, denildi.

ان الله اذا احب عبداً ابتلاه فان صبر اجتباه و ان رضى اصطفاه

Muhakkak Hazret-i Allâh bir kulu sevdiğinde ona bir musîbet verir. Eğer sabr ederse onu seçer. Ve razı olsa onu ıstıfâ eder.

Hadîs-i Şerîf'ince Allâhü Teâlâ Hazret-i Rasûlullâhı mübtelâ kıldığı mihnet ve ezâlara sabr ettiğinden ism-i pâkine Müctebâ denildi. Râzı olduğundan Mustafâ denildi.
(*Peygamberândan efdal olanlar üç yüz on üç rasûldür. Ve cümlesinden efdali olan Mürşid-i Âlem Sallallâhü Aleyhi ve Sellemdir. " LAZİME" Bu makâmda bir dakîka vardır ki mecmû'-i enbiyâ aleyhimü't-tahiyyâdan gerci o zât-ı vâlâ-i aleyhi't-tahiyyâ fazîleti mütehakkıkdır. Lâkin* لا تفضلونى على يونس ابن متى ***Metâ oğlu Yûnus üzerine beni tafdîl etmeyiniz.*** *Nehy-i Şerîf'ine imtisâlen enbiyâ-i kirâmdan nebî-i muîn üzerine tafdîl ile tekellüm olunmak su'-i edebdir, derler. Cümlesinden efdaldir. Lâkin tahsis edib meselen Hazret-i Musâ'dan yâhud İsâ'dan efdaldir, denmez. Mâhazâ fi'l-hakîka efdaliyeti umumdan münfehim idi. Zîrâ zımmında müfaddali aleyh olan nebî-i kerîme naks şâibesi istişhâm olunur ki hatar-i azîmedir. (Fefhem*)

Bazı nushalarda bu kavil nâkısdır. Lâkin bizim ahzımız meşrûhumuzdur. و امينه المقتدى (**VE EMÎNÜHÜ'L-MUKTEDÂ)** i'râbda mâkablinin muâdilidir. Manâsı: Umûr-i dînî ve dünyevîde emîn-i mü'temen-i mu'temeddir ki cemî hısâl-i hayriyede ona iktidâ olunur demekdir. Hazret-i Fahr-i Âlem Sallallâhü Aleyhi ve Sellem Hazretleri'nin bir ismi dahî Emîn dir, ki kable'l-nübüvvet ve ba'dehâ kendilerinden kizb sâdır olmadığından bununla marûf ve meşhûr idiler. Hattâ Kureyş kable'l-nübüvve محمد الامين (*MUHAMMEDÜ'L-EMÎN*) tesmiye eylediler. Ve ba'dehâ و ما ينطق عن الهوى (Sure-i Necm-3-) Kerîmesi emânet ve sadâkati inhâ eder.

انى لامين فى الارض و امين فى السماء

Muhakkak ben hem arzda ve hem semâda emînim.

Hadîs-i Şerîf'ince ve dahî مطاع ثم امين (Sure-i Tekvîr-21-) Kerîmesince kendine dahî olunan ahkâmı zabt ve hıfz ve bilâ noksân teblîğ etmede emîn olduğundan arz ve semâda emîn denildi. Ve Sure-i Fetih'de ليغفرلك الله ما تقدم من ذنبك و ما تأخر Kerîmesi azâb ve ikâbdan emîn olduğuna şâhid-i adldir. Ve Allâhü Teâlâ Hazretleri'nin vahyine ve dînine emîndir ki esrârın bazısını ketm ve bazısını ifşâ ile emr olundu. Ve câhiliyetde emîn temsiye olunması sikası ve emâneti ve hiyânetden nezâheti içindir. Ve dahî Cenâb-ı Bâri'den emirden ve nehîden ve vaadden ve vaîdden her ne geldi ise onlarda delîl-i mucizât-ı zâhiresiyle emîndir.

صدق عبدى فى كل ما يبلغ عنى

Benim abdim, benden ne tebliğ ederse hepsi doğrudur.

Hadîs-i Kuddisi'si ona şâhid-i adildir.

وحبيبه المرتضى (**HABÎBÜHÜ'L-MURTEZÂ**) İ'râbda mâkabline muâdildir. Manâsı: Allâhü Teâlânın Habîb-i Murtezâ'sı ki cümle mahlûkatdan mahbûb ve ondan ziyâde râzı demekdir. Hazret-i Rasûlullah Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellemin cümle-i isimlerinden biri Habîbullâhdır ki bu makâmda حبيبه (*HABÎBÜHÜ*) deki zamîr dahî ona râcidir. Fiîl bimanâ mefûldir ki mahbûb manâsınadır. Ve habîbin lafzatullâha izâfeti teşrîf ve ta'zîm için olmakla mahbûbullâh manâsına olub Hakk Teâlâ onunla sıfatlanmadan münezzeh olmağın böyle olan yerlerde gâyeti murâddır. Habîbin gâyeti muhibb, mahbûbunun her efâlinden râzı olub dâimâ ricâsına müsâade ve her anda inâyet ve envâ-ı niam ile müstağrak etmeğin Hazret-i Rasûl-i Ekrem ve Nebî-i Muhterem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem Hazretleri'ni envâ'-ı tekrîmât ile mükerrem ve murâd ile ber murâd etmekle حبيب الله (*HABÎBULLÂH*) ismiyle âhirde kimse tafsîf olunmayıb bu ism-i şerîf efendimize mahsûs kılındı. Kezâ Fî Şerhi'd-Delâili'l-Hayrât * vârideh * Kenzü'l-Hediyye nâm eserimizde beyân olunanın tecümesi: Muhabbet Allâhü Teâlâ'dan olduğu halde zâhiren ve batınan ziyâdet-i ikrâm manâsınadır. Nitekim mahlûkdan olduğu halde hâlik için tâat ve ihtirâmın ziyâde olduğunu iktizâ eyler. Ve bu muhabbetin zâhir manâsınadır. Amma bâtını esrârullâhdan bir sırdır ki Hadîs-i Şerîf'de

اتخذ الله ابراهم خليلا و موسى نجيا و اتخذنى حبيبا

Allâhü Teâlâ İbrâhim Aleyhi's-Selâmı dost, Musâ Aleyhi's-Selâmı kurtarılmış ve beni habîb olarak ittihâz etti.

Vâriddir. Ebû Hüreyre Radıyallahü Teâlâ Anh rivâyet eder. Şa'b-i Îmân'da mezkûrdur. Bu kavl bazı nushalarda sâkıtdır. Lâkin bizim ahzimizde mevcûd olmağın zikir ve şerh olundu. شمس (**ŞEMSÜ**) Merfû'الضحى (**ED-DUHÂ**) Zamm-ı dâd ve medd-i hâ iledir. Dâî hakîkatden mecâza udûl eyledi. Beyinlerini terk-i vâv ile fark eyleyib istilzâz kasdına mubtedâ-i mahzûfun haberi kıldı. Takdîri, هو شمس الضحى (*HÜVE ŞEMSÜ'D-DUHÂ*) dır. Manâsı: Vucûd-i manevîsi vakt-i duhâda olan vucûd-i şems-i hakîki gibidir, demek olur. Zîrâ vucûd-i manevîsi izâe-i şems gibi âlemi izâe eyledi. Zîrâ âlemîn onun şems-i manevîsinden mekârim-i ahlâk ve mehânis-i evsâf istifâde edib ondan intifâ ederler. Pes, vucûd-i şerîfi mahz-i şems oldu. Onunla intifâ etemm-i a'zamdır ki işrâk-ı nûr-i îmân ve lemeân-ı îkân ile izâle-i zulmet-i küfr eyledi. Lâkin inde'n-nâs müteârif olan izâe-i şems ekser olmağın alâ haseb-i mecrâ'l-âde ona teşbîh olundu. Ve şümûs seyf ve kalem âlemîn üzerine tafdîl olunmada tafdîl-i şems gibidir ki onun üzerine yed-i tâile olmadı. Ve eğer arzda isede lâkin vucûd-i manevîsi şems gibi a'lâ-i illîyindedir. Ve onda teşbîh vardır ki ziyâ-i daveti her bir müntefi' ve gayri müntefia bâliğ oldu. Nitekim ziyâ-i şems müntefi' ve gayri müntefia her arza vâki olur. Ve buna,

ان مثل ما بعثنى الله من الهدى و العلم كمثل غيث اصاب ارضا

Muhakkak Hazret-i Allâh'ın bana gönderdiği hidâyetle ilim tıbkı yere düşen yağmur gibidir.

Hadîs-i Şerîfi ona şâhid-i adldir ki gays müntefi' ve gayri müntefi' her arza nâzil olur. Ve kezâ Hazret-i Rasûl-i Âlem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellemin risâleti müntefi' ve gayri müntefi' olana bâliğ oldu. Ve şems-i duhâya izâfeti ta'zîm içindir. Zîrâ o vakt-i mubârektir. Nitekim Kur'ânda gelir. و الضحى (Sure-i Duhâ-1-) ve bir âyet-i aharda والشمس و ضحيها (Sure-i Şems -1-) gelir. Ve tahkîk şems o vakit derece-i kemâlde ve nûr ve ziyâsı şibâb ve

etemmdir. Ba‘de buyurdu بدر (**BEDRÜ)** Feth-i bâ-i muvahhide ve sukûnnu dâl-ı mühmele iledir. الدجى (**ED-DÜCÂ)** İ‘râbbı ke’l-evveldir. Manâsı: Onunla intifâ‘da yâhud hüsn ve behâde şedîd-i zulmet olan leylde bedr gibidir, demek olur. Yâhud şeref ve tulû‘da ve derece-i kemâlde bedr gibidir. Ve şems ile cemâl-i manevi ve bedr ile cemâl-i sûrîye teşbîh vardır, denildi. Ve şemsin takdîmi cismâniyyeti ruhâniyyetinden müstemidd olduğuna işaretdir. Nitekim nûr-i bedr nûr-i şemsden müstemiddir. Ve bazılar dediler ki bedre teşbîhe gâyet hüsnündedir. Rivâyet olunur ki Menbai’s-Sâdât Aleyhi Ekmeli’t-Tahiyyât baîdden ecmel-i nâs ve karîbden iclâ ve ahsenidir ki vech-i kamerin leyle-i bedirde tele’lûü gibi tele’lü eder. Rivâyet olunur ki cemâl-i sûrîde cemî enbiyânın hatta Yusuf-i Kerîm’in üzerine ifâka eyledi. Hazret-i Âişe Radıyallahü Anhâ’dan rivâyet olunur ki bir gece iğnesi zâyi olub kandil dahî sönüb bulmadıkda Rasûl-i Ekrem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem üzerine dâhil olub ziyâ-i vechiyle ibreyi buldular. Pes, şân-i âlîlerinden denildi.

BEYT

بلغ العلى بكماله   كشفت الدجا بجماله
حسنت جميع خصاله   صلوا عليه و آله

نور الورى (**NÛRU’L-VERÂ)** Vâvın ve râ-ı muhmelenin fethaları ile halâyık Manâsına ve zabtları ke’l-evveldir. Manâsı:

اول ما خلق الله نورى و من نورى خلق كل شئ

İlk yaratılan benim nûrumdur ve her şeyi Allâhü Teâlâ benim nûrumdan yarattı.
Hadîs-i Şerîfi meâlince nûru evvel halk olub cemî eşya ondan halk olundu, demektir. Şifâ-i Şerîf’de der ki Rasûl-i Ekrem ve Nebî-i Muhterem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem Hazretleri’nin cümle-i isimlerinden biri Nûr’dur. Manâsı: zû’n-nûr yâhud nûriyle semâvât ve aradîni münevver ve kulub-i mü’minîn hidâyetle münevver demekdir. İntehâ. Bazıları buyurur ki: Vucûd-i şerîfleri mahz (nûr) olub cümle nûr nûrundan halk olmakla on sekiz bin âlemde olan zulumât-ı küfür ve bağıyy ve tuğyân o nûr sebebiyle muzmahil olub âlemi nûr-i irfân ve şeref-i îmân ile pür nûr kılmakla ism-i pâkine Nûr denildi. Ve bu manâda sâhib-i kaside-i bürde buyurur.

B E Y T

فانه شمس فضل هم كواكبها
يظهرن انوارها للناس فى الظلم

TERCÜMESİ

Şems-i Fazl-ı Hakk Muhammed enbiyâ cümle nucûm
Pertevin peydâ idüb eylediler keşf-i zulem

Bazıları (nûru’l-verâ) kavlini nûr-i hafî ile tefsîr eylemişler ve nûrunun hafî olması mehâbetinden nâzirinin adem-i tahammülünden için yâhud âlemin ona nazarda adem-i istidâdından içindir. İntihâ.

نور الهدى (**NURU’L-HÜDÂ)** Dahî nushadır. Ve nûr bahsinde Hazret-i Câbir Radıyallahü Teâlâ Anh’ın rivâyet ettiği Hadîs-i Şerîf meşhûr ve ekser kütübde mezkûr olmağın zikrinden udul olundu. Teberrüken Kenzi’l-Hediyye nâm eserimizde zikr olunmuşdur. Murâd eden mutâlaa ede. صاحب (**SÂHİBÜ)** Merfû‘ قاب (**KÂBE)** mansûbdur. قوسين (**KAVSEYNİ)** sîn-i meftûha ile kavsın tesniyesidir. او ادنى (**EV EDNÂ)** Elif ve nûn’nun fethaları iledir. Manâsı: Leyle-i isrâda Allâhü Teâlâya kurb sâhibi ki kâbın kavse kurbu gibi yâhud ondan akrebdir, demekdir. Ve kâb diye kavsde mahall-i akd-ı veter ile makbız beyninde olan

mahalle denir. Ve her kavs için kâb vardır. Bu takdirce kelâmda kâb vardır ki asl olan kâb-ı kavs idi ki iki kâbın birbirine takarrubu gibi demekdir. Çünki Kur'ân Arab lisânı üzere nâzil oldu. Ve âdet-i arab üzere cârîdir ki onlar eğer bir şeyin bir şeye âhir-i kurbda mubâlaga irâde ederler ise bununla teşbih ederler. Ve bazılar kelâm-ı zâhiri üzeredir dediler. Ve kâbdan murâd kâbına sâdık cinsidir ki miktâr-ı mesâfeden kâben kavseyn beyninde olan demekdir. Ve Arab'ın âdeti idi ki iki kişi beyninde akd meveddet murâd ettikde kavsini medd edib âhirin kavsine îsâl edib mukabbızlar bir birine ve kâbını dahî bir birine ilsâk eyledikde beyinlerinde inikâd-ı meveddet olur. Ve bu kurb Hazret-i Fahr-i Kâinât Aleyhi Ekmeli't-Tahiyyât Efendimizden gayriye hâsıl olmadı. Bu kurbu bazılar Cebrâil Aleyhi's-Selâm'dan ve bazılar Allâhü Teâlâ'dan dediler. Ve esahh olan Allâhü Teâlâ'nın kurbudur ki onun üzerine edille-i kesîre intâk eyledi.

K I T 'A

Muhammed'den diğer yok dâhil olmuş kâb-ı kavseyne
Gürûhu enbiyâdan girmemiş bir ferd mâbeyne
Haramgâhı visâle Ahmedî tenhâ alub Mevlâ
O halvet oldu mahsûs Hazret-i Sultân-ı Kevneyn'e

* * *

Bu makâmda Hazret-i Hüsameddîni'l-Uşşâkî Kuddise Sırruhü'l-Bâkî ziyâdâtındandır.

الرسول المنهاج والنبى السراج
و صاحب الحواض والتاج و ليلة المعراج الحبيب
المنتهم و الخليل المنفهم كان سيد العرب و
العجم كان اصله آدميا و فرعه نورا نيا وشخصه
علويا بشيرا و نذيرا ابطحيا محمدا المصطفى
هاشميا الاسلام دينه و المعرفت ورده و التوجيه
ملته و الكعبة قبلته و الابرار امته و الجبريل
معلمه و الخيرات فعله قاءما بامر الله تعالى
و وحيه بقوته رحيم لامته رؤف لاصحابه حافظ
لامانته اسمه سيدنا محمد و دينه اسلام و هو
الحبيب الاكبر مالك يوم الدين

Pes, dâî mecâzdan hakîkate udûl yani sıfât-ı hakîkasını medhe rucû' edib buyurur. رسول(**RASÛLÜ)** Merfû'الثقلين **(ES-SEKALEYNİ)** Lâmın fethiyle tesniye ve âhiri mecrûrdur. Manâsı: İns ve cinni Hakkın birliğine davet için mürsel demekdir. Siyyemâ tekâlif ile yâhud zünûbla teskîl olunmakla ins ve cinne sekaleyn tesmiye olundu. Ve Hazret-i Rasûl-i Âlem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem Efendimizden evvel cinne resûl irsâl olunmadı amma Süleymân Aleyhi's-Selâm onlara hâkim idi. Resûl değildi. Fefhem. و نبى الحرمين **(VE NEBÎYYÜ'L-HARAMEYNİ)** i'râbı ke'l-evveldir. Manâsı: Şol nebîdir ki Haram-ı Kabe-i Mükerreme ve Haram-ı Medîne-i Muazzama'dan hurûc eyledi, demekdir. Vilâdet-i senîyeleri ve nübüvvet ile müşerref olmaları harem-i evvel olan Mekke de olub ve vefâtları hicret buyurdukları sânî olan Medîne'de olmağın ve kendilerinden mâadâ ol eşref-i bakâ'-i arz olan mahallerden nebî hurûc edmediğinden ona nisbet olunub (Nebiyyü'l-Haramеyn) denildi.

لا تشد الرحال الا الى ثلاث مساجد مسجدى هذا
و المسجد الحرام و المسجد الاقصى

Göç yapma ancak şu üç mescide ki benim şu Mescid'im ve Mescidi'l-Haram ve Mescidi'l-Aksâ

Hadîs-i Şerîf'ince emkineden birine teberrük ve ziyâret için sefer lâyık değildir. Ancak bu emâkin-i selâseye ki

صلاة فى مسجدى هذا افضل من الف صلاة فيما سواه

الا المسجد الحرام و صلاة فى المسجد الحرام

افضل من مأته صلاة فى مسجدى

Mescid-i Haram müstesna benim şu Mescid'imde ki bir namaz başka yerdeki bin namazdan daha efdaldir. Ve Mescid-i Haram'da kılınan bir namaz benim Mescid'imde kılınan yüz namazdan efdaldir.

Hadîs-i Şerîf'ince sevâb onlarda muzâafdır. Hazret-i Abdürrezzâk Kâşânî Kuddise Sırruhü'l-Subhânî İstilâhât-ı Sofîye'sinde der ki: Nübüvvet hakâyik-ı ilâhiyeden yani marifet-i zât-ı Hakk'dan ve esmâ ve sıfâtından ve ahkâmından ahbârdır. Ve o iki kısımdır. Biri nübüvvet-i ta'rîfiye ve diğeri nübüvvet-i teşrî'îdir. Evvel ki marifet-i zât ve sıfât ve esmâdan enbiyâdır. İkinci bunun cümlesiyle beraber tebliğ-i ahkâm ve te'dîb-i bi'l-ahlâk ve talîm-i bi'l-hikmet ve'l-kıyâm-ı bi's-siyâsedir. Bunu risâletle tahsîs eylediler. İntehâ.

وامام القبلتين **(VE İMÂMÜ'L-KIBLETEYNİ)** İ'râbı ke'l evveldir. Manâsı: İki kıblenin imâmı demekdir ki ibtidâ-i zuhûr-i islâmda Kudüs-i Şerîf'e teveccüh ile ba'de فول وجهك شطر المسجد الحرام (Sure-i Bakara-144-) emrine imtisâlen Kabe-i Mükerreme'ye teveccüh ile salâtı imâm oldukları halde edâ eylediklerinden (*İMÂMÜ'L-KIBLETEYN*) denildi. Ve onlardan gayri hiç bir nebî bu iki kıblede birden namâz kılmadı. Bu dahî kemâl-i şerefindendir ki kalbinde kıblenin Kabe olduğunu temennî eder iken Allâhü Teâlâ kabul edib Kabe'yi kıble eyledi. Yâhud kıbleteynden murâd biri Kıble-i Kabe ki ona zâhir ile yani a'zâ ve cevârihle teveccüh eyler. Ve biri kıble-i zât-ı akdesdir ki ona bâtınıyla yani kalb ve sırr ve rûhuyla teveccüh eyler. Pes Hazret-i Resûl Aleyhi's- Selâm ehl-i zâhir ve bâtın için imâm oldular. Ve ehlullâh indinde evvelkine teveccühle hâsıl olan salât mu'tedd olmaz, illâ sâniye teveccühle olur. Her ne kadar farz sâkıt olur ise dahî, fefhem. Vâcibdir ki kalbini sâir eşyadan sarf edib Allâhü Teâlâya teveccüh ede. Zâhiren kıbleye teveccüh eylediği gibi.

اذا قام العبد الى صلاته و كان وجهه و قلبه

و هواه الى الله فقد كمل صلوته وانصرف كيوم ولدته امه

Bir kimse namaza durduğunda yüzü, kalbi, arzusu Allâh'a müteveccih olursa namazı tamam olup; anasından yeni doğmuş gibi olur.

Hadîs-i Şerîf'ince vechen ve kalben Allâhü Teâlâya teveccüh tekmîl-i salâta ve vâlidesinden doğduğu gün gibi insarâfa bâis olur. Fe'l-hâsıl zâhirde musallî kıbleye teveccüh eylemedikce salâtı kabul olmadığı gibi harekât ve sekenâtında Hazret-i Rasûl-i Kâinâta ittibâ' ve ona iktidâ eylemedikce Allâhü Teâlâ'ya teveccüh hâsıl olmaz.

من احبنى فليستن بسنتى

Kim beni severse sünnetime ittibâ' etsin.

Hadîs-i Şerîf'ince muhabbetin şartı ittibâ' ve tesennündür. Pes, tâlib-i Hakk'a vâcibdir ki ibâdât ve âdâtında sünnet-i seniyeye murââtı mubâlağa ede. Ve âdâb ve sünene mülâzemet ede ki kalbi nûr-i marifetle münevver ede. Pes, sâlik eşedd-i ihtirâz ile murâât-ı sünneti zâyi etmeden ihtirâz ede. Husûsan salâtda siyyemâ huzûr-i kalb ki a'zam-ı erkân-ı salâtdır. Yarın yevm-i âhiretde لم تركت سنتى

niçin sünnetimi terk ettin, suâlinden ictinâb edeler. Fefhem. (*Terk-i sünnetde vech ve sebeb ya istihfâf-ı kalbî ile küfri hafî ve yâhud terk-i fâide ile humk-ı celîdir, dediler. Bizim gibi fıtrat-ı sefili sâhibi olanlar bu işârât ve tenbîhâtdan mahcûb ve dûr ve harîm-i ubûdiyet-i ma'bûddan mehcûrlardır. Kemâl-i hacâlet ve infiâldir ki Hazret-i Kerîm zi'l-Nevâl ol izz-ü celâle ile bu zerrei bî-misâl eylemekle sırr ve aleniyesinde âgah eder. O ise nihâyet-i cehâletinden nâşı teveccüh-i kalbi digerâna sarf edib ve ağyâra niyâz-ı sevdâsıyla gezen maa-hazâ kıbleye teveccühde vahdet şart olduğun dahî bilir.* ربنا ظلمنا انفسنا ربنا لا تؤاخذنا ان نسينا او اخطأنا

Bu makamda تاج العالمين (*TÂCÜ'L-ÂLEMÎN*) nushadır. و جد (**VE CEDDÜ**) Cimin fethi ve dâlın teşdîdiyle ve refi'ledir. السبطين (**ES-SIBTAYNİ**) Kesr-i sîn-i muhmele ve sukûn-i bâ-i muvahhide ve feth-i tâ-i mühmele ile tesniyedir ve mecrûrdur. Münferidi sıbt veledi'l-bint manâsınadır. Mefhûm-i fıkra İmâm-ı Hasan ve İmâm-ı Hüseyn Radıyallahü Teâlâ Anhümâ Hazretlerinin cedleridir demekdir. Ve fazâilleri zîrde zikr olunur. Onlar Hazret-i Rasûl-i Ekrem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem Efendi'mizin Kerîmesi'nin evlâdları olmağın (*ceddü's-sıbteyn*) diye şöhret buldular. Hazret-i Şeyh Muhammed Niyâziyü'l-Mısrîyü'l-Halvetî Kuddise Sırruhü'nün esbât hakkında bahs-i kesîri vardır. Bu makâmda keşfi câiz olmadığından udûl olunub mahalline ihâle kılındı. وشفيع (**VE ŞEFÎU**) Lafzı bilâ tenvîn merfû'dur. من (**MEN**) Feth-i mîm ve sukûn-i nûn iledir. فى الدارين (**FÎ'D-DÂREYNİ**) Feth-i râ ile mecrûrdur. Manâsı: Mü'minîn ve kâfirîne dünya ve ahiretde şefâat edicidir demekdir. Amma ahiretde mü'minîne şefâati usât-ı müznibîne lâ yezâl nârda hiç (*LA İLÂHE İLLALLÂH*) diyen kimse kalmayıncaya dek şefâat eder. Tafsîli kütüb-i mufassalede vâzıhdır. Amma küffâra arasâtda tûl-i mevkufda istirâhatlarıdır. Ve amma dünyada küffâra şefâati onlardan ref'-i hasf ve mesh ve def'-i harac ile katldan necâtları ve gayrileridir. Ve amma mü'minîne şefâati onlardan ümem-i sâbıkanın üzerine olan eskâli ki havâtır-ı kalbiye ve hatâ ve nisyânı afüv ile refi' ve salavât-ı hamse ve cuma ile gufrân-ı sagâir ve tövbede adem-i katl-i nefs ve siyâbda mevzi-i necâseti kat'dan gasle tebdîli ve salâtın elli vakitden beşe dek tahfîfi ve inde'z-zarûre cevâz-ı teyemmüm ve zekâtın rub'-i maldan rub'-ı işrîne ve siyâmın altı mâhdan bir şehre ve haccın her seneden ömründe bir kereye udûlü ve hill-i ganîmet ve hasenenin aşere emsâli olması ilâ gayr mahsûs oldu. Bundan evvel gelen enbiyânın ümmetlerine olmadı. Ve sâir enbiyâ ve evliyâ ve ulema ve suluhâ dahî âhiretde şefâat ederler. Lâkin Hazret-i Rasûl-i Âlem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem Efendimize ittiba bâbında şefâat ederler. Ve bazıları buyurur: Dâreynden murâd cennet ve nârdır ki mü'minînden cennetde olana ref'-i derecât ve cehennemde olana ondan ihrâcdır. Ve ümmetde ehl-i hakîkat dört mertebe ta'yîn eylediler. Biri ümmet-i şeriat ve biri ümmet-i şeriat ve tarîkat ve biri dahî ümmet-i şeri'at ve tarîkat ve hakîkat ve biri dahî ümmet-i şeriat ve tarîkat ve hakîkat ve ma'rifetdir. علو الهمة من الايمان (*Yüksek himmet îmândandır.*) Ve Nasûhi zade Şemseddîn Kuddise Sırruhü'l-Muîn şerhinde bu kavl شفيع المذنبين (*ŞEFÎU'L-MÜZNİBÎN*) vaki'dir. و زين (*VE ZEYNÜ*) Feth-i zâ-i mu'ceme ile merfû'dur. المشرقين والمغربين (*EL-MEŞRİKAYNİ VE'L-MAĞRİBEYNİ*) Mecrûrlardır. Manâsı: Zuhuru ve neşr-i şerîatı ile meşrikayn ve mağribeyn ehâlisini müzeyyin demekdir. Meşrikaynden murâd meşrik-i sayf ve şitâdır. Ve mağribeynden murâd mahall-i işrâk ve gurûb-i şemsdir. Yâhud meşrik-i şems ve kamer ve mağribleridir. و صاحب (*VE SÂHİBÜ*) Kesr-i hâ ile merfû'dur. الجمعة (*EL-CUMUATİ*) Zamm-ı cîm ve mîm ve feth-i ayn ile mecrûrdur. Ve sukûn-i mîm ile dahî câizdir. Ve lâkin efsah olan Kur'ân-ı Kerîmin nutk eylediği gibi ki hareke-i mîm iledir. والعيدين (*VE'L-ÎDEYNİ*) Kesr-i ayn ve feth-i dâl ile mecrûr ve tesniyedir. Murâd îd-i fıtr ve îd-i edhâdır. Mefhûm-i fıkra cuma ve îdeyn sâhibi yani onlarla muhdas demekdir ki

ondan evvel gelen enbiyâ zemânında yok idi. Hattâ Hazret-i Rasûl-i Ekrem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem Mekke-i Mükerreme'de iken olmayıb Medîne-i Münevvere'ye hicret buyurdukdan sonra ikâmetiyle me'mûr oldular. Pes, dâî medh-i izâfîsinden medh-i nesebîsine istilzâz kasdına udûl edib buyurur. رسولا مكيا **(RASÛLEN MEKKİYYEN)** İkisi dahî mansûbdur. (*Nasbı kâne muzmerin haberi ve yâhud hâldir. Ondan mâ'dâsı sıfat-ı nisbiyedir.*) Manâsı: Hakk Teâlâ'nın kullarını birliğine davet için irsâl olunmuş ve âlem-i şehâdete teşrîfleri yani mevlûdu Mekke-i Mükerreme'de ve nuzûl-i vahy dahî ondadır, demekdir. (*Kutb-i Mekk-i Hanefî el-İlâm fî A'lâm-ı Beyti'l-Haram nâm kitabında Mekke'den mâadâ yirmiden mütecâviz Mekke-i Mükerreme'nin esmâsını serd ve îrâd eylemişdir.*) مدنيا **(MEDENİYYEN)** Bu dahî mansûbdur. Medîne-i Münevvere nevverehâllâhü ilâ yevmi'l-kıyâmeye hicret buyurub o kıt'a-i cennet-i âsâde teşrîf-i dâr-ı ukbâ buyurdular. Ve o ravza-i cennet-i meşâme mensûbiyetiyle ism-i lutfîlerine Medenî denildi. (*Semhûdî Hulâsatü'l-Vefâ nâm kitabında Medîne'den mâadâ Medîne-i Münevvere'nin otuzdan ziyâde nâmını ta'yîn ve beyan eylemişdir.*)

هاشميا قريشيا **(HAŞİMİYYEN KUREYŞİYYEN)** Kezâlik mansûblardır. Yani Hazret-i Fahr-i Kâinât Aleyhi Ekmeli't-Tahiyyât Efendimiz usbeten efdal-i kabâil-i arab ve neseben eşrefî ve haseben erfa'-i evlâd-ı benî hâşim den ve sülâle-i tâhire-i risâletleri Kureyş kabilesinden olmakla onlara mensûbiyetiyle Hâşimî, Kureyşî denildi. Ve silsile-i tayyibesini bu vecihle sayarlar. Muhammed Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem. İbn-i Abdullâh ibn-i Abddulmuttalib bin Hâşim bin Abd-i Menâf bin Kusay bin Kilâb bin Mürre ibn-i Ka'ab bin Lüey bin Gâlib bin Fihr ve hüve Kureyş, bin Nadr ibn-i Kinâne bin Huzeyme bin Müdrike bin İlyâs bin Mudar bin Nizâr bin Maad bin Adnân bu mahalle kadar bilittifak ta'dâd ederler. Amma bundan sonra Hazret-i Âdeme dek ta'dâdda tarîk-i sahih yokdur. Her biri bir türlü ta'dât ederler. Vech-i sıhhati olmamağın zikr olunmayıb terk olundu. (*Kureyş ekber semek yani bir büyük balık ismidir. Mecmû' balıklar ona tâbi' ve ondan havf üzeredir. Teşbihen telkîb olundu. Bazılar dahî dediler ki Kureyş Nadr ibn-i Kenâne evlâdından bir kavimdir ki Mekke'den gayri mahallere tasarruflarında tecmi' ve takarrüşları için Kureyş denildi.*) Bu makamda عربيا **(ARABİYYEN)** nushadır. ابطحيا **(EBTAHİYYEN)** Kezâlik mansûbdur. Ebtaha elifin ve tâ-i mühmelenin fethaları ile Mekke-i Mükerreme'de bir vâdi ismi olub ekseriya Cenâb-ı Mefhar-i Enbiyâ Aleyhi Efdali't-Tahiyyâ Hazretleri'ne tecellî o havâlî-i mubarekede neşet buyurduklarından ism-i şerîflerine Ebtahî denildi. كروبيا **(KERÛBİYEN)** Ulâ meftûh ve râ-i muhmelenin zammıyla kesr-i bâ-i muvahhide ile feriştegân meyânında kerûbiyen demekle binâm olan sâdât-ı melâike ki Allâhü Teâlâ'dan eşedd-i havfi olandır. Ve lâkin bunda rivâyet teşdîd-i râ ile dir. Yani Rasûl-i Ekrem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem Hazretleri melekî sıfât olub sâdât-ı melâikeye mensûb yani beyne'l-melâike onlar seyyid-i ferişteğân olduğu gibi Efdal-i Mevcûdât Aleyhi Ekmeli't-Tahiyyât Hazretleri dahî seyyid-i enbiyâ ve belki seyyid-i ekvân olub hukûk-i beşeriyyeyi tevfiyesiyle bile O Nebî nebîhe-i huy ve hisâlde melâikeye şebihdir. روحا **(RÛHAN)** Zamm-ı râ ile mansûbdur. Yani hâlet-i bastda, انما انا بشر مثلكم **Muhakkak ben sizin gibi beşerim.** Medlûlünce beşerî yâhud mühlikât-ı nefsâniyeden hâlas olub halkı Hakk'a davetinde nefs kalmayıb belki küllisi rûh olub onda kesâfet olmadı, demekdir. Ve ekser nushalarda روحيا **(RÛHİYYEN)** vaki'dir. Lâkin bizim ahzımız meşrûhumuzdur. Ve dahî ebu'l-ervâh olub ve ayni cisim ile müşâhede-i Hazret-i İlâhiye vâki' olduğu itibârı ile ruhiyyen denildi. روحانيا **(RÛHÂNİYYEN)** Kezâlik mansûbdur. Yani hâlet-i kabz ve istiğrakda,

لی مع الله وقت لا یسعنی فیه ملك مقرب و لانبی مرسل

Benim Hazret-i Allâh ile öyle bir vaktim olur ki o zaman benimle beraber ne mukarreb bir melek nede bir peygamber olur.

Müddâsınca rûhâniyyâta mensûb idi. Yani rûh gibi cism-i mubârekinde kesâfet-i nefsâniye olmayıb,

المؤمنون لا یموتون بل ینتقلون من دار الفناء الی دار البقاء

Mü'minler ölmez, belki dar-ı fenâdan dar-ı bekâya intikal ederler.

ve dahî

من صلی علی فارد علیه

Kim bana salât ederse bende ona karşılığını vereceğim.

ve dahî

ما من احد سلم علی الا رد الله علی روحی و ارد علیه

Bana bir kimse selâm verdiğinde Allâh benim ruhumu iâde eder ve bende ona muhakkak mukabele ederim.

Hadîs-i Şerîfleri mucibince âlem-i şehâdeden âlem-i gaybe intikâlinden sonra dahî haydır. İmâm-ı Celâleddîni's-Suyûtî Kuddise Sırruh Hazretleri'nin ihyâ-i enbiyâda risâle-i mahsûsası vardır. Tafsîl-i hâli murâd eden kimse mutâlaa eyleye روحانیا (**RUHÂNİYYEN**) lafzı روحا (**RÛHÂN**) lafzına kemâle delâlet edici sıfat-ı mûzihadır ki zikr-i âtî قمرا قمریا ونورا نورانیا (*Kameren kameriyyen ve nûran nûrâniyyen*) gibidir, denildi. Şeyh Muhammed et-Tervî Kuddise Sırruhü'l-Kavî şerhinde rûhâniyyen kavli ruhâniyyen vâkidir. تقیا (**TAKİYYEN**) Tâ nın fethi ve kaf ın kesri ve yâ nın teşdîdiyle mansûbdur. Yani sagâir ve kebâir kable'l-nübüvvet ve ba'de nübüvvet sâdır olmayıb pâk ve tâhir ve ma'sûm idi. Kaldı ki küll-i yevm istiğfâre iştigâlleri (*Hasenâtü'l-ebrâr seyyiâti'l-mukarrabîn*) bâbından olub bir makâmdan, bir makâm-ı âliyeye terakkî eylediklerinde evvel ki oldukları makâmı nakıs görüb ondan istiğfâr ederler. Zîrâ o buna nisbet zenb add olunur. Yâhud ref'-i derecâtı mûcib ve yâhud hezmen linefsihi, kusûr-i ubûdiyet i'tikât ile ve yâhud mükâleme ve yâ ekl ve yâ şurb ve yâ nevm ve sâir muâmele sebebiyle huzûr-i maallâh'dan huluvviyetine istiğfâr ve yâ ta'lîmen li'l-ümme ola. Ve yâhud

لیغان علی قلبی فاستعفر الله فی الیوم و اللیلة سبعین مرة

Benim kalbime hafif bir perde (meşgûliyet) **geldiğinde gecede ve gündüzde yetmiş kerre istiğfar ederim.**

Buyurdukları üzere âsumân-ı dilden gaym-ı gînî izâle için ola. Hazret-i Ebu'l-Hasani'ş-Şâzelî Kuddise Sırruhü'l-Âlî Hazretlerine bu Hadîs-i Şerîf'de gayn işkâl olub âlem-i manâda kâilî olan Fahr-i Kâinât Aleyhi Ekmeli't-Tahiyyât Hazretlerini müşâhede buyurub suâl eylediklerinde cevâbında

فهذا غین الانوار لا غین الاكدر یا مبارك

Ey mubârek bu perde nurların perdesidir. Kederlerin perdesi değildir.

Buyurdular. Bu dahî malum ola ki cemî enbiyâ ve mürselîn aleyhim salâvâtu'llâhi Rabbi'l-Âlemîn Hazretleri'nin cümlesi nübüvvetden evvel ve nübüvvetden sonra şirk ve küfürden ve sâir kebâir ve sagâirden amden ve sehven ma'sûmlardır. Amma Hazret-i Âdem Aleyhi's-

Selâmın buğday yemesi masiyet add olunmaz. Masiyet add eden kâfir olur. Zîrâ enbiyâ-i izâm Aleyhi's-Selâm masûmlardır. Ve dahî Hazret-i Âdem Aleyhi's-Selâm isyân etmedi diyen kâfir olur. Zîrâ Kur'ân-ı Kerîm'de و عصى آدم (Sure-i Tâhâ-121-) vârid oldu. Pes, ulemâ-i müdakkikîn tedkîk ve tahkîklerinde şöyle vârid oldu ki Âdem Aleyhi's-Selâm zâhiren isyân etdi. Amma bâtında tâat eyledi zîrâ dünyaya hubûtlarıyla Hazret-i Fahr-i Kâinât Aleyhi Ekmeli't-Tahiyyât zuhûr eyledi. نقيا (**NAKIYYEN)** Feth-i nûn ile mansûbdur. Yani denâet ve rezâlet ve denesden ve tab'-ı selîmin istikrâh ve nufûs-i zekiyyenin istikzâr eylediği eşyadan cesedinde ve rûhunda pâk idi. Ve zâhir ve bâtında mecmû uyûbdan nazîf ve sâlim ve makâmât-ı alîyesine lâyık olmayan her şeyden ma'sûm ve âsım idi. Ve bu manâda Sâhib-i Kaside-i Bürde buyurur:

B E Y T

فانسب الى ذاته ما شئت من شرف

وانسب الى قدره ما شئت من عظم

TECÜMESİ

Zâtına it nisbeti istediğin şerefi
Kadrine kıl nisbeti dilediğin azmi.

*****

Hazret-i Enes ibn-i Mâlik Radıyallahü Teâlâ Anh Hazretleri'nden rivâyet olunur ki buyurdu:

ما شممت عنبرا قط و لا مسكا و لا شيئا اطيب

من ريح رسول الله صلى الله تعالى عليه و سلم

Yani ben hiç amberden ve miskden ve ne bir şeyden Rasûllullâh Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellemin râyihasından atyeb râyiha şemm etmedim. نبيا كوكبا دريا (**NEBÎYYEN KEVKEBEN DÜRRİYYEN)** Dâl da zamme ve kesre câiz ve râ-i mühmele-i meksûre ve yâ-i müşeddede dir ki sâkıb manâsınadır. Ve kevkebin sıfatıdır. (*sıfat karînesiyle bunda kevkebden murâd âfitâb-ı âlem-tâb ola.*) Ve üçü dahî nasbladır. Yani ziyâ bahşâ ve münîr ve mürtefi' ve bâlâ demekdir. Şemsü'l-Enfüs ve'l-Âfâk Aleyhi Salâvâtü'r-Rezzâk Hazretleri zulmet-i küfrü hurşid-i ziyâdâr gibi işrâk ve inzârı ile izâle eylediği cihetden nisbet ve tavsîf olundu. Yâhud şiddet-i zalâmda zu'-i sabâhın inşikâkına karîben zuhûr eden necme kevkeb-i dürrî derler. Ve lâ şek Rasûl-i Âlem Sallallâhü Aleyhi ve Sellem Hazretleri'nin vakd-i zuhûru zamân-ı fetret olmağın onda gâlib olan nûr-i ervâh ve kulûbün sabâhı üzere zulmet-i nufûs ve tabâyıın istilâsıdır. Pes, Fahr-i Kâinât Aleyhi Ekmeli't-Tahiyyât Hazretleri'nin onda zuhûriyle sabâh-i hedî ve tevfîk münşak oldu. Vakt-i zalâmda zuhûru kevkeb-i dürriye teşbîh olundu. Ve İsâ Aleyhi's-Selâm ile ba's-i beyni altı yüz senedir, denildi. Pes, hidâyetle ba's olunmağın zulumât-ı küfür nuzûl eyledi. فلله الحمد و المنه و عليه الصلوات العلية (*Hamd ve minnet Âllâh'a mahsusdur. Ve Cenâb-ı Peygamber'e de yüce salâtlar olsun)*Bazı nushada نبيا اميا كوكبا دريا (*NEBİYYEN ÜMMİYYEN KEVKEBEN DÜRRİYYEN*) ve nusha-i diğerde نبيا زكيا كوكبا دريا ve nusha-i aharda نبيا وليا زكيا كوكبا دريا vâki' olmuşdur. شمسا مضئا (**ŞEMSEN MUDİYYEN)** Zamm-ı mîm ve kesr-i dâd ile mansûblardır. Yani âfitâb-ı âlem-tâbın cemî emâkinde ziyâsı zâhir olduğu gibi Rasûl-i Ekrem Sallallâhü Aleyhi ve Sellem'in dahî umûm-i risâleti ve zuhûr-i aktârı arza bâliğ ve umûm-i rahmeti cemî halâyıka şâmil oldu. Hîn-i tulû' ve gurûbda şemsin hamrati veya inkisâfda ziyâsının noksânı vaktinden ihtirâzen (*mudiyyen*) lafzını şemse sıfat-ı mahsusa kıldı.

اصحابى كالنجوم

Benim eshâbım yıldızlar gibidir.

Haber-i Latîfi medlûlünce vucûd-i şerîfleri âsumân-ı ihtidânın hurşîd-i pür ziyâsı olmakla tavsîf eblağdır. Yâhud murâd Hazret-i Resûl-i Ekrem Sallallâhü Aleyhi ve Sellem Efendimiz bevâtın-ı mahcûbîn zulmü üzerine ziyâ-i nûr-i nübüvvet ve velâyetden şems-i ilâhi-i muzîdir, denildi. Ve bu efsâf ile nübüvvet ve risâletinin zuhûru ve umûmî ile tebaiyyet edib ve bâlâda شمس الضحى بدر الدجى نور الورى (*şemsü'd-duhâ, bedri'd-dücâ, nûri'l-verâ*) kelâmıyla zât-ı vâlâlarını tafsîf murâd olmakla meyânlarında fark zâhir olur. Ve bu şemsi'd-duhâya ve zikr-i âtî قمرا قمريا (**KAMERAN KAMERİYYEN**) bedri'd-dücâya ونورا نورانيا (**VE NÛRAN NÛRÂNİYYEN**) nûru'l-verâya nâzırlardır. (*kameran kameriyya*) mansûblardır. Ve sânî kesr-i râ ve yâ-i müşeddede ile dir. Bazı nushada قمرا بدريا (*kameran bedriyya*) ve nusha-i uhrâda قمريا بدريا (*kameriyyen bedriyyen*) ve nusha-i diğerde قمرا بدر (*kameran bedran*) ve bazı nushada fakat قمرا (*kameran*) vâki'dir. Ve Hazret-i Şeyh Şemseddîn-i Sivâsi Kuddise Sırruh nushalarında قمرا بدريا عالما توكليا شاميا حجازيا vâki'dir. Yani zemân-ı zalâm-ı küfürde nübüvvetinin zuhûru haysiyetinden yâhud a'lâsı sıfâta müştemil olan cemâl-i ma'nevî ve hüsn-i zâtında zâhir olan kemâl-i suveriyyesi haysiyetinden Rasûl-i Ekrem Sallallâhü Aleyhi ve Sellem onda illet olmayan kamer-i hâlis gibidir. Nitekim قمريا (*kameriyyen*) vasfı ifâde eder. Ve bazılar buyurur: Kamerin hilâl olduğu mebde'den bedr oluncaya dek olan izdiyâdı gibi Rasûl-i Ekrem Sallallâhü Aleyhi ve Sellem Hazretleri'nde dahî sıfât-ı kemâl şeyen fe şeyen izdiyâd bulduğu haysiyetden kamer gibidir. (*ve kameriyyen*) kavliyle vasfı etvâr-ı beşeriyyede kemâl için isti'dâdına işâretdir. Ve bazıları şakk-ı kamer mucize-i bâhiresine bu fıkrada îmâ vardır, dediler. Amma Menba'-i Feyz-i Fazl-ı Hâdî Hazret-i Şeyh Ömer el-Fuâdi Kuddise Sırruh Levâyıhü'l-Envâr nâm şerhinde bazı vird-i huvvânlar (*kameran*) kelimesini (*kameriyyâ*) diye yâ-i nisbetle okudular lâkin hata-i fahişdir. Zîrâ ehline malumdur ki mahall-i nisbet değildir, buyurmaları (*Kameran*) kelimesini (*kameriyyen*) kırâ'atından men'dir. Yoksa ikisiyle kırâ'atdan men' değildir. Ve kezâlik fehm ettikleri gibi (*kameriyyen*) lafzında olan yâ-i nisbet olmayıb tabîîdir ki Hazret-i Şâh-ı Velî Kuddise Sırruh ve Alâme-i Asr Şeyh-i Ezher Abdullah eş-Şerkâvî Kuddise Sırruh kabûl edib şerhlerinde sübut eylemişlerdir. Ve hâlâ Hazret-i Mustafa el Bekrî Kuddise Sırruhü'l-Bekrî kavlinde böylece kırâ'at olunur. نورا نورانيا (**NURAN NURÂNİYYEN**) mansûblardır. Bunda dahî (*nûriyyen nûrâniyyen*) nushadır. Yani Hazret-i Resûl-i Ekrem Sallallâhü Aleyhi ve Sellem Efendi'mizin şevâib-i a'râz-ı dünyeviyyeden hâlisa oldukları şevâib-i zalâmdan hâlis olan nûr-i nûrânî gibidir. Yâhud murâd Resûl-i Ekrem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem Cenâb-ı Hakk ve Feyyâz-ı Mutlak'ın nûrundan olmakla nûran ve mü'minîn kendi nûrundan olmakla yâhud kesâfet-i beşerîyeden halâs olmakla nûrânî denildi. Ve lizâ zıll-i şerîfleri arz üzerine vâki' olmazdı. Zîrâ nûrun zılli yoktur. Ve kerîm ve latîf ve besâm ve halîm ve afüvv idiler. Hazret-i Enes Radıyallahü Anh buyurdu ki: Hazret-i Rasûl-i Âlem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem Efendimize on sene hizmet ettim beni hiç nehir etmedi. Ve işlediğim bir şey için niçin işledin? Ve terk ettiğim bir şey için niçin terk ettin? Demedi. Ve önünden gördükleri gibi arkalarından görürlerdi. Ve zübâb cism-i şerîflerine vâki' olmazdı. Ve nevmlerinde kalbi uyumazdı. Bunların cümlesi nûrânî olduklarındandır. Eğer Hazret-i Fahr-i Kâinât Aleyhi Ekmeli't-Tahiyyât Hazretleri def'-i cû' için kuşaklarına taş vaz' ederlerdi. İmdi bu emârât te'sîr-i nefsdendir denilirse cevâb budur ki: Onların vaz'-ı haceri def'-i cû' için değildir. İstiğrâk-ı ilâhiyeden men' içindir. Zîrâ O dâim mehabbet ve müşâhededededir. Vucûd-i şerîfleri nûrânî olmağın kesâfet-i dünyadan olan haceri vaz' ile men' ederler idi. Ravzatü'l-Efkâr nâm kitabda der ki: Zıll zülmetdendir. Ve Rasûl-i Âlem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem

nûrânîdir. Ve nûr-i şems ve nûr-i kamer ve nûr-i envâr onun nûrundandır. Bârî Teâlâ halâyıka izhâr eyledi. Ve tahkîk zıll zülmânî olur. Ve Hazret-i Muhammed Aleyhi Salâvâtü's-Samed başından kademine dek nûrânîdir. Onun için arz üzerine zıllî vaki' olmadı. Rivâyet olunur ki Eba Cehil Aleyhi'l-la'ne Hazret-i Rasûl-i Ümem Sallallâhü Aleyhi ve Sellemin tarîki üzerine bi'r harf edib derûnunu necâset-i rakîka ile doldurub üzerini haşîş-i zaîfe ile setr eyledi. Murâdı Rasûl Aleyhi's-Selâm mururlarında ona vâki' olsun. Pes, Rasûl Aleyhi's-Selâm nûrânî olduklarından murûr ve ubûrlarında adem-i sıkletden vâki' olmazlar idi. Zîrâ onun sıkleti yoktur. Pes, o hâin-i bî dîn müşâhede etdikde üzerini kavî setr etmemişim zannıyla gelib kendisi vâki' oldu. ve lizâ

من حفر لاخيه جبا وقع فيه كبا

Kim kardeşine bir kuyu kazarsa kendisi yüzü koyun içine düşer.

Misli meşhûrdur. Bu makâmda bazı nushalarda صفيا سخيا (*SAFİYYEN SAHİYYEN*) ziyâdedir. (*SAFÎ gill ve giş-i sûrî ve ma'nevi ve denes ve vesah-i zâhirî ve bâtınîden pâk ve nazîf demek olur. SAHÎ kerîm Manâsınadır.*) بشيرا (**BEŞÎRAN**) Feth-i bâ ve kesr-i şın ve sukûn-i yâ ile mansûbdur. Müjde ediciye derler. Rasûl-i Ekrem Sallallâhü Aleyhi ve Sellem ehl-i îmân ve tâatte cennetle ve ehl-i muhabbete ru'yetle müjde edicidir. Yâhud müttekîne rızâ-i Rabbi'l-Âlemîn ile ve hâifîne emn-i yevmi'd-dîn ile ve müştâkîne Vech-i Melik-i Hakk-ı Mübîn'e nazar ile müjde edicidir denildi. نذيرا (**NEZÎRAN**) Kezâlik mansûbdur. Yani O delîl-i Hüdâ Aleyhi't-Tahiyyât Hazretleri ehl-i küfür ve isyânı nâr ve ikâb ile ve ehl-i gafleti hicâb ile korkuducudur. Ve bu makâmda Hazret-i Şeyh Şemseddîn-i Sivâsî Kuddise Sırruh ve Edâm-ı bi-İnâyetihi Âfiyyeti ve İnâsi ziyâdâtında (*AHMEDEN*, *MUHAMMEDEN*, *MAHMÛDEN, HABÎBEN, MAHBÛBEN, ŞÂHİDEN*, *MEŞHÛDEN*) vâki'dir. Bazı nushalarda بشيرا نذيرا (**Beşîran, nezîran**) kavli yokdur. سراجا (**SİRÂCEN**) makâmına (Sarâyiyen) nushası galat-ı fahişdir. منيرا (**MÜNÎRAN**) Kezâlik mansûblardır. Yani zulmetde sirâc ziyâ bahşâ olduğu gibi nûr-i zât-ı hümâyunları dahî rast-ı hidâyete delâlet nümâ olmakla istiâre ve tafsîf olundu. Ve tahkîk Hazret-i Muhammedü'ş-Şâhid Aleyhi Salâvâtü'l-Vâhid zulümât-ı cehl ve gavâyede âlemî izâe ile sirâca teşbih olundu. Ve onun envârıyla menâhic-i rüşd ve Hüdâ'ya hidâyet bulundu. Ve bir sirâcdan bin îkâd olunur. Ve onun nûrundan hiç bir şey nâkıs olmaz. Ve ehl-i zâhir ve şuhûd ittifaklarıyla melik-i ma'bûd cemî eşyâyı Nûr-i Muhammedî'den halk eyledi. Ve ondan hiç bir şey nâkıs olmadı. Ve bu ulûm-i şerîat ve fevâid-i tarîkat ve esrâr-ı hakîkat ve envâr-ı marifet ulema-i ümmetinde zâhir olduğu gibi bihâlihâ kendi nefsindedir. Nûr-i Kamer, Şems'den müstefâd olub Nûr-i Şems bihâlihi bâkî olduğu müşâhededir. Ve bazıları buyurur: Emr-i nübüvveti vâzıh ve kulûb-i mü'minîn ve ârifîni Hakk Teâlâ cânibinden getirdiği şeyler ile pür nûr eyler demekdir. Ehl-i tasavvuf buyurdular ki: Ahlâk-ı latîfesinden bir hulk-i zîbâsı ve evsâf-ı şerîfesinden bir sıfat-ı vâlâsı ilâ yevmi'l-kıyâme sirâc-ı pür ibtihâc ümmet muhtâcdır. Zîrâ mü'min ahlâkından bir ahlâk ile mütehallik ve sıfâtından bir sıfât ile muttasıf olmak neyl-i şefâat-i azimâya ve emr-i lâzımdan umûr-i ibâdet ve âdetde ona iktidâ ile dalâletden tecennübe sebeb olsa gerekdir. Sünnet-i seniyesine iktidâ ile her bir ferdin ihtimâm-ı intisâbı ziyâde oldukca Sâhib-i Sünnet Aleyhi't-Tahiyya'ya ziyâ-i kurbeti ve nûr-i nisbeti müzdâd olur ki kalb-i ümmetde O, Mürşid-i Enâm Aleyhi's-Salâtı ve's-Selâma vesîle-i husûl-i muhabbet ve imâret-i vusûl-i meveddetdir ki Hadîs-i Şerîf'de buyurur:

من ضيع سنتى حرمت عليه شفاعتى و من احيا سنتى فقد احيانى و من
احيانى فقد احبنى و من احبنى كان معى فى الجنة

Kim benim sünnetimi zayi ederse şefâatim ona haram olur. Kim sünnetimi ihyâ ederse beni ihyâ etmiş olur. Kim beni ihyâ ederse beni sevmiş olur. Kim beni severse Cennet'de benimle beraber olur.

Ve O, Rasûl-i Enâm Aleyhi's-Salâvâtı ve's-Selâma muhabbetle tabiyetin neticesi قل ان كنتم تحبون الله فاتبعونى يحببكم الله (Sure-i Âl-i İmrân-31-) kerîmesince muhabbet-i Hâlik-i Teâlâ dır. Pes, O, Tâhirü'l-Nesl ve'n-Neseb ve Bâhiru'l-Asl ve'l-Haseb Aleyhi's-Salâvatı ve's-Selâm Hazretleri'nin cümle ahlâkından biri ihtiyâr-i fakr ve mücâlese-i fukarâ ve ekl-i nân-ı şaîr ve afv-ı ez zulem ve iyâde-i marîz ve şuhûd-i cenâiz ve lebs-i haşîn ve rükûb-i hamîr ve bagal ve meşî-i hâfî ve gayri zâlik kütüb-i siyerde mufassaldır. Tâlib olan murâcaat ede. İmdi ey sâlik nazar eyle ki:

سيأتى زمان على امتى تخلف فيه سنتى و تجدد البدعة فمن تبع
سنبى يومئذ صار غريبا و يبقى وحيدا و من اتبع بدع
الناس وجد حمسين صاحبا او اكثر

Ümmetimin üzerine öyle bir zaman gelecek ki o zamanda sünnetim geri kalır. Bidat yenilenir. O günde kim benim sünnetime tâbi olursa garîbân olur, tek kalır. Kim insanların bidatlerine tabi olursa elli veya daha çok arkadaş bulur.

Hadîs-i Şerîf'inde olan zaman bizim asrımızdır ki sünnet-i seniye bidat ve bidat sünnet-i seniye oldu. Tahsîl-i dünya ile meşgûl olmayanı belîd ve sâhib-i bidat add ederler. Ve onunla meşgûl olan kimseyi âkıl ve fatîn add edib ta'zîm ile ona meyl ederler. Pes,

نعم الاكتساب قدر الكفايه

Kâfi miktarda çalışmak ne güzeldir.

Der ve o dünyadan olmayıb âhiretden dir. Zîrâ o ona muîndir. Ve sâlik olan kimseye gerekdir ki O Hazret'in akvâl ve efâl ve ahlâkına tebaiyetle izince gideler. Zîrâ sünnet-i seniyesine ittibâ edenler iki cihân saâdetine nâil olurlar. Bu makâmda bazı nushalarda

صادقا مصدقا احمدا محمدا محمودا موحدا موجودا
خالصا مخلصا هذا مشهودا ذاكرا مذكورا شاكرا مشكورا

ziyâdeleri vâkidir. Ziyâde lafzın ziyâde manâsı müsellimdir. Ta'zîm kabîlinden olub husûsan evrâd ve sâil makûlesi ola. Pes, bu evsâf-ı vâlâ ve nuût-i zîbâ ile Resûl-i Ekrem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem Cenâbları'nı mehmâ emken medh ve senâ edib ism-i pâklerini dahî yâd eyledi. Pes,

من ذكرت عنده فليصل على

Kimin yanında zikr edilirsem bana salâvat getirsin.

Hadîs-i Şerîf'ince salât eylemek vâcib oldu. Ona binâen salât eylemeğe mübâşeret edib asâlet ve tahsîsan buyurur. صلى **(SALLÎ)** Lâmın teşdîdi ve fethiyledir. الله **(ALLÂHÜ)** Merfû'dur. تعالى **(TEÂLÂ)** Fettehât iledir. و سلم **(VE SELLİM)** Feth-i sîn ve lâm-ı müşeddede ve mîm ile عليه **(ALEYHİ)** mecrûrdur. Fahr-i Âlem Sallallâhü Teâlâ ve Sellem üzerine salât ve selâm eylemek ona mûcib ve mü'minin duâsında esbâb-ı şurût ve icâbetdendir. Mühimme: Salât, duâ manâsınadır. Lâkin Hakk Teâlâ'ya müsned olur ise

rahmet ve melâike-i kirâma müsned olur ise istiğfâr manâsı murâd olunur. Ve ümmetinden kendisine hediye ve izhâr-ı muhabbetdir. Ve illâ ihtiyâcı için değildir. Lâkin ümmetine olan şefkat ve merhameti sebebiyle her nebîye mahsûs olan birer davet-i müstecâbeden kendi duâsını ümmeti hakkında şefâatına sarf eylediği ecilden ümmet-i merhûmeye dahî her-bâr O, Kerîmi tezekkür ve salât ve selâma iştigâl ile tefekkür lâzime-i zimmetleridir. Bizim taraflarımızdan salât ibkâ-i şerîat-ı mutahhare ve tevkîr-i ümmet-i merhûme ile duâ olarak Risâlet Penâh Aleyhi's-Salâvâtullâh Hazretleri'ne ve o vesîle ile Cenâb-ı Hakk'a intisâb ve takarrub hâsıl eylemekden ibâretdir. Ve selâm üç manâya gelir. Evvel ki nekâis ve âfât-ı sâbiteden selâmet ikinci hıfz ve riâyâtına müdâvim zü-selamet üçüncü müsâleme ve inkıyâd manâsınadır. Pes, Hazret-i Rasûl-i Kibriya Aleyhi Ekmeli't-Tahiyyâ Efendimize

ان الله و ملاءكته يصلون على النبى يا ايهاالذين
آمنوا صلوا عليه و سلموا تسليما

(Sure-i Ahzab-56-) kerîmesiyle muhâtab ve salâta ve selâma memurlarız. İmâm-ı Tahavî Rahimehullâh katında her-bâr İsm-i Şerîf-i Hazret-i Nebevî zikr olundukda salât ve selâmın vucûbu derkârdır. Ve İmâm-ı Kerhî Rahimehullâh katında ömründe bir kerre vâcib olub tekrar ziyâdesi müstehabdır. Amma İmâm-ı Tahavî kavl-i muhtâr ve mu'temid ve mu'teber olmakla vâcib ve lâyık olan her ne vakitde zikr olunur ise tasliye ve teslîme ile ta'zîm ve tekrîm eylemekdir ki salât ve selâmın suverî ve manevî fazâil ve fevâid ve muhsenâtının hadd ve hasrı bî-nihâyedir. Ez cümle Hakk Celle ve Alâ Hazretleri'nin emrine imtisâl ve melâike-i kirâma muvâfakat ve Sâhib-i Şerîat Aleyhi Ekmeli't-Tahaya Efendimize intisâb ve tahsîl-i vesîle-i mağfiret olacağından fazla ümmet-i merhûmeden bir kimsenin üzerine havâicinin husûli müteassir olsa benim üzerime çok salât eylesin. Zîrâ tahkîk salâvât-ı şerîfe humûm ve gumûm ve kerûbî keşf ve izâle ve rızkı teksîr ve ziyâde ve havâyicini kazâ ve infâz eder. Mazmûnunda şifâ-hâne-i hikem-i nâtıka-i Hazret-i Fahr-i Kâinât Aleyhi Ekmeli't-Tahiyyât'dan merzâ-i müteassirîn ve muhtâcîne ihsân buyurdukları vâreste-i kayd-i imlâdır. Pes, mefhûm-i fıkra Allâhü Teâlâ dünyada Resûlü'nün zikrini a'lâ ve davetini izhâr ve şerîatını ibkâ eylemekle ve ukbâda ümmetine şefâat ve tazîf-i ecr ve mesûbetle ta'zîm eylesin demekdir. Bazı nushalarda fakat صلى الله عليه (*SALLALLÂHÜ ALEYHİ*) Vâkidir. Pes, Hazret-i Pîri Kuddise Sırruhü'l-Münîr tebean ve tamîmen

اذا صليتم على فعمموا

Benim üzerime salâvât getirdiğinizde (*âl ve eshâbımıda dahil ederek*) umûmileştirin.

Emr-i Şerîf'ine imtisâl edib âl-i izâm ve eshâb-ı kirâm ve ezvâc ve evlâd-ı fihâmlarına salât-ı selâm lâzım olduğu ecilden buyurur: وعلى آله (**VE ALÂ ÂLİHİ**)mecrurdur.Yani dahî Allâhü Teâlâ Hazret-i Rasûl-i Ümem Sallallâhü Aleyhi ve Sellem Efendi'mizin Âl-i Kirâmı üzere yine salât-ı selâm eylesin demekdir. Âl diye Hazret-i Risâlet Meâb Aleyhi Salâvâtü'l-Vehhâb Efendi'mize binesebi ve etbâi rucû' edendir. Nitekim Hadîs-i Şerîf'de

آلى كل مؤمن تقى الى يوم القيمة

Benim âlim kıyâmete kadar takvâ sâhibi bütün mü'minlerdir.

Vârid oldu. Bazıları Ehl-i Beyt manâsınadır, dedi. İmdi ehl mutlak ıtlâk olunur amma âl eşrâf-ı ehl-i beyte ıtlâk olunur. Pes, onlara ikrâm vâcibdir. Ve onlara muhabbet ve ta'zîm ve ihtirâm îmândandır. Ve onlara muhabbetde fazâil-i kesîre vardır. Hakkında vârid olan ehâdîs lâ yuad ve lâ yuhsâdır. Kemâlnâme ismiyle olan eserimizde bazıları zikr olunmuşdur. Cümleden biri:

من مات على حب آل محمد مات شهيدا الا من مات على حب
آل محمد مات مغفورا له الا و من مات على حب آل محمد مات
تاءبا الا و من مات على حب آل محمد مات مؤمنا الا و من مات
على حب آل محمد مات شهيدا مستكمل الايمان الا و من مات على
حب آل محمد بشره ملك الموت بالجنة ثم منكر و نكير الا و من مات
على حب آل محمد يزف الى الجنة كما تزف العروس الى بيت
زوجها الا و من مات على حب آل محمد فتح الله له
فى قبره بابين الى الجنة الا و من مات على حب آل محمد
جعل الله قبره مزار ملاءكة الرحمة الا و من مات على حب
آل محمد مات على السنة و الجماعة الا و من مات
على بغض آل محمد جاء يوم القيمة مكنوبا بين
عينيه آيس من رحمة الله الا و من مات على بغض
آل محمد مات كافرا الا و من مات على بغض آل
محمد لم يشم رايحة الجنة

Hadîs-i Şerîf'idir. Tatvîli mûcib olmakla sâir ehâdîs-i şerîfe zikrinden udul olunub mahalline ihâle kılındı. و اصحابه **(VE ESHÂBİHİ)** Mecrûrdur. Yani dahî Allâhü Teâlâ eshâb-ı kirâm zevi'l-ihtirâmları üzerlerine kemâl-i tevkîr ve tekrîm ile kadrlerini ta'zîm ve şânlarını terfî ile salât ve selâm eylesin demekdir. Eshâb lakabı âlem-i dünyada bade'n-nübüvvet hâl-i hayatında yakazaten sohbet-i şerîfleriyle şeref-yâb olanlara mahsûsdur ki fazîlet-i sohbete bir şey adîl olmadığı müttefek-i cumhûrdur ki:

الله الله فى اصحابى لا تتخذ و هم غرضا من بعدى فمن احبهم
فيحبى احبهم و من ابغضهم فيبغضى ابغضهم و من آذاهم فقد
آذانى و من آذانى فقدآذاى الله و من آذاى الله
يوشك ان ياخذه

Allâh, Allâh benden sonra ashâbıma düşmanlık ve kin tutmayın. Kim benim onları sevdiğim gibi severse bende onları severim. Kim onlara bugz ederse bende onlara bugz ederim. Kim onlara eziyet ederse gercekten bana ezâ vermiş olur. Ve kim bana eziyet ederse muhakkak Allâh'a eziyet etmiş olur ki Allâh kendine ezâ edeni pek yakında azâbıyla yakalar.

Hadîs-i Şerîf'ince eshâb-ı kirâm zevi'l-ihtirâmı garaz ittihâz etmeyib muhabbet edib onlara buğz etmekden ve eziyet etmekden ihtirâz edib,

اصحابى كالنجوم بايهم اقتديتم اهتديتم

Benim eshâbım yıldızlar gibidir. Hangisine uyarsanız yolunuzu bulursunuz.

Hadîs-i Şerîf'ince onlar nucûm-i hüdâ olub onların hangisine iktidâ olunsa tarîk-i hidâyete sebîl bulunur. و ازواجه **(VE EZVÂCİHİ)** Bu dahî mecrûrdur. Yani dahî Allâhü Teâlâ ezvâc-ı tâhirâtı üzerlerine salât-ü selâm eylesin. Yani bihasbi'l-beşeriyye sudûr eden kusûr ve seyyiâtlardan afv ve âhiretde menâzillerin âlî eylemekle envâ-ı inâm ve ihsânına mazhar eylesin demekdir. Ezvâc-ı tâhirât rivâyet-i meşhûre üzere mecmûu on bir aded olub hîn-i

rihletlerinde dokuzu mevcûd idi. Hazret-i Rasûl-i Ekrem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem yirmi beş yaşında iken Hadice bint-i Huveylid'i kırk yaşında tezevvüc eyledi. İbtidâ hâtunları bunlardır. Ve ziyâde sevib dâima hâtır-ı şerîfine riyâet ederler, idi. Server-i Âlem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem'e nübüvvet geldikde o sâat şeref-i islâm ile müşerrefe oldular. Hâtunlardan ibtidâ îmâna gelen bunlardır. Hicretden üç sene dört ay mukaddem altmış beş yaşında Mekke'de rıhlet eyledi. İkinci Sevde bint-i Zema'yı zevc-i ûlâ amca zâdesi vefat eyledikde badel-idde Hazret-i Resûlullâh Sallallâhü Aleyhi ve Sellem tezevvüc eyledi. Bu dahî elli dört senesinde rıhlet eyledi. Üçüncü Cenâb-ı Âişe-i Sıddîka bint-i Ebû Bekir Radıyallahü Anhümâ'yı Hadîceti'l-Kübrâ Radıyallahü Anhâ vefât etdikde ziyâde alâkası olmakla mahzûn olduğundan nübüvvetin onuncu senesi Mekke'de dokuz yaşında iken Hakk Celle ve Alâ semâda akd ve tezvîc eyleyib Cibrîl-i Emîn vasıtasıyla siz kendinize akd buyurun diye emr eylediklerinde akd olunup, Medîne'de zifâf eyledi. Hicretin elli yedinci senesi Ramazan-ı Şerîfin on yedinci salı gecesi altmış yedi yaşında iken teşrîf-i ukbâ buyurdu. Dördüncü Hafsa bint-i Ömer Radıyallahü Anhümâ'yı zevc-i evveli Hanîs bin Huzâfe vefât edib iddeti tamam oldukda hicretin üçünçü senesi tezevvüc edib bade zaman talâk-ı reci' ile tatlîk ve yine emr-i rabbânî ile ricat buyurdular. Hicretin kırk beşinci senesi Şabân'da ukbâya rihlet eyledi. Beşinci Zeyneb bint-i Huzeyme'yi zevc-i evveli ki Abdullâh bin Cahş dır. Bazıları Abdullâh bin Hâris dir, dedi. Uhud gazâsında şehîd olmakla hicretin dördüncü senesinde tezevvüc eyleyib üç ay mürûrunda ve bazılar katında sekiz ay mürûrunda bekâya teşrîf ve Bakı'ya defn olundu. Altıncı Ümmü Seleme bint-i ebî Ümeyye'yi zevc-i ulâ Ebû Seleme hicretin dördüncü senesinde vefât edib iddeti tamam oldukda tezevvüc eylediler. Altmış bir senesi şehâdet-i Hazret-i Hüseyin günü rihlet eyledi. Yedinci Zeyneb bint-i Cahşî'yi evvelen Zeyd tezevvüc buyurmuşlar idi. Bade tatlîk ettikde bade'l-idde زوجناكها (Sure-i Ahzâb- 37-) akd-ı mesûdîne binâen hicretin beşinci senesinde tezevvüc eylediler. Kendilerinden sonra yirmi tarihinde ibtidâ ezvâc-ı tâhirâtdan bunlar vefât eyledi. Sekizinci Cüveyriye bint-i Hâris'i Benî Mustalik gazasında alınan esîrlerden olub guzât-ı müslimîne taksîm olundukda Cüveyriye Sâbit bin Kays'ın hissesine düşüb kitâbete kesilib bahâsına iânet için huzur-i Âlî-i Peygamberî'ye gelib yâ Rasûlllâh bahâya kesildim. Sizden bahâma yardım isterim dedik de senin bahânı ben vereyim ve kendime nikah edeyim dedik de râzıye olmakla tezevvüc eyledi. İşidenler esîrlerini âzâd edib nikah ettiler. Yetmiş yaşında iken hicretin elli altıncı senesi Rebîulevvel'inde Medîne'de rihlet eyledi. Dokuzuncu Ümmü Habîbe Remle bint-i Ebî Sufyân zevc-i ûlâ Ubeydullâh bin Cahş ile arz-ı Habeş'e hicret edib neûzu billâh zevci mürted olub helâk oldukda Ümmü Habîbe dîn-i islâmda sâbit kadem olmakla Melik-i Habeş onu Hazret-i Resûllullâh Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Selleme gönderdikde tâc-ı izdivâcları ile şerefyâb olub hicretin kırk dördüncü senesinde intikâl eyledi. Onuncu Safiyye bint-i Hüyeyy Hârun Aleyhi's-Selâm neslindendir. Hicretin yedinci senesi Hayber gazâsında esîr oldukda Dahye Radıyallahü Anh sehmine verilmişdi. Onlara yedi reîs esîr verib almışlar idi. Şeref-i islâmla müşerref olmakla âzâd edib, ıtkî mihri olmak üzere tezvîc buyurmuşlar idi. Hicretin ellinci ya elli ikinci senesinde azmi dârü's-selâm eyledi. On birinci Meymûne bint-i Hârisî zaman-ı cehâletde Mesûd bin Amrü's-Sakîfî'nin hatunu idi. Ondan müfârakat edib Ebû Rahm bin Abdü'l-Uzzâ'ya varmışdı. O dahî vefât edib hicretin yedinci senesinde Server-i Âlem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem tezevvüc eyledi. Elli bir senesinde vefât eyledi. Lakin Reyhâne bint-i Zeyd'in izdivâcı ihtilâfîdir. Yirmi altı tarihinde tayyı emkine-i fenâ eyledi. Hakk Teâlâ cümlesinin şefâatlerine bizi nâil eyleye, âmîn. واولاده **(VE EVLÂDUHU)** Kezâlik mecrûrdur. Yani dahî Allâhü Teâlâ evlâd-ı kirâmları üzerlerine salât ve selâm eylesin demekdir. Evlâd-ı kirâm zevi'l-ihtirâmları yedi aded olub üçü zükûr, dördü inâsdır ki Kâsım ve Zeyneb ve Rukıyye ve Ümmü Gülsûm ve Fâtıma bunların velâdetleri kable'n-nübüvvetdir. Hazret-i Kâsım dünyaya teşrîfinde cümleden evvel olub iki yaşında iken Mekke'de cümleden evvel vefât eyledi. Ve Cenâb-ı Zeyneb halîle-i Ebû'l-Âs bin Rebî' idi ki vâlidesinin hemşire zâdesidir. Sekiz tarihinde vefât

eyledi. Hazret-i Rukîyye dahî halîle-i Zinnûreyn idi. Peder-i Mükerremleri Bedir gazâsında iken vefât edib bade Ümmü Gülsûm Cenabı dahî hemşiresine cânişîn ve izdivâc-ı Zinnûreyen olub dokuz tarihinde bunlar dahî rihlet eyledi. Ve Hazret-i Fâtıma ale'l-essahh sene-i nübüvvetde kable'l-nübüvvet kadem nihâde-i âlem-i şehâdet olub Hazret-i Alî'nin zevcesi olduğu metn-i vird-i şerîfde vurûd eder. (*Tertîb-i efdaliyetde Fâtıma akdem-i sahâbiyetdir ki kat'i vucûd-i nebevîdir. Badehâ Hadîcetü'l-Kübrâ ve sonra Hazret-i Âişe-i Sıddîka cümle havâtînden efdaldir. Radıyallahü Anhünn*) Ve kudûmu Abdullâh ve İbrâhim zuhûru nübüvvetden sonradır ki cümlesi Hadîceti'l-Kübrâ'dandır. İllâ İbrâhim Mariye'dendir. Hicretin sekizinci senesinde zuhûr edib alel-ihtilâf yetmiş gün veya on altı ay veya bir sene on ay muammer oldu. Vefâtında Peder-i Mükerremleri namazına hâzır olmadığı dahî mervîdir. Mecmûî Peder-i Âlîleri'nden mukaddem irtihâl-i dâru'l-bekâ idib fakat Cenab-ı Fatımatü'z-Zehrâ Radıyallahü Anhâ Vâlid-i Mâcidlerinden altı ay sonra intikâl eyledi. (*Bazıları Tayyib ve Tâhir isminde iki veled-i emcedi isbât eylediler. Lakin esahh budur ki bu iki lafız Abdullâh Hazretlerinin lakablarıdır.*) Rıdvânullâhü Teâlâ Aleyhim ecmeîn. Bu makamda Hazret-i Sünbül Sinân Kuddise Sırruhü'l-Mennân ziyâdatında (*VE ZÜRRİYYETİHİ VE AŞÎRETİHİ*) Ve Hazret-i Şemseddîn-i Sivâsi Kuddise Sırruhü ve Edâm-ı bi-İnâyetihi Âfîyetî ve Înâsî ziyâdatında fakat (*VE ZÜRRİYÂTİHİ*) vâki'dir. واتباعه **(VE ETBÂİHİ)** dahî nushadır. Pes bade Hazret-i Pîr Kuddise Sırruhü'l-Münîr hilâfet-i hakîkiye ile hülefâ-i izâmı olan cihâr-yâr-ı güzîn ve hulufâ-i raşidîn ve mürşidîn zikri âl ve eshâb zikrinde dahil iken zâhir ve bâtın her vechile azamet-i şânları ve uluvv sultânları olduğundan تنزل الملاءكة و الروح (Sure-i Kadir-4-) kâidesi ve atf-ı hâs alel-âm zâbıtası üzerine buyurur. وخلفاءه **(VE HULEFÂİHİ)** Mecrûrdur. Bazı nushalarda (*VE ALÂ HULEFÂİ*) Vâkidir. Halîfenin cemîdir. Ve onlar dîn-i musâlih-i müslimîn ile kâim makâm Rasûl-i Enâm Aleyhi's-Salâti ve's-Selâm'dırlar. Murâd cihâr yâr-i güzîndir ki tafsîl olunsa gerekdir. Onlara hulefâ tabîri,

عليكم بسنتى وسنة الخلفاء الراشدين

Benim sünnetimi ve hulefâ-i râşidînin sünnetini tutmak sizin üzerinize vâcibdir.

Emr-i Şerîf'inden me'hûzdur ki sâir ehl-i islâma nisbetle ve belki sâir eshâb-ı kirâma nisbetle muhabbet ve fazîletde ve sohbetde cümlesi yeksândır. Malûm ola ki salât ve selâm enbiyâ ve melâikenin gayri üzerine teban câiz olub mustakillen câiz olmaz. Ve ammâ

اللهم صل على آل ابى اوفى

Ya Rabbi, Ebî Evfâ'nın âline salât et

Hadîs-i Şerîf'i vârid olmaz. Zîrâ O, Rasûl-i Ekrem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellemin hasâyisindendir. Ve Hazret-i Abdullâh Eş-Şerkâvî Kuddise sırruh buyurur ki: Salât ve selâm enbiyâ ve melâike ve tarzî eshâb ve evliyâ ve ulemâ-i rabbâniyyin ve terham onların dûnunda olanlara ve afvü müznibîn içindir ki nübüvvetinde ihtilâf olan Lokmân ve Hızır ve Zü'l-Karneyn gibi selâm onlar içindir. İmdi hulefâyı vasf edib buyurur, الراشدين **(ER-RÂŞİDÎNE)** Kesr-i dâl iledir. Yani tarîk-i dîn-i islâma ve mekârim-i ahlâka irşâd edici المرشدين **(EL-MÜRŞİDÎNE)** mimin zammı ve şîn-i mucemenin ve dâl-i muhmelenin kesriyledir. Yani ehl-i dalâli seyf ve kalem ile tarîk-i mustakîme irşâda mâiller. المهديين **(EL-MÜHTEDİYYÎNE)** Feth-i mîm ve kesr-i dâl-i mühmele ve kesr-i yâ-i tahtiyye-i müşeddede iledir. Yani islâma hidâyet ve îsâl oldular. من **(MİN)** Kesr-i mîm ve sukûn-i nûn ile بعده **(BA'DİHÎ)** mecrûrdur. Yani Râşid-i Mürşid-i Mehdî-i Âlem Aleyhi's Salâti ve's-Selâm'dan sonra bu

efsâf ile mevsûflar ve cân-ü gönülden irşâd-ı tarîk-i islâmda hizmet ve sulûk ile ma‘rûflardır. Bu makâmda و وزرائه فی عهده (*VE VÜZERÂİHÎ FÎ ‘AHDİHÎ*) nushası Hazret-i Sünbül Sinân ve Hüsâmaddîni’l-Uşşâkî ziyâdâtında ve Şeyh Muhammed et-Tervî Kuddise sırruhümü’l-Kavî şerhinde ve gayrîde vâki‘dir. (*vüzerâ vezîrin cemîdir. Murâd bazı seriyyede ser-asker olanlar ola. Vezîr lafzı cebel manâsına olan vezerdendir ki bazı mesâib zuhûrunda cebel bâ‘is-i necâd olmakla istiâre olunmuşdur. Mütehammil manâsına dahî gelir.*) Pes bu mahalde fasl-ı sâniye infisâm verib hulefâ-i râşidînin zât-ı şerîf-i mazhar-ı latîfeleri ile kâim sıfât-ı hamîde-i celîle ve ahvâl-i pesendîde-i cemîleleriyle medh ve vasf kasdına ibtidâ’(FASL-I SÂLİS) niyetiyle buyurur. خصوصا (**HUSÛSAN)** Zammı hâ-i mu‘ceme ile mansûbdur. منهم (**MİN HÜM)** Yani râşidîn-i mezkûrînden sonra salât ve selâmı ta‘zîmen tahsîs-i bi’z-zikr ederim ki bu hulefâ-i erbea ba‘de Rasûl-i Âlem Sallallâhü Aleyhi ve Sellem efdal-i ümmet ve tertîb-i hilâfetleri üzere bir birerlerinden dahî efdallerdir ki zikr olunduğu üzere muhabbetleri imâret-i îmân ve ittikâ ve adâvetleri alâmet-i nifâk ve şikâkdır. Hazret-i Muhammed bin Hanefî Radıyallahü Anh’dan rivâyet olunur ki: Peder-i muhteremleri İmâm Alî Radıyallahü Anh cenâblarına,

ای الناس جیر بعد رسول الله صلی الله تعالی علیه و سلم

Resûlullâh Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem efendimizden sonra insânların en hayırlısı kimdir.

Diye suâl eylediklerinde ابوبکر ثم عمر ثم عثمان (*Ebû Bekir sümme Ömer sümme Osmâ*) cevâb verib kendilerinde sukût eylemişlerdir. علی الشیخ (**ALE’Ş-ŞEYHİ)** Mecrûrdur. Yani bilhâssa Pîr-i müsinn-i âkıl, kâmil, fâdıl, muttekî üzerine olsun. Bu elkâbla tesmiye lisân-ı şâri‘den tâli‘ olmuşdur. Hazret-i Abdullâh Eş Şerkâvî Kuddise Sırruh buyurur ki: Evvelen (Şeyhü’l-İslâm) lakabîyle mukalleb olan Hazret-i Ebû Bekir sâniyen Hazret-i Ömer Radıyallahü Anhümâ dır ki onları İmâm-i Alî telkîb eylemişdir. Şöyle ki bir racul gelib yâ emîre’l-mü’minîn ben işitdim minber üzerinde

اللهم اصلحنی بما اصلحت به الخلفاء الراشدین

Yâ Rabbî hulefâ-i râşidîni ne ile islâh ettin ise benide onunla islâh et.

Dersiniz, onlar kimlerdir dedikde, ayneyn-i şerîfleri memlû-i dem olub, İmâmeyi’l-Hüdâ ve Şeyhi’l-İslâm olan Ebû Bekir ve Ömer Radıyallahü Anhümâ dır, buyurdular. İntehâ. الشفیق **(EŞ-ŞEFÎKİ)** Mecrûrdur. Yani bendegân-ı bârî ve ümmet-i zuafâya şefkati sârî ki hakk-ı âlîlerinde

ارق امتی ابوبکر

Ümmetimin en ince ve rakik olanı Ebû Bekir dir.

Vârid olmuşdur. Ve dahî

ما طلعت الشمس و لا غربت علی احد بعد النبیین
والمرسلین افضل من ابی بکر

Nebîlerden ve rasûllerden sonra Ebû Bekir den daha efdal hiç kimsenin üzerine güneş doğmadı ve batmadı.

Hadîs-i şerîf’ince Rasûl-i Hüdâ Aleyhi Ekmeli't-Tahiyyâ’dan sonra efdal-i verâ ve erham-i ümmet ve kemâl-i rikkat ehli idi. Ve nübüvvetden mâadâ ahlâk ve hısâl-i Rasûl-i Ekrem Sallallâhü Aleyhi ve Sellem zâtında mevcûd idi. Ve eserde vârid olduğu üzere bilhâssa tecelli-i rahmâniyeye mazhar idi. Menbe‘-i Feyz ve Fazl-ı Hâdî Hazret-i Ömer el-Fuâdî

Kuddise Sırruh Levâyıhi’l-Envâr nâm şerhinde buyurur: Evvelen şefkat sıfatıyla zikir ve tavsîf ettiği bu sıfat ile muttasıf olduğu, îmânlarının ezdiyâdından ve kuvvetindendir ki

الشفقة من الايمان

Şefkat îmândandır.

Bu hale delîl-i sarihdir. Zîrâ mü’minin îmânı ne mertebe kuvvetde olsa şefkati dahî ona göre olur. Yâ Ahî’ş-Şefîk Fefhemi’t-Tahkîk. Beyân-ı ezdiyâd-ı îmân Ebî Bekir Radıyallahü Anh

من دعا الى هدا كان له من الاجر مثل اجور من
تبعه لا ينقص ذلك من اجورهم شيئا

Kim hidayete davet ederse, ona tabi‘ olanların ecri kadar ona ecir vardır. Ve onların ecirlerinden hiç eksilmez.

Hadîs-i şerîf’ince (*Yani bir kimse dîn-i Muhammedî’de mü’minlere nâfi‘ bir amel-i sâlih peydâ edib ibtidâ o ameli kendi işlese tâ kıyâmet o ameli her kim işler ise evvel işleyen kimselerin her birinin ameli adedince o amel-i sâlihi peydâ eden âmile dahî ecr ve sevâb vardır.)* Sultân-ı Enbiyâ Aleyhi't-Tahiyyâ’ya min indillâh nübüvvet verildikde ibtidâ Hazret-i Ebû Bekir Radıyallahü Anh Hazretlerini îmâna davet etmişlerdir. Onlar dahî bilâ tekzîb sıdk ile îmâna gelib amel ve îmân ve kabûl-i dîn-i islâm ibtidâ onlardan sâdır olmakla tâ kıyâmet, ne kadar ehl-i îmân gelirse ona dahî her birinin îmânı kadar kuvvet-i îmâniyye ve ecirden o kadar ucûr-i hakkâniye verilir. Hatta rivâyet olunur ki Hazret-i Ebû Bekir’in îmânı ins ve cinden olan ehl-i îmânın cümlesinin îmânından ağır gele denilmişdir. İntihâ. Ve dahî şefkat sıfât-ı hamîdenin gâyet güzîde ve pesendîdesi olduğuna

قليل الشفقة للمسلمين انفع من كثير الدعاء لهم

Müslümanlara az şefkatli olan, onlara çok duâ edenden daha faydalıdır.

Delîliyle Ümmet-i Muhammed’e az şefkat çok duâdan hayırlı ve nefi‘lidir. Bu makâmda Hazret-i Şemseddîn-i Sivâsî Kaddesallâhü Sırrahu ve Edâm-i bi‘İnâyetihi Âfiyeti ve İnâsi ziyâdatında قابل الرفيق (*KÂBİLÜ’R RAFÎK*) Vâki‘dir. Pes Hazret-i Pîr Kuddise Sırruhü’l-Münîr Hazret-i Sıddîk Radıyallahü Anh’ın ikinci sıfâtını buyurur. قاتل الزنديق (**KÂTİLİ’Z ZINDÎKİ)** Mecrûrlardır. (*KÂTİLİ’L KEFERETİ* VE’Z *ZINDÎKİ*) Dahî nushadır ki Hazret-i Sünbül Sinân ve Hüsâmeddîni’l-Uşşâkî ziyâdâtında ve Şeyh Muhammed et-Tervî Kuddise Sırruhümü’l-Kavî şerhinde vâki‘dir. Yani eyyâm-ı hilâfetinde seyf-i zâhiri ve bâtını ile erbâb-ı küfür ve inâd ve ehl-i fesâd ve ilhâd ve dîn-i islâmdan mürted olan zenâdıka ile kitâl ve cihâd ve nübüvvet davâsı eden Müseylemetü’l-Kezzâb ve talîha dahî onun zamânında dâire-i hayâtdan ibâd olundu. Bade anbâr-ü aynü’l-temir ve Basra feth olundu. Ve lizâlike zenâdıka ve mülâhide ile kesret-i mukâtelesinden dâî medhinde (Katili’z-Zındîk) dedi ve tafsîli mutavvelâtde musarrahdır. Ve bir sıfât-ı güzîdeleri de dahî buyurur. و فى الغار (**VE Fİ’L-GÂRI)** Mecrûrdur. الرفيق (**ER REFÎKU)** Merfû‘dur. Ve bu fıkrada Vâv’ın ityânı و به نستعين (ve bihî neste‘în) gibi lâzımdır ki câr ve mecrûr muahhare müte‘allikdir.

ادع الى سبيل ربك بالحكمة و الموعظة الحسنة

(Sure-i Nahl-125-) Mucibince küffâr-ı Kureyş’i dîne davet ettiklerinde sanâdîd-i Kureyş Hakk’a tâbi olmadıklarından mâadâ kelâm ve ilzâmla Hazrete gâlib olmayıb âkıbet katl murâd ettiklerinde necât ve halâs için Cenâb-ı Akdes-i Hüdâ’dan Mekke-i Mükerreme’ye bir sâat ba‘dî olan cebel-i nûrda vâki gâr-ı hırâde ihtifâz ve tahsın ile emr olundular. Onlar ve Hazret-i Sıddîk beşeriyyet hasebiyle havf ve hüzn târî olmağın

ثانى اثنين اذهما فى الغار اذ يقول لصاحبه لا تحزن ان الله معنا

(Sure-i Tövbe-40-) Kerîmesi Hazret-i Sıddîk'a teselliyet için yâ Ebâ Bekir havf edib mahzûn olma Allâhü Teâlâ bizimledir, buyurduklarını beyân eder. Sohbetini ve mağârada refâkatini inkâr eylemek küfürdür ki nasla sâbitdir.

انت صاحبى فى الغار

Sen benim mağârada ki arkadaşımsın.

Hadîs-i Şerîf'i mûcibince ve dahî

يا ابابكر ما ظنك باثنين الله ثالثنا

Yâ Ebâ Bekir iki kişinin üçüncüsü Allâh olan iki kişi hakkında ki zannın nedir?

Mefhûmu pür esrârınca (Ve Fi'l-Gârı'r-Refîk) zikriyle muttasıf oldular. Rivâyet olunur ki Hazret-i Ebû Bekir Radıyallahü Teâlâ Anh Fahr-i kâinât Aleyhi Efdali's-Salâvât Hazretleri'nden evvel içeri girib gördüler ki bir gâr-i genc-i gumûm ve me'vâyı dârü's-semûmdur. Gerçi hayyât ve akârab bî-şumâr, lakin Hazret-i Ebû Bekir Radıyallahü Anhi gördüklerinde her biri tar-ü mâr olub deliklerine girdiler. Pes, Hazret-i Ebû Bekir Radıyallahü Anh mubârek imâmelerini çâk çâk edib pâreleriyle o deliklerin cümlesin bir bir sedd edib bir delik bâkî kalıb ona pâre-i hırka yetişmedi. Hemândem mubârek ayâğının tabânını muhkem o deliğe dayadı ve O, Sultân-ı Âlî Şâne şimdiden geri izzet ve saâdetle içeri buyrun deyib hitâb eyledi. Onlar dahî (Bismillâh) deyib gârın içine girib Hazret-i Ebû Bekir Radıyallahü Anhın vechini mütegayyir görüb suâl ettikde mâ vakaa kaziyeyi takrir edib cümle delikleri tıkayıb bir delik açık kalmakla tabânımı dayamışdım. Bir kaç defadır ki bir mu'zî-i efâ gelib tabânımı sokar ve ayâğımı o delikden gidermeğe havf ederim ki nâgah o efâ taşra çıka dahî siz zât-ı şerîfinize bir elem verecek. Hazret-i Rasûl-i Ekrem Sallallâhü Aleyhi ve Sellem خل سبيلها (**Onun yolunu bırak)** buyurdu. O sâat Hazret-i Ebû Bekir mubârek ayağını delikden giderib içeriden bir efâ-i pür-semm ve ru'yeti mûcib hüzn ve gam zâhir olub Hazret-i Fahr-i Âlem Sallallâhü Aleyhi ve Sellem etti: Yâ efâ-i bî-hayâ benim yâr-ı gârımı ve refîk-i esfârımı Hazret-i Hakk'dan ittikâ ve benden hayâ etmeyib niçin semm-i cefâ ile pür-belâ ettin diye hitâb ve itâb edicek, cevâbe mutesaddî olub etti ki: Yâ Habîb-i Rahmân ve Yâ Nebî-i İns-ü Cân senin âşıkın hemân insân değildir. Belki zümre-i hayvândan ve vuhûş ve tuyûr ve mâr ve mûrdan cümlesi âşifte-i cemâl-i bî-misâlindir. Hatta ben bir çok yaşlı, rûzgâr-ı dîde ve gözü yaşlı hayye pür- izân ve vech-i pür envârını görmeğe müştak ve hayrân ve zâr-ı sergerdân bî-ser ve sâmân idim. Ebnâ-i cinsimizden nice ululardan evsâf-ı hamîdeni gûş edib âşık-ı dîvânın olmuşdum. Ve bu gâr-ı mihnet-i eyâdı yümn-i kudûmunla sofa-i safâ ve cây-i dil-güşâ ve makâmı bî-hemtâ edeceğin bilmişdim. Pes nice rûzgâr iş bu gâr-ı mihneti menzil ve me'vâ edib leyl-ü nehâr derdime timâr ola diye her bâr yollar gözetir idim. Tâ ki tal'atın tiyâkın semm-i hicrime merhem ve derdime ...? idim. Çünki esad-i evkâtda bu gâr-ı pür-zîlâmda sâdîkın subh-i sâdık gibi zâhir olub akabince devletim güneşi doğdu ammâ ne hâsıl ki sadîkin subh-i kâzib gibi hâil oldu. Ona binâen havf ve hayâ ben kulundan zâil olub bi'z-zarûrî bu küstahlık benden vâki oldu, diye özür ettikde O, Rasûl-i Âlem Sallallâhü Aleyhi ve Sellem hayyânın özrünü kabûl edib ve Hazret-i Ebû Bekir Radıyallahü Anhın cerâhati yerine liâb-ı sekr-i âmizin merhem edib o sâat şifâ buldu. Radıyallahü Anh. Ve yine bir sıfât-ı hamîdelerin zikr edib buyurur. الملقب (**EL-MULAKKABİ)** Feth-i kâf-ı müşeddede ile merfû' veya mecrûrdur. بالعتيق (**Bİ'L-ATÎKİ)** Mecrûrdur. Hazret-i Rasûl-i Ekrem Sallallâhü Aleyhi ve Sellem ekser evkâtda يا عتيق الله (Yâ Atîkullâh) (Ey Allâhın Âzatlısı) diye nidâ eylediklerinden yâhud ekser ahvalde i'tâk-ı rikâb eylediklerinden yâhud nârdan âzâd olduğu içindir ki haklarında

انت عتيق الله من النار

Sen Allâh'ın ateşden âzâdlısısın.

Vârid oldu. Yâhud hüsnü'l-vecih olduğu cihetden yâhud neseb-i şerîfleri tâhir olduğundan Hazret-i Risâlet Meâb Aleyhi Salâvâti'l-Vehhâb taklîb buyurdular. Ve bir sıfât-ı hamîdelerin dahî zikr edib buyurur. الامام **(EL İMÂMÜ)** Merfû'التحقيق على **(ALE'T-TAHKÎKİ)** Mecrûrdur. Ba'den Nebî Sallallâhü Aleyhi ve Sellem sahâbenin gayri üzerine takdimle ber-hakk imâmdır ki hali hayatında hicretin dokuzuncu sâlinde haccda ve hal-i sıhhat-i marizlarında imâmetinde istihlâf eylemişdi. Hilâfeti icmâ-i ümmetle vukûuna cumhûr zâhib oldular. Umûr-i dünyâ ve âhiretde gayrinin üzerine takdimle hakîk idi. Ve bazılar

ليستخلفنهم فى الارض

(Sure-i Nûr-55-) Kerîmesi medlûlü üzere hilâfeti nasla sâbitdir. Dediler ki maraz-ı mevtlerinde imâmeti ona havâle edib on yedi vakit namâzda İmâm-ı Enbiyâ'nın hayâtında imâmet eyledi ve iki vakitde O, Müktedây-ı Ümmet Aleyhi't-Tahiyyat ona iktidâ buyurdular. İmâmet ve hilâfeti muhakkak ve müsbet olmakla münkiri münâfıkdır. Bu makamda ve zikr-i âtî üç mahalde dahî Hüsâmeddîni'l-Uşşâkî Kuddise Sırruhü'l-Bâkî ziyâdâtında (*HALÎFETÜ RESÛLULLÂH ALÂ'T-TAHKÎK*) ve bazı nushalarda (*HALÎFETÜ RESÛLULLÂH*) vâki'dir. Gerçi hilâfetleri bî-çûn ve ceradır. (*Bu ta'bîr bu vird-i şerîfe bazı müdâvemet edenlerin mültezimîdir. Kırâ'at ederler.*) Lâkin zamânlarında teeddüben bu ta'bîrin makâmına امير المؤمنين (**EMÎRİ'L-MÜ'MİNÎNE**) ıtlâkına cevâz vermişler idi. Hatta nübüvvet-i hilâfet Hazret-i Ömer Radıyallahü Anha Efendimiz'e resîde oldukda ona dahî (*Halîfetü Resûlullâh*) dediklerinde râzı olmayıb (*Halîfetü Halîfeti Resûlullâh*) tabîrini tasvîb buyurmuşlar, idi. Ve zâtında nusha-i me'hûze değil isede Şeyh Muhammed et-Tervî Kuddise Sırruhü'l-Kavî şerhinde müsebbitdir. Ve abd-i fakîrin mülekkin olduğum nushada ve ekser nushalarda metrûkdur. امير (**EMÎRİ**) Mecrûr. المؤمنين(**EL MÜ'MİNÎNE**) yani imâm-ı âdil ve beyne'l-mü'minîn emîr-i muhik ve asl ابى بكر(**EBÎ BEKRİN**) mecrûr ve münevvendir. Bu kelime ile kendisi Bekir isminde bir oğlu olması lâzım gelmez sebeb tebkîr-i islâmîdir ki ricâlde ibtidâ şerefyâb-ı islâm olmuşlardır ki Hadîs-i Şerîf'de

اول من آمن بى ابوبكر

İlk önçe bana îmân eden Ebû Bekir'dir.

Vârid olmuşdur. İsm-i şerîfleri Abdu Rabbi'l-Ka'be idi. Hazret-i Fahr-i Âlem Sallallâhü Aleyhi ve Sellem Abdullâh diye âd koydular. Ve Hazret-i Peygamberin ibtidâ tağyîr etdiği isim Ebû Bekir'in ismidir. Babasının adı Osmân dır. Künyesi Ebû Kuhâfe dir. Arabda künye ma'rûf ve meşhûr olmağın künyesiyle meşhûr olub Ebû Bekir ibni Ebî Kuhâfe bin Âmir bin Amr bin Kâ'b bin Sa'd bin Teym bin Mürre dir. Pes Mürre, Resûl-i Ekrem Sallallâhü Aleyhi ve Sellem Hazretleri'nin yedinci atasıdır. Lâ cerem O neseb-i tâhireye yedinci atada cem olur. الصديق (**ES SIDDÎKİ**) Sad'ın ve dâl-ı müşeddedenin kesriyle mecrûrdur. Bu lakab dahî emr-i nübüvveti bilâ tereddüd ve lâ inkâr tasdîk edib îmân getirdikleri ecildendir, derler. Ammâ sahîh rivâyet budur ki: Hazret-i Resûl-i Ümem Sallallâhü Aleyhi ve Sellem mi'râc haberin getirdik de, Ebû Cehil-i Laîn, yâ Ebâ Bekir musâhib olduğun Muhammed yine bir muhâl hâlden haber verib bir gecenin bazı sâatinde semâvâta ve Arş ve Kürsi'ye urûc edib Bâr-i Teâlâ'yı görüb doksân bin kelimât edib yine hemân o sâatde Ümmihân evine geldim der. Bu kelâmın dahî tasdîk edermisin dedikde, bu husus değil bundan ziyâde nice mertebe-i muhâl görünür hâl ve kemâlden haber verse, aslâ tereddüd etmeyib cân-ü dilden tasdîk edib îmân ederim, demeğin sıddîk sıfatıyla muttasıf oldular. Nitekim Hadîs-i Şerîf'de

يا ابابكر ان الله سماك الصديق

Allâh sana Sıddîk adını verdi.

Vârid olmuşdur. Ve Hadîs-i Âher'de

قلت لجبريل ليلة اسرى بى ان قومى لا يصدقونى
فقال يصدقك ابو بكر و هو الصديق

Gece götürüldüğüm zaman kavmim beni tasdîk etmeğecek dediğimde, Cibrîl-i Emîn buyurdu ki: Ebû Bekir seni tasdîk edecek. Çünki o tasdîk edicidir.

Vârid olmuşdur ki bunlar sıddîk olduğuna şâhidîn-i âdilîndir. Ve dahî sıddîk, zâhiri bâtınına ve sırrı alâniyesine münâkız ve muhâlif olmayan kimsedir. Enbiyâ-i kirâmdan bu lafızla İbrâhim ve Yûsuf Aleyhüme's-Selâm ve evliyâdan Meryem ve eshâbdan Hazret-i Ebû Bekir tavsîf olundu. Bazı müfessirîn والذين جاء بالصدق و صدق به (Sure-i Zümer-33-) Âyet-i Kerîmesi'nde (جاء بالصدق) den murâd Hazret-i Resûl-i Ekremdir. (وصدق به) den murâd Ebâ Bekir dir, dediler. Urafâ-i meşâyıh-ı kirâmın ittifakları budur ki tecrîd ve tefrîd ve müşâhedede Hazret-i Sıddîk-i Ekber taife-i sofiyye-i celîle-i meşâyihinin ser halka-i velâyetleridir. Firkat-i Hazret'den tedrîci müteessiren âhar on beş gün mikdârı mahmûm olub, on üç senesi cemâziye'l-uhrâ'sının yirmi ikinci yevm-i sülâsâde kademnihâde-i cennet oldu. Vasiyyeti üzere Halîlesi Esmâ binti Umeys gasl ve techîz ve tekfîn ettirib tâbutu Resûllullâh Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem üzerine vaz' olunub namâzını câ-nişîni Hazret-i Ömer Radıyallahü Anh edâ eyledi. Naşını, Muvâcehe-i Ravza-i Şerîfe vaz olunub arz ve isti'zân olunduk da, getirin defn edin sedâsı cümle huzzârın mesmû'ları olmakla himâye-i Fahri'l-Enbiyâ Aleyhi't-Tahiyyâ oldu. Müddet-i hilâfeti iki sene üç ay yirmi gündür. Ba'de التقى (**ET TAKÎ)** ziyâdesi Hüsâmeddîni'l-Uşşâkî Kuddise Sırruhü'l-Bâkî nushalarında vâki'dir. رضى الله عنه (**RADIYALLAHÜ ANH**) yani Allâhü Teâlâ Hazret-i Ebû Bekir-i Sıddîk'dan râzı olduğuna رضى الله عنهم ورضوا عنه (Sure-i Beyyine-8-) zümresine dâhildir. Bu makâmda bazı meşâyıh-i halvetiyye kaddesallahü esrârahüm fî'l bukreti ve'l aşiyyeti ziyâdâtında

الذى قال فى فضله رسول الله اول من آمن بى ابو بكر و اول
من صدقنى ابو بكر و اول من زوجنى
ابو بكر و اول من يحشر يوم القيمة ابوبكر

Resûlullâh Sallallâhü Aleyhi ve Sellem onun fazîletine dâir buyurmuşdur ki: İlk îmân eden, ilk beni tasdîk eden, ilk beni evlendiren, kıyâmet günü ilk haşr olacak, Ebû Bekir dir.

Vâki'dir. Pes, Hazret-i Pîr Kuddise Sırruhü'l-Münîr Hazret-i Sıddîk Radıyallahü Anh'dan sonra Hazret-i Ömer Radıyallahü Anhın sıfât-ı hamîdesin zikre bede' edib buyurur. ثم السلام (**SÜMME'S-SELÂM**) Merfû'dur. Bunda ve zikri âtî üç mahalde (sümme) ahbârda mücerred tertîb içindir. Ve dahî vâv manâsınadır. من الملك الوهاب (**MİNE'L-MELİKİ'L-VEHHÂB**) Mecrûrlardır. Yani mahlûkâtda dûn-i ihtiyâc-ı kazâyâ ve tedbîrâtiyle gayrin müşâreketi olmayarak azamet ve celâl sıfatlarıyla muttasıf ve kesîrü'l-lutf ve ikbâl ve azîmü'l-menn ve'n-nevâldir ki min gayri taleb i'tâ ve hasâyis-i cûd ve efdâli îfâ eder zât bî-çûn melik-i vehhâb dan âfât üzerine selâmet الى الامير الاباب (**İLE'L-EMÎRİ'L-EVVÂB**) Mecrûrlardır. Hazret-i Şemseddîn Sivâsî Kuddise Sırruhu ve Edâm-ı bi-İnâyetihi Âfiyyeti ve Înâsi nushalarında bunda ve zikr-i âtî mahallerde (الى) makamına (على) ve Halvetiye-i Şâm nushalarında (sümme's-selâm mine'l-meliki'l-vehhâb) kavli mahfûz olub fakat (ve ale'l-emîri'l-evvâb) vâki'dir. Yani emîr-i âdil ve küfre ve tavâgî üzerine gâlib ve evvâb-ı kesîri'l-mücâhede ve ve'l-ibâde olana demektir. Ebî Bekiri's-Sıddîk Cenâbları'ndan sonra Ömer Radıyallahü Anh efdal-i sahâbe olduğuna ittifâk ehl-i sünnet ve cemâat vâkı' olmuşdur. Mücâhede ve murâkabe ve lebs-i hırkada muktedâ-i sofîyyedir. Menbe'-i Feyz-i Fazl-ı Hâdî Hazret-i Şeyh Ömer el-Fuâdî Levâyıhü'l-Envâr nâm şerhinde buyurur ki: Cümle-i evsâfından

biri emîrü'l-evvâb dır ki kelime-i evvâb bihasebi'l-lugat cân-ü dilden rucû' ve inâbet kasdına ve hâlet-i ma'siyetden hâlet-i ibâdet ve tâat kasdına ve hâlet-i kesretden hâlet-i vahdet kasdına ve tecellî-i sıfâtdan tecellî-i zât kasdına hâsıl-ı kelâm herkes hâline ve makâmına göre mâsivallâhdan Allâh Tebâreke ve Teâlâ Hazretleri'ne rucû' ve inâbet etse ona evvâb itlâk olunur. Ve Hakk Teâlâ Kur'ân-ı Kerîminde Hazret-i Dâvud hakkında kemâl-i medh sadedinde و وهبنا لداود سليمان نعم العبد انه ابواب (Sure-i Sad-30-) buyurduğu ve tefsîrinde kemâl-i mertebe-i evvâbiyetlerine işâret edib اى رجاع الى الله بالتوبة و التسبيح buyurdukları ve dahî Hazret-i Eyyûb hakkında انا وجدناه صابرا نعم العبد انه اواب (Sure-i Sad-44-) buyurduğunu müfessirîn, Hazret-i Eyyûb'ün bu sıfatında kemâline işâret edib

يقبل على الله بشيراشره

Kamil insan bütünü ile Allâh'a yönelir.

Buyurdukları evvâbın bu manâsına delîl-i sarîh sahîhdir. İnteha.

Ve bu beyândan ve tafsîl-i hâlden malum olur ki Hazret-i Ömer Radıyallahü Anh enbiyâ-i izâm sıfât-ı kerâmiyle muttasıf ola ve dahî bu hâl ve manânın tahkîkine delîl sarîhdir ki

لو كان بعدى نبى لكان عمر ابن الخطاب

Eğer benden sonra bir peygamber olsa idi Hazret-i Ömer İbn-i'l-Hattâb olurdu.

Yani benden sonra nebî olaydı Ömer İbn-i'l-Hattâb olur idi, haber-i sahîh ve meşhûrdur. İmdi malum-i şerîf-i hâtır olsun ki Hazret-i Şeyh Ömer el-Fuâdi Kuddise Sırruhü'l-Hâdî beyânına göre fî'l-asl emîr kelimesi tarîkımızda muzâf okuna gelmiştir. (*Yani harf-i ta'rîf ile emîrü'l-evvâb okunur idi.*) Bu takdîrce muktezâ-i kavâid-i Arabiyye (*emîrü'l-evvâbîn*) okuna, lakin riâyet-i seci' için aslı üzerine terk ve onun mütezammın olduğu lâm-ı ta'rîfin manâyı cinsi i'tibârıyla bihasebi'l-mazmûn ve evvâbîn hükmümde kalmıştır. Lakin Hazret-i Mustafâ el-Bekrî Kuddise Sırruhü'l-Bekrî'nin Hazret-i Pîr Kuddise Sırruhü'l-Münîr ve ehl-i tarîk-i kebîrinden isti'zân ile tashîh buyurduklarında lâm-ı ta'rîf ile الى الامير الاواب (*ile'l-emîri'l-evvâb*) okunur. Ve bu takdirce evvâb kelimesinin cemî olması lâzım gelmez. Ve bu sıfat bu makâmda Hazret-i Ömer Radıyallahü Anh'a mahsûs olur. Amma vech-i evvelde yani izâfetiyle okunduğu takdirde evvâbîn olan ibâdullâhın cümlesinin emîridir demek olur. Ve bunun gibi evvâbîne emîr olunca kendinin evvâb olması bittarîki'l-evlâ isede bâlâda zikr olunduğu üzere kelime-i evvâb bazı enbiyâ aleyhimü't-tehayâ hazarâtına sıfat olmuşdur. Bu takdirce Hazret-i Ömer Radıyallahü Anh onların dahî emîri olması vehmine gelmekle, böyle kırâ'at etmek câiz değildir. Tededebbür. Pes, evlâ ve ahsen olan vech-i sânî ki tashîh-i Pîri-i sânî Kuddise Sırruhü'l rabbânî ile kırâ'atdır. Pes, Hazret-i Ömer radıyallahü Anhın bir sıfat-ı hamîdelerin dahî zikr edib, buyurur: زين الاصحاب (**ZEYNİ'L-ESHÂBİ**) mecrûrlardır. Yani islâm onun takvâ ve adâlet ve hilâfet ve mehabbet ve mehâbeti ile müzeyyen ve bâhir ve zuhûr ile zâhir oldu. Menba'-i Feyz-i Fazl-ı Hâdî Hazret-i Şeyh Ömer el-Fuâdi Kuddise Sırruh Levâyihi'l-Envâr nâm şerhinde buyurur: Bu mahalde sıfat-ı sûrîye dahî i'tibâr olunmak câizdir. (Layiha) Hazret-i Fâruk'un nefs-i müzekkâ ve kalb-i musaffâ ve rûhu-i mücellâlarında sıfât-ı hamîde ve sıfât-ı pesendîde ile tezyîn olunmuş. Ziynet-i ma'nevîyelerinden mâadâ zînet-i sûveriyelerinden biri budur ki eshâb-ı Resûlullâh otuz dokuz iken Hazret-i Ömer Radıyallahü Anh islâma geldikde mîm-i mubârekleri işâretiyle eshâb-ı izâm kırk olub mîm-i ahmed ona hâl-i ehadiyetle âlem-i imkânda kuvvet-i dîniyye ve şerîyeleri ziyâde olmuşdur. Yani هُوَالَّذِى ارْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدٰى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَه على الدِّينِ كُلِّهٌ

(Sure-i Fetih-28-) fehvâ-i latîfinin hükmü zâhir olub dîn-i Muhammed Aleyhi's-Selâm cümle edyâna gâlib olub, recâsına Sultân-ı Enbiyâ Aleyhi’t-Tehayâ Cenâb-ı Akdes-i Hüdâ’ya duâ ve niyâz edib ibn-i Abbas Radıyallahü Anh rivâyetinde

اللهم اعز الاسلام بابى الحكم بن هشام او بعمر بن الخطاب

Yâ Rabbî sen Ebî’l-Hakem bin Hişâm veya Hattâb’ın oğlu Ömer ile islâmı azîz kıl.

Buyurdular. İndallâh, hayyiz-i kabûlde vâki‘ olub, hidâyetillâh ile Hazret-i Ömer Radıyallahü Anh islâma geldikde evkât-ı hamselerini Ebû Cehil ve sâir küffâr-ı kureyşden mahfî kılarlar iken Hazret-i Ömer’in kuvvet-i salâbetleri ve şân-ı azîmü’ş-şânları biemrillâh kuvvet ve mehâbet şecâatleri sebebiyle Hazret-i Resûl-i Ekrem Sallallâhü Aleyhi ve Sellem namâzların mesâcidde bî-mehâbâ âşikâre kılıb ve sâir ibâdetlerin dahî âşikâre eder oldular. Bihasebi’d-Dîni’l-Muhammedî. Eshâb-ı güzîne ziynet-i sûriyye ise ancak ola ki Mesâbih’de mezkûrdur. Ve dahî bihasebi’d-dîn ziynet-i sûriyedendir ki Mişkâtü’l-Envâr da mezkûrdur. Hazret-i Ebû Bekir Radıyallahü Anh kendi zemân-ı hilâfetlerinde Medîne-i Münevvere’nin zenâdıka ve fâsıkların ve mülâhide ve münâfıkların teftîş edib katlları ile mukayyet olmakla Medîne’den taşra gazâ edemediler. Ve amma Hazret-i Ömer Radıyallahü Anh Medîne-i Münevvere’yi zındıklardan ve münâfıklardan hâlî pâk bulmakla taşra ibtidâ onlar gazâ edib feth ve nusret-i ilâhiye ile zamân-ı hilâfetlerinde etrâf-ı Medîne-i Münevvere’de bin beş yüz altmış minber-i şerîf vaz‘ olunub dîn-i Muhammedî’de bu kadar hutbe okundu. Bu hâletin dahî ziynet-i sûrîden olduğuna iştibâh yokdur. (Layiha-i Temsîliyye) Bu dahî malum-i ehl-i dîn ve ma‘rûf-i urafâ-i ehl-i yakındır. Eshâb-ı izâmın bu zikr olunan hâlâtla şerîat ve dîni tezyîn etmek libâs-ı fâhire olan manevî libâs-ı takvâ ve amel-i şerîf-i aliyyâ ile vucûd-i şerîflerini ve vucûd-i şerîfleri ile kâim olan vasf-ı cemîlelerini dahî manevî tezyîndir.

رزقنى الله واياكم بقوة احواله المرعية و زيننى
الله واياكم بزينة اعماله الشرعية

O, zatın ahvâlinin kuvveti ile Allâh beni de sizi de rızıklandırsın ve şer‘i amellerle beni ve sizi ziynetlendirsin.

dahâ ziyâde tafsîl murâd eden Şerh-i Hazret-i Fuâdî Kuddise Sırruhü’l-Hâdî’yi mutâlaa eyleye. Bu makâmda Hazret-i Hüsâmeddîni’l-Uşşâkî Kuddise Sırruhü’l-Bakî ziyadâtında ve Şeyh Muhammed Tervî Kuddise Sırruhü’l-Kavî şerhinde ve bazı nushalarda و سند الاحباب (*senedi’l-ahbâb*) ziyâdesi vâki‘dir. Pes, Hazret-i Ömer Radıyallahü Anh’ın bir sıfât-ı hamîdelerini dahî zikr edib buyurur. مجاور (**MÜCÂVİRİ**) zamm-ı mîm ve kesr-i vâv ile المسجد (**EL MESCİDİ**) ba‘de والمنبر (*ve’l-minberi*) nushadır. Ve Hüsâmeddîni’l Uşşâkî Kuddise Sırruhü’l-Bâkî ziyâdâtında dahî vâki‘dir. والمحراب (**VE’L-MİHRÂBİ**) Üçü dahî cer iledir. Mücâvir lugatda komşu olmağa ve mescidde i‘tikâf etmeğe derler. Hazret-i Ömer Radıyallahü Anh mescidde leyâlîde Allâha âbid ve nehârda mesâlih-i müslimîni dahî onda islâh eylemeğe kesret-i tekayyüd ve vefret-i ictihâdlarından güya mescidde mücâverete müdâvim idi. Hatta sünnet-i müekkede-i Ahmediy’ye olan şehr-i siyâmda terâvîhi mescidde cemâatle edâye her gece mülâzemet-i ümmet onun netîce-i kâr-ı hayrıdır. Ve mihrâb zikrine sebeb aslında sadr-ı islâmda, eyyâm-ı İmâm-ı Enâm Aleyhi's-Selâmda olmayıb, onların zamân-ı hilâfetlerinde mihrâb lafzıyla benâm imâma mahsûs makâm zuhûr eyledi. Menba‘-i Feyz ve Fazl-ı Hâdî Hazret-i Ömer el-Fuâdî Kuddise Sırruhü’l-Hâdî Levâyihü’l-Envâr nâm şerhinde buyurur ki: Hazret-i Ömer Radıyallahü Anh bihasebi’l-i‘tikâf mescidde çok eğlenib ve ekseriyâ ibâdeti mescidde olmakla hem şeran ve hem amelen sıfat-ı cemîle ile muttasıf oldular. Ve rivâyet olunur ki bir gün bir gulâm-ı sagîr seğirdib giderken Hazret-i Ömer

Radıyallahü Anh koluna yapışıb böyle seğirdib kande gidersin dedikde Yâ Emîrü'l-Mü'minîn mescide giderim diye cevâb verince Hazret-i Ömer Radıyallahü Anh yâ niçin seğirdirsin yab gitdikde olur dedikde Yâ Emîrü'l-Mü'minîn mescide giden mü'min Allâh evine فاسعوا الى ذكر الله (Sure-i Cum'a -9-) fehvâsınca sa'y-i beliğ ile gitmek gerekdir, deyib onlar dahî, yâ gulâm sen daha küçüksün buyurdukda Yâ Ömer benden küçük vefât iden mescide varmak müyesser olmadı. Ben o hâle erişmeğe hükm-i ilâhi var idiği malûm değildir. İmdi fırsatı fevt etmeğim diye ettiği kelâm-ı mu'teberden Hazret-i Ömer Radıyallahü Anh ulû'l-elbâbdan olmakla ibret-i tâmme alıb bu ecilden (*mücâviri'l-mescidi ve'l-mihrâb*) oldular. Ve Tenbîhü'l-Gafilîn'de Hazret-i Ömer kendileri rivâyet ederler ki:

المساجد بيوت الله فى الرض و المصلى فيها زائر
الله و حق المزور ان يكرم ازائر

Mescidler yer yüzünde Allâhın evleridir. İçinde namâz kılan Allâhın ziyâretcisidir. Ziyâret edilenin hakkı, ziyâretciye ikrâm etmekdir.

İmdi, musallî mescidde Allâhü Teâlâ Hazret'in beş vakitde ziyâret etmiş oluncak mücâviri'l-mescid, dâimâ civâr-ı Hakk'da olmuş olub, ikrâm-ı Hakk'a mazhar olmasına aslâ iştibâh yokdur. Ve Hazret-i Hasan bin Alî Radıyallahü Teâlâ Anhümâ buyurur. O kimse civârullâhdadır ve o kişi şu kimsedir ki lillâhi, fi'llâh ibâdet için mescide dâhil ola o kimse mescidden çıkınca dayfullâhdır. Yani Allâh Teâlânın konuğu olmakla ikrâmına mazhar olmasında zere iştibâh yokdur. يا اخى فاعتبران كنت من المعتبر **Ey kardeş eğer ibret alanlardansan, ibret al.** İntihâyi'l-kelâm min Şerhi'l-Fuâdî Kuddise Sırruhü'l-Hâdî. Ve yine Hazret-i Ömer'in bir sıfât-ı hamîdelerini zikr edib buyurur. الناطق بالصدق والصواب **(EN NÂTIKI Bİ'S-SIDKI VE'S-SEVÂBİ)** Üçü dahî mecrûrdur. Fakat الناطق بالصواب (*EN NÂTIKI Bİ'S-SEVÂB*) dahî nushadır. Yani her kelâmı hakk ve hikmet ve meviza-i adâlet ve emr-i ma'rûf ve nehy-i münker idi. Ve rivâyet olunur ki üserâ-i Bedir'de Resûl-i Ekrem Sallallâhü Aleyhi ve Sellem Ebû Bekir ve Ömer Radıyallahü Anhümâ ile istişâre eylediklerinde Hazret-i Ebû Bekir Radıyallahü Anh onlardan fidye ahz et. Ve Hazret-i Ömer Radıyallahü Anh boyunların vur diye cevâb verdiklerinde Resûl-i Ekrem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem Ebû Bekir Radıyallahü Anh hazretlerinin kavlini kabul eyledi. Pes, مَاكَانَ لِنَبِيٍّ اَنْ يَكُونَ لَهٗ اَسْرٰى (Sure-i Enfâl-67-) Kerîmesi nuzûl edib, Hazret-i Ömer'in nutkuna isâbet eğlemeğin Hazret-i Resûl-i Enâm Aleyhi's-Salâvâtı ve's-Selâm buyurdu.

لو نزل من السماء عذاب ما نجا منه احد الا عمر

Eğer gökten azâb inse idi Hazret-i Ömer'den başka kimse kurtulamazdı.

Pes, Hazret-i Ömer nâtıkı bi's-sıdkı ve's-sevâb oldu. Buna

ان الله تعالى ينطق على لسان عمر

Muhakkak Allâhü Teâlâ Ömer'in lisanı üzere konuşur.

Hadîs-i Şerîfi dahî şâhid-i adîldir. Menba'-i Feyz ve Fazl-ı Hâdî Hazret-i Ömer el-Fuâdi Kuddise Sırruhü'l-Hâdî Levâyihü'l-Envâr nâm şerhinde buyurur.

ان الله تعالى وضع الحق على لسان عمر و قلبه

Muhakkak Allâhü Teâlâ hakkı Ömer'in lisânı ve kalbi üzerine koymuştur.

Fehvâsınca Hakk Teâlâ Celle Celâlühü bâtılın hilâfı olan hakkı ve sıdkı bir lisânda ve kalbde koymuş ola o, kalb dâimâ hakka ve sıdka mukarrdır. Zîrâ lisân, tercümân-ı cenândır. Kalbde ne hâl sâir olur ise lisâna o hâl ve kâl zâhir olur. Bülbülüye nâm risâlesinde buyurur.

NAZM
Nîyk ve bedden ne olsa dilde hâzır
Lisâna ol olur elbetde zâhir
Dahî dilde ne olsa hayr ve şerden
Gelûr efâle hayvân ve beşerden
Bilir dilde iden hikmet-i tefettüh
Ki göz içre olan ider tereşşuh
*****

Beyân-ı diğer, nâtık-ı bi'l-hakk ve's-sevâb olduklarına delâil-i kaviyyedendir ki mesâbih-i şerîf hadîslerinde, Sultân-ı Enbiyâ Aleyhi't-Tahâya

لو كان بعدى نبى لكان عمر بن الخطاب

Eğer benden sonra bir peygamber olsa idi Hazret-i Ömer olurdu.

Buyurmuşlardır. Kemâl-i ulûm ve meârifle bifeyzillâh nübüvvet-i ta'rîfiyeye vâsıl olup ve hadîs-i şerîf mazmûmunca nübüvvet-i teşrîîyyeye dahî müstead olmuşlardır. Lakin Sultân-ı Enbiyâ Aleyhi Efdali't-Tahâyâ Hâtimi'l-Nebiyyîn olub nübüvvet-i teşrîîyye zuhûruna irâdet-i ilâhiye-i ezeliye taalluk etmemeğin min indillâh nübüvvet-i teşrîîyye verilmemişdir. Bu kelâmın manâsı odur ki zuhûr-i nübüvvet-i teşrîîyyeye irâdetullâh taalluk etse Hazret-i Ömer'e taalluk eder idi, demekdir. Yine bir sıfat-ı hamîdesin zikr edib buyurur. المذكور فى الكتاب (**EL MEZKÛRİ FÎ'L-KİTÂBİ**) Mecrûrlardır. Ve Mustakimzâde şerhinde الموافق رأيه حكم الكتاب (el muvâfaki re'yühü hükmü'l-kitâb) nushası vâki'dir. (*yani re'y ve rezîn ve tedbîr-i güzîni her hâlde zâhiran ve bâtınen surî ve ma'nevî Kitâbullâh'ın hükm-i şerîfine muvâfık ve takdîr-i bâri-i kadîre mutâbıkdır, demekdir.)* Lakin essah olan meşrûhumuzdur ki cümle nushalarda öyle vâki'dir. Kitâbdan murâd Kur'ân-ı Azîm dir.

قُلْ لِلْمُخلّفينَ مِنَ الاَعْرابِ ستُدْعوْنَ الِى قومٍ أُولِى بأْسٍ شديد

(Sure-i Fetih-16-) Âyet-i kerîmesinde kavimden murâd ehl-i fâris ve imâm-ı dâ'î onda imâm, Ömer Radıyallahü Teâlâ Anh'dır, dediler. Ve bazı müfessirîn İbn-i Abbas'dan nakl ederler ki münâfık ile bir yahûdi muhâsıme edib hükümde emri Hazret-i Resûlullâh Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellemin huzûruna ref' edib hüküm münâfık üzerine oldukda râzı olmayıb emri Hazret-i Ömer Radıyallahü Anha ref' ederiz diye huzûrlarına geldikde yahûdi hâli şerh ve murâfaanın huzûr-i risâlet penâhe vâsıl olduğunu ve münâfıkın râzı olmadığını beyân eyledikde Hazret-i Ömer Radıyallahü Anh hemân sabr edin şimdi size hakk ile hüküm ederim deyib, beytine dâhil olub, yedinde seyf ile huruc edib o münâfıkın unukuna darb ile cânını ceheneme irsâl eyledi. Ve Allâhü Teâlâ ve Resûlu'nun hükmüne râzı olmayanlara hüküm ve rızâ böyle olur, buyurdular. Pes Cebrâil يريدون ان يتحاكموا الى الطاغوت (Sure-i Nisâ-60-) Âyet-i Kerîmesi ile nâzil oldu. bu vechile dahî mezkûr fi'l-Kitâbdır. Ve Farûk lakabı dahî hakk ile bâtıl beynini fark eylediklerinden olmakla bu dahî telkîbe bir sebeb olur. Tefsîr-i Vecîz'de mezkûrdur ki:

والسّابقُونَ الاوّلُونَ مِنَ الْمُهاجرين والانْصارِ
والّذين اتّبعُوهُمْ بِاحْسانٍ رضِىَ اللّهُ عنْهُمْ و رضُوا عنْهُ

(Sure-i Tevbe-100) ve dahî

واذا جاءك الذين يؤمنون بـايـاتـنـا فقل سلام عليكم
كتب ربكم على نفسه الرحمة

(Sure-i En‘âm-54-) Âyât-ı Kerîmeleri eshâb-ı güzinden cihâr yâr-ı kibâr rıdvânullâhi Teâlâ Aleyhim ecma‘în haklarında nâzil olmuşdur. Hazret-i Ömer Radıyallahü Anh onlarda dâhil olmağın bu vecihle dahî mezkûr fi’l-Kitâb demek sâdık ve lâyık olur. Bu makâmda Şeyh Muhammed et-Tervî Kuddise Sırruhü’l-Kavî şerhinde (*sâhibü’ş-şer‘i ve’l-ihtisâb*) ve bazı nushalarda (*sâhibü’ş-şer‘i ve’l-adli ve’l-ihtisâb*) vâki‘dir.

امير المؤمنين عمر بن الخطاب **(EMÎRİ’L-MÜ’MİNÎNE ÖMERE’BNİ’L-HATTÂBİ)** Üçü dahî cer iledir. Lakin Ömer lafzı bilâ tenvîn bu makâmda ceri nasbladır. (*ibn kelimesi iki alem beyninde vâki‘ olur ise ve satırın evvelinde veya âhirinde bulunmaz ise hemzesi kitâbetden iskât olunur. Ve telafuzda vasl olunur ki isbâtın bir nev‘îdir. Eğer ser-i satırda vâki‘ olur ise ve alemeyn bulunmaz ise elifi kitâbetde sâbitdir. Bazı kimsenin bâyı meksûr ve nûnu sâkin ile bin dedikleri hatâ-i fâhişdir. Ve mukaddemâ bulunan alemden tenvînin hazfı vucûbidir.*) Neseb-i şerîfleri, Ebû Hafs Ömer Radıyallahü Anh İbnü’l-Hattâb İbn-i Nüfeyl, İbnü’l-Uzzâ, İbn-i Ribâh, İbn-i Abdullah, İbn-i Kırat, İbn-i Zürâh, İbn-i Adîy, İbn-i Ka‘b. Pes Şefî‘i’l-Evvelîn ve’l-Ahirîn Aleyhi Salavâtı Rabbi’l-Âlemîn Hazretlerine dokuzuncu atası Ka‘b’da mütelakkî olur ki Kureyşî dir. Ve vâlideleri Halîme’dir. Hişâm kızı ki Ebû Cehl’in kız kardeşidir. Yevm-i vefât-ı Sıddık’da mübâyaa olundu. Ve eyyâm-ı hilâfetinde Nehr-i Nîle ve tâife-i cinne hükmü nâfiz idi. İsm-i şerîflerinin kerâmatındandır ki her kim sadrına reykiyle kütüb ettiği gece ihtilâm olmaz ve şedîd rüzgârlarda cin tâifesinden havf eyledikde ve Nîle gark olmak havfinde bir kac kere Yâ Ömer dense nef‘-i küllî hâsıl olması mücerrebâtdandır. Ve eyyâm-ı saâdet-i hilâfetlerinde Mısır ve İskenderiyye ve Trablus ve Dımışk ve Beyti’l-Makdis ve Haleb ve Anteb ve Antakya ve İsfehân ve Diyârbakır ve emsâli gibi kırk aded emsâr-ı kebîre feth olunub, Devlet-i Fars gibi bazı devletlerin inkirâz ve zevâli bi’l-cümle adl-i Ömer ve bereket-i Farûkî ile inâyet-i Hakk olmuşdur. Ve asr-ı adâletinde gürk ve güsfend her-bâr ictimâ eder idi. Yirmi üç senesi Zilhiccesinin on dördüncü günü veya yirmi yedinci günü şehîd olub, rûy-i irsade-i zulmet-i şedîde-i bi-dîdâr olmuşdur. Hilâfeti on buçuk senedir. Beş yüz otuz üç hadîs rivâyet eylemişdir. (*Hazret-i Farûk’un kâtili Muğire’bn-i Şu‘be’nin gulâmı Merûz nâm zimmîdir ki kendisi Ebû Lü’lü’ dür.*) Ba‘de Hüsâmedîn el-Uşşâkî Kuddise Sırruhü’l-Bâkî’nin ziyâdâtında النقى **(EN-NAKÎ)**vâki‘dir. رضى الله تعالى عنه **(RADIYALLAHÜ ANHÜ)** Bu makâmda bazı meşâyih-i halvetiyye kaddesallahü esrârahüm fi’l-bukreti ve’l-aşiyye ziyâdâtında

الذى قال فى فضله رسول الله اول من خطب على
منبر الاسلام عمر و اول من يشرب من حوض الكوثر
عمر و قال رسول الله من الملك الاكبر الحق
ينطق على لسان عمر ادن منى يا عمر انت منى
يا عمرانا منك يا عمر

vâki‘ olmuşdur. Pes Hazret-i Pîr Kuddise Sırruhü’l-Münîr Hazret-i Ömer’den sonra halîfe-i sâlis Hazret-i Osmân Radıyallahü Anh evsâf-ı hamîdesin zikre bede’ edib, buyurur: ثم السلام (**SÜMME’S-SELÂMÜ**) merfû‘ من المللكالمنان (**MİNE’L-MELİKİ’L-MENNÂNİ**) mecrûrlardır. Yani ibâdı üzerine kesîrü’l-menne ve kazâ ve tedbîrâtlarına mâlik olandan âfât üzerine selâmet الامير (**İLE’L-EMÎRİ**) bazı nushada (*el-emîni*) vâki‘dir. الامان (**EL-EMÂNİ**) mecrûrlardır. Yani emîr-i âdil ve emîn üzerine olsun ki umûr-i dünya ve âhiretde bir vecihle ayıb ve şeyn onda zuhûr eylemedi. Hazret-i Ebû Bekir ve Ömer

Radıyallahü Anhümâ'dan sonra efdal-i ümmet Hazret-i Osmân olduğuna cumhûr zâhib olub bazılar Cenâb-ı Murtezâ'yı fakat Cenâb-ı Osmân'a tafdîl ederler. Ve dahî teslîm-i rızâda tarîk-i sofiyenin ser halkasıdır. Benât-ı Kerîme-i Nebeviyye Aleyhi't-Tahıyyeden ibtidâ Rukîye'yi ve onun vefâtında Ümmü Gülsüm'ü tezvîc eylemekle Zi'n-Nûreyn ile telkîb olundu. Enbiyâdan birinin iki kerimesini bir kimse tezvîc eylemek bunlardan mâadâ bir ferd yokdur. Ve fadâilinde ehâdîs-i kesîre vardır. Mahallinde mestûrdur.

لكل نبى رفيق و رفيقى فى الجنة عثمان

Her peygamberin bir arkadaşı vardır. Cennetde benim arkadaşım Osmân dır.

Hadîs-i Şerîf'iyle cennetde kendi refîki olduğunu haber vermişdir. Ve zaman-ı hilâfetlerinde dîn-i devletle sehâvet ve sadâkatları ziyâde gâlib olmakla emn ve emân ziyâde olduğu eclden emîri'l-emân denildi. Hakk budur ki âkil ve hâkim ve âdil O dur ki zaman-ı hilâfetinde hıll ve akde kaviyyü'l-burhân olub onun zamanında olan halka zülm ve taaddî olmayıb emn ve emânda olalar. Bunda Şemseddîn-i Sivâsî Kuddise Sırruh ziyâdatında المنزه عن الكفر والطغيان (*el-münezzehü 'ani'l-küfri ve't-tuğyân*) vâki'dir. Ve bir sıfat-ı hamîde-i mergûbe ve hâlet-i mahbûbelerin dahî zikr edib buyurur. حبيب الرحمن (**HABÎBİ'R-RAHMÂNİ**) mecrûrlardır. (*Habîb-i Habîbi'r-Rahmân*) dahî nushadır. Rızâ-i Yezdân'e ve muhabbet-i Rahmân'a sebeb olur a'mâl-i sâlihalar ve muhabbet-i ilâhiye ile ibâdât-ı sâdıkaları kattî çokdur. Malûm olmağın zikrinden udûl olundu. Ammâ bazı hakîkat-i hâle ârif ve bu manâya vâkıf olmayan kimseler recmen bi'l-gayb bu kelâmda ayıb i'tibâr edib (*Habîbi'r-Rahmân*) ibâretiyle zikr Hazret-i Resûl-i Ekrem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Selleme mahsûsdur diye kelime-i habîbi tekrâr edib izâfetle (*Habîb-i Habîbi'r-Rahmân*) okurlar. Ve lakin öyle değildir. Bu bir indî halle kırâ'atdır. Zîrâ Allâhü Teâlânın kavline muhabbeteyn icâb eder. İbâdet mukarrerdir.

فسوف يأتى الله بقوم يحبهم ويحبونه

(Sure-i Maide-54-) fehvâsınca kul Allâhü Teâlâyı sevmek sâbit oluncak kul dahî habîbi'r-Rahmân olmakda iştibâh yoktur. (Lâyıha) Ber vechi suâl ve eğer Allâhü Teâlâ'dan ibâdına muhabbet taalluk etmek mütesavver ve münâsib değildir, denilir ise zikr olunan âyet-i kerîme ve dahî

قل ان كنتم تحبون الله فاتبعونى يحببكم الله

(Sure-i âl-i İmrân-31-) Âyet-i Kerîmesi ve dahî müfessirînin tefsirlerinde te'vîl-i mebânîleri muhabbetin vucûduna ve hâline delîl-i sarîh ve sahîhdir. (Lâyiha) Ve bu dahî malûmdur ki Resûlullâhın (Habîbi'r-Rahmân) olmasıyla Hazret-i Osmân'ın ve sâir ibâdullâhın (habîbullâh) olması bir değildir. Fark-ı sûrî ve ma'nevî vardır. Hâl, tecelliyat-ı ilâhiyyeye ve yârin vâsıl oldukları marifet-i aliyyeye ve hakîkkat-i seniyyeye vâsıl olan ârif-i kâmile malûmdur. Keza fî Şerhi'l-Fuâdî Kaddesenallâhü bi-Sırrıhi'l-Hâdî pes cümle-i kemâl-i irfân ve fazılları ile hâsıl olan sıfât-ı hamîde ve celîlelerden birin dahî buyurur: جامع القرأن (**CÂMİ'İ'L-KUR'ÂNİ**) ikisi dahî cer iledir. İbtidâ câmi'-i Kur'ân Hazret-i Sıddık Radıyallahü Anh'dır. Lakin bunlar ihtimâm edib ittifâk ve meşveret-i eshâb-ı kirâm ile âyât-ı müteferrikayı dahî mahzar-ı sahâbede tetebbu' edib kırâ'atlarda olan ihtilâfâtın dahî beyne'l-i'râb mûcib-i sehv ve hall ve belki sebeb-i küfr ve zelîl olanlarını iskât ve tashîh edib ba'de kendi hattıyla beş aded mushaf-ı şerîf tahrîr edib birini Mekke-i Mükerremeye ve birini Basra'ya ve birini Kûfe'ye ve birini Şâm'a irsâl ve birini Medîne-i münevverede ibkâ eylediler. Sâir bilâd-i islâmiyede nüsah-i musâhif-i şerîfe, onlardan istinsâh olunub islâmın ilâ yevmi'l-kıyâme bu cidâl-i fi'd-dînden halâs olmasına sebeb olmuşlardır. Ba'de (*adüvvü'ş-şeytâni sirâcü ehli'l-cinân*) nushadır. Ve bazı nushalarda ikisinin biri vâki'dir. Pes yine bir sıfat-ı hamîde-i makbûlelerin dahî zikr edib buyurur:

صاحب الحياء والايمان (**SÂHİBİ'L-HAYÂİ VE'L-ÎMÂNİ**) üçü dahî mecrûrdur. Yani Bârî Teâlâ'dan şiddet-i hayâsı sebebiyle inde'n-nâs muhill-i edeb olan bir fiille tasaddî eylemek vâki' olmadı. Ve Sultân-ı Enbiyâ Aleyhi't-Tahâyâ'dan hayâsından huzûr-i âlîlerinde istiftâh-ı kelâm vâki' olmadığından mâadâ huzûrlarına bilâ izin duhûl ve duhûllerinde culûs vâki' olmadı. Nasdan ve belki cemâdâtdan dahî istihyâ ederler idi. Ve şiddet-i hayâsından nâs ve melâike dahî ondan hayâ ederler idi. Hazret-i Âişe Radıyallahü Anhâ rivâyetinde Sultân-ı Enbiyâ Aleyhi Ekmeli't-Tahâyâ serîr-i hümâyunlarında mubârek ayakları açık yanları üzerine muztaci' iken bazı mesâlih için Hazret-i Ebû Bekir isti'zân edib dâhil oldular ve Hazret o halet üzere ba'de Hazret-i Ömer isti'zân edib dâhil oldular. Ve Hazret kezâlik o halet üzerine olub aslâ tagayyür etmediler. Pes Hazret-i Osmân Radıyallahü Anh gelib isti'zân edib dâhil olduklarında kalkıb oturdular. Hurûc ettiklerinden sonra Hazret-i Âişe Radıyallahü Anhâ, yâ Resûllallâh Hazret-i Ebâ Bekir ve Hazret-i Ömer Radıyallahü Anhümâ huzûr-i âlînize duhûl eylediklerinde aslâ hareket etmeyib Hazret-i Osmân Radıyallahü Anh duhûllerinde kalkıb oturdunuz, sebeb nedir diye suâline cevâbda

استحى من رجل تستحى منه الملاءكة

Ben öyle bir kişiden hayâ ediyorum ki melekler ondan hayâ eder.

buyurdular. Ve Hazret-i Resullullâh'ın ta'zîm-i belîğ suretinde ettikleri muâmeleye hayâları sebeb olmuşdur. Hakk budur ki ehl-i îmân olan ehl-i hayâ indallâh ve inde'r-Resûllillâh muazzam ve muhterem olmasına aslâ iştibâh yoktur. Bu dahî malûm ola ki hayâ terk-i kabîha bâis olan bir hulkdur. Ve o iki nevi'dir. Biri nefsânî ki beyne'n-nâs cimâ'dan ve onun emsâlinden hayâ gibi ve buna cemî' nâsın iştirâkî vardır. Ve biri îmânîdir. Ve o Allâhü Teâlâ havfünden sâhibini fiil-i masîyetden men' edendir. Ve bu mahalde murâd odur. Ve kezâlik

الحياء من الايمان

Hayâ îmândandır.

Hadîs-i Şerîf'den dahî murâd odur ki manâsı hayâ îmân-ı kâmillin semerâtındandır, demekdir. Ve bunda îmânı hayâ üzerine atf eylemeleri bu mazmûn-i müfîd îmânların kemâlini müşirdir. Husûsan riâyet-i seci' dahî vardır. Fefhem.Bunda (sahibi'l-ilmi ve'l-hilmi ve'l-hayâi ve'l-îmâni) Hüsâmeddîni'l-Uşşâkî Kuddise Sırruhü'l-Bâkî ziyâdatında ve bazı nushalarda vâkidir. Ve yine bir sıfat-ı hamîde-i makbûlelerin dahî zikr edib buyurur: الشهيد على الفرقان (**EŞ ŞEHÎDİ 'ALE'L-FURKÂN**) mecrûrlardır. Yani tilâveti Kur'ân-ı Azîmü'ş-Şân ile meşgûl iken mazlûmen ve maktûlen şehîd olub hûn-i şehâdetleri Kitâb-ı Rabbânî'de mestûr فسيكفيكهم الله و هو السميع العليم (Sure-i Bakara-137-) âyet-i kerîmesi üzerine çekîde olub hicret-i nebeviyyenin otuz beş senesi Zilhicce'nin on sekizinci rûz-i çarşamba ve yahud yevm-i cumada bade'l-asr hurşîd-i enver-i ruh-i mutahhereleri evcât-ı derecât-ı illîyyin-i sermedî-i bekâya i'tilâ edib cesed-i münevverleri Kevkeb nâm mevzide gece sandukçe-i kabirde vediat olundu. Radıyallahü Anh (*Essah akvâl üzere namazı kılınmadı. Lakin bir kavilde cebîr üç kimse ile namazı kılındı.*) Bunda (*eş şehîdi fî şehri ramazân*) ve dahî الشهيد فى حال تلاوت القرآن (EŞ ŞEHÎDİ FÎ HÂLİ TİLÂVETİ'L-KUR'ÂNİ **)** nushalardır. Ve ikisi bile nushadır. Ve Hüsâmeddîni'l-Uşşâkî Kuddise Sırruhü'l-Bâkî nushalarında öyle vâkidir. Ve Müstakim Zade şerhinde (eş şehîdi ale'l-Kur'âni) vâkidir. Ve Hazret-i Mustafa Bekrî Kuddise Sırruhü'l-Bekrî Minheli'l-Azâb nâm risâlesinde vird-i şerîfde tağyîr ve ziyâde ve noksân câiz olmadığını beyândan sonra buyurur: Tahkîk biz Vird-i Settâr'da bazı elfâzı tağyîr ettik. Lakin i'râb ve manâda bu vecihle müellifi ve ehl-i tarîkden izin talebiyle tağyîr eyledik. Nitekim Emîri'l-Müminîn Hazret-i Osmân Radıyallahü Anh zikrinde olan gibi ki biz

evvel الشهيد فى شهر رمضان (*eş şehîdi fî şehri ramazân*) okur idik. Bir gün Medîne-i Halîl Aleyhi's-Selâm'da hatîb olan ihvânımızdan Abdurrahmân Temîmî vâkıf olub Esâbe ve Seyr-i Halîyye ve Şerh-i Hemziye gibi kütüb-i mu'tebereye murâcaat eyledik. Onlardan hiç biri Ramazan'da vefât etti diye zikr etmezler. Belki Zilhicce'nin on sekizinci günü vefât etti diye zikr ederler. Belki Ramazan-ı şerîfin on yedinci gecesi maktûl olan İmâm-ı Alî Radıyallahü Anhdır. Hazret-i Osmân'ın sâimen vefât ettiğinden zihin ve yahut kalem-i kâtib sebkat etmiş ola. Ve halvetiye-i Şâm Kur'ân okur iken vefât eylediğinden bizim şimdi kırâ'at ettiğimiz gibi (*eş şehîdi ale'l-Furkân*) okurlar. Ve malûmumuz değildir ki müellif Pîr Kuddise Sırruhü'l-Münîr bizim evvel ki kırâ'at ettiğimiz gibimi? Yoksa halvetiye-i Şâm kırâ'at eyledikleri gibi mi? kırâ'at buyurlar idi. Pes müellifinden ve ehl-i tarîkın kibârından isti'zân ile tağyirde be's yokdur. İntehâ. Pes ona binâen meşâyih-i müteahhirînden bazılar tağyir eylemişlerdir. Hatta Şeyh Mustafâ Çerkeşî Kuddise Sırruh dahî buna vâkıf olub الشهيد فى حال تلاوت القرآن (*eş şehîdi fî hâl-i tilâveti'l-Kur'ân*)kavline tebdîl eylemişlerdir. Ve hâlâ ona mensûb olanlar öylece kırâ'at ederler. Ve Hazret-i Osmân'ın kırâ'at-ı Kur'ân eder iken şehîd oldukları meşhûr-i âlem ve meşhûd-i benî âdemdir. Bunda (*el müstahyî minhü melâiketü'r-Rahmân*) nushadır. Ve Hüsâmeddîni'l-Uşşâkî Kuddise Sırruhü'l-Bâkî nushalarında ve bazı nushalarda (*sirâcü ehlü'l-Cinân*) vâkidir. امير (**EMÎRİ**) cer ile المؤمنين عثمان (**EL-MÜ'MİNÎNE OSMÂNE**) kelime-i gayri munsarif, yani gerçi mecrûrdur lakin bilâ tenvîn bu makâmda nasbla okunur. ابن عفان (**İBN-İ AFFÂNİ**) mecrûrlardır. Neseb-i şerîfleri Osmân İbn-i Affân, İbn-i Ebî'l-Âs, İbn-i Ümeyye, İbn-i Abdü'ş-Şems, İbn-i Menâf pes Hazret-i Resûl-i Ekrem Sallallâhü Aleyhi ve Sellem Hazretleri'ne beşinci atası Abdü'l-Menâf'da mütelâkî olur. Pes neseb cihetinden Hazret-i Osmân Ebâ Bekir ile Ömer Radıyallahü Anhümâ'dan akreb olmuş olur. Künye-i şerîfeleri ba'de'l-islâm Ebû Abdullâh dır. Ve lakab-ı şerîfleri Zi'n-Nûreyn dir. Hazret-i Ömer Radıyallahü Anhın vefâtından üç gün sonra sene-i erbaa ve işrîn Muharrem'in gurresi cuma günü mübâyaa olundu. Müddet-i hilâfeti on bir sene on ay on üç gündür. Dâr-ı saâdetlerinde kırk dokuz gün muhâsara olundukdan sonra sâimen şehîd olarak katl olundu. (*Kâtili essah akvâl üzere Esved ....? Mısrî idi ki musarrahdır.*) Ve eyyâm-ı hilâfetinde Afrika ve Kirmân ve Nişâbur ve Herât ve Malâtya ve Kıbrıs gibi bilâd-ı kesîre feth olundu. Ba'de Hüsâmeddîni'l Uşşâkî Kuddise Sırruhü'l-Bâkî ziyâdâtında ذى النورين الزكى(*zi'n-nûreyni'z-zekiyyi*) vâki'dir. رضى الله عنه (**RADIYALLAHÜ ANHÜ**) Bu makâmda bazı meşâyih-i halvetiyye kaddesallahü esrârahüm fi'l-bukrati ve'l-aşiyye ziyâdâtında

الذى قال فى فضله رسول الله رأيت على باب الجنة
اسم عثمان و رأيت على ساق العرش اسم عثمان
و رأيت على جناح جبريل اسم عثمان و لكل نبى
رفيق و رفيقى فى الجنة عثمان

vâkidir.

ثم السلام (**SÜMME'S-SELÂM**) merfû' من الملك الولى (**MİNE'L-MELİKİ'L-VELİYYİ**) mecrûrlardır. Yani halâyıkın küllisine mütevellî ve kaza ve tedbîrâtlarına mâlik olandan afât üzerine selâmet الى امير الوصى (**İLÂ EMÎRİ'L-VASÎ**) mecrûrlardır. Yani emîr sâhib-i emânet ve deyne olsun ki ondan hiyânet ve şeyn tasavvur olunmaz. Hülefâ-i selâseden sonra efdal-i nâs bunlar olduğuna cumhûr-i ehl-i sünnet ve mecmû-i ümmet kâil olmuşlardır. Sofiye-i kirâmın husûsan Halvetiyye ve Celvetiyye ve Rufâiyye ve Kâdiriyye ve Şâzeliyye ve Sa'diye ve emsâli cehriyenin ser halka-i velâyetidir. Ve şân-ı âlîlerinde ehâdîs-i kesîre vürûd

edib ahvâl-i dünya ve dînde vesâyâ-i kesîre telkîn eylemekle yahud Cenâb-ı Risâlet Penâh Aleyhi Salavâtullah intikâl-i ukbâ eyledikde evlâd ve ezvâc ve sâir ehl-i beyt üzerine vasî-i muhtâr olub, o vakt-i fetret ve zamân-ı hilâfet-i Ebâ Bekir sâhib-i sadâkat da dâire-i nebevî ve hâşiye-i Mustafaviyyeyi ‘amm-ı zâde-i kerem zâde ve dâmâd-ı hâs şecâati mu‘tâd olmak sebebiyle hıfz ve siyânete nasb-ı nefs eylemekle Vasî-i Nebî ta‘bîr olundu. Ve Hazret-i Resûl-i Ekrem Sallallâhü Aleyhi ve Sellem Tebük gazvesinde ehl-i beyt üzerine halîfe eyledik de ya Resûllallâh beni nisâ ve sibyânda mı tehallüf edersin? dedikde, Resûl-i Enâm Aleyhi's-Selâm

يا على انت منى بمنزلة هارون من مسى الا انه لا نبى بعدى

Ya Alî sen bana Hazret-i Musâ’nın Harûn’u menzilindesin. Ancak ve muhakkak benden sonra peygamber yoktur.

Buyurdu. Ve yine bir sıfat-ı alîyelerin buyurur. ابن عم النبى(**İBNİ ‘AMMİ’N-NEBİYYİ**) üçü dahî mecrûrdur. Yani o Cenâb-ı Murtazâ Ebî Tâlib’in oğlu ve o, Abdülmuttalib’in oğludur. Ve onun bir oğlu Abdullâh ve onun oğlu hulâsa-i mevcûdât Aleyhi Ekmeli't-Tahiyyât’dır. Bu cihetle cedd-i Fahr-i Kâinât ve cedd-i Aliyi’l-Mürtezâ bir olmakla bu sıfatla mevsûf oldular. Bade صاحب العدل القوى(*sâhibi’l-adli’l-kavî*) nushadır.

قالع الباب الخيبرى (**KÂLİ‘İ’L-BÂBİ’L-HAYBERÎ**) üçü dahî cer iledir. Hayber feth-i hâ-i mu‘ceme ve bâ-i muvahhide ve sukûn-i yâ-i müsennât-ı tahtiyye ile Hicâz da Medînet-i Resûl Aleyhi's-Selâma karîb medîne-i yahûdun nâmı dır ki gazavât-ı Hazret-i Fahr-i Kâinât’dan biridir. Rivâyet olunur ki Hazret-i Resûl-i Enâm Aleyhi's-Salavât-ı ve’s-Selâm bir takım cemâatı Hayber’e ba‘s eyledi isede fetih olmayıb

لاعطين هذه الراية غدار جلا يفتح الله على يديه يحب الله و رسوله

Muhakkak ben şu bayrağı yarın bir kişiye vereceğim. Allâh fethi onun eli ile yapar ve O, Allâh ve Resûlünü sever.

Buyurduklarında vaktâ ki sabâha dahil oldular. Hâzır olan eshâbın her biri ricâ ederlerdi ki o sancak yedinden kendilerine verile muntazır iken Sultân-ı Enbiyâ ammizâdem Âlî kandedir diye suâl ettiklerinde ziyâde veci‘ ile gözleri ağrır dediklerinde bana getirin deyib onlar dahî getirdiklerinde Hazret-i Ali’nin gözlerine mubarek ağzı yârından sürünce bi-kudretillâh hiç gözlerinde veci‘ zuhûr etmemiş gibi şifâ gördükde kuvvet ve hiddet-i cem‘îye ve kudret-i kesret-i farkıyye ile tecellî-i efâl-i ilâhiyye yüzünden yed-i kudret-i ilâhiye ile Kale-i Hayber’in kapısına yapışdıkda bizzat kendileri kapıyı yerinden koparıb fetih bu vecihle müesser olmakla (*kâli‘i’l-bâbi’l-Hayberî*) sıfatıyla meşhûr oldular. Ve şân-ı vâlâlarında (*Lâ fetâ illâ Alî, lâ seyfe illâ zülfikâr*) hüveydâ oldu. Ve lisân-ı nebevîde (*esedullâh*) taklîb olundu. (*Ebû’t-Turâb*) künyesi dahî Seyyidi’l-Enâm Aleyhi's-Selâmın tayinleri ile olub (*Aliyyü*) tesmiyesi pederinden ve (*Haydar*) taklîb-i vâlidesinden sâdır olmuşdur. Ve bir sıfat-ı hamîdelerin dahî zikr edib buyurur. زوج (**ZEVCİ**) cimin kesriyle فاطمة(**FÂTIMATE**) eğerçi cer iledir. Lakin gayri munsarif olmakla bilâ tenvîn bu mahalde nasbla okunur. الزهرا

(**EZ-ZEHRÂ**) feth-i zâ-i mu‘ceme ve sukûn-i hâ ve medd-i râ ile aslı üzere vâki‘dir. Ve bazı nushada dahî seci‘a riâyet nisbet-i sîgası ile الزهروى (Ez-Zehreviyyi) ve bazı nushada الزهرى

(Ez-Zehriyyi) vâkidir. Hazret-i Fahr-i Kâinât ile Cenâb-ı Alî’nin karâbet-i nesebiyyesi gibi karâbet-i sıhrıyyesi dahî beyan muraddır ki mefhûm-i fıkra Kerîme-i Safîyyü’l-Esfiyâ Aleyhi't-Tahâyâ’nın zevc-i saâdeti demek olur. Cenâb-ı Fâtımatü’z-Zehrâ Hasan ve Hüseyin ve Muhsin ve Ümmü Gülsüm-i Kübrâ ve Zeyneb-i Kübrâ Rıdvânullâhi Teâlâ Aleyhim Ecmaîn Hazretleri’nin vâlideleridir. Hazret-i Resûl-i Ekrem’den on sekiz hadîs rivâyet eyledi.

Nûr-i cemâli mudî olduğundan yahud müddet-i ömründe hayz-ı hüveydâ olmayıb pâk ve tâhir olmakla (Zâhirâ) lafzıyla taklîb olundu. Ve dahî

يا فاطمة الا ترضين ان تكونى سيدة نساء اهل الجنة

Ey Fatıma Cennet hanımlarının en büyüğü olmayı istemezmisin?

Hadîs-i Şerîf'iyle Seyyidetü'n-Nisâ taklîb olundu. Pederleri Sultân-ı Enbiyâ Aleyhi't-Tahâyâ'dan altı ay murûrunda teşrîf-i dâr-ı ukbâ eylediler. Essah akvâl üzere müddet-i nübüvvet onların müddet-i ömürleridir. Ve âtî'z-zikr amm-i pâk seyyidi'n-nâs Hazret-i Abbas Radıyallahü Anh Rabü'n-Nâs'ın merkad-i münevverleri kurbunda vedîa-i hâk-i ıtırnâk oldu. وارث العلوم النبى (**VÂRİSİ'L-ULÛMİ'N-NEBÎ**) mecrûrlardır.

وارث العلوم النبوى (vârisi'l-ulûmi'n-nebevî) dahî nushadır. Bazı nushalarda (kâmil-i vârisi'l-ulûmi'n-nebeviyyi) vâkidir. Asrında zâhiren ve bâtınen a'lem-i nâs idi ki باب مدينة العلم **İlim şehrinin kapısı** diye meşhûr idi. Hazret-i İmâm-ı Alî Radıyallahü Anhü'l-Velînin enbiyâ ulûmuna vâris olmasında rivâyet-i sahiha çokdur. Cümleden biri

انا مدينة العلم وعلى بابها

Ben ilim şehriyim ve Ali kapısı

ve dahî

انا دار الحكمة و على بابها

Ben hikmet yeriyim ve Ali kapısı

ve dahî

قسمت الحكمة على عشرة اجزاء فاعطى على تسعة

و ساىر الناس جزأ واحدا

Hikmet on cüze ayrıldı dokuz cüzü Ali'ye bir cüzüde diğer insânlara verildi.

Hadîs-i Şerîf'leridir. Ve Miftâh-i Cifir'de der ki İmâm-ı Ali Radıyallahü Anh ilm-i hurufî Hazret-i Resûl-i Ekrem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellemden

انا مدينة العلم و على بابها فمن اراد المدينة فعليه بالباب

Ben ilim şehriyim ve Ali kapısı kim şehre girmek istese kapıya gelmesi gerekir.

Kavliyle irşâd eyledi. Hazret-i Resûl-i Ekrem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellemin âhir enbiyâ olduğu gibi onlar dahî âhir hulefâ olub ulûm-i evvelîn ve âhirîne vâris oldular. Ve tahkîk ahkâm-ı lafzî fâil merfû' ve mefûl mansûb ve muzâfun ileyh mecrûr kavliyle izhâr eyledi. Ve bu mebde-i ilm-i nahivdir. Ve evvel islâmda mie fî mie murabba vaz eden onlardır. Ve esrâr-ı hurûfda cifr-i câmi kitabını tasnîf eyledi. Evvelîn ve âhirînde cârî olan İsm-i A'zam ve Tâc-ı Âdem ve Hâtem-i Süleyman ve Hicâb-ı Asfiyâ ondadır. İnteha. Ve bu makamda Şeyh Muhammed et-Tervî Kuddise Sırruhü'l-Kavî şerhinde ve bazı nushalarda ve Hüsâmeddîni'l-Uşşâkî Kuddise Sırruhü'l-Bâkî ziyâdâtında

حامل اللواء المحمدى اسد الله الغالب و سيف المغالب

vâkidir. امير (**EMÎRİ**) cer iledir. المؤمنين على (**EL-MÜ'MİNÎNE ALÎYYİ**) tenvîn ile الرضى (**ER-RADIYYİ**) ikisi dahî cer iledir. Yani kazâ ve kaderde Hakk Teâlâ cânibinden gelene râzı idi ki zamân-ı hilâfetinde zuhûr eden vakâyı ve şedâidin misli sebk eylemedi. Zikir

ve tahrîrini erbâb-ı gayret ve hamiyyet tecvîz eylemezler. Vucûd-i şehâdeti'l-verâ leîmi'n-nâs İbn-i Mulcem mel'ûnun darbıyla şehid olub darb ve ta'n olunduğunu ni'met-i azîmî add eyleyib sabr ve rızâda oldu. Radıyallahü Anhüm ve Radû Anh gevherine dahil لقدْ رضِىَ اللّهُ عنِ الْمُؤْمنِينَ (Sure-i Fetih-18-) zümresine vâsıl ve hicretde nefsini Habîb-i Ekrem Sallallâhü Aleyhi ve Sellem uğruna fedâ eylediği şehîrdir ki: من يشرى نفسه ابتغاء مرضات الله (Sure-i Bakara-207-) Kerîmesi onun şânında nâzil olduğu mervîdir. Ve lihâzâ مرتضى (Mürtezâ) tesmiye olundu. السخى (**ES-SAHÎ**) feth-i sîn ve kesr-i hâ ile mecrûrdur. Yani fî sebîlillâh infâk-ı envâl ve bezl-i vucûd ile fukarâ ve mesâkîne îsâr ve kendi ekser zamanda câyian karar ederdi. الوفى (**EL-VEFİYYİ**) bu dahî mecrûrdur. Yani incâz-ı va'd ve istikmâl vefâ-i ahd eylemek gerekse evâmir-i ilâhiyede ve gerekse umûr-i ibâdullâhda mültezimi يوفون بالنذر (Sure-i İnsan-7-) medlûlü tahtında dahil ve sebeb-i nuzûlü olmak mervîdir. Menba'-i Feyz-i Fazl-ı Hâdî Hazret-i Şeyh Ömer el-Fuâdi Kuddise Sırruhü'l-Hâdî Levâyıhı'l-Envâr nâm şerhinde buyurur: Ahbâr-ı Nebeviyye ve Âsâr-ı Mustafaviyye ile inde'n-nâs şânları âlî ve indellâh hakâyik-i ilâhiyye ve meârif-i hakîkiyeleri müteâlî olmak hükmiyle ulûvve delâlet eden vezn-i mubâlağa ile ve ilhâm-ı Hakk'la على (*Alî*) tesmiye olundular. Ve kemâl-i irfânla fakr ve gınâ ve celâl ve cemâl ekâbir olub رضى الله عنهم و رضوا عنه (Sure-i Beyyine -8-) mazmûn-i hümâyununda olan rızâ-i kemâle vâsıl olmağın ismi Alî vezninde olan lafz-ı رضى (*radî*) evsâfıyla dahî mevsûf oldular. Ve her halde sehâ-i kâmilleri mukarrer olub salât içinde rukû'da iken gümüş hâtem-i mergûb ve mahbûblarını sâile bezl ve ifâ ettikleri haber-i sahih ile ve dahî ويُطْعِمُونَ الطّعام علٰى حُبّه (Sure-i İnsân-8-) âyet-i kerîmesinde İbn-i Abbas Radıyallahü Anh Hazretleri'nin rivâyet-i sahîha ve sarîhasıyla malum ulemâ ve müfessirîn olan sehâları sâbit ve mukarrer olmağın على وصيه (*Aliyyün vasiyüh*) tenâsüb dahî i'tibâr olunmağın sehî vezni ve sıfatıyla mevsûf, ma'rûf oldular. Ve bu sıfat-ı hamîdelerde ve sâir ahvâl-i güzîde ve pesendîdelerinde kâmil ve dahî vefâları her halde şâmil olmağın sahî vezni üzerine yine وفى (**VEFÎ**) lafzıyla mezkûr Vird-i Şerîf'de bu cümle ile mestûr oldular. İntehâ el kelâm-ı min Şerhi'l Fuâdî. Bazı nushalarda bu üç vasf mefkûd olub onların bedeli ابن ابى طالب (İbn-i Ebî Tâlib) vâki'dir. رضى الله عنه (**RADÎYALLÂHÜ ANHÜ**) Hazretleri beş yüz otuz yedi hadîs rivâyet eyledi hicretin kırk senesi ramazanında on yedinci gecesi salât-ı subuhda ibn-i Mulcem mel'ûn darb ve şehîd eyledi. Kûfe'de kasr emâmında ve essah kavilde verâ-i mescid-i Kûfe'de defn olundu. Namâzını mahdûm-i saâdetleri İmâm-ı Hasan Radıyallahü Anh edâ eyledi. Müddet-i hilâfeti dört sene dokuz ay on dört gün mütemekkin-i serîr-i hilâfet olub sin-i şerîfleri altmış beş ve alâ rivâyet altmış üç senedir. Ve sulb-i pâk-i tıynetlerinden otuz altı evlâd vucûda gelib on sekizi püser ve on sekizi duhter vâki' olmuşdur. Rıdvânullâhi Teâlâ Aleyhim ecma'în.

و كرم الله وجهه (**VE KERREMAELLÂHÜ VECHEHÜ**) bu duâ Hazret-i Sıddîk'da ve Hazret-i Murtezâ'da müştereken meşhûr idi ki ikisi dahî saneme perestiş eylemedikleri vecihden tekrîm vechile duâ olunurdu. Murûr-i eyyâm ile Hazret-i İmâm-ı Alî'de meşhûr oldu. Bazı nushalardan bu kavil sâkıtdır. Kırâ'at etmezler. Biz cümleyi bir okuruz derler. Lakin lisân-ı şâri'den sudûr etmeğen ve vâz'-ı vird Hazret-i Pîr Kuddise Sırruhü'l-Münîr Vird-i Şerîf'inde zikr etmeğin öylece kırâ'at ahsen ve evlâdır. (كما لا يخفى لمن له ذوق ادنى) *Azıcık ilim zevkini almış kimseye gizli değildir*. Bu makâmda bazı meşâyıh-i halvetiyye kaddesallahü esrârahüm fî'l bukrati ve'l aşiyye ziyâdâtında

الذى قال فى فضله رسول الله لا فتى الا على
لا سيف الا ذوالفقار انت شجاع مبارز كرار و
يا على انت غالب الجيش كرر مرم الجرار و يا
على انت سيد المهاجرين و الانصار و يا على
انت اخى فى دار الدنيا و فى دار القرار

vâki‘dir. Ve dahî cihâr-ı yâr-ı bâ-safâ zikrinden sonra Hazret-i Fatımatü’z-Zehrâ’nın ve Hazret-i Alî-i Mürtezâ’nın hasîbeyn-i nesîbeyn ve hasaneyn-i ahseneyn olan Hasan ile Hüseyin Radıyallahü Anhümâ’nın ve fî celâl cemâl câmi‘-i evsâf-ı celîle ve ahlâk-ı hamîdelerin Hazret-i Pîr Kuddise Sırruhü’l-Münîr Vird-i Şerîf’inde buyurur. ثم السلام (**SÜMME’S-SELÂM**) Merfû‘dur. Ve bu lafz bazı nushalardan sâkıtdır. على الامامين (**ALE’L-İMÂMEYNİ**) Feth-i mîm ile tesniyedir ve mecrûrdur. Çâr-ı Yâr’dan sonra haseben ve neseben bunlar iki hak imâmlardır. Ve imâmeyn olmaları asırlarında sâir ehl-i islâmdan efdaliyyet ve eşrefiyetlerine binâen ki muktedâ manâsınadır. Ve bunların fazâilinde ehâdîs-i kesîre vardır ki kütüb-i ehâdîsi mutâlaa edenlere rûşen ve hüveydâdır. Cümleden biri

هذان ابناى و ابنا بنتى اللهم انى احبهما و احب من يحبهما

Bu iki benim kızım evlatları oğullarımdır. Ey Allâhım ben onları ve onları seveni severim.

Ve dahî ehl-i beytin hangisi sana ahbebdir diye suâl olundukda,

الحسن و الحسين هما ريحانتى فى الدنيا و سيدى
شباب اهل الجنة فى العقبى

Hasan ve Hüseyin her ikisi dünyada reyhân ve ukbâda cennette ki genclerin efendileridir.

Buyurdular. Ve dahî ahbârda hikâyet olunur ki Allâhü Teâlâ Cebrâil Aleyhi's-Selâm’a suâl edib dünyadan bir şey’e iştihâ eyledin mi? Dedik de yâ Rab vaktâ ki Hasan ve Hüseyin Radıyallahü Anhümâ mehdeytinde akîk ile oynadıklarını gördüğümde temennî eyledim ki benim iki gözüm o akîk ola onlar onunla mülâabe edeler. Pes Allâhü Teâlâ Azze ve Celle

فلاجل حبك لاهل بيت حبيبى فى علمى الازلى جعلتك الروح الامين

buyurdu. Hikâyet olunur ki: Hazret-i Hasan ve Hazret-i Hüseyn Radıyallahü Anhümâ yazı yazıb hangisi ahsendir diye vâlidelerine gösterib onlar dahî pederlerine havâle edib onlar dahî ceddiniz bilir diye onlara ihâle eylediklerinde onlar dahî Cebrâil bilir deyib onlar dahî Allâhü a‘lem dedi. Pes Allâhü Teâlâ Cebrâil’e emir buyurdular ki cennetden bir elma alıb ikisinin üzerine ilkâ ede, her hangisine vâki‘ olur ise o ahsendir. Cebrâil Aleyhi's-Selâm kemâ emr icrâ eyledik de elma iki pare olub biri Hazret-i Hasan’nın ve nısf-ı âhiri Hazret-i Hüseyn’nin Radıyallahü Anhümâ hatt-ı şerîfleri üzerine vâki‘ olub, bir birinden tercîh eylemediği ehad-i hümâ’nın kalbi münkesir olmaya ve bu bâbda rivâyet-i kesîre vardır. Bu kadarla iktifâ olunub mahalline ihâle kılındı. الهمامين (**EL-HÜMÂMEYNİ**) zamm-ı ha ve feth-i mîm-i sânî ile tesniye ve mecrûrdur. Yani indallâh ve a‘yün-i nâsda muazzameyn ve kadrleri refî‘ muhteremeyn ve şerîfeyn ve mümeccedeyn dirler. Zîrâ onlar Hazret-i Resûl-i Ekrem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellemin kerîmesi mahdumlarıdır. Bunda الفاضلين الكاملين

(*el-fâzıleyni el-kâmileyni*) nusha-i sünbüliyyedir. السعيدين(**ES-SAÎDEYNİ**) feth-i sîn ve dâl ve kesr-i ayn ile tesniye ve mecrûrdur. Yani سيدا شباب اهل الجنة kavliyle lisan-ı nebevîden mübeşşir olmuşlar ve bir tarîkle aslâ zâhiren ve bâtınan onlardan hilâf-ı rızâ ve şekâ' sudûr etmemişdir. الشهيدين المظلومين المقتولين (**EŞ-ŞEHÎDEYNİ'L-MAZLÛMEYNİ'L-MAKBÛLEYNİ**) Dâl ve mîm ve lâm'ın fethaları ile kezâlik tesniye ve mecrûrlardır. Yani Hazret-i Hasan Radıyallahü Anh mesmûmen ve Hazret-i Hüseyn Radıyallahü Anh Kerbelâ'da bilâ îcâb bigayr-i hak zulmen şehîd ve maktûllerdir. Biri hukmî idi ve lihazâ tağlib olundu. Ve Resûl-i Ekrem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem mu'cizâtıyla İmâm-ı Hüseyn Radıyallahü Anh'ın Kerbelâ'da şehîd olacağını haber verdi. Ve onda Allâhü Teâlâ'dan bir hikmet vardır ki ehl-i belâya tesliye ve derecâtlarına rif'at ve ümmete şefâatdır. Ve gayr-i zâlik. Rivâyet olunur ki Leyle-i Mi'râc'da mislî yok iki kubbe görüb biri yeşil ve biri kırmızı suâl eyledik de biri semm ile maktûle ve biri Kerbelâ'da maktûle Fâtıma'nın mahdûmları Hasan ve Hüseyn'e mi ihtiyâr edersin yoksa ümmetin dedik de Hasan ile Hüseyn Radıyallahü Anhümâya ihtiyâr ederim buyurdu. Ve kıssaların tafsîli kütüb-i tevârihde mezkûr ve lâyık olan terki olmağın zikrinden 'udûl olundu. Bunda (*el-makbûleyni'l-merhûmeyni'l-mağfûreyni*) dahî nushadır. Ve Hüsâmeddîni'l-Uşşâkî Kuddise Sırruhü'l-Bâkî ziyâdatında

الفاضلين الكاملين العالمين العاملين العاقلين المرحومين المغفورين
المقبولين البدرين

vâki'dir. الشمسين القمرين البدرين (**ŞEMSEYNİ'L-KAMEREYNİ'L-BEDREYNİ**) Her birinde yây-ı tahtâniyelerin mâkabli meftûhlardır ki yine tesniye ve mecrûrlardır. Yani asırlarında halâik üzerine fazîleti şemsin necm üzerine fazîleti gibidir ki cemî nâs üzerine müşerref ve onlardan ulûm-i maârif ve mekârim-i ahlâk istifâde ederler. Ve cemâl-i ma'nevîleri ifâde ve izâede kamer gibidir. Ve kemâlleri kemâl-i bedr gibidir. Onlar kurre-i ayn-i Resûldür. Onlardan her biri şems ve kamer gibidir. Ve bedreyn kamerin sıfatıdır. Yahut onlar ma'nen şems ve sûreten kamer ve hâlâ bedr gibidir. المنيرين (*el-münîreyni*) nushadır. Ve Hüsâmeddîni'l-Uşşâkî Kuddise Sırruhü'l-Bâkî ziyâdâtında dahî vâki'dir. Ve bazı nushada النورين النورايين (en-nûreyni'n-nûrâyeyni) vâki'dir.

الحسيبين النسيبين (**EL-HASÎBEYNİ'L-NESÎBEYNİ**) Bâ'ların fethaları ile tesniye ve mecrûrlardır. Yani nesebleri athar ve atyeb ve ehabb ve hasebleri müntehab ve muhabbetleri dâreynde sa'âdete sebebdir. Hatta bazı kibâr-ı gafere lehümü'l-gaffâr tasrîhi üzere muhabbet-i ehl-i beyt hüsn-i hâtimeye sebebdir. Ve haseb insânın zâtında mevcûd olan kemâl ve ulüvv ve necâbetden ibâretdir. Ve neseb peder tarafından hâsıl olan fahr ve şeref ve saâdetdir ki bu iki zât-ı celîli'ş-şânlarda nümâyandır. Ba'de السيدين (*es-seyyideyni*) Hazret-i Hüsâmeddîni'l-Uşşâkî Kuddise Sırruhü'l-Bâkî ziyâdâtında vâki'dir. بالقضاء الراضيين (**Bİ'L-KADÂİ'R-RÂDÎYEYNİ**) Yâ'nın fethiyle tesniyedir. İkisi dahî mecrûrdur. Kâide-i nahviyyeye binâen vâv'ın tasdîri lâzım ve bazı nushada dahî vâki' isede ıtra'da terki evlâdır. Ve ahzimizde dahî metrûkdur. Yani belâya ve mihandan üzerlerine Allâhü Teâlâ'nın hüküm ve kazâsından olana râzılardır. و على البلاء (**VE ALE'L-BELÂ'İ**) cerledir. Ve بالبلاء (*bi'l-belâ'i*) dahî nushadır. الصابرين(**ES-SÂBİRÎNİ**) râ-i meftûha ile tesniye ve mecrûrdur. Yani şedâyid ve belâya sâbirler ve şâkirler ve beliyenin min tarafillâh efdal ve rahmet olduğunu bilib bilâ ceza' velâ feza' sabr edib ve ukbâda mevûd olan ücûr-i cezîleye vesîle içindir. Şikayet ve intikâm kaydına olmazlar. Ve dahî rızâ sabırdan bir yüce mertebedir. Zîrâ sabır ceza'dan kahren anhâ habs-i nefs eylemekdir. Ve rızâ bir şeyi gayri şey üzerine ihtiyâr

eylemekdir. Ve Hazret-i Hasan ve Hüseyn Radıyallahü Anhümâ'nın belâları ref'-i derecâdları içindir. Zîrâ belâ mukarrabîn için ref'-i derecât ve ebrâr için mahv-i seyyiât ve gâfilîn için ezdiyâd-ı ukûbetdir. Ve li hâzâ Hazret-i Cüneyd-i Bağdâdî Kuddise Sırruhü'l-Hâdî buyurur. Belâ sırâc-ı ârifîn ve tenbîh-i mürîdîn ve helâk-i gâfilîndir. Zîrâ gâfil bir şeye mübtelâ oldukda kavlen yahut fi'len takdîri inkâr eder. Yani belâyı takdîrin gayriden zan eder. Ve gadab ve fuhş müzdâd olub helâk muâkib olur. Nitekim Sehl ibn-i Abdullâhi'l-Tüsterî Radıyallahü Anh buyurur ki: Belâ iki vecih üzerinedir. Biri belâ-i rahmetdir ki Allâhü Teâlâya izhâr-ı fakr üzere sâhibi ba's olunur. Ve biri belâ-i ukûbetdir ki sâhibi ihtiyâr ve tedbîrine terk olunur.

اشد البلاء على الانبياء ثم الاولياء ثم الامثل فالامثل

Belânın en şiddetlisi nebîlere sonra velîlere sonra benzerlerinedir.

Lokmân oğluna der ki nuzûl-i belâya indinde ızdırâb etme hâlis zeheb nâr ile tecrübe olunduğu gibi mü'min-i kâmil dahî belâ ile tecrübe olunur. Cenâb-ı Hakk Hazret-i Musâ Aleyhi's-Salâvâtı ve's-Selâma vahy eyledi.

انى اذا احببت عبدا ابتليت ببلاء لا يقوم له
الجبال لانظر كيف صدقه فان وجدته صابرا اتخذته
وليا و حبيبا و ان وجدته جزوعا يشكونى الى
خلقى خذلته و لم ابالى

Hazret-i Allâh muhakkak ben bir kulu sevdiğim zaman onu öyle bir belâya mübtelâ kılarım ki dağlar tahammül edemez. Ben bakacağım onun sıdkı nasıldır. Eğer sabr ederse onu dost ve sevgili kabul ederim. Şayet sabırsız olub beni mahlûkuma şikâyet ederse ben onu perîşan ederim ve hiç umursamam.

Abd halâvet-i îmân bulmaz hatta her mekandan belâ gele ve dahî belâ ehl-i hatîyeye atiyyedir. İbtidâ Ebu'l-Beşer Âdem Aleyhi's-Selâm dâr-i safâdan medâr-ı mihnet olan dünyaya nuzûli bükâ ederek ve hüzün ve elem ve keder üzere olmakla evlâd-ı âdem dahî mehmâ emken bu meâli mülâhaza edib الولد الحر يقتدى بباباءه الغر **Hür bir çocuk şerefli babalarına uyar.** Medlûlünce safâ ve surûru maksûd eylemeye. Ve tahsîlinde bezl-i mechûd eylemeye belâyâdan necât mü'min dünyada المؤمنون لا يخلو **Mü'min boş kalmaz** vetîresi üzere muhâl olduğunu îmân-ı kâmil ile ikrâr edib bu ömr-i kalîli nef'-i azîmin tahsîli bâbında sarf eyleye

من كان يريد حرث الآخرة نزدله فى حرثه و من
كان يريد حرثًالدنيا نؤته منها و ماله فى الآخرة من نصيب

Her kim âhiretini isterse fazlasıyla veririz. Ve her kim dünyayı isterse ona dünyalık verilir. Ancak âhiretden nasibi yoktur.

Ba'de bu makâmda Şeyh Muhammed et-Tervî Kuddise Sırruhü'l-Kavî şerhinde ve bazı nushalarda سيدى شبان اهل الجنة و قرتى اعين اهل السنة (*seyyidey şübbânı ehli'l-cenneti ve kurretey a'yüni ehli's-sünneti*) ziyâdesi vâki'dir. اميرى (**EMÎRİ**) tesniye ve mecrûrdur. المؤمنين (**EL-MÜ'MİNÎNE**) Bazı nushada bu kavl terk olunmuşdur. ابى محمد (**EBÎ MUHAMMEDİN**) cer ve tenvîn iledir ki vaslında sâbit ve vakfında sâkıt olur. künyesidir ki terki dahî nushadır. On iki evlâd-ı zükûrun ekberi (*Muhammed*) olmakla onunla künyelendi. Ve cümle evlâdı ammileri Hazret-i Hüseyin ile Kerbelâ'da şehîd oldular. Rıdvânullâhi Teâlâ Aleyhim ecma'în الحسن (**EL-HASANİ**) ismidir. Ve mecrûrdur. Ekber evlâdı Alî dir. Lakab-ı şerîfleri Müctebâ ve Takî ve Tayyib ve Zekî ve Seyyid ve Velî ve Sıbt dır. Velâdetleri

hicret-i nebeviyyenin sene-i selâsesinde ve neyl-i şehâdetleri sene-i hamsîn Safer'in yirmi dokuzunda zevcesi Mukdeme dest-i gadri ile tesmîm olunub, müddet-i ömr-i şehâdet-i encâmı kırk altı yıl beş buçuk ay olmuşdur. Sa'îd İbni'l-Âs namazını edâ ve vâlidesi cenbinde defn olundu. Altı ay beş gün müddet-i hilâfetleriyle.

الخلافة بعدى ثلثون سنة

Hilâfet benden sonra otuz senedir.

Hükmü tamam olmuşdur. Bade المجتبى (*el Müctebâ*) nushadır. و ابى عبدالله (**VE EBÎ ABDULLÂHİ**) mecrûrlardır. Dört evlâd-ı zükûrun ekberi Abdullâh olmakla onunla künyelendi. Bu mahalde terki dahî nushadır. الحسين (**EL-HÜSEYNİ**) ismidir ve mecrûrdur. Lakab-ı şerîfleri Reşîd ve Tayyib ve Vefî ve Seyyid ve ve Zekî ve Mübriz ve Nakî ve Şehîd ve Sıbt dır. Velâdeti İmâm-ı Hasan'dan elli gün güzâr ettikde rahm-i mâderi makar edib sâl-i cehârim-i hicretde halvetsarây-ı kevnden nüzhet cây-i huzurda pertevendâz-ı nûr-i cemâl olmuşdur. Ve neyl-i şehâdetleri altmış bir senesi âşurâ günü Şemir nâm habîsi'l-ism ve'r-resm seyf-i hayfiyle şehîd olub müddet-i ömürleri elli sekiz yıldır. Tafsîl-i ahvâl-i hayret mealleri Ravzatü'ş-Şühedâ'da ve sâir kütüb-i tevârihde rakamzede-i küllün tahkîk olamağın tayy olundu. Ba'de الشهيد الكربلا *(eş-şehîdi'l-kerbelâ*) nushadır. رضى الله عنهما (**RADIYALLAHÜ ANHÜMÂ**) yani Allâhü Teâlâ Hasan ile Hüseyin'den râzı oldu. (*Lâyiha*) İlm-i hâsları husûsunda rivâyet olunur ki: Hazret-i Hasan Radıyallahü Anh âlem-i şehâdete kadem nihâde olduklarında duâ-i hayr ve latîf ve tesmiye-i ism-i şerîfler için Hazret-i Resûl-i Ekrem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem kundağı ile mubârek ellerine alıb cemâl-i safâ-i pâklerine nazar ettikde

لقدْ خلقْنا الانْسان فى احْسنِ تقْويمٍ

(Sure-i Tîn-4-) âyet-i kerîmesini kırâ'atıyla hüsn-i cemâline işaret edib üç defa (Hasan, Hasan, Hasan) buyurduklarında o nutk-i mubârekleri ona isim oldu. Ba'de bu vechile Hazret-i Hüseyin radıyallahü Anh tevellüd ettikde Hazret-i Resûl-i Ekrem onların dahî cemâline nazar edib küçük karındaşı olmakla işâret kasdına tasgîr kelimesiyle (Hüseyn) buyurdular. O lafz dahî ona isim olmuşdur. **Ya Alî sen benim için Hârun'un Musâ'ya olan makamındasın.** Hadîs-i Şerîfi'ne mebnî Cenab-ı Alî bu ümmetde Hazret-i Mustafâ Aleyhi't-Tahâya'ya Hârun Aleyhi's-Selâm makâmında olmakla evlâdı dahî onun ferzendânı nâmları ile binâm kılındı. Şöyle ki: Hârun Aleyhi's-Selâmın mahdumlarının ismi Şîr ve Şiyîr idi lisân-ı Arabda manâları hasan ve hüseyindir. Fefhem. Pes Hazret-i Pîr Kuddise Sırruhü'l-Münîr Vird-i Şerîf'de Hasaneyni'l-Ahseneyn menâkıb-ı aliye ve fazâil-i hamîdelerin zikrinden sonra Hazret-i Resûl-i Ekrem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellemin amcalarının zikrin kasd edib buyurur. و على العمين (**VE ALÂ'L-AMMEYNİ**) mîm-i müşeddedenin fethiyle tesniye ve mecrûrdur. و على عميه (*ve alâ ammeyhi*) dahî nushadır. Ve evvelinde ثم السلام (*sümme's-selâm*) ziyâdesi dahî nushadır. Münferidi amm birâder-i peder manâsınadır. Hazret-i Resûl-i Ekrem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellemin a'mâmi dokuz olub fakat ikisi şerefyâb-ı islâm olmakla tahsîs-i bi'z-zikr olundu. Âşiri pederi olan Abdullah ve iki ammileriyle mecmûu on iki olur ki Abdülmuttalib'in evlâtlarıdır. الكريمين (**EL-KERÎMEYNİ**) tahfîf-i râ-i meksûre ve feth-i mîm ile tesniye ve mecrûrdur. Yani mal ile ve bazı nefisleriyle şân-ı Resûl-i Enâm Aleyhi's-Selâm'da ve ashâbında atâ ve ihsânları çok ve rızâ-i bâriyle dîn ve tâ'atda mücâhidlerdir. المكرمين (**EL-MÜKERREMEYNİ**) zamm-ı mîm-i evvel ve teşdîd-i râ ve feth-i mîm-i sâniyle tesniye ve mecrûrdur. Yani dünya ve âhiret Allâhü Teâlâ onlara min gayri suâl ve lâvesîle ihsân eyledi. Bazı nushalarda ehadehümâ mahfûz âhir bâkîdir. Lakin bizim ahzımızda ikisi dahî mevcûd olmakla zikr olundu. الشجاعين (**EŞ-ŞUCÂAYNİ**) zamm-ı şîn-i

mu‘ceme ve feth-i ayn-i muhmele ile tesniye ve mecrûrdur. Yani şedâda ve gulâza-i küffâr ile mukâtele indinde katl oluruz, diye ihtizâr etmeyib arslanın sâir hayvânat üzerine hucûmu gibi küffâra hucûm ederler ve dünyada bir ehadden ivaz taleb etmeyib ancak rızâ-i bâri içindir. المعظمين (**EL-MUAZZAMEYNİ**) zamm-ı mîm-i evvel ile tesniye ve mecrûrdur. Yani indallâh ve a‘yün-i nâsda hasâil-i hamîde ve şemâil-i mecîde sahibleri olub ta‘zîm ve tefhîme şâyanlardır. المحترمين (**EL MUHTEREMEYNİ**) mîm-i evvel mazmûm ve tâ-i fevkıye ve râ ve mîm-i sânî fethiyle tesniye ve mecrûrdur. Yani kadr ve izzet ve mecd ve rütbeleri indallâh ve a‘yün-i nâsda refî‘dirler. Bade المحمودين عند الله و الناس (*el-mahmûdeyni indallâhi ve'n-nâsi*) nushadır. Şerh-i Şeyh Muhammed et-Tervî Kuddise Sırruhü'l-Kavî'de vâki‘dir. Ve Şerh-i Müstakîmzâde de ve halvetiye-i Şâm nushalarında المحمودين(*el-mahmûdeyni*) lafzının hazfiyle vâki‘dir. Ve Hazret-i Sünbül-i Sinân Kuddise Sırruhü'l-Mennân ziyâdâtında dahî öylece vâki‘dir. حمزة (**HAMZATE**) eğerçi mecrûr, lakin cerr-i mevduî bilâ tenvîn meftûhdur. Harf-i ta‘rîfle الحمزة (*el-Hamzate*) dahî nushadır. Uhud gazâsında otuz bir kâfir katl edib bade şehîd oldu. Bazı rivâyetde namâzını Resûl-i Ekrem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem yetmiş tekbîr ile yahud yetmiş kere kılmışdır. Bundan mâada şühedânın namâzını kılmadılar. و العباس (**VE'L-ABBÂSİ**) mecrûrdur. Otuz beş hadîs rivâyet eylemişdir. Birâder zâdesi olan Resûl-i Enâm Aleyhi's-Salâvâtı ve's-Selâm'dan iki sene sini ziyâde idi. Bakî‘ de medfûndur. Hicretin otuz üç senesi vefât eylemişdir. Bade bu makâmda Hazret-i Hüsâmeddîni'l-Uşşâkî Kuddise Sırruhü'l-Bâkî ziyâdâtında ve Şeyh Muhammed et-Tervî Kuddise Sırruhü'l-Kavî şerhinde ve bazı nushalarda

ثم السلام على تمام العشرة المبشرة الذين

بايعوا نبينا تحت الشجرة

vâki‘dir. Bade âm ale'l-hâs nüktesiyle buyurur: و على جميع الصحابة (**VE ALÂ CEMÎİ'S-SAHÂBETİ**) Mecrûrlardır. Hakîkat Resûl-i Enâm Aleyhi's-Selâmın vech-i şerîflerini yakazada müşâhede ve kelâm-ı latîfelerini istimâ ve emrine imtisâl ile intisâb ve nevâhisinden ictinâb ve bilâ irtidâd imrâr-ı müddet-i ömür edenlere sahâbe derler. Bade'l-enbiyâ aleyhimü't-tahâyâ efdal-i nâs eshâb-ı güzîndir. Seksen bin veya kırk bin veya otuz üç bin ve alâ rivâyet yüz yirmi dört bin eshâb-ı kirâm hîn-i rihlet-i Seyyidi'l-Enâm Aleyhi's-Selâm'da mevcûdlar idi. Bade sahâbeyi beyan edib buyurur. من المهاجرين (**MİNE'L-MUHÂCİRÎNE**) zamm-ı mîm ve kesr-i râ ve cîm ile cemîdir. Mekke-i Mükerreme'den Medîne-i Münevvere'ye hicretde maan hasbetillâh ve liresûlihi dâr ve diyârını terk edib maiyetle hareket ve ikâmet edenlerdir ki ehl-i Mekke ve efdal-i eshâbdır ki medihlerinde âyât ve ehâdîs-i kesîre vardır. Ve bazıları şerefyâb-ı kıbleteyn ve izzetyâb-ı hicreteyn olmuşlardır ki biri ba‘sından beş sene güzârında ruhsatiyle diyâr-ı Habeşe hicret ve ikinci dahî ba‘sından on üç sene sonra Medîne-i Münevvere'ye tabîyyetle hicretdir. والانصار (**VE'L-ENSÂRİ)** mecrûrdur. Ve vâv-ı atıfın terki dahî nushadır. Mekke-i Mükerreme'den hicretleri şâyı oldukda istikbâl niyetiyle hurûc edib Seyyidi'l-Enâm Aleyhi's-Salavâtı ve's-Selâmı ve maîyetlerinde bulunan eshâb-ı kirâmı i‘zâz ve tevkîr ve ikrâm ve hânelerinde takrîr ve ihlâs ve ictihâd ile nusret-i dîn eden Evsîler ve Hazrecîler dir ki:

لا يحبهم الا مؤمن و لا يبغضهم الا منافق

فمن احبهم احبه الله و من ابغضهم ابغضه الله

Bu sahâbeleri yalnız mü'minler sever. Onlara ancak münâfıklar buğz eder. Kim onları severse Allâh da onları sever, kim onlara buğz ederse Allâh da onlara buğz eder.

Hadîs-i Şerîf'ince muhabbetleri alâmet-i îmân ve vifâk ve onlara buğz eylemek emârat-ı nifâk olduğunu Şeyheyn rivâyet ederler. و الذين آووا و نصروا الئك هم المؤمنون حقا (Sure-i Enfâl-74-) âyet-i kerîmesi onların hakkındadır. Ve haklarında vârid olan ehâdîs-i zîbâ lâ yuad ve lâ yuhsâdır. والتابعين (**VE'T-TÂBİÎNE**) Yani Hazret-i Risâlet Penâh'i görmeyib lakin bazı eshâbı idrâk ve onlar ile sohbet ve ahz ve istifâde edenlerdir. Ezcümle sâhib-i mezhebimiz olan İmâm-ı A'zam Numân bin Sâbiti'l-Kûfî Radıyallahü Anh Hazretleridir. Bade العابدين (*el-âbidîne*) Hazret-i Hüsâmeddîni'l-Uşşâkî Kuddise Sırruhü'l-Bâkî ziyâdâtındandır. الاخيار (**EL-AHYÂRİ**) Elif'in fethi ile mecrûr ve hayrın cemîîdir. Bu kayd eshâbın ve etbâın her kısmına şâmildir ki kayd vukuu olmak, ihtirâzî olmakdan ensebdir. Ve bu kayd münâfık misilli eşrâr-ı hâc olsun içindir. والابرار (**VE'L-EBRÂRİ**) ahyâr vezninde ve manâda dahî karîb ki muhsin manâsınadır. رضوان (**RIDVÂNU**) merfû الله (**ALLÂHİ**) mecrûrdur. تعالى عليهم (**TEÂLÂ ALEYHİM**) Yani eshâb-ı kirâm zevi'l-ihtirâm ve tâbiîn üzerine Allâhü Teâlânın rızâ-i tamı oldu. Hiç onların üzerine suht olmaz. Nitekim Allâhü Teâlâ rızâsını رضى الله عنهم و رضوا عنه (Sure-i Beyyine -8-) kavliyle vad eylemişdir. Gayr üzerine duânın cümle âdâbından biri onda olan şerefin ezdiyâdı yahud kubuhun izâlesi ile duâ oluna. Nitekim âlime zâd ilmihi ve âbide zâd takvâhü ve âsiye zâd afî anhü diye duâ olunur. Pes dâî onların tardıyesiyle tevessülen nefsini takîb edib buyurur. و علينا اجمعين (**VE ALEYNÂ ECMAÎN**) Yani Allâhü Teâlânın rızâ-i tâmı bizim üzerimize ve cemîin üzerine olsun و سلم (**VE SELLEME**) Lâm-ı müşeddede ve mîm-i meftûhadır. تسليما (**TESLÎMEN**) mansûbdur. صلوا عليه و سلموا تسليما (Sure-i Ahzâb-56-) Emrine imtisâlen salât-ı selâm ile irdâf ve tezyîl eyledi. وعظم (**VE AZZEME**) ve selleme vezninde تعظيما (**TA'ZÎMEN**) bade (*ve şerrefe teşrîfen*) Hazret-i Hüsâmeddîni'l-Uşşâkî Kuddise Sırruhü'l-Bâkî ziyâdâtındandır. دائما ابدا (**DÂİMEN EBEDÂ**) mansûblardır. Yani onlara gufrân ve rıdvân ile dâimî ebedî tazîm eylemekle tazîm eyledi. Ve onlara makâm-ı şefâati i'tâ eyledi. Diledikleri kimseye şefâat ederler. وحمدا (**VE HAMDEN**) mansûb bazı nushada terk-i vâv iledir. كسيرا كسيرا (**KESÎRAN KESÎRÂ**) mükerrerdir. Yani Ümmet-i Muhammed Aleyhi's-Selâm'dan ve mahbub-i cemî-i eshâb ve etbâ-i ahyâr ve bu vird-i şerîfin cem' ve itmâmına ve tilâvetine muvaffak olduğu nimete hamd-i kesîr eyledi. الى يوم الحشر (**İLÂ YEVMİ'L-HAŞRİ**) mecrûrdur. Bade والنشر (ven-nüşüri) dahî nushadır. Ve Şeyh Muhammed et-Tervî Kuddise Sırruhü'l-Kavî şerhinde dahî vâkidir. والقرار (**VE'L-KARARİ**) cerledir. Yani benim bu hamde lisân-ı erbâb-ı evrâde yevm-i kıyâmete dek yâdigâr ve kararda ola demek mazmûnunu dahî irâdesi baîd değildir. Ve kasd olan sevâb-ı hamdi bî-nihâyeye istimrârdır ki âdet-i Arab üzere onlar eğer bir şeyin istimrârını murâd ederler ise müddet-i tavîleye tevkît kılarlar. Menba-i Feyz ve Fazl-i Hâdî Hazret-i Şeyh Ömer el-Fuâdi Kuddise Sırrah Levâyihi'l-Envâr nâm şerhinde buyurur: Hak budur ki Sultân-ı Enbiyâ'nın eshâbını ve eshâbına tâbi olan tâbiîn ve tebe-i tâbiîn ve ahyâr ve ebrârını zikir ve efsâfı hamîdeleri ile medh emr-i dînde ve mezheb-i ehl-i sünnet ve cemâatda Ümmet-i Muhammed'e gâyet lâzım ve mühim olan umûr-i dîniyedendir. Zîrâ onları medh sadedinde Sultân-ı Enbiyâ Mesâbîh rivâyetinde

خير امتى قرنى ثم الذين يلونهم ثم الذين يلونهم

Benim ümmetimin en hayırlısı benim asrımda olanlardır. Sonra, onlardan sonra gelenlerdir. Sonra, onlardan sonra gelenlerdir.

Buyurmuşlardır. Ve dahî

اكرموا اصحابى فانهم خياركم ثم الذين يلونهم ثم يظهر الكذب

Benim eshâbıma ikrâm ediniz. Zîrâ onlar sizin en hayırlınızdır. Sonra onlardan sonra gelenlerdir. Daha sonra yalan ortaya çıkar.

Ve dahî eshâb-ı izâmın ümmetine nefaların beyân için yine Mesâbîh ve Meşârik'de النجوم امنة للسماء **Yıldızlar gökler için emniyetdir.** Yani yıldızlar gökler için sebeb-i emn ve emân ve rahmet ve rahmândır.

فاذا ذهبت النجوم اتى السماء ما توعدون

Yıldızlar gittiği vakitde gökler size va'd olunanı getirir.

Yani kaçan ki yıldızlar gide göklere va'd olan gelir. Göklere va'd olunanı beyân tafsîl-i kelâmı icâb eder. Âyât ve ehâdîsi gören ulemâya malumdur.

وانا امنة لاصحابى

Ben eshâbım için emniyet sebebiyim.

Yani zaman-ı vucûdumda ve hayâtımda ben ümmetime sebeb-i emân ve lutf ve ihsânım.

فاذا ذهبت اتى اصحابى ما يوعدون

Ben gittiğimde va'd olunan şeyler eshâbıma gelir.

Yani kaçan ki ben gidem eshâbıma va'd olunan gelir. Bu dahî ulemâya malumdur. Husûsan fî zamâninâ intehâ.

Malûm ola ki bu makama dek bu Vird-i Şerîf cehr ile kırâ'at ve ba'de tazarru' edib duâ-i hâlis olmakla ادعوا ربكم تضرعا و خفية (Sure-i Araf-55) kerîmesince duâ-i hâlis sır ile efdaldir. Ve tazarruun husûlü sır ile olur. Nitekim sâdât-ı sofiyye-i halvetiyye kaddesallahü esrârahümü'z-zekiyye bu duânın sebeb-i ihfâsında buyurur. Bu Virdin bu duâ-i hasen hâtimesi makâmında umde ve imâdı ve ravh ve imdâdıdır. Cesedde rûh ve rûha sır mesâbesindedir ki istimtâr-i esrâr-ı ilâhiye gayb-ı mutlak olan semâ-i gayb-i hakânîden gayb-i mukayed olan arz-ı gayb-i insâniyeye sır olmak lâyık olub cehr eylemek münâsib değildir. Ve dahî Yâ Settâr'dan el Karâr'a dek Hazreti Pîr Kuddise Sırruhü'l-Münîr'e ta'lîm-i Nebevî olub bu duâ Cenâb-ı Pîr Kuddise Sırruhü'l-Münîr'in kendi tevessülü olmakla sâbık ile onu fark için ve hezmen linefsihi yine hufyeten tazarru evlâ ve ercah oldu. Ve ta'zîmen sukût ve edeble meyânını tefrîk eyledi. Ve dahî cümle kırâ'atın tamamından sonra sâlik-i ilallâh olan tâliblerin kalb ve ruh ve sırları âleminde merâtib-i ilâhiyenin tahsîl ve tekmîline remz ve işâret ve dahî

من زين ظاهره بالمجاهدة زين الله باطنه بالمشاهدة

Kim zâhirini mücâhede ile ziynetlendirir ise Allâh C.C. bâtınını müşâhede ile tezyin eder.

Kelâmının mazmûnu ibret ve gayret numûnüne tergîb ve delâlet kasdına ve bu hususda ve bu mahalde olan duânın icâbeti ve kabûlü müyesser olmak ümîdine bu duâyı okudu. اللهم (**ALLÂHÜMME**) Yâ Allâh زين (**ZEYYİN**) zâ-i mu'cemenin fethi ve yâ-i tahtiye-i müşeddedenin kesrîyle ve nûn cezmen sâkindir. ظواهرنا (**ZAVÂHİRENÂ**) zâ-i mu'ceme ve vâvın fethaları ile ve hânın kesri ve rânın nasbı ile cemî'dir. بخدمتك (**BİHİZMETİK**) dâl-ı

muhmele ile mecrûrdur. Yani Ya Allâh dergâh-ı makdemine a‘mâl ve ezkâr ve evrâd ve edîye ve esnîyeden celâl-i vechine layık olan hizmetinle zâhirlerimizi yani cevârihlerimizi tezyîn ve tahliye eyle. و بواطننا (**VE BEVÂTINENÂ**) zabtı zavâhir gibidir. بمعرفتك (**BİMA‘RİFETİK**) mecrûrdur. Yani nefislerimizi afât ve ednâsından ve avâyık ve alâyıkın cümlesini irfânı müntic olan kat‘ ve tezkiye ile tezyîn ve tahliye eyle. Hadîs-i Şerîf’de “**men arefe nefsehu fekad arefe rabbahu** ’’ vârid olmuşdur. وقلوبنا (**VE KULÛBENÂ**) mansûb بمحبتك (**BİMUHABBETİK**) mîmin fethiyle mecrûrdur. Yani derûnumuzu umûr-i dünyeviyye ve uhreviyyeden mal ve veled ve câh ve gayri gibi olan muhabbet-i mâsivâdan tahliye ve tathîr ve mahz-ı muhabbetinle tezyîn ve tamîr eyle.

NAZM
Sür çıkar gayri gönülden tâ tecelli ide Hakk
Padişah konmaz saraya hâne ma‘mûr olmadan
*****

Bazı nushada bunda takdîm ve te’hîr vardır ki (*ve bevâtınenâ bimuhabbetik ve kulûbenâ bima‘rifetik*) vâki‘dir. و ارواحنا بمعاونتك (**VE ERVÂHENÂ BİMUÂVENETİK**) zabtı kelevveldir. Yani ahvâli dâreynde iânetle ervâhımızı dahî tezyîn eyle. Bazı nushada (*bimuâyenetik*) vâki‘dir. و اسرارنا بمشاهدتك (**VE ESRÂRİNÂ BİMÜŞÂHEDETİK**) zabtı kelevveldir. Ey ekdâr-ı beşeriyye ve sadât-ı tabîîyeden halâs edib makâm-ı fenâ-i tam ki insâniye-i beşeriyye-i nufûsiyeden hâlî olan makâm-ı fenâ ani’l-fenâya îsâl ile esrârımızı dahî tezyîn ve teslîye eyle. Ve bazı nushada و ارواحنا بمشاهدتك و اسرارنا بمعاونتك vâki‘dir. Ve bazı nushada bu makamda اللهم ثبت قلبى على دينك اللهم ثبت قلبى على طاعتك ziyâdesi vâkidir. Bade ziyâde nurâniyet ricâsına Sultân-ı Enbiyâ Aleyhi’t-Tehâyâ’nın Meşârik-i Envâr’da mezkûr duâ-i şerîflerin dahî duâ-i evvelle zam ve ilhâkla mean okudu. اللهم(**ALLÂHÜMME**) Ey Nûru’l-Envâr ve nûrundan Nûr-i Muhammed ve Nûr-i Muhammedî’den sâir envârı halk eden Allâh اجعل (**ECAL**) hemze-i vasılla âhiri meczûmdur. فى قلبى نورا (**FÎ KALBÎ NÛRAN**) tâat ve muhabbet ki muhtedî ism-i pâk-i zâtın envârıyla kalbimizi tenvîr ve zulumâtdan ve evâmir-i rubûbiyet ki muhâlif-i havâtır ve efkârdan tahliye ve pâk kıl. Bade وفى وجهى نورا (*ve fî vechi nûran*) nushadır. وفى سمعى نورا (**VE FÎ SEM‘Î NÛRAN**) istimâ‘-i hayr ve imtinâ‘-ı gayr bâbında kulâğımı sen semî-i kadîm-i nûr-i azametinle tenvîr eyleyib. Rızâ-i rahmâniyetine muvâfık a‘mâli semimde ilkâ-i nûr ve menhiyât işitmesini semimde mehcûr kıl. و فى بصرى نورا (**VE FÎ BASARI NÛRAN**) hakâyık-ı eşya kemâhiye meşhûdum olub, Cenâb-ı Basîr-i Kadîr’e layık olmayan umûru fark ve im‘ân ve i‘tibâr için basarımı nûr-i rahmetinle tenvîr eylemekle ulu’l-ebsâr zümresinden kıl. Malûm ola ki tahkik kalb makarr-ı fikir fî âlâillâh ve basar mahall-i nazar fî âyâtillâh ve semi‘ mahall-i istimâ-i Hakk’dır. Pes şeytân insana bu azâlardan gelib zulmete şebîh vesvâs ile vesvese eder. Pes Resûl-i Ekrem Nebîyyi Muhterem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem isbât-ı nûr ile Allâhü Teâlâ def‘ etsin diye duâ eyledi. Hâsılı onları rah-ı sevâb-ı reşâd ve tarîk-i râst-ı sedâd üzere istihdâm ve isti‘mâl bâbında bizlere kudret ver demekdir.وعن يمينى نورا و عن شمالى (**VE AN YEMÎNİ NÛRAN VE AN ŞEMÂLÎ**) feth-i şın iledir. نوراو فوقى نورا و تحتى نورا و امامى (**NÛRAN VE FEVKÎ NÛRAN VE TAHTÎ NÛRAN VE EMÂMÎ**) feth-i elifledir. نورا و خلفى (**NÛRAN VE HALFÎ**) hâ-i mu‘cemenin fethi ve lâmın sukûnu iledir. نورا (**NÛRAN**) ve bazı nushalarda bu makamda takdîm ve tehîr vardır. Lakin sevâb olan böyledir ki Hadîs-i Şerîf’de dahî böyle vârid olmuşdur. Manâsı şeş cihâtımızı nûr-i ulûhiyyetin ve samadâniyetinle tenvîr eyle ki mahfûz

ve mütehassın envâr-ı tevfîkin olub a'dâ-i sûriye ve maneviyye ve düşmân-ı zâhiriyye ve bâtıniyye bana zafer yâb olmasınlar demekdir. Ve eğer şeytân

ثُمَّ لَاٰتِيَنَّهُمْ مِنْ بَيْنِ اَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ اَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَآئِلِهِمْ

(Sure-i Âraf-17) kerîmesince dört cihetten gelir isede cihât-ı sit ile îtâsı hıfzda mubâlagadır. Ve âyet-i kerîmede fevk ile taht zikr olunmadığı a'dânın o iki cihetden gelmediği içindir. واجعللى نورا **(VE-CALLÎ NÛRAN)** kurb-i manevî-i hazretine vusûlüm için نورهم يسعى بين ايديهم و بايمانهم (Sure-i Tahrîm –8) zümresine ilhâk edib bana nûr atâ eyle ve belki و اجعلنى نورا (**VE-CALNÎ NÛRAN**) beni kesâfet-i vucûdiyye ve ekdâr-ı beşeriyyeden tahlîs edib

وجودك ذنب لا يقاس عليه ذنب اخر

Senin vucûdun öyle bir günahdır ki başka bir günah onunla kıyaslanamaz.

Mazmûnunca zulumât-ı zenb-i vucûdumu mahv ve mağfiret ve lâyenkatı' cezbe-i dâimi ile kalbimi sana müncezib kılıb nûr eyle ki mecmû-i envârı câmi' olam. Bade يا نورا النور (**YÂ NÛRA'N-NÛR**) ve dahî (*yâ nûru'l-envâr*) nushadır. Bu makâmda Hüsâmeddîn el Uşşâkî Kuddise Sırruhü'l-Bâkî ziyâdâtındandır.

ربنا تقبل منا انك انت السميع العليم و تب علينا انك انت
التواب الرحيم وصل بجلالك و جمالك على سيدنا محمد و على
اله و صحبه اجمعين و سلام على المرسلين و الحمد لله
رب العالمين

برحمتك (**Bİ RAHMETİKE**) mecrûr ياارحم (**YÂ ERHAME**) bilâ tenvîn mansûb الراحمين (**ERRÂHİMÎNE**) rahmetinin vüsati hakkı için ey cümle-i re'fet ve lutf ve atâ ve ihsân ve kerem edicilerin mubâlaga ile rahmet ve re'fet edicisi rahmet-i kâmile ve re'fet-i şâmilen muktezâsınca tazarru ve niyâzı kabûle karîn kıl. Hazreti İbn-i Abbas Radıyallahü Teâlâ Anhümâ Rabbü'n-Nâsdan rivâyet olunur ki: Resûl-i Ekrem Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem Hazretleri ekser evkâtda ve a'kâb-ı salâtda ve vakt-i eshârda bu duâya müdâvemet eder idi. Bu duânın kırâ'atı dâire-i istimâ' ve Vird-i Settâr'da karar edenlerin cümlesine lazımdır. Ve eğer bilmezler ise talîm ede. Ve eğer mümkün olmaz ise esnâyı duâda تعاونوا على البر و التقوى (Sure-i Mâide-2) kerîmesince mükerrer âmin diye. Zîrâ inde'd-duâ آمين ÂMÎN kavli isticâbet için muâvenet-i akvâdandır, varide. Ve dahî duâ-i evvelde mütekellim mea'l-gayr sıgasıyla okudu amma bu duâda Hazreti Resûl-i Ekrem Sallallâhü Aleyhi ve Sellem'in ibâre-i mübârekeleriyle teberrüken ve teyemmünen zamîr-i vahde ile okudu. Pes, Vird-i Şerîf'i hıfz ve kırâ'at ihvân-ı tarîkatın maiyyetleriyle tilâvete müdâvemet eylemek bâbında mazhar-ı tevfîk olduğu cihetden hamd eylemek luzûm-i mu'tâdî ile lazime-i zimmet-i erbâb-ı himmet olmakla buyurur. و الحمد لله رب العالمين (ve'l-hamdü lilâhi Rabbi'l-Âlemîn) bundan aşyağı tâli-i vird ve sâmiîn cümle cehren tesbiha dek okuyalar. Manâsı cümle hamd edicilerin hamdi cümle mevcûdâtın Hâlikı ve Rabbi ve mürebbîsi olan Vâcibi'l-Vucûd Hazreti içindir. Zîrâ ondan gayri münim-i hakîki ve mevcûd ve mürebbi yoktur, demekdir.

ان افضل عباد الله يوم القيمة الحامدون

Kıyamet gününde kulların en efdali hamd edenlerdir.

Hadîs-i Şerîf'ince yevm-i kıyâmetde efdal-i ibâd hâmidûndur. Ve dahî

الحمد على النعمة امان من زوالها

Ni‘met üzerine hamd etmek ni‘metin zevâline manidir.

Hadîs-i Şerîf’ince Hakk Teâlâ’nın ihsân ve inâyet ve re’fet-i aliyyesi olan ni‘mete hamd eylemek o ni‘metin bakâsına sebeb olur. Ve dahî

ان الله تعالى يحب ان يحمد

Muhakkak Allâh hamd edilmeyi sever.

Hadîs-i Şerîf’ince Allâhü Teâlâ hamd eden kullarını sever ve bu bâbda nice âsâr ve ehâdis-i şerîfe vardır. Erbâbına malûmdur. Ve Hazreti Pîr Kuddise Sırruhü'l-Münîr evrâd-ı şerîfi tilâvetine muvaffak olduğuna hamd eder. Ve hulûs-i kalble tilâvetine muvaffak olan dervîşâne ni‘me-i uzmâ-i ilâhiye olduğu şek ve şübheden vârestedir. Bade Hazreti Pîr Kuddise Sırruhü'l-Münîr eyledi ki: Duânın indallâh kabûlü ricâsına cehren buyurur: و استجب دعاءنا (**VE-STECİB DUÂENÂ**) hemze-i vasliyye ve cîm-i meksûre ve âhiri meczûmdur. Bazı nushada اللهم استجب دعانا(*Allâhümme-stecib duânâ*) vâkidir. Yani bilhassa bu Vird-i Şerîf’in evvelinden âhirine dek cehren ve sırran eylediğimiz münâcât ve niyâz ve deavâtımızı kusûr ve küsûr ile ادعونى استجبلكم (Sure-i Gafir-60-) kerîmesince icâbetine karîn eyle. و اشف مرضانا (**VE-ŞFİ MERDÂNÂ**) hemze-i vasliyye ve fâ-i meksûre ve mîm-i meftûha iledir. Yani ecel-i mevûdu gelmeyen hastagân-ı ümmet-i Muhammedi şifâyâb eyle ki kıyâm-ı ibâdât ve tââte kudreti gelsin ve inâyet ve lutfunla emrâz-ı kalbimizi ve sâir cerîha-i uyûbumuzu ve derd-i zünûbumuzu hatarâtdan hıfz eyle demekdir. Menba-i Feyz ve Fazl-ı Hâdi Hazreti Şeyh Ömer el-Fuâdi Kuddise Sırruhü’l-Hâdi Levâyıhü’l-Envâr nâm şerhinde buyurur: Ey tâlib-i meârif-i ilâhiye bu dahî malûm olsun ki derviş-i tâlib yedi yerinde, seyr-i ilallâhdan seyr-i lillâha ve seyr-i lillâhdan seyr-i alallâha ve seyr-i alallâhdan seyr-i maallâha ve seyr-i maallâhdan seyr-i fillâha ve seyr-i fillâhdan seyr-i anillâha ve seyr-i anillâhdan seyr-i billâha azîmet ve sulûk edib esfâr-ı erba-i ma‘rûfe hükmiyle ilm-i ledunnî hâlinde bihasebi’l-zevk ve şuhûd kat‘-ı menâzil-i etvâr-ı seba etmeden meârif-i ilâhiyede ve tecelliyât-ı selâseye vâsıl ve tevhidât-ı selâseye dahî mütevâsıl olamaz ve mücâhede-i sâdıka dahî müyesser olmaz. İllâ zâhir ve bâtın ma‘rûfu ulemâ ve hukemâ olan sıhhat-i kâmile-i cismiyye ve selâmet-i sahîha-i ruhiye ve kalbiye ile olur. Zîrâ cism-i sûrîde olan ihlât-ı erbaa ve anâsır-ı erbaa hasebiyle rûh-i hayvâni kâim olduğu kalb-i surî ve sanevberi hasebiyle nefs-i tâlibe maraz-ı cismâni ve maraz-ı rûh-i hayvâni ve dahî efkâr-ı fâside ve hayâlât-ı itikâd-ı bâtıla ve kâside ârız olsa seyr-i sefere kâdir olmayıb âciz-i bî-dermân olduğu zâhir ve meşhûrdur. Ve bu hâl-i ma‘hûde vucûd-i tâlibde maraz-ı rûhâni ile mütehakkık vucûd olsa maraz-ı cismâniyeye bu cümle devâ-i cismâni lazım ise maraz-ı rûhâni dahî öyle lazım olur. Ve bu hâl-i hikmet-i âlûde İmâm-ı Kâşânî Kuddise Sırruhü'l-Subhânî Hazretleri ıstılâhatlarında

الطبيب الروحانى هو العلم بكمالات القلوب و آفاتها و مرضها

و ادواتها و بكيفية حفظ صحتها و اعتدالها و رد امراضها

Tıbb-ı rûhâni kalbin kemâlatı, âfâtı, hastalıkları ve adetlerini ve sıhhatini muhafaza etmenin keyfiyetini ve i‘tidâlde olmasını ve onun hastalıklarını red etmeği bilmekdir.

diye işâret ve ta‘rîf etmişlerdir. Tercümeye ihtiyac yokdur. Mürşid-i kâmilden ve istirşâdından tekmîl-i hâl eden âlim-i ârife malûmdur. Ve tıbb-ı ruhâniyyi tahkîk ve tarîfden sonra tıbb-ı ruhâniye ehil ve hâzik olan tabîb-i ruhâniyi dahî ta‘rîf edib

الطبيب الروحانى هو الشيخ العارف بذالك القادر على الارشاد و التكميل

Tabîb-i ruhâni bunları iyi bilen, irşâd ve tekmîle kâdir şeyhdir.

buyurdular. (Terkîb-i ma‘cûn-i ilâhi reşâdî biterkîb-i tabîb-i hâzik ve ruhânî-i dervîş el Fuâdî Gafarallâhü lehü’l-Hâdî) Ulemâ ve urefâdan ve hükemâ ve sulehâdan ihvân-ı vefâ ve hullân ve safâya malûm ola ki tâlib-i sâdıkın ve sâlik-i âşıkın vucûdunda maraz-ı sûrî ve cismani olmayıb ve lakin hubb-i dünya-i dûn ile şân-ı dûn ve iğvâ-i nefs ve şeytânî ile

mağrûr ve mağbûn olub, bâtınında kasvet ve maraz-ı kalbî ve ruhî ola. Min indillâh o maraza dahî devâ-i ruhânî vardır. Zîrâ Sultân-ı Enbiya ve Burhân-ı Asfiyâ Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem

ان الله خلق كل داء و خلق لكل داء دواءً

Muhakkak, Hazreti Allâh her derdi halk etmiş ve her derdin devâsınıda yaratmışdır.
buyurmuşlardır. Kelime-i küll delâlet eder ki maraz-ı cismâninin bihasebi'l-enva-i efrâdına ihâta ettiği gibi maraz-ı ruhâninin dahî efrâdına delâlet eder ki ehline malûmdur. Şimdi Hadîs-i Şerîf'de bu manâ mukarrer olunca maraz-ı zâhiri ve cismâniyeye dahî o vecihle devâ halk etmiş olur. Beyan-ı ahvâl-i marîz ve marîzin derd ve belâsına dermân odur ki onun marazını bi'l-müşâhede ilm-i hikmetle bilib ve ona devâ etmeğe kâdir tabîb-i hâzika mülâkî oluncadır. Şimdi maraz-ı bâtınîsi olan tâlib-i hasta-dil ve sâlik-i beste-rûh dahî İmâm-ı Kâşânî Kuddise Sırruh Hazretleri'nin bundan akdem tarîf ettikleri tabîb-i ruhânî ve mürşid-i hakânî olan azîz-i ehl-i temyîzin evvelen hidâyet-i kuddûs ile destini bûs ve enfâs-ı nefîsesine me'nûs kelimât-ı tayyibesi ona mahsûs oldukda, tâlib-i sâdık libâs-ı takvâ ile melbûs oluncadır. Ve bu sıfatla mevsûf ve emrâz-ı zâhiriyye ve bâtıniyye ile marûf olan âlim ve ârif, bir sultân-ı kâmile dil ve cân zâhir ve bâtını teslîm olub halini i'lâm ettiklerinde o tabîb-i ruhânî ve hâzik-i rabbânî te'vîl-i rü'ya, gayri hâlât-ı ulyâ ile nefsinde olan kârûresine nâzır ve urûk-ı bâtınasından malûm olan nebz ilmine kâdir olduğu sebebden nefs ve kalb ve rûh âleminde olan maraz-ı bâtınısına dahî vâkıf olub maâcin-i maneviyyeden bir macûn-i mergûb bâis-i şifâ ve eşribe-i maneviyyeden bir şarab-ı meftûh sebeb-i safâ verdikde o macûn ve şerbeti dâru'l-şifâ dil ve cânda hüsn-i kabûl ve teslîm-i makbûl ile isti'mâl eder ise O, Hüdâ-i Zü'l-Celâl ve'l-Cemâl derdine dermân ve râhat-ı dil ve cân vermek inşâallâh mukarrerdir. Macûn-i ilâhiyenin edviye-i maneviye-i ilâhiyeleri bunlardır. Tabîb-i hâzik-i rûhâni bu ma'cûn-i ilâhiyeyi pişirmek murâd ettikde (Habîbe nâm risâlesinde menkûldur.)

BEYT
Fenâ sûkuna geldi gerçi attâr
Bekâ dükkân içre itti pâzâr

Mefhûm-u pür esrârınca, esvâk-ı kesret-i tevhîd-i efâl-i ilâhiyede ve dükkân-ı tevhîd-i sıfât-ı rabbâniyede câlis olan attâr-ı hakânîden tevbe ve inâbet zencebîlîn ve zühd ve tevekkül dâr-ı çînin ve mücâhede ve murâkabe lisânü's-sevrin ve sıdk ve istikâmet sinâmekisin ve zikir ve fikir mustakâsın ve fakr ve kanâat hubb-i sevdâsın ve sabr ve tehammül sabr ve iskatorisin ve havf ve takvâ anasonunun ve ilm ve hayâ za'ferânın ve şevk ve semâ' kebâbiyesin ve nefs ve kalb karanfilin ve rûh ve sırr râziyânesin ve şükür ve rızâ şekerin aldıkda, cümlesin beraber alıb şerîat havanında himmet ve azîmet desîsesiyle ve dikkat ile sahk edib ve tarîkat eleğinden ince eleyib ve cümlesin birbirine cem ve halt edib ve harâret-i ilâhiye ateşinde asel-i musaffâ-i aşk-ı hakîkiye i'tidâl üzere kıvâm verib ve bu edviyeyi o asele karışdırıb ma'cûn-ı mergûb oldukda tabîb-i ruhânî ne miktar isti'mâl et derse sabah akşam o miktar isti'mâl ede. Ziyâde ve noksan etmeye.(*Fefhem, elmurâdu rabbü vehhâb müsebbebü'l-esbâb*) sıfatıyla tecellî edib lutf ve inâyetiyle asitâne-i ilâhiden ve hizmet-i mürşid-i hakânîde derdine devâ ve marazına şifâ müyesser olub bermurâd olduktan sonra, evvel zâhir ve bâtın ma'cûn-i ilâhide zikr olunan makâmât-ı evliyâyı zevk ve hâl ve şuhûd-i bâl ile tekmîl-i merâtib-i ahvâl edib İmâm-ı Kâşânî Hazretleri ta'rîf ettiği üzere bir tabîb-i rûhânî ve ârif-i rabbânî olub nice emrâz-ı zâhire ve bâtınaya şifâ bahş olub bikudretillâh derdine dermân etmekle kâdir ve mâhir olur. İlâ ahiri'l kelâm min Şerhi'l-Fuâdî Kuddise Sırruhü'l-Hâdî.

وارحم موتانا (**VERHAM MEVTÂNÂ**) hemze-i vasliye ve feth-i hâ-i mühmele ve cezm-i mîm ile ve ba'de feth-i mîm iledir. Yani rûhları bedenlerinden mufârakat edib azm-i ukbâ eden Ümmet-i Muhammedî'ye tekfîr-i seyyiât ve tazîf-i hasenât ve ref'-i derecât ile merhamet

eyle demekdir. Yahud zalâm-ı tabîiyyenin istilâsı üzerine olan kulûb-i meyyitelerimizi, hazretine teveccüh ve onun sana şuhûdu için lutf ve inâyetinle ondan onu izâle eyle, merhamet eyle demekdir. Menba'-i Feyz ve Fazl-ı Hâdî Hazreti Ömer el-Fuâdi Kuddise Sırruhü'l Hâdî buyurur: Maraz iki türlü olduğu gibi mevt dahî öyledir. Birisi mevt-i sûrî ve hayvânîdir ki ona mevt-i tabîî ve mevt-i ıztırârî derler. Ve biri dahî mevt-i manevîdir ki ona mevt-i irâdî ve ihtiyârî derler. Ve bu fehvâyi fâyız ve manâyi gâmiz dahî sâlik-i ilallâh olan tâlib-i hakîkilerin merâtib-i aliyesinden fenâ ender fenâ makâmıdır. Ve bu manâdandır ki Sultân-ı Selâtîn-i Ehl-i Bekâ

موتوا قبل ان موتوا

Ölmeden önce ölünüz.

Buyurduklarından mâadâ bu fenâyi hakîkiden irşâd-ı meşâyih-i kâmilân ve istirşâd-ı mürîdân-ı sâdikân beyninde ma'rûf olub efnâyı ef'âl ve efnâyı sıfât ve efnâyi vucûd ıtlâk olunan üç mertebeye işâret edib

فافنوا ثم افنوا ثم افنوا

Fâni olunuz, sonra fâni olunuz, sonra fâni olunuz.

Dahî buyurmuşlardır. Bu üç mertebe-i fenânın bekâsı dahî vardır. Zîrâ fenânın gayeti bekâdır. Fânî olan derviş bâkî olmasa nâkıs olub insân-ı kâmil olamaz. Nitekim,

فابقوا ثم ابقوا ثم ابقوا

Bâkî kalınız, sonra bâkî kalınnız, sonra bâkî kalınız.

dan malûm olmuşlardır. (Lâyiha) ve bu beyân-ı icmâlîden malûm oldu ki Vird-i Şerîf'de zikr olunan mevtâdan murâd, zikr olunan envâi üzere manevî mevt ile fenâ bulan tâlibler ve kâmiller ola. Ve bu zikr olunan merâtib üzere fenâ bulan mevtânın rahmeti dahî zâhir ve bâtın mevtine göre olur ki Hazreti Mevlânâ Kuddise Sırruhü'l-A'lâ Mesnevîde

BEYT

تاکم نشوی کمتران کم نشوی   اندر صفات عاشقان محروم نشوی

buyurdukları mazmûn üzere tahsîl-i fenâ ve tekmîl-i bekâ edib bihasebi'l-irfân muharrer-i âşıkân olan ihvânı kâmilânın malûmlarıdır. Ve İmâm-ı Kâşânî Hazretleri istilahatında evvela mâhiyeti mevt-i maneviyyi tarîf edib الموت قمع هوى النفس **Ölüm hevâ-i nefsi kökünden koparır.** Buyurduklarından sonra bu mevtin âlem-i mülk ve melekût ve ceberût ve lâhut beyninde vâki' ve mütehakkik olan berzah-i hakîkiyesinde hâline göre gâyetine ve bu makâmâtın bekâsına dahî كل نفس ذائقة الموت ثم الينا ترجعون (Sure-i Ankebut-57-) mazmûnunca ervâh-ı mukaddesenin âlem-i kudduse ve bu kudsiyetle âlem-i bekâya ve hayat-ı ebediyyeye ve saâdet-i sermediyeye rucû ve vusûlü hâlen tahkîk ve beyân edib

فاذا مات النفس عن هويها بقمعه انصرف القلب بالطبع و المحبة الاصلية

الى عالم القدس و النور و الحيوة الذاتية التى لا يقبل الموت اصلا

Hevâsından koparak nefis öldüğünde kalb tabiatı ve aslî mehabbeti ile âlem-i kudsa ve nûra ve asla ölümü kabul etmeyen hayat-ı zâtiyeye dönüş yapar.

Buyurdular. Ve dahî İmam-ı Kâşânî Hazretleri ıstılâh-ı ehlullâh da ve tahkîk evliyâullâh da bihasebi'l-hâl ve'l-a'mâl mevt-i manevînin envâ-i manevîsinde beyân ve işâret kasdına mevt-i ahmer ve mevt-i ebyaz mevt-i ahdar ve mevt-i esved ibâret ve istiâresiyle bihasebi'l-ıstılâhi'l-irfâniye her birinin hadd ve tarîfin beyân ettiler. Ve bu hususda tafsîl-i irfânî ve tekmîl-i meâl-i sıfâtı murâd eden ihvân-ı ârifân-i rabbânî onda görsünler ve bu kelâmı müstemi' dahî manânın vucûduna ve sıhhatine delîl-i sarîh ve beyân-ı melîhdir.

BEYT

ليس من مات فاستراح بميت   انما الميت ميت الاحياء و النشور

قبور الورى تحت التراب والثرا   رجالهم تحت الثياب قبور

İntehâ.

Pes Hazreti Pîr Kuddise Sırruhü'l-Münîr bu duâlardan sonra ehlullâhın meârif ve hakâyıkında muteber olan tevhîdât-ı selâse olan tevhîd-i efâl ve tevhîd-i sıfât ve tevhîd-i zât dır. Onları zikr etmek kasdına üç kerre buyurur. لا اله الا الله لا اله الا الله لا اله الا الله (lâ ilâhe illallâh, lâ ilâhe illallâh, lâ ilâhe illallâh) i'rabları ve manâları bâlâda güzerân eylemişdir. Tevhîd-i efâl cemî eşyâdan sâdır olan fiillerin fâili Hakk dır, demekdir. Ve tevhîd-i sıfât cemî eşyâda olan sıfatlar Hakk dır, demekdir. Ve tevhîd-i zât Allâh Celle ve Alâ Şânehü Hazretleri'nin zâtından gayri mevcûd yokdur, demekdir.

كان الله و لم يكن معه شيء الآن على ما عليه كان

Evvelden Allâhla beraber bir şey yoktu ve şimdide yine öyledir.

Üç kerre tekrar olunmak Hazreti İmâm-ı Ali Kerremellâhü Vechehü ve Radıyallâhü Anhü cehren kelime-i tevhîdi telkîn Hazreti Fahri Kâinât Aleyhi Ekmeli't-Tahiyyât alâ vechi't-teslîs vâki' olmakla ona taklîd ve iktidâ ve eserlerine iktifâ içindir. Pes bu tevhîd-i selâse ile tevhîd bihasebi'z-zâhir ve'l-bâtın sıhhat-i kâmile sahîh ve ism-i Muhammed'e karîn olmakla berîn-i melîh olsun için buyurur: محمد (**MUHAMMEDÜN**) merfû ve münevvendir. رسول (**RESULÜ**) lafzı dahî merfû الله (**ALLÂHİ**) mecrûrdur. حقا و صدقا (**HAKKAN VE SIDKAN**) mansûblardır. Bazı nushada (*ve sıdkan*) lafzı yoktur. Ve bazı nushada حقا (*hakkan*) kelimesi elifsiz حق (*Hakk*) vâki'dir. Ve Şerhi'l-Fuâdî Kuddise Sırruhü'l-Hâdî de öyle okumak müreccahdır. Yani zamîme kelime-i tevhîd olan kelime-i tahkîk ve tasdîkden münfehim olan bilhassa madde-i risâleti ve evâmir-i bâliga-i şerîatı sübûten tâmen mu'cizâtıyla sâbit oldu. Tahkîk ve tasdîk ederim. و صل (**VE SALLİ**) Sâd-ı mühmelenin fethi ve ve lâm-ı müşeddedenin kesriyle على كل نبى (**ALÂ KÜLLİ NEBİYYİN**) mecrûr ve münevvendir. Yani cemî enbiyâya dahî ya Rabbî sen salât eyle. وولى (**VE VELİYYİN**) mecrûr ve münevvendir. Yani cemî evliyâya dahî yâ Rabb sen salât eyle demekdir. Bazı nushada bu kavil yokdur. İmdi malûm-i şerîf-i hâtır olsun ki veliy-i sâdık o kimsedir ki Hakk Teâlâ cemî umûrunda ve mecmû-i hâlinde o kimseyi kendi nefsine ısmarlayıb bizzat kendi efâli ve sıfâtı ile onun vucûdunda tevellî ve tasarruf itmiş ola. Kendi rızâsı olmadığı amellerden ve hâllerden onu hıfz edip kemalde gerçek erler makamına ve mertebesine erişince o kimseyi hizlândan yani kendi cânibinden ona avn ve nusret vermeği terk etmemiş ola. Pes imdi veliyyullâh bu evsâfa ve bu ahvâle mazhar olup tahsil-i merâtib ve tekmil-i makam eden kimseye derler. و ملك (**VE MELEKİN**) feth-i mîm ve lâm ve cerr-i kâf ve tenvîn iledir. Yani cemî melâikeye dai ya Rabb sen salât eyle demekdir. Bâlâda salâtın manâsı ve teban enbiyânın gayrine câiz olduğu güzâr eyledi. Bu makamda halvetiye-i Şâm nushalarında

اللهم انى اعوذبك من ان اشرك بك شيئا و انا اعلم استغفرك لمالاعلم

ziyâdesi vâki'dir. Ve Müstakimzade şerhinde dahî mesbutdur. Pes bu mahalle gelince evvelen Vird-i Şerîf amelinde dervişler ve tâlibler ve sülehâ-i mü'minler ucub zuhûriyle amellerine mağrûr olmakdan havf ve hazer edib ve yed-i mürşidden biat ve inâbet hâline teveccüh ve azîmet ve o hâli tezekkür kasdına mübâyaa hâli gibi üç kere buyurur:
استغفر الله استغفر الله استغفر الله (**ESTAĞFİRULLÂH,ESTAĞFİRULLÂH, ESTAĞFİRULLÂH**) İ'rab ve manâları güzâr eyledi. Üç a'dâdan evvel-i merâtib-i vitr olmakla

ان الله وتر يحب الوتر

Muhakkak Allâh tekdir ve teki sever.

Hadîs-i Şerîf'ince üç kere tekrar eyledi. Bunda ehl-i mübâyaanın mertebelerine işâret vardır ki manâsı fi'limi fi'linde ve sıfâtımı sıfâtında ve zâtımı zâtında setr etmeni taleb ederim, demek olur. Menba'-i Feyz ve Fazl-ı Hâdî Hazreti Ömer el Fuâdi Kuddise Sırruhü'l-Hâdî Levâyihü'l-Envâr nâm şerhinde buyurur ki: Bu Vird-i Şerîf kırâ'atinde istiğfâr üç olduğuna hikmet budur ki ehl-i mübâyaa bu virdde hâzır olub istimâ' edenlerin mertebelerine ve envâına remz ve işâret vardır. Zîrâ bunlar üç nevidir. Biri avâm ve biri havâs ve biri ehassu'l-havâsdır. Ve üç olduğuna vech-i ahir dahî kâbildir ki dervîş-i tâlib ve tarîkata mâil olan mü'min-i râgıb Vird-i Şerîfi üç halde ve makamda istimâ' eder. Eğer makam-ı nefsde ise kuvâ-yı nefsâniye ile istimâ' eder. Ve eğer makam-ı kalbde ise kuvâ-yı câniye ile istimâ' eder. Ve eğer makam-ı rûhda ise kuvâ-yı rûhâniyye ile istimâ' eder. Zîrâ bihasebi'l-efâl ve's-sıfât hâlet-i tahliye üçdür. Tezkiye ve tasfiye ve tecelliye dir. Bihasebi'l-mücâhede tezkiye-i nefse taalluk eder. Ve bihasebi'l-mükâşefe tasfiye-i kalbe taalluk eder. Ve bihasebi'l-müşâhede tecelliye-i rûha taalluk eder. Ve bu üç kimselerin beyânı icmâl ile bihasebi'l-şeri'ş-şerîf zünûb-i zâhirleri ne idiği malûm-i ulema ve marûf-i urafâdır. Ve amma avâmın zünûb-i bâtıniyye ve enfüsiyesi bihasebi'l-tarîka sıfât-ı zemîmeden hicâbât-ı zulmâniyedir. İmdi avâm estağfirullâh deyib mağfiret taleb etse bihasebi'l-bâtın nefsinde olan bu sıfât-ı zemîmelerin fenâsı ve gufur ve setri murâddır. Ve havâsın zünûb-i hâliye ve bâtıniyesi bihasebi'l-maârif sıfât-ı hamîde hâlinde görünen hicâbât-ı nurâniyedir. Bu dahî estağfirullâh deyib mağfiret taleb etse bihasebi'l-bâtın kuvvet-i kalbiye ile rûhda olan hicâbât-ı nurâniyenin fenâsı gufur ve setri murâddır. Ve ehass-ı havâsın zünûb-i hâliye ve bâtıniyesi bihasebi'l-hakâyık hubb-i mâsivâya taalluk ile görünen nazar-ı mâsivallâhdır ve hicâbât-ı irfâniyesidir. Ve bu dahî estağfirullâh deyib mağfiret taleb etse bihasebi'l-bâtın kuvvet-i rûhîye ile sırda olan hicâbât-ı irfâniyenin fenâsı ve gufur ve setri murâddır. Bu beyândan malûm oldu ki istimâ'-i Vird-i Şerîf'de her birinin hâline ve makamına göre gufur ve setri vardır. Ve estağfirullâh üç olduğuna bu takrîr ve tahrîr beyân-ı sarîhdir. فاعلم بهذا الحال الباطنى من المقال الظاهرى

Hazreti Cemâl-i Halvetî Kuddise Sırruh Esrâru'l-Vudu' nâm risâlesinde buyurur. Malûm ola ki estağfirullâh lafzı ism-i a'zamdan mâadâ altı harfden mürekkebdir. Elifi istikamete işâretdir. Ve sîni selâmete işâretdir. Ve tâsı terk-i zünûbe ve tecrîde işâretdir. Ve gayını gayr-i Hakk'a işâredir. Ve fâsı fark ba'de'l-cema işârettir. Ve râsı rubûbiyete işâretdir. Ve ismullâh ulûhiyete işâretdir. Ve istiğfârın sîni taleb içindir. Pes, sâlik estağfirullâh dese bu esrâr-ı garîbe tâlib olur. Fefhem. Pes Hazreti Pîr Kuddise Sırruhü'l-Münîr istiğfâr zikriyle iktifâ etmeyib her merâtib-i ahvâle şâmil olub ve dahî mücerred istiğfâr bi'l-lisânda kalmayıb cemî maâsîden rucû ve inâbe müyesser ve muhakkak olmak kasdına buyurur: من جميع (**MİN CEMÎİ**) mecrûr, ما كره (**MA KERİHE**) evvelinin ve âhirinin fethi ve râ-i mühmelenin kesriyledir. الله (**ALLÂHÜ**) merfû'dur. Bu fıkraya manâ mecâzen deriz ki Hakk Teâlâ'nın râzı olmadığı mebgûzi olan mecmû-i kârdan istiğfâr ederim, demekdir. Manâyı hakîki cebr ve meşakkati müşirdir. Ve Allâhü Teâlâ ondan münezzehdir. Suhâne ve Teâlâ قولا (**KAVLEN**) lisânımdan sâdır وفعلا (**VE Fİ'LEN**) gerekse erkânımdan zâhir وخاطرا (**VE HÂTIRAN**) isterse sırr ve niyet ve kalbimden hutûr و ناظرا (**VE NÂZIRAN**) ve isterse dîdelerimden hüveydâ olsun yani gerekse harama karîb mekrûha veya gayri olsun mutlaka mecmû-i envâından istiğfâr ederim. واتوب ا (**VE ETÛBÜ**) evveli meftuh ve âhiri merfû'dur. اليه (**İLEYHİ**) yani zâtı Tevvâbü'r-Rahîm olan Allâhü Azze Şânühü Hazretine nedâmet ve zünûbdan ıkla' ve bir dahî 'adem-i iâdeye azm ile tövbe ve rucû' ederim. Bade akab-i salâtda okunduğu gibi sırran سبحان الله (**SUBHÂNALLÂH**) otuz üç kere الحمد لله (**ELHAMDÜLİLLÂH**) dahî otuz üç kere الله اكبر م (**ALLÂHÜ EKBER**) dahî otuz dört kere okudu.

معقبات لا يخيب قاءلهن و فاعلهن دبر كل صلوة مكتوبة ثلاث و ثلاثون
تسبيحة و ثلاث و ثلاثون تحميدة و اربع و ثلاثون تكبيرة

Otuz üç kere tesbîh, otuz üç kere tahmîd ve otuz dört kere tekbîr, bunlar tâkib edilen şeylerdir. Her farz namazdan sonra söyleyen ve yapan mahrum olmaz.

Hadîs-i Şerîf'iyle amelen okudu. Ve eğer Vird-i Şerîf kırâat olunmadan mukaddem tesbîh etmedik mi denilir ise cevâb deriz ki bu rivâyet onun gayridir. İcmâ' beyne'l-rivâyeteyn için bunda dahî tesbîh ederiz. Evvelki rivâyet

من سبح الله فى دبر كل صلاة ثلاثا وثلاثين وحمدالله ثلاثا وثلاتين
وكبر الله ثلاثين فتلك تسع وتسعون وقال تمام الماءة لا اله الا الله
وحده لا شريك له الملك و له الحمد يحيى و يميت و هو على كل
شئ قدير غفرت خطاياه و ان كانت مثل زبد البحر

Kim farz namazlardan sonra otuz üç kerre Allâhı tesbîh ve otuz üç kerre Allâha hamd ve otuz üç kerre Allâhü ekber dese işte bu doksan dokuz olur. Yüzü tamamlamak için, la ilahe illallâhü vahdehü la şerîke lehü lehü'l-mülkü ve lehü'l-hamdü yuhyî ve yümîtü ve hüve alâ külli şeyin kadîr derse, günahları denizlerin köpükleri kadar da olsa af edilir.

Hadîs-i Şerîf'idir. Ve bazı meşâyih erkânında Vird-i Şerîf kırâat olunmadan o tesbîhi okumayıb bade bu mahalde okur. Ve rivâyet-i evvel mucibince Âllahü ekber dahî otuz üç kerre okuyub zikr-i âti الله اكبر كبيرا الخ (**ALLÂHÜ EKBER KEBÎRÂ**) tamam mie derler. Ve lâkin icmâ'-i beyne'l-rivâyeteyn efdaldir. Bade tâlî-i vird yalnız cehren okur. الله اكبر كبيرا (Allâhü ekber kebîrâ) yani Allâhü Teâlâ her nesneden büzürgter ve ziyâde uludur.

الله اكبر يملاء ما بين السماء و الارض

Allâhü Ekber arz ve semâ arasını doldurur.

Hadîs-i Şerîf'ince Allâhü Ekber demek yerle gök mâbeynini doldurur demekdir. Garaz hiç bir nesneyi Allâhü Teâlâ ile bir tutmamakdır. و الحمد (**VE'L-HAMDÜ**) merfû' لله (**LİLLÂHİ**) mecrûr. Bade حمدا (hamden) nushadır. كثيرا (**KESÎRA**) mansub yani çok sitâyiş ve öğmek Allâh içindir. و الله غنى حميد (Sure-i Teğabün –6-) kerîmesince bizim tahmîdimiz ile sütûde değil belki kendi zâtında kendi tahmîd ve senâsıyla sütûdedir. Ve bizim tahmidimizin fâidesi bize râcidir ki biz onu demekle müstehakkı sitâyiş oluruz. سبحان (**SUBHÂNE**) mansub. Bazı nushada evvelinde fâ ziyadedir. الله(**ALLÂHİ**) mecrûr. Bade (ve bihamdihi) nushadır. بكرة و اصيلا (**BÜKRATEN VE ASÎLÂ**) mansublardır. Bukre nehârın evveli ve asîl âhiridir. İstiğrâk cemî ezmine murâd olunur. Yani cemî ezmânda Allâhü Teâlâ lâyık olmayan her şeyden pâk ve münezzehdir. Malûm ola ki Hakk Celle ve Alâ kimsenin tesbîhine muhtac değildir. O kendi zâtında pâkdır. Fâidesi bendeye râcidir ki bu kelimeyi demek ile pâk olur.

سبحان الله و الحمد لله يملآن ما بين السموات و الارض

Subhânellâhi ve'l-hamdülillâhi arz ve semâ arasını doldurur.

Hadîs-i Şerîf’ince tesbîh fazîletde musâviyyi tahmîddir. Ve dahî Hakk Teâlâ’nın azamet ve kibriyâsına ve celâil-i sıfât ve zâtında olan rubûbiyet-i kübrâ ve saltanat-ı uzmâsı şânına layık ve sezâvâr ibâdet-i bisyâre kâdir olmadığını işâr ve bu özrünü izhâr kasdına buyurur:
و تعالى الله (**VE TEÂLÂLLÂHÜ**) merfû‘dur. Yani Hakk Celle ve Alâ her şey üzerine kudret-i tâmme ile fâik ve gâlib ve sıfât-ı mahlûkâtından âlî ve münezzeh oldu. ملكا جبارا (**MELİKEN CEBBÂRÂ**) ikisi dahî mansûbdur. Yani a‘yân-i memlûkde emir ve nehî ile hallerini islâh eyleyerek tasarruf eder. قهارا ستارا (**KAHHÂRAN SETTÂRÂ**) Kezâlik mansûblardır. Yani her emrin zâhiri ve bâtını üzerine galebe-i tâmmı olub ayıblarını setr eder. سلطانا معبودا (**SULTÂNEN MA‘BÛDEN**) Kezâlik mansûblardır. Yani ibâdına kahr ve galebe ve kudret-i azîmesi olan ma‘bûd bir Hakk dır. قديما قديرا (**KADÎMEN KADÎRAN**) Kezâlik mansûblardır. Yani her şeyden kadîm ve her şey üzerine kudret-i tâmmesi vardır.
و لا حول و لا قوة الا بالله العلى العظيم (**VE LÂ HAVLE VE LÂ KUVVETE İLLÂ BİLLÂHİ’L-ALİYYİ’L-AZÎM**) bunun irâb ve beyânı güzâr eylemişdi. Pes, bu Vird-i Şerîf ibtidâsında gufr-i zenb ve setr-i uyb ile bede’ olunmağın hisâl-i âbidân-ı sâdikân ve kemâl-i sâlikân-ı ârifân-ı fâikân evvel ve âhir ve bâtın ve zâhir girdiği kapıdan çıkmak itibâr ve nüktesiyle buyurur. واعف (**VA‘FÜ**) Hemzesi vasliye ve âhiri mazmûmdur. عنا يا كريم (**ANNÂ YÂ KERÎMÜ**) Âhiri mazmûm. Yani ey kerem ve lutfuna gâyet olmayan Ekremü’l-Ekremîn olan Kerîm, sagîre ve kebîre, cehren ve sırran ve amden ve sehven ve galatan ve tahrîfen ibâdât ve tâ‘ât esnâsında sudûr eden seyyiât ve hatîâtımızı husûsan evrâd ve ezkârın kırâatı ve Kurân-ı Azîmi’ş-Şân’ın tilâveti ve kıyâm-ı salât ve muâşere-i nâs indinde sudûr eden seyyiât ve hatîâtımızı afv eyle. واغفرلنا ذنوبنا (**VAĞFİRLENÂ ZÜNÛBENÂ**) mansûbdur. Yani zünûbumuzu yargıla kıl tâ ki kıyâmetde beyne’l-halâyık rusvây olmayalım. يارحمن يارحيم (**YÂ RAHMÂNÜ YÂ RAHÎMÜ**) Mansûblardır. Manâları sebkat eyledi. برحمتك (**BİRAHMETİKE**) Mecrûr, ياارحم (**YÂ ERHAME**) mansûb, الراحمين (**ERRÂHİMÎNE**) ey cemî râhiminin erhamı Îzed-i Müteâl ve Hâlik ve Hayy ve Kadîm ve Kerîm Perverdegâr Azze Şâne senin rahmân-ı rahimîyetin hakkı için günahlarımızı mahz-ı rahmetinle afv ve mağfiret ve noksanımızı fazlınla itmâm eyle demekdir.

انما الاعمال بالخواتيم

Muhakkak ameller neticelerledir.

Mefhûmu müstakîmi üzere matlûb olan nefes-i âhirînin hüsn-i hâtime ile tamam olmasıdır.

والسلام نسئلك ياالله يارحمن يارحيم اغفر جميع ذنوبنا فى صلاتنا
واذكارنا ومعاشرتنا بين الاخوان لا تئواخذنا بذلك فى الدنيا والاخرة
فانك تحب العفو و الرحمة و تقبل دعاءنا ولا تضرب بها و جوهنا
ولا تسلط علينا من لا يرحمنا و اعصمنا فى الحركات والسكنات
والكلمات و الارادات و اختمنا بالحسن والعافيه يا مجيب الدعوات
ويا واهب العطيات آمين آمين آمين يا رب العالمين

KÂMİLE

Bu Vird-i Şerîf ve hizb-i latîfin kırâatında olan şerâit beyanındadır. Meşâyih-i izâmın nûr-i efzâ vird-i şerîflerinin ziyâ-i manevîsi sabahleyin sâmi olan tâlib-i sadıkların kalb ve ruhlarını lâmi'dir. Husûsan ki âdâba riâyet edib huzû'la istimâ' ede. Ve huzû'dan murâd kalbinde huşû olmakla vird okunurken uyumayıb hâzirü'l-kalb ola ve dahî manâsını fehm eder ise, her kelâmında kendi mertebe ve makamına göre bir manâ ve hâl fehm edib istimâ' eyleyib Vird-i Şerîf min indallâh sebeb-i vurûd-i vâridât-ı rabbâniyye ve bâis-i nüzûl-i hikmet-i hakâniyye diye i'tikât eyleye. Ve eğer manâsına âlim değil ise de hâziru'l-kalb olub teveccüh-i tamme ile istimâ' edince hâline ve istidâdına ve makâmına göre zâhir ve bâtın dünyevî ve uhrevî murâdından ve irfânından mahrum olmaz. Ve âdâbından biri tâlib-i sâdık alâyık-ı efkâriye ve efâliyeden mücerred olub gayet zarûret îcâb etmeden virdinden kalmaya ve dahî bilâ özür muraba' oturmayıb sekînet ve vakâr ile diz üzerine otura. Hazreti Mustafa el-Bekrî Kuddise Sırruhü'l-Bekrî Minhelü'l-Azâb nâm risâlesinde buyurur: Bu Vird-i Şerîf ve Hızb-i Latîf'in keyfiyet-i kırâati ihvân halka olub kâri-i vird şeyhin ve eğer hâzır değil ise seccâdenin taraf-ı yesârine culûs edib kırâat eyleye. Ve bâkî cemâat istimâ' eyleyeler. Ve tarîkımız ricâlinden birinde müellifine muttasıl sened gördüm. Onlar vâhiden bade vâhid kırâat edib ve bâkîler istimâ' ederler idi. Ve tahkîk Halvetiye-i Şâmiye'de Şeyh Ahmed el-Gassâlî Hazretlerini göreni gören bana haber verdi ki Hazret Dımışk-ı Şâm'a gelib Sâlihiye'de feth-i tarîk eylediklerinde Vird-i Şerîfi bir kimse okuyub bâkî istimâ' ederler idi. Bazı münkireyn itiraz eylediklerinde ihvânını cem' edib buyurdu ki: İhvân cümlesi bir ceseddir. İster ise birisi okusun yahud cemâatle okunsun deyib cemâatle okunmasına emr eyledi. O vakitden beri cemâatle okurlar. Karabaş Ali Efendizâde Hasan Adnî Efendi-i sâbık gönderdiği mektubda zikr eder ki: Virdü's-Settâr'ı kırâ'atın tarîki de'bi kadîm üzere bir kimse okuyub sâir fukara istimâ' edeler. Ve tahkîk bu Vird-i Şerîfi eşhâsın ifâde ettikleri gibi müşâhede için kıldılar. Ve o meclise hâzır olmaya muvaffak olmayan dervîş kamer-i feyz-i futûhu gayb olmasın diye yalnız okuya. Ve şart-ı huzûru yakaza ve intibâhdır ki zâhiren istimâ' ve bâtınen tahalluk içindir. Yoksa vesîle-i nevm ve huzûr-i mürîdeyn üzerine müteekkidâ olmak için değildir. Ve dahî bazı kâsırînin zan eylediği gibi ihvân ile beraber 'adem-i huzûru ve virdi yalnız kırâatı evlâ değildir. Ve o tarîkda cehildir. Zîrâ ehl-i tarîk mürîde infa' olan şeyi emr ederler. Ve eğer onlar da hilâf-ı zan ederse ehl-i tarîka su'-i edeb etmiş olur. Ve ehl-i tarîkın bu virden maksûdları murâkabe ve müşâhede ve cemîyet-i zâhire vasıtasıyla husûl-i cemîyet-i bâtınadır. Bu takdîrce istimâî kırâ'atından erfa'dır. Zîrâ tilâveti zikr-i lisânî ve istimâî zikr-i kalbîdir. Ve zikr-i kalbî zikr-i lisânîden erfa'dır. Ve semeresi müşâhededir. Ve mücâhededen dahî maksûd odur. Ve zâhir ve bâtını Hakk Teâlâ üzerine cem'de sırr-ı kebîr vardır. Ve Vird-i Şerîf tamam oldukda cümle ihvân sırran bir Fatiha okuyalar. Ve bade tâlî-i vird istiâze ve besmele ile Sure-i Yasîn-i Şerîf kırâatına şurû' eyleye. Ve ihvân istimâ' ede. Ve bu surenin fazâilinde ehâdîs-i kesîre vârid olmuşdur. Bade evâil والصافات الا سحرمبين kavline dek ve bade و لقد سبقت كلمتنا âhir-i sûreye dek ve bade

فلله الحمد رب السموات و رب الارض رب العالمين

و له الكبرياء فى السموات و الارض و هو العزيز الحكيم

ve bade لقد صدق الله رسوله âhir-i sûreye dek ve bade

يا ايها الذين آمنوا اتقوا الله و لتنظر نفس ما قدمت يتفكرون

kavline dek ve bade kat'-ı kırâ'at niyetle sekte-i latîfe edib, bade üç kerre اعوذ بالله السميع العليم من شيطان الرجيم bade هو الله الذى لا اله الا هو diye sûreyi tamam ede. Bade

ربنا تقبل منا انك انت السميع العليم و تب علينا انك انت التواب

الرحيم واعف عنا واغفرلنا وارحمنا انك انت الغفور الرحيم سبحان ربك

رب العزة عما يصفون و سلام على المرسلين و الحمد لله رب العالمين

deyib, bade bu salât-ı şerîfeyi okuya

اللهم صل و سلم على سيدنا محمد فى الاولين و صل و سلم على سيدنا
محمد فى الآخرين و صل و سلم سيدنا محمد فى كل وقت وحين وصل
وسلم على سيدنا محمد فى الملأ الاعلىٰ الى يوم الدين و صل و سلم
على جميع الانبياء و المرسلين و على الملاءكة المقربين ورضى الله
تباركو تعالى عن ساداتنا ذوى القدر الجلى ابى بكر و عمر وعثمان
و على و عن ساءر اصحاب رسول الله اجمعين والتابعين لهم باحسان
الى يوم الدين احشرنا و ارحمنا معهم برحمتك ياارحم الراحمين
يا الله ياحى يا قيوم لا اله الا انت يا الله

(selâsen) يا ربنا يا واسع المغفرة يا ارحم الراحمين اللهم آمين bade şeyh yahud mezûn olan yahud kâri-i vird zikre bede' ede. Tulû'-i şemse dek zikr edeler. Ve bade

لا اله الا الله هو سيدنا محمد رسول الله حقا وصدقا وصل و سلم
على جميع الانبياء و المرسلين و الحمد لله رب العالمين

diye hatm edib cümlesi sırran Sure-i Fatiha'yı okuyalar. Ve bade ellerini sadırlarına koyub duâ-i sekîneyi okuyalar. O budur.

اللهم صل على سيدنا محمد و على اله و صحبه وسلم الصلاة و السلام
عليك يا رسول الله الصلاة والسلام عليك يا حبيب الله الصلاة والسلام
عليك يا نبي الله العظمة لله تكبير الله اكبر الله اكبر لا اله الا الله
و الله اكبر الله اكبر و لله الحمد

Ve bade şeyh cehren

واعف عنا يا كريم واغفرلنا ذنوبنا يا رحمن يا رحيم برحمتك
يا ارحم الراحمين و صلى الله على سيدنا محمد و على آله
و صحبه اجمعين و الحمد لله رب العالمين

diye. Bade cümle bir Fatiha dahî okuyalar. Bade diledikleri duâ ile duâ edeler. Bade

اللهم استجب دعاءنا واشف مرضانا و ارحم موتانا واصلح احياءنا و صل
وسلم على جميع الانبياء والمرسلين و الحمد رب العالمين

diye hatm edeler. Bade salât-ı işrâka kalkalar.

Bu zikir olunanların ve bundan aşağısını ve sâir evrâdları murâd eden Hazreti Mustafa el-Bekrî Kuddise Sırruhü'l-Bekrî'nin Minheli'l-Azâb nâm risâlesin mutalaa eyleye tavîli mûcib olmakla terk olundu. Ve'şrib ya ahî min Minheli'l-Azâb er-Rahîk li'ş-Şeyh Mustafâ el-Bekrî es-Sadîkî Kuddise Sırruhü'l-Hakîkî.

ŞÂRİHA

Bu Vird-i Şerîf ve Hizb-i Latîf'in zikr olunan şerâitine riâyet ederek kırâatine bu sevâdkâr-i âsi-i nâtuvan ekalallahü asârahü fî külli'l-evân. Evvelen peder-i azîzim ve sebeb-i vucûdum es-Seyyid eş-Şeyh Abdurrahman Efendi'den ve sâniyen Şeyh-i Azîzim Ekmel-i Ehl-i Zamane, Reîs-i Hulefa-i Tarîkatte fî Evâneh eş-Şeyh Muhammed Enîsü'z-Zâkirîn Efendi eş-Şâmî'den, o dahî eş-Şeyh Muhammed Hâşim Efendi et-Tâcî'den, o dahî eş-Şeyh Mustafa et-Tahlâvî'den, o dahî Şeyh Muhammed Mahmûd ed-Dâmûnî'den, o dahî eş-Şeyh Mahmûd el-Kerdî'den, o dahî Şeyh Muhammed Şemseddîn el-Hafenî'den, o dahî eş-Şeyhi'l-Kâmil el-Mükemmel Müceddidi't-Tarîka es-Seyyid eş-Şeyh Mustafa bin Kemâleddîn el-Bekrî'den, o

dahî Şeyh Abdüllatîf el-Halebî’den, o dahî Şeyh Mustafa Efendi el-Edirnevî’den, o dahî Şeyh Alî Efendi Karabaşî’den, o dahî Şeyh İsmâîl el-Cerûmî’den, o dahî eş-Şeyh Ömer el-Fuâdî’den, o dahî Şeyh Muhyiddîn el-Kastamonî’den, o dahî türbe-i pür enverleri Kastamoni’de olan Kutb-i İns-ü Cân Şabân Efendi Sultan Hazretler’inden, o dahî Hayreddîn et-Tokâdî’den, o dahî Cemâli’l-Halvetî’den, o dahî eş Şeyh Muhammed Bahâeddîn el-Erzincânî’den, o dahî bilâ vasıta bu Vird-i Şerîf’in câmiî Reîsi’t-Taifetü’l-Aliyetü’l-Halvetiyye Mevlânâ es-Seyyid eş-Şeyh Yahya eş-Şirvânî el- Bâkûyî Kuddise Sırruhüm’den mucâz ve mezûn olmuşdur ki onların silsileleri Seyyidü’t-Tâifeteyn Mevlânâ Cüneyd-i Bağdâdî’ye onların dahî bi’l-vasıta nesebleri Sırr-ı Halka-i Vilâyet Hazreti Alî Mürtezâ’ya vâsıl olduğu cemî fukarayı halvetiyenin müselsel ve muanan ve muttasıl rivâyetleri ile sadran an sadr me’hûz ve mahfûz cerîde-i derûnları olmakla serd ve irsâle tayy-i sened tercîh olundu. Kaddesallahü esrârahüm ve nefa‘nâ fi’d-dâreyn bihim. Elhamdülillâh bu şerh-i latîf-i müşgîn-i nikâb ve benân-ı münîf-i rengîn-i hitâb. Şerh-i Şâh-ı Velîyü’l-Antâbî ve Şerh-i Ömer el-Fuâdî ve Şerh-i Abdullâh eş-Şerkâvî ve Şerh-i Muhammed et-Tervî ve Şerh-i Süleyman Saadeddîn Müstakimzâde ve Şerh-i Şemseddîn Nasûhizâde Kuddise Sırruhüm’den ve bazı te’lifât-ı Hazreti Pîr Mustafa el-Bekrî Kuddise Sırruhü'l-Bekrî’den ve bazı kütüb-i mu‘tebereden zübde ve hulâsa ve intihâb ve netîce olarak minkâr-ı kalem-i fakîr-i bimecâl es-Seyyid Muhammed Kemâleddîn hicretin bin iki yüz seksen yedinci senesi şehr-i cemâziye’l-âhirin aşr-i sânîsinin âhirinde bade salâti’l-mağrib âsitâne-i aliyyede Câmi-i Lâmi‘-i Hırka-i Saâdet-i Muhammedî’ye ye karîb olan dervîş hânemizde çekîde ve imzâ-i ihtimâm keşîde olub kitâb-ı celîl ve şîrâze-bend tekmîl oldu. Bu mâideden zâik olanlara âfiyetler ve bu şerbetden nûş edenlere sıhhatler ola.

والحمد لله رب العالمين والصلوة على سيدنا محمد الامين مالمع بارق اقتراب
وهمع طارق اغتراب وعلى آله واصحابه واحزابه وتابعيه وانسابه الى ابد الآباد
ما مال غصن و ماد وسلم تسليما و عظم تعظيما و كرم تكريما ابدا دائما
الى يوم الدين و الحمد لله رب العالمين

Bu metin, 15 Zilkade 1287 târihinde Matbaa-i Âmire’de tab’ olunan nüshadan yazılmışdır...